

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

АРХІТЕКТУРНИЙ

(факультет)

МІСТОБУДУВАННЯ

(назва випускової кафедри)

**ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

на тему:

**«МЕТОДИ ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ
ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ
МІСТ (НА ПРИКЛАДІ СЕРЕДМІСТЯ ЖИТОМИРА)»**

Вакульчук Ангеліна Василівна
(прізвище, ім'я та по батькові здобувача повністю)

Київ 2026 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

АРХІТЕКТУРНИЙ

(факультет)

МІСТОБУДУВАННЯ

(назва випускової кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

д. арх., проф. _____ Н.М. Шебек

“ __ “ травня 2026 року

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

**«МЕТОДИ ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ
ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ МІСТ
(НА ПРИКЛАДІ СЕРЕДМІСТЯ ЖИТОМИРА)»**
(назва)

Виконав: Вакульчук Ангеліна Василівна

(прізвище, ім'я та по батькові)

G17 – Архітектура та містобудування

(Спеціальність)

«Містобудування»

(Освітньо-наукова програма)

Групи МБм-24-16

Керівник: Войко Н. Ю.

(прізвище, ініціали)

Канд. арх., доцент.

(науковий ступінь, вчене звання)

Ідентичність підтверджую

Я як здобувач вищої освіти КНУБА розумію і підтримую політику закладу з академічної доброчесності. Я не надавав(-ла) і не одержував(-ла) недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____Вакульчук А. В.

(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Київ 2026 р.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Факультет: Архітектурний
 Випускова кафедра: Містобудування
 Освітній ступінь: Магістр
 Спеціальність: G17 – Архітектура та містобудування
 Освітньо-наукова програма: Містобудування

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Декан факультету
 д.т.н., проф. _____ О.В. Кащенко
 „___” _____ 2026 року

З А В Д А Н Н Я ДО ВИКОНАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ОСВІТЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

Вакульчук Ангеліна Василівна

(прізвище, ім'я та по батькові студента)

1. Тема роботи «МЕТОДИ ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ
ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ МІСТ (НА
ПРИКЛАДІ СЕРЕДМІСТЯ ЖИТОМИРА)»

затверджена наказом ректора КНУБА № 481/52 від « 23 » квітня 2026 року

2. Керівник

Войко Наталія Юріївна, канд. арх., доцент

(прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання здобувачем роботи до захисту 15.05.2026 р.

4. Зміст пояснювальної записки за розділами:

Розділ 1. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ РОБІТ ТА ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ
ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ
ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ

(Назва розділу)

Розділ 2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ З ЛАНДШАФТНО-
ПЛАНУВАЛЬНОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В
ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ

(Назва розділу)

Розділ 3. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В
ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ НА ПРИКЛАДІ СЕРЕДМІСТЯ ЖИТОМИРА

(Назва розділу)

Розділ 4.

ЕСТЕТИКА МІСТОБУДУВАННЯ

(Назва розділу)

Розділ 5.

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

(Назва розділу)

5. Перелік графічного матеріалу (з точними назвами обов'язкових креслень):

1. Схема розташування міста в системі розселення М 1:200000
2. Схема існуючого використання території та схема існуючих обмежень у використанні земель М 1:10000.
3. Проектний план та схема проектних обмежень у використанні земель М 1:5000.
4. План функціонального зонування території М 1:10000.
5. Схема геоморфологічного аналізу М 1:10000
6. Схема транспортної мобільності та інфраструктури М 1:10000.
7. Фрагмент проектного плану з детальною розробкою озеленення і благоустрою території М 1:500
8. Креслення поперечних профілів вулиць М 1:200.
9. Перспективні зображення.

6. Календарний план виконання роботи:

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1.	27.01.2026
Розділ 2.	24.02.2026
Розділ 3.	24.03.2026
Розділ 4. Естетика містобудування	13.04.2026
Розділ 5. Цивільний захист	20.04.2026
Остаточне оформлення роботи	30.04.2026
Направлення роботи для перевірки на плагіат	05.05.2026
Попередній захист роботи на випусковій кафедрі	13.05.2026
Направлення роботи на рецензування	14.05.2026
Передача матеріалів роботи на кафедру	15.05.2026
Захист роботи	19.05.2026

7. Консультанти розділів кваліфікаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірив	
		дата	підпис
Транспорт	Лисюк Г.Г., доцент	24.03.2026	
Естетика містобудування	Шебек Н.М., професор	13.04.2026	
Цивільний захист	Корінний В.І., ст. викладач		
Дендрологія	Дзиба А.А., доцент		

8. Дата видачі завдання 16.02.2026 р.

Зав. кафедри

(підпис)

Шебек Н.М.

(прізвище та ініціали)

Керівник

(підпис)

Войко Н. Ю.

(прізвище та ініціали)

Здобувач

(підпис)

Вакульчук А. В.

(прізвище та ініціали)

РЕЗЮМЕ (SUMMARY) до кваліфікаційної випускної роботи здобувача:		<u>Вакульчук Ангеліна Василівна/</u> <u>Vakulchuk Angelina Vasylivna</u> (ПІБ здобувача українською та англійською)	
ЗВО	Київський національний університет будівництва і архітектури		
Тема (українською та англійською)	«МЕТОДИ ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ МІСТ (НА ПРИКЛАДІ СЕРЕДМІСТЯ ЖИТОМИРА)»/«METHODS OF LANDSCAPE AND PLANNING REGENERATION OF PUBLIC SPACES IN HISTORIC AREAS OF LARGE CITIES (ON THE EXAMPLE OF ZHYTOMYR CITY CENTER)»		
Освітній ступінь	Магістр		
Факультет	Архітектурний		
Випускова кафедра	Містобудування		
Спеціальність	G17 «Архітектура та містобудування»		
Освітньо-наукова програма	Містобудування		
Керівник	Войко Н. Ю.		
Обсяг роботи:	пояснювальна записка, стор.	розділів	креслень формату А1
	221	5	18
Розділ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД ЛАНДШАФТНО- ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ МІСТ	Проаналізовано наукові праці, дотичні до теми, що дозволило визначити теоретичні передумови та методи ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичних ареалах великих міст. Встановлено, що громадські простори формуються як система площинних, лінійних і точкових елементів, інтегрованих у пішохідно-комунікаційний каркас міста. Їх функціональне наповнення залежить від розташування та ролі в міській структурі й включає рекреаційні, транзитні, культурні та соціально-комунікаційні зони. Визначено основні методи регенерації: збереження історичної структури, адаптація функцій, інтеграція природних елементів, розвиток озеленення та підвищення екологічної стійкості. Важливу роль відіграють елементи благоустрою та озеленення, що формують комфорт і ідентичність середовища. До ключових факторів належать містобудівні, історико-культурні, соціальні, екологічні та економічні. Основні умови формування якісного простору: контекстуальність, багатофункціональність, безперервність пішохідних зв'язків, комфорт, безпека та адаптивність.		

<i>Розділ 2.</i> <i>ТЕОРЕТИЧНЕ</i> <i>ОБГРУНТУВАННЯ</i> <i>МЕТОДІВ</i> <i>ЛАНДШАФТНО</i> <i>ПЛАНУВАЛЬНОЇ</i> <i>РЕГЕНЕРАЦІЇ</i> <i>ГРОМАДСЬКИХ</i> <i>ПРОСТОРІВ В</i> <i>ІСТОРИЧНОМУ</i> <i>АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ</i> <i>МІСТ</i>	Узагальнено теоретичні засади регенерації громадських просторів в історичному середовищі. Визначено основні вимоги: збереження культурної спадщини, контекстуальність, пріоритет пішохода, інклюзивність, багатофункціональність та екологічна стійкість. Сформульовано ключові принципи: збереження ідентичності, публічність, ієрархічність і екологічність, що забезпечують гармонійне поєднання історичного середовища з сучасними потребами. Виділено засоби організації: планувальні (пішохідні зв'язки, зелені коридори), функціональні (різноманітність сценаріїв використання) та ландшафтно-художні (рельєф, МАФ, освітлення). Обґрунтовано методи регенерації: містобудівні, функціонально-адаптивні, ландшафтно-екологічні, архітектурно-художні та соціокультурні. Доведено, що їх комплексне застосування забезпечує відновлення життєздатності простору.
<i>Розділ 3.</i> <i>ПРОПОЗИЦІЇ</i> <i>ЩОДО</i> <i>РЕГЕНЕРАЦІЇ</i> <i>ГРОМАДСЬКИХ</i> <i>ПРОСТОРІВ В</i> <i>ІСТОРИЧНОМУ</i> <i>АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ</i> <i>МІСТ НА ПРИКЛАДІ</i> <i>СЕРЕДМІСТЯ</i> <i>ЖИТОМИРА</i>	Провівши аналіз громадських просторів в історичному ареалі середмістя м. Житомира, встановлено, що територія має значний історико-культурний та ландшафтний потенціал, проте її сучасний стан не повністю відповідає потребам користувачів. Виявлено фрагментарність пішохідних зв'язків, деградацію окремих просторів, нерівномірний рівень благоустрою та недостатнє використання природного рельєфу. Також простежується конфлікт між цінною історичною забудовою та занедбаними ділянками. Проектні пропозиції базуються на формуванні цілісного пішохідного та ландшафтного каркасу середмістя. Вони включають функціональне зонування, організацію безперервних пішохідних зв'язків, інтеграцію рельєфу та впровадження комплексного благоустрою й озеленення. Методика зведена до алгоритму з трьох етапів: комплексний аналіз території, формування концепції та вибір інструментів, проектна реалізація рішень.
<i>Розділ 4. ЕСТЕТИКА</i> <i>МІСТОБУДУВАННЯ</i>	У результаті розробки естетичних та просторово-композиційних рішень сформовано цілісну художню концепцію регенерації середмістя Житомира, засновану на принципах «повільного міста», людиноорієнтованості та інтеграції природного ландшафту. Запропоноване тематичне зонування, сценарне та емоційне моделювання дозволили визначити багатофункціональний характер простору та забезпечити його адаптивність до різних груп користувачів і режимів використання. Об'ємно-просторова організація та засоби виразності формують гармонійне середовище зі збереженням історичної ідентичності та підвищенням естетичної якості міського простору.

<i>Розділ 5.</i> <i>ЦИВІЛЬНИЙ</i> <i>ЗАХИСТ</i>	Виходячи з місцезонаштування, КП «Житомирський ВУВКГ», що знаходиться на відстані близько 3 км від території проектування (історичного ареалу м. Житомира), у разі аварії може спричинити викид сильнодіючої отруйної речовини – хлору, який за несприятливих метеорологічних умов може досягти ділянки проектування протягом короткого часу. Розроблено заходи цивільного захисту населення в зоні можливого хімічного ураження, що передбачають своєчасне оповіщення, організацію евакуації у безпечні райони (с. Глибочиці), використання захисних споруд та мінімізацію впливу небезпечних факторів на населення.
<i>Висновки по роботі:</i>	1. У процесі дослідження проаналізовано наукові праці, монографії та сучасний світовий досвід, що дозволило визначити теоретичні засади формування та регенерації громадських просторів в історичних ареалах великих міст. Встановлено, що такі простори формуються як система взаємопов'язаних площинних, лінійних і точкових елементів, інтегрованих у пішохідно-комунікаційний каркас міста. Їх функціональне наповнення залежить від ролі у міській структурі та включає рекреаційні, культурні, транзитні й соціально-комунікаційні функції. Визначено ключові фактори формування середовища: містобудівні, історико-культурні, соціальні, екологічні та економічні. 2. Узагальнено теоретичні підходи та обґрунтовано методи ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичному середовищі. Сформульовано основні принципи: збереження історичної ідентичності, контекстуальність, поліфункціональність, інклюзивність, екологічність та пріоритет пішохода. Визначено засоби організації середовища (планувальні, функціональні, ландшафтно-художні) та доведено, що комплексне застосування містобудівних, функціонально-адаптивних, ландшафтно-екологічних і соціокультурних методів забезпечує відновлення життєздатності громадських просторів. 3. Проведено комплексний аналіз історичного ареалу середмістя м. Житомира, який показав наявність значного історико-культурного та природного потенціалу, але водночас виявив ряд проблем: фрагментарність пішохідних зв'язків, деградацію окремих територій, недостатній рівень благоустрою та слабку інтеграцію природного рельєфу. Розроблені проєктні пропозиції спрямовані на формування цілісного пішохідно-ландшафтного каркасу, впорядкування функціонального зонування, розвиток системи озеленення та підвищення комфортності міського середовища. 4. У результаті розробки архітектурно-естетичних рішень сформовано концепцію регенерації середмістя Житомира, яка базується на поєднанні історичного контексту з сучасними підходами до організації громадського простору. Запропоновано принципи людиноорієнтованого середовища, сценарного використання територій та інтеграції природних елементів, що забезпечує підвищення естетичної виразності та якості міського середовища. 5. Враховуючи наявність потенційно небезпечних об'єктів, зокрема КП «Житомирський ВУВКГ», що розташований на відстані близько 3 км від ділянки проектування, визначено ризик виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру, пов'язаної з можливим викидом хлору. Розроблено заходи цивільного захисту населення.

Ключові слова: ландшафтно-планувальна регенерація, громадські простори, історичний ареал, пішохідний простір, ландшафтна організація.

Keywords: landscape and spatial regeneration, public spaces, historical urban area, pedestrian space, landscape planning.

Здобувач: _____ / *Вакульчук А. В.*
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник: _____ / *Войко Н. Ю.*
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ____ ” _____ 2026 р.

ЗМІСТ

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК.....	11
ВСТУП.....	13
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ МІСТ.....	19
1.1. Теоретичні передумови ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів у середмістях історичних міст.....	19
1.2. Досвід проектування громадських просторів у середмістях історичних міст.....	45
1.3. Фактори і умови проектування громадських просторів у середмістях історичних міст.....	71
Висновки до розділу 1.....	77
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДІВ ЛАНДШАФТНО ПЛАНУВАЛЬНОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ МІСТ.....	78
2.1. Вимоги до організації громадських просторів у середмістях історичних міст.....	78
2.2. Принципи та засоби організації громадських просторів у середмістях історичних міст.....	86
2.3. Методи регенерації громадських просторів в історичному середовищі міст.....	99
Висновки до розділу 2.....	111
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО РЕГЕНЕРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ МІСТ НА ПРИКЛАДІ СЕРЕДМІСТЯ ЖИТОМИРА.....	112
3.1. Аналіз вихідної ситуації території.....	112
3.2. Ландшафтно-планувальна організація середмістя Житомира.....	149
3.3. Методика ландшафтно-планувальної організації середмістя великих міст.....	161

Висновки до розділу 3.....	167
РОЗДІЛ 4. ЕСТЕТИКА МІСТОБУДУВАННЯ.....	168
4.1. Художня концепція містобудівного об'єкта.....	168
4.2. Енерго-інформаційне моделювання містобудівного об'єкта.....	172
4.3. Просторово-часове моделювання містобудівного об'єкта.....	178
Висновки до розділу 4.....	183
РОЗДІЛ 5. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ.....	184
5.1. Характеристика району в якому проєктується об'єкт.....	185
5.2. Характеристика об'єкту проєктування.....	188
5.3. Розрахунок заходу Цивільного захисту	191
Висновки до розділу 5.....	194
ВИСНОВКИ	195
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	197
ДОДАТКИ	203

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Ландшафтно-планувальна організація – процес формування просторової структури території з урахуванням природних, функціональних, екологічних та естетичних чинників.

Регенерація міського середовища – відновлення, оновлення та адаптація деградованих або застарілих територій до сучасних потреб із збереженням їх історичної цінності.

Громадський простір – відкрита або напіввідкрита територія міста, доступна для всіх мешканців, призначена для соціальної взаємодії, відпочинку та пересування.

Історичний ареал міста – частина міської території, що має історико-культурну цінність та зберігає традиційну планувальну структуру і забудову.

Середмістя – центральна частина міста з високою концентрацією громадських функцій, історичної забудови та пішохідної активності.

Пішохідний простір – територія, організована переважно для руху пішоходів із обмеженим або повністю відсутнім автомобільним рухом.

Пішохідно-комунікаційний каркас – система взаємопов'язаних маршрутів і зв'язків, що забезпечують безперервний рух пішоходів у міському середовищі.

Благоустрій території – комплекс заходів щодо покращення санітарного, екологічного та естетичного стану міського середовища.

Ландшафтний каркас міста – сукупність природних та озелених територій, що формують екологічну основу міського середовища.

Рекреаційна зона – територія, призначена для відпочинку, відновлення фізичних і психічних сил людини.

Інклюзивність середовища – забезпечення доступності простору для всіх груп населення, включаючи маломобільні групи.

Екологічна стійкість – здатність середовища зберігати свої функції та баланс під впливом антропогенних навантажень.

Контекстуальність – врахування історичних, культурних та просторових особливостей території при проектуванні.

Поліфункціональність – здатність простору виконувати кілька функцій одночасно або змінювати їх у часі.

Малі архітектурні форми (МАФ) – елементи благоустрою (лави, ліхтарі, навіси, скульптури тощо), що формують комфорт і образ середовища.

Ревіталізація – процес “оживлення” території через надання їм нових функцій та покращення якості середовища.

Браунфілд – занедбана або неефективно використана територія (часто колишня промислова), що підлягає відновленню.

Сценарне проектування – підхід до організації простору через моделювання різних варіантів його використання користувачами.

Цивільний захист — система заходів, спрямованих на захист населення та територій від надзвичайних ситуацій.

Потенційно небезпечний об’єкт (ПНО) — об’єкт, на якому використовуються або зберігаються небезпечні речовини, що можуть спричинити надзвичайну ситуацію.

ВСТУП

Актуальність дослідження

В історичних центрах великих міст гостро постає проблема функціональної деградації та візуального хаосу відкритих просторів. Це зумовлено конфліктом між історичною структурою та сучасними антропогенними навантаженнями. Регенерація в даному контексті розглядається не як консервація, а як інструмент адаптації історичного ареалу до потреб сучасного соціуму, що дозволяє відновити "human scale" (людський масштаб) у міському середовищі.

Специфіка регенерації відкритих просторів середмістя зумовлена високою щільністю історичної забудови та обмеженістю сучасної інфраструктури. Окрему увагу слід приділити сучасній трансформації мобільності: актуальність регенерації сьогодні полягає не лише в естетичному оновленні «естетико-візуальних характеристик», а й у стратегічному переході від автомобілецентричної моделі міста до антропоцентричної, де пріоритет надається комфорту та безпеці людини. Тому актуальним є впровадження сучасних підходів до регенерації таких просторів, які дозволяють адаптувати історичні території до сучасних потреб міста, зберігаючи їх культурну ідентичність та автентичність.

Регенерація міських просторів спрямована на створення комфортного та безпечного середовища для пішоходів, розвиток рекреаційної, культурної та соціальної функцій, активізацію громадського життя, а також на інтеграцію елементів благоустрою у просторову структуру історичного середовища. Особлива увага приділяється формуванню пішохідних зон, збереженню візуальних зв'язків, панорам та історичних домінант, що забезпечує органічне поєднання сучасних потреб з історичним контекстом.

Дослідження цієї проблематики відображено у наступних законодавчо-нормативних документах та актуальних дослідженнях й публікаціях:

Нормативно-правова база та стан вивчення проблеми

Законодавчо-нормативні документи:

1. Міжнародні акти:

- Європейська ландшафтна конвенція (Флорентійська конвенція), 2000 р.

2. Закони України:

- Закон України «Про охорону культурної спадщини» № 1805-III від 08.06.2000 р.
- Закон України «Про благоустрій населених пунктів» № 2807-IV від 06.09.2005 р. (в редакції 2008 р.).
- Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 3038-VI від 17.02.2011 р.

3. Громадські маніфести:

- Хартія українського урбаністичного руху, 2017 р.

Актуальні дослідження та публікації:

- **Вотінов М. А.** Реновація та гуманізація громадських просторів в міському середовищі.
- **Гусєв М. О.** Принципи формування та розвитку відкритих просторів міста. – Київ, 2018.
- **Кравченко О. В.** Принципи архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів з порушеними територіями: автореф. дис. канд. архітектури. – Київ, 2015.
- **Крижановська Н. Я., Вотінов М. А.** Відкриті архітектурні простори центрів українських міст.

У магістерській роботі розглянуті сучасні методи ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичному ареалі, зокрема на прикладі пішохідної зони в середмісті Житомира, з акцентом на комплексний підхід до відновлення просторової, соціальної та функціональної якості середовища, збереження культурної спадщини та підвищення комфортності для мешканців і гостей міста.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами

Обрана тема магістерської роботи пов'язана із загальною темою науково-дослідної роботи кафедри містобудування КНУБА - «Наукові засади проектування та реконструкції містобудівних і ландшафтно-рекреаційних об'єктів» на період 2023-2027 рр. (Державний реєстраційний номер: 0123U101174)

Мета і задачі дослідження

Мета дослідження: розробка ефективних методів ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів, зокрема пішохідних зон в історичному ареалі Житомира.

Задачі дослідження:

- проаналізувати досвід ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичному ареалі міст;
- теоретично обґрунтувати засоби з ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичному ареалі міст;
- сформулювати методи регенерації громадських просторів в середмісті історичних міст на прикладі пішохідної зони в історичному центрі Житомира.

Об'єкт і предмет дослідження

Об'єкт дослідження:

Об'єктом дослідження є процес ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичному ареалі міста.

Предмет дослідження:

Предметом дослідження є методи ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичному ареалі міста.

Методи дослідження

Для проведення дослідження використовуватимуться такі методи як:

- метод літературного аналізу;
- метод порівняльного аналізу аналогів;
- метод експериментального проектування;

- метод пошуку ідей.
- графоаналітичний метод

Наукова новизна

Наукова новизна дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці комплексного алгоритму ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів історичного середмістя, де природні каньйони річок (Тетерів та Кам'янка) трансформуються з бар'єрів на базовий ландшафтний каркас міста.

В роботі вперше:

Запропоновано модель інтеграції принципів «стійкого урбанізму» (sustainable urbanism) та «людиноорієнтованості» в межі історичного ареалу зі складним рельєфом, що базується на створенні безперервних пішохідних зв'язків між верхнім плато та прибережними територіями.

Розроблено методику багаторівневого моделювання громадських просторів, яка, на відміну від традиційних підходів, включає енерго-інформаційний та просторово-часовий аналіз об'єктів, що дозволяє враховувати психоемоційний вплив середовища на людину (сценарне моделювання).

Визначено систему методів регенерації (містобудівні, ландшафтно-екологічні, соціокультурні), адаптованих до умов Житомира, що дозволяють активізувати деградовані ділянки історичного центру через концепцію «повільного міста».

Удосконалено:

Підходи до архітектурно-естетичної організації середовища через поєднання сучасних МАФ та елементів озеленення з автентичним історичним контекстом забудови.

Практична цінність

Практична цінність результатів дослідження полягає у можливості їх безпосереднього впровадження в діяльність департаментів містобудування та

архітектури, а також проєктних організацій при реконструкції історичних центрів великих міст.

Практичне значення полягає у:

Розробці проєктних пропозицій щодо формування цілісного пішохідно-ландшафтного каркаса середмістя Житомира, що включає функціональне зонування та впорядкування системи громадських просторів.

Створенні методичного інструментарію для поєднання сучасних елементів благоустрою з природним рельєфом каньйонів, що сприяє підвищенню туристичної привабливості та соціальної активності міста.

Обґрунтуванні заходів цивільного захисту для громадських просторів в умовах техногенної небезпеки (зокрема, з урахуванням близькості об'єктів водоканалу та ризику викиду хлору), що є критично важливим для безпечного функціонування міських територій.

Можливості використання матеріалів при підготовці місцевих програм ревіталізації історико-культурної спадщини та розробці дизайн-кодів для міського середовища.

Апробація результатів

Основні результати магістерського дослідження були представлені на науково-практичних конференціях:

- XVII Міжнародна науково-практична конференція «Digital technologies in science: from creation to operation», м. Ліон, Франція, 22–24 грудня 2025 р., доповідь на тему: «Зовнішнє освітлення спеціалізованих парків культурно-пізнавальної спрямованості»;

- X Міжнародна науково-практична конференція «Scientific researches and methods of their carrying out: world experience and domestic realities», м. Вінниця – Відень, 2025 рік, доповідь на тему: «Реновація браунфілд як засіб регенерації техногенних ландшафтів»

- «Містобудування. Проблеми і перспективи розвитку», Київ, КНУБА, 2026 рік, доповідь на тему: «Методи реабілітації ландшафтно-рекреаційних територій природно-заповідного фонду»;

- XVIII Міжнародна науковопрактична конференція «Rapid implementation of new technologies: shaping modern thinking and problems», 04-06 травня 2026 р., Краків, Польща, доповідь на тему: «Типологія парків у структурі міста та поняття міського поліфункціонального парку».

Публікації

Публікація тез доповіді у збірниках матеріалів:

- Войко Н. Ю., Вакульчук А. В. Тези доповіді на тему «Зовнішнє освітлення спеціалізованих парків культурно-пізнавальної спрямованості» для XVII Міжнародна науково-практична конференція «Digital technologies in science: from creation to operation», м. Ліон, Франція, 22–24 грудня 2025 р.;

- Устінова І. І., Вакульчук А. В. Тези доповіді на тему «Реновація браунфілд як засіб регенерації техногенних ландшафтів» для X Міжнародна науково-практична конференція «Scientific researches and methods of their carrying out: world experience and domestic realities», м. Вінниця – Відень, 2025 рік.

- Войко Н. Ю., Вакульчук А. В. Тези доповіді на тему «Методи реабілітації ландшафтно-рекреаційних територій природно-заповідного фонду» для «Містобудування. Проблеми і перспективи розвитку», Київ, КНУБА, 2026 рік.

- Войко Н. Ю., Вакульчук А. В. Тези доповіді на тему «Типологія парків у структурі міста та поняття міського поліфункціонального парку» для XVIII Міжнародна науковопрактична конференція «Rapid implementation of new technologies: shaping modern thinking and problems», 04-06 травня 2026 р., Краків, Польща.

Структура та обсяг роботи.

Структура роботи складається з п'яти розділів: дослідницький, теоретичний і пошуково - експериментальний, а також розділів «Естетика містобудування» та «Цивільний захист». Кожний розділ включає три параграфи. Після загальних висновків розміщено список використаних джерел. Обсяг роботи 221 сторінок, з них 196 сторінок основного тексту, 6 сторінок використаних джерел, 19 сторінок додатків. Графічна частина магістерської роботи включає 18 аркушів А1.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ

Сучасні тенденції розвитку міст дедалі більше орієнтуються на збереження історико-культурної спадщини через формування комфортного міського середовища, що відповідає запитам сучасного соціуму. В умовах інтенсивної урбанізації та зростання антропогенного навантаження особливого значення набуває питання ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичних ареалах **великих міст**. Такі території мають не лише культурну, а й високу соціо-екологічну цінність, оскільки інтегрують архітектурну спадщину у природний каркас міста, створюючи унікальні просторові структури.

Ландшафтно-планувальна регенерація виступає ключовим інструментом гармонізації історичного контексту та сучасних містобудівних стандартів. Вона спрямована на відновлення морфологічної цілісності просторів, удосконалення їх функціонального наповнення, підвищення екологічної стійкості та естетичної виразності. Такий підхід дозволяє переосмислити історичні території, трансформуючи їх з об'єктів пасивної консервації на активні центри міського життя.

Дослідження теоретичних передумов та аналіз світового досвіду регенерації дає змогу виявити універсальні принципи та методи, що формують концептуальні основи відновлення громадських просторів. Це створює необхідне теоретичне підґрунтя для розробки авторських ландшафтно-планувальних рішень, адаптованих до специфіки середмістя великого міста.

1.1. Теоретичні передумови ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичних ареалах великих міст

1. Рибчинський О.В., 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури, Львів, Україна, 2017 [1]

Тема дослідження. Формування і ревіталізація середмість історичних міст України

Об'єкт дослідження. Середмістя історичного міста як самостійний містобудівний комплекс.

Предмет дослідження. Історичні етапи формування, композиційно-планувальні характеристики та архітектурно-просторова типологія забудови середмістя історичного міста України.

Основні положення.

О. В. Рибчинський у дисертації «Формування і ревіталізація середмість історичних міст України» досліджує проблеми формування та ревіталізації середмість історичних міст України. Його праця зосереджена на вивченні архітектурних, урбаністичних і соціальних аспектів розвитку історичних центрів міст, які зазнали значних змін через урбанізацію, знищення історичних будівель, занедбаність, а також зміну функціонального призначення міських територій. Також він розглядає громадські простори як ключовий елемент ревіталізації історичних середмість.

Особливе місце в дослідженні займають принципи та вимоги до організації громадських просторів. Серед них — врахування історико-архітектурного контексту, збереження просторових осей і планувальної структури, комплексний підхід до відновлення забудови та публічних просторів, соціальна активність та участь громади у формуванні й використанні простору. Автор наголошує на необхідності оцінки стану збереженості території перед початком реконструкцій, планування заходів з урахуванням ресурсів і можливостей, а також контролю та оцінки результатів впроваджених змін.

За дисертацією для дослідження історичних середмість використовують аналіз джерел, карт, планів і літератури, а також натурні обстеження – обміри, фото, зарисовки, опитування. Вивчають архітектуру, планування, функціональне зонування та стан збереження об'єктів.

Типологія та стилістика допомагають відновлювати втрачені деталі та зрозуміти характер забудови, фасадів, дахів і декоративних елементів. Соціальні

та економічні фактори враховують при ревіталізації: ставлення жителів, ресурси міста, розвиток туризму та підприємств.

Методи включають аналіз, синтез, порівняння, статистику, історично-порівняльний та ретроспективний підходи. Пріоритетними є об'ємно-просторові, соціальні та економічні заходи, оцінка ефективності проводиться через індикатори розвитку, активності населення та збереження культурної спадщини.

Таким чином, ревіталізація середмість базується на комплексному підході: обстеженні, аналізі ресурсів та плануванні розвитку, що дозволяє ефективно зберегти культурну спадщину (рис. 1.1.1 і рис. 1.1.2).

Рис 1.1.1. Комплексна методика дослідження середмістя за О.В. Рибчинським [1]

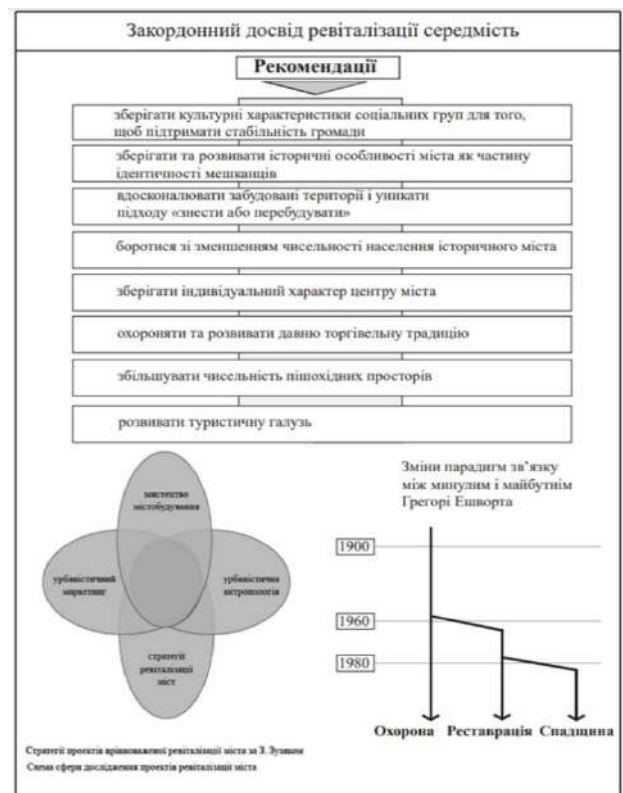

Рис. 1.1.2. Парадигма ревіталізації історичного міста (закордонний досвід) за О.В. Рибчинським [1]

Рибчинський пропонує комплексний підхід до ревіталізації, що включає збереження автентичності будівель, їх адаптацію до сучасних потреб, активне залучення громади та інвесторів через економічні стимули. Він також підкреслює важливість створення громадських просторів для стимулювання соціальної активності та вдосконалення законодавчих стандартів для ефективного збереження історичної спадщини [1].

Рис. 1.1.3. Методи дослідження середмістя історичного міста за О.В.

Рибчинським [1]

2. Кравченко О.В., 18.00.04 - Містобудування і ландшафтна архітектура, Київ, Україна, 2015 [2]

Тема дослідження. Принципи архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів з порушеними територіями.

Об'єкт дослідження. Відкриті міські простори з порушеними територіями.

Предмет дослідження. Архітектурно-планувальна організація відкритих міських просторів з порушеними територіями.

Основні положення.

О. В. Кравченко у своїй дисертації «Принципи архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів з порушеними територіями» досліджує принципи архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів на територіях з порушеною екологічною, соціальною та інфраструктурною ситуацією. Його дослідження фокусуються на вирішенні проблем, які виникають через негативний вплив антропогенної діяльності, таких як забруднення, занедбаність територій, а також соціальна ізоляція.

О. В. Кравченко у своїй роботі визначає чотири основні принципи архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів з порушеними територіями: принцип історичної спадкоємності, принцип функціональної реновації, принцип метаморфолізації та принцип динамічної адаптації.

Принцип історичної спадкоємності полягає у збереженні порушених територій (териконів, відвалів, кар'єрів) як історичного свідчення розвитку промислового регіону. Дослідник підкреслює, що ці елементи є «візитною карткою» міського середовища Донбасу та мають цінність як історичні пам'ятки. Реалізація принципу передбачає рекультивацію, озеленення та благоустрій таких територій із мінімальним втручанням у їх зовнішній вигляд. Це сприяє збереженню ідентичності міста та покращенню його об'ємно-просторової композиції (рис. 1.1.4) [2].

Принцип функціональної реновації передбачає часткову зміну функціонального призначення порушених територій і перетворення їх на зони громадської активності. На думку Кравченка, це дозволяє покращити економічну, екологічну та соціальну складові міського середовища. ПТ можуть використовуватись під ландшафтно-рекреаційні зони, об'єкти культури, спорту, туризму або бізнесу. Такий підхід допомагає збільшити площі зелених

насаджень, зменшити рівень забруднення повітря та шуму, а також підвищити естетичну привабливість міста (рис. 1.1.5) [2].

Принцип метаморфолозації базується на глибокому перетворенні техногенного простору з наданням йому нових функцій і художньо-естетичного образу. Автор зазначає, що завдяки цьому відбувається «переосмислення промислового ландшафту» — від простору деградації до простору емоційного комфорту. Прикладом є перетворення старих шахт і териконів у парки чи культурні об'єкти, як це зроблено в німецьких містах Рурського регіону та Великобританії (рис. 1.1.6) [2].

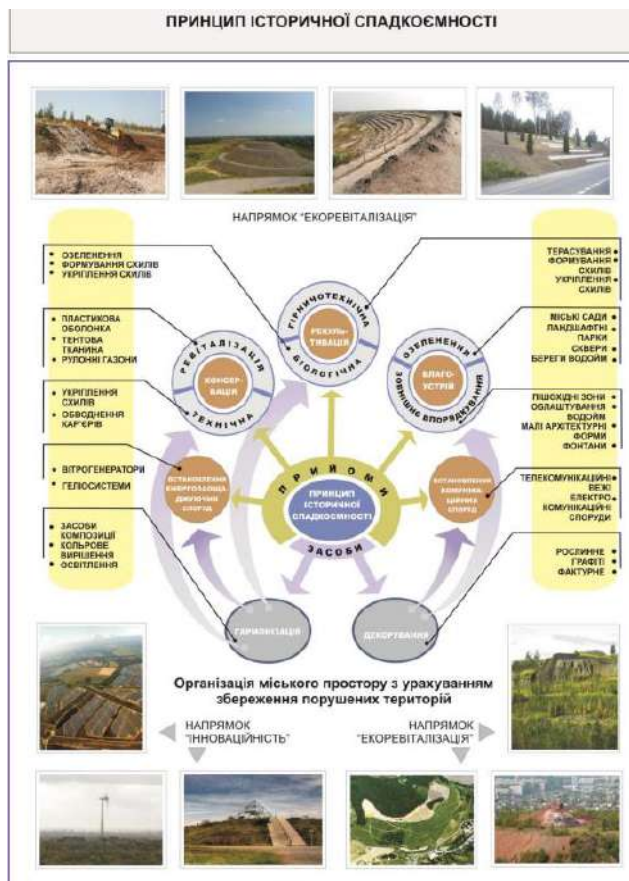

Рис.1.1.4. Принцип історичної спадкоємності в архітектурно-планувальній організації [2]

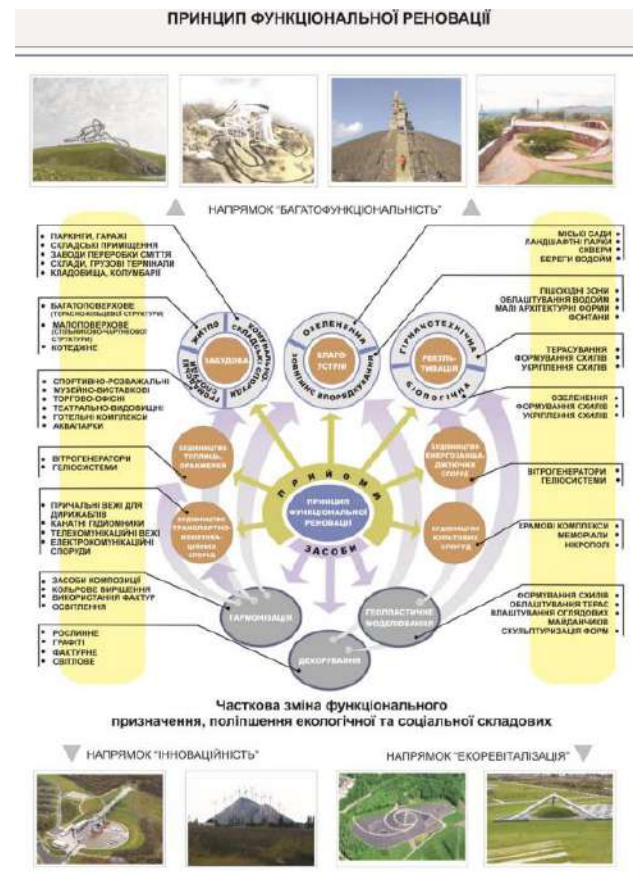
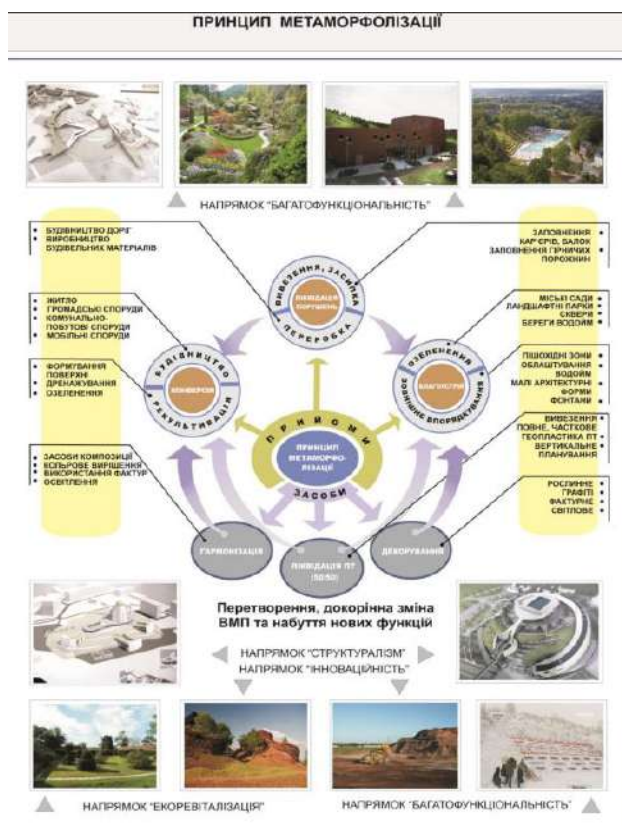

Рис. 1.1.5. Принцип функціональної реновації в архітектурно-планувальній організації [2]

Принцип динамічної адаптації передбачає здатність міського простору швидко пристосовуватися до змін соціально-економічних, технологічних і функціональних умов. За Кравченком, це означає гнучке реагування

архітектурно-планувальної структури на розвиток нових видів транспорту, технічних засобів та будівельних технологій (рис. 1.1.7) [2].

*Рис. 1.1.6. Принцип метаморфолізації
в архітектурно-планувальній
організації [2]*

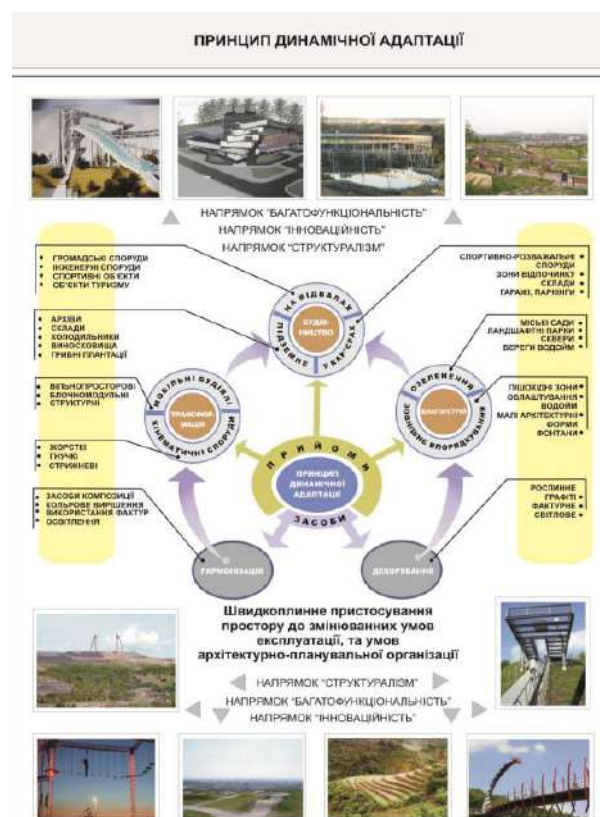

Рис. 1.1.7. Принцип динамічної адаптації в архітектурно-планувальній організації [2]

Наукова новизна одержаних результатів О. В. Кравченка полягає в тому, що: вперше визначено і систематизовано регіональні закономірності формування порушеного міського середовища за ландшафтним фактором; визначено та теоретично обґрунтовано принципи архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів з порушеними територіями; розроблено типологію відкритих міських просторів з порушеними територіями за результатами вивчення та визначення їх просторових і композиційних структур; удосконалено методику архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів з порушеними територіями; отримало подальший розвиток обґрунтування прийомів архітектурно-планувальної організації порушеного міського середовища та засобів їх реалізації.

О. В. Кравченко пропонує кілька наукових рішень для покращення організації відкритих міських просторів. По-перше, він рекомендує розробку комплексних містобудівних планів, які враховують екологічні, соціальні та економічні аспекти, що сприятимуть сталому розвитку територій. По-друге, він підкреслює важливість активної участі місцевої громади в процесах планування і реалізації проєктів, щоб забезпечити відповідність їх реальним потребам. Нарешті, Кравченко пропонує впроваджувати інноваційні технології та методи, такі як зелена інфраструктура, системи управління водами і енергоефективні рішення, що підвищують якість міських просторів.

3. Головатюк А.К., 191 – Архітектура та містобудування, 19 – Архітектура та будівництво, Київ, Україна, 2022 [3]

Тема дослідження. Семантичні архітектурні стереотипи громадського публічного простору міста.

Об'єкт дослідження. Громадський публічний простір міста.

Предмет дослідження. Семантичні архітектурні стереотипи громадського публічного простору міста.

Основні положення.

У дисертації Головатюк Аліни Костянтинівни «Семантичні архітектурні стереотипи громадського публічного простору міста» розглянуто основні етапи дослідження формування архітектурно-просторових рішень публічних просторів на основі аналізу семантичних характеристик міського середовища.

На першому, *підготовчому етапі* визначено проблему, завдання, межі, гіпотезу і трактування термінів «громадський публічний простір», «семантичні архітектурні стереотипи», «об'єкти-меми»; встановлено їх взаємозв'язок; вивчено досвід попередників для підтвердження актуальності теми.

На другому, *аналітичному етапі* було проведено історичний аналіз формування і розвитку громадських публічних просторів міст з виділенням чотирьох складових та їх семантичних архітектурних стереотипів і об'єктів-мемів; визначено фактори впливу; встановлено етапи «мемізації» об'єктів, їх характеристики та класифікацію.

На третьому, *експериментальному етапі* було здійснено соціологічний міжнародний відео-експеримент «Архітектура та щастя»; розроблено методику; узагальнено характеристики громадського публічного простору, близького до ідеального, та запропоновано його графічну модель («Місце» + «Люди» + «Мета» + «Дії» + об'єкти-меми).

На четвертому, *синтезуючому етапі* сформульовано принципи та визначено прийоми архітектурно-функціональної організації громадських публічних просторів і розміщення в них об'єктів-мемів; надано узагальнені рекомендації (екологічні, композиційні, морфологічні, когнітивні, функціональні, соціально-економічні).

На п'ятому, *етапі реалізації результатів* проведено експериментальне проектування та створено концептуальні проекти громадських публічних просторів (Київ, Брест, Мадрид, Лондон, Масдар).

На кожному етапі дослідження визначено методичні підходи до вивчення архітектурних стереотипів (рис. 1.1.8) [3].

1. На підготовчому етапі було використано методи декомпозиції і композиції, аналізу літературних джерел, критичного, логічного і порівняльного аналізу та узагальнення.

2. На аналітичному етапі було використано методи історичного, пофакторного і порівняльного аналізу, формалізації і узагальнення, класифікацію.

3. На експериментальному етапі було запропоновано метод відео-експерименту;

1	ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА ПИТАНЬ, ЩО СЛІД ВИРІШИТИ. ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТЬ "ГРОМАДСЬКИЙ ПУБЛІЧНИЙ ПРОСТІР МІСТА", ЙОГО "СЕМАНТИЧНІ АРХІТЕКТУРНІ СТЕРЕОТИПИ", "ОБ'ЄКТИ-МЕМИ"	
	ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТЬ, ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ	ДЕКОМПОЗИЦІЯ І КОМПОЗИЦІЯ, ПОРІВНЯЛЬНИЙ І ЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ
2	СТІПІНЬ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ	КРУПНИЙ АНАЛІЗ, СИСТЕМАТИЗАЦІЯ
	ПИТАННЯ, ЩО СЛІД ВИРІШИТИ ЗАСАДА ОБ'ЄКТІВ-МЕМІВ	УЗАГАЛЬНЕННЯ
3	ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ МІСТ. ВИДІЛЕННЯ ІХ СЕМАНТИЧНО-АРХІТЕКТУРНИХ СТЕРЕОТИПІВ І ОБ'ЄКТІВ-МЕМІВ; ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА НИХ. ЕТАПІВ "МЕМІЗАЦІЯ" ОБ'ЄКТІВ І ВИЗНАЧАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ОБ'ЄКТІВ-МЕМІВ, ІХ КЛАСИФІКАЦІЯ	
	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ МІСТ НА РІЗНИХ ЧАСОВИХ ЕТАПАХ, ВИДІЛЕННЯ ІХ СЕМАНТИЧНО-АРХІТЕКТУРНИХ СТЕРЕОТИПІВ І СТАВІВ ОБ'ЄКТІВ-МЕМІВ	ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ
	ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ МІСТ СЬОГОДЕННЯ	ПОФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ
	ЕТАПІВ "МЕМІЗАЦІЯ" ОБ'ЄКТІВ, ВИЗНАЧАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОБ'ЄКТІВ-МЕМІВ, КЛАСИФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ-МЕМІВ	ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ, ФОРМАЛІЗАЦІЯ І УЗАГАЛЬНЕННЯ
4	СОЦІОЛОГІЧНИЙ МІЖНАРОДНИЙ ВІДЕО-ЕКСПЕРИМЕНТ "АРХІТЕКТУРА ТА ЩАСТЯ"	
	ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО СПРІВНІТТЯ РІЗНИМИ ПІДТИПАМИ ГРОМАДСЬКОГО ПУБЛІЧНОГО ПРОСТОРУ МІСТА	МЕТОД ВІДЕО-ЕКСПЕРИМЕНТУ
	ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ, ОБРОБКА РЕЗУЛЬТАТІВ	ВІДЕО-ІНТЕРВ'Ю, СТАТИСТИКА І ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ, СИСТЕМАТИЗАЦІЯ
	КОМБІНАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ І ЯКОСТІ ПРОСТОРУ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ ЕМОЦІЇ	ІНДУКЦІЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ
5	ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОСТОРУ, БЛИЗЬКОГО ДО ІДЕАЛЬНОГО, ЩО ВИКЛИКАЄ ПОЗИТИВНІ ЕМОЦІЇ ЙОГО ГРАФІЧНА МОДЕЛЬ	ФОРМАЛІЗАЦІЯ І УЗАГАЛЬНЕННЯ, МОДЕЛЮВАННЯ
	ПРИНЦИПИ, ПРИЙОМИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО АРХІТЕКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ МІСТ І РОЗМІЩЕННЯ ОБ'ЄКТІВ-МЕМІВ В НИХ	
	ПРИНЦИПИ, ПРИЙОМИ	ІНДУКЦІЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ
6	РЕКОМЕНДАЦІЇ	УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ
	АПРОБАЦІЯ ВИСУНУТИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ПРИПУЩЕНЬ	
7	КОНЦЕПТИ ГРОМАДСЬКИХ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ МІСТ	ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ

Рис. 1.1.8. Етапи і методи дослідження [3]

соціальних зв'язків та якості середовища. Сучасні міста повинні формувати нові «ядра» тяжіння, реорганізовуючи старі промислові зони у багатофункціональні простори.

Принцип *«інклюзивності»* передбачає, що відкритий публічний простір має бути гнучким та адаптивним до швидко змінюваних потреб жителів. Він повинен об'єднувати комунікативні, рекреаційні, культурні та торгові функції. Важливою складовою є доступність для людей з різними фізичними можливостями. Основна функція таких просторів – комунікація, а культурні елементи доповнюють середовище, роблячи його більш привабливим та функціональним для різних соціальних груп.

Принцип *«комфортності»* базується на створенні системи публічних просторів, що забезпечують зручну комунікацію між різними локаціями через розвинену вулично-дорожню мережу. Цей принцип передбачає формування безперервної ієрархічної структури відкритих просторів, що сприяє соціальному контролю та безпеці в громадських місцях. Для досягнення комфортності важливими є легкість орієнтації, візуальні комунікації, освітленість уночі та наявність зрозумілих орієнтирів.

Принцип *«ієрархічності»* базується на розгляді публічних відкритих просторів як цілісної системи з різними рівнями, які складаються з більших і менших елементів. Виокремлюють три основні рівні: місто (найвищий рівень), район та мікрорайон (проміжні), а також квартал (нижній рівень). Кожен рівень має свої підрівні та взаємозв'язки, формуючи ієрархічно узгоджену структуру. Цей принцип підкреслює важливість системного підходу до організації міських просторів, оскільки зміни на одному рівні впливають на всю систему.

Принцип *«контекстуальності»* акцентує увагу на важливості конкретного місця, його унікальності, історії та емоційній складовій, яка формує «дух місця». Зміни у публічному просторі повинні підкреслювати сутність та особливості конкретного середовища, враховуючи його культурно-історичний контекст. Це вимагає збереження елементів, з якими простір традиційно асоціюється, а також розвитку його культурної та історичної функцій.

Принцип «публічної відкритості» підкреслює важливість організації відкритих просторів у містах для забезпечення їх сталого розвитку. Цей принцип вказує на необхідність створення умов, які сприяють інтеграції соціальних зв'язків і активностей, дозволяючи мешканцям реалізувати свої потреби та стилі життя. Відкриті публічні простори повинні бути доступними, щоб забезпечити активну участь громадян у міському житті, що, в свою чергу, сприяє розвитку суспільства в цілому.

Отже, М. О. Гусєв пропонує вирішити проблеми громадських просторів шляхом впровадження принципів багатофункціональності, інклюзивності, комфортності, ієрархічності, контекстуальності та публічної відкритості. Це включає створення просторів, що поєднують різні функції, адаптуються до змінюваних потреб жителів, забезпечують безпечну навігацію та підтримують місцеву ідентичність.

5. Куцина І. А., 05.23.20 – Містобудування та територіальне планування, Київ, Україна, 2018 [5]

Тема дослідження. Принципи і методи формування пішохідних просторів малих і середніх міст (на прикладі м. Ужгорода).

Об'єкт дослідження. Пішохідні простори міст.

Предмет дослідження. Принципи і методи формування пішохідних просторів.

Основні положення.

Досліджено взаємозв'язок функціонально-планувальної структури міста з пішохідно-комунікаційним каркасом на мікро-, мезо- та макрорівнях з урахуванням площинних, лінійних і точкових елементів. Проаналізовано передумови формування та розвитку пішохідно-комунікаційного каркасу в залежності від просторової організації міського середовища.

Встановлено, що пішохідно-комунікаційний каркас має ієрархічну структуру, обумовлену містобудівними аспектами функціонування міста. У його складі виокремлено *архітектурний каркас*, який формується під впливом пам'яток архітектури та історико-туристичних маршрутів; *ландшафтно-*

антропогенний каркас, що визначається наявністю природних домінант, берегових схилів і рельєфу місцевості, ризиком підтоплення територій та рівнем благоустрою природних ландшафтів; *транспортний каркас*, який включає стратегічні напрямки в'їзду до міста, основні радіальні та кільцеві напрямки, лінійні пішохідні простори вздовж водних об'єктів, а також головні транспортно-пересадочні вузли; *функціональний каркас*, сформований впливом сельбищних, комунально-складських і промислових територій, адміністративних та громадських центрів, а також загальноміського центру.

Сформовано та науково обґрунтовано поняття «*пішохідний простір*», під яким розуміється архітектурно-просторовий елемент міського середовища і планувальної структури міста, що входить в систему вулично-дорожньої мережі, який забезпечує безпеку руху і виконує функцію безперервного переміщення в межах пішохідної доступності, включаючи проспекти, набережні, алеї, парки, сквери, бульвари, внутріквартальні дворики. Структура пішохідних просторів передбачає: пішохідні шляхи, пішохідні зони, пішохідні шляхи сполучення, пішохідно-транспортні перетини (рис.1.1.10).

В дисертаційному дослідженні систематизовано 4 категорії пішохідних просторів міст, які мають наступні характеристики: *P1 категорія* – пішохідні вулиці, площі, бульвари, призначені та облаштовані для пішоходів, відсутні конфліктні ситуації, низький рівень дорожньо-транспортних пригод, доступність для маломобільних груп населення, рівень обслуговування пішохідного руху на

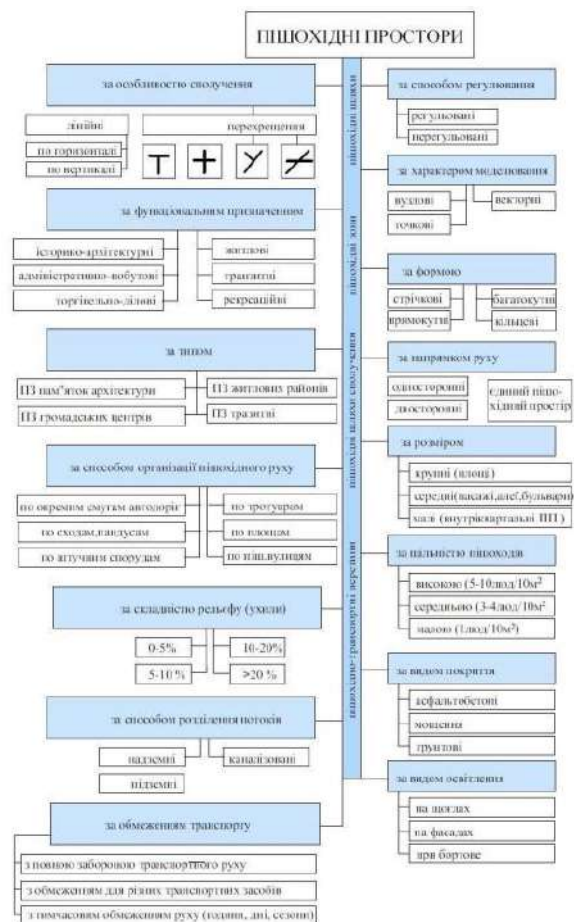

Рис. 1.1.10. Класифікація пішохідних просторів міст [5]

високому рівні. Необхідно врахувати постійний рух великих груп пішоходів (туристів) для огляду визначних пам'яток архітектури. *P2 категорія* – вулиці та бульвари для обслуговування пішоходів, що характеризується частим схрещуванням потоків, стабільним рівнем безпеки. При організації руху необхідно врахувати поліфункціональність простору та розподіл транспортно-пішохідного руху. *P3-4 категорія* – вулиці та дороги, що частково пристосовані для пішохідного руху, потребують регулювання дорожнього руху як для пішоходів, так і для громадського транспорту, індивідуального транспортного засобу та велосипедистів (рис.1.1.11).

Визначено методику формування пішохідних просторів міст, яка визначає чіткий механізм та умови поетапної реалізації проектних рішень з урахуванням вихідних даних та нормативних показників містобудівної документації. В основі методики лежить моделювання пішохідних потоків за закладеним алгоритмом, що дозволяє отримати узгоджені пропозиції та рекомендації щодо організації та розвитку пішохідних просторів міста (рис.1.1.12).

Категорія	Тип	Призначення	Розрахункові показники пішохідного потоку	Пріоритет руху
P1	Пішохідні зони пам'яток архітектури	Історико-архитектурний	Пішохідні вулиці і площі, пасажі Щільність – 4-6 люд/м ² Швидкість – 3,0-4,2 м/хв Енергозатрати-3,8-4,0 ккал/хв Доступність- 40-45 хв	
P2	Пішохідні зони громадського центру	Торгово-адміністративний	Система площ і вулиць, головна вулиця міста Щільність- 3,3-6,0 люд/м ² Швидкість- 3,9-5,1 м/хв Енергозатрати-4,2-5,0 ккал/хв Доступність-30-35 хв	
P3	Пішохідні зони житлових районів	Житлово-побутовий	Система алей, тротуарів і внутріквартальних проходів Щільність- 2-3 люд/м ² Швидкість-3,6-4,0 м/хв Енергозатрати- 3,5 ккал/хв Доступність – 25-30 хв	
P4	Транзитні пішохідні зони	Транспортно-пересадочний	Пішохідні алеї, транзитні сквери Щільність – 7-15 люд/м ² Швидкість – 4,8-6,0 м/хв Енергозатрати –5,2-5,5 ккал/хв Доступність – 15-20 хв	

Рис. 1.1.11. Категорії та типи пішохідних просторів міст [5]

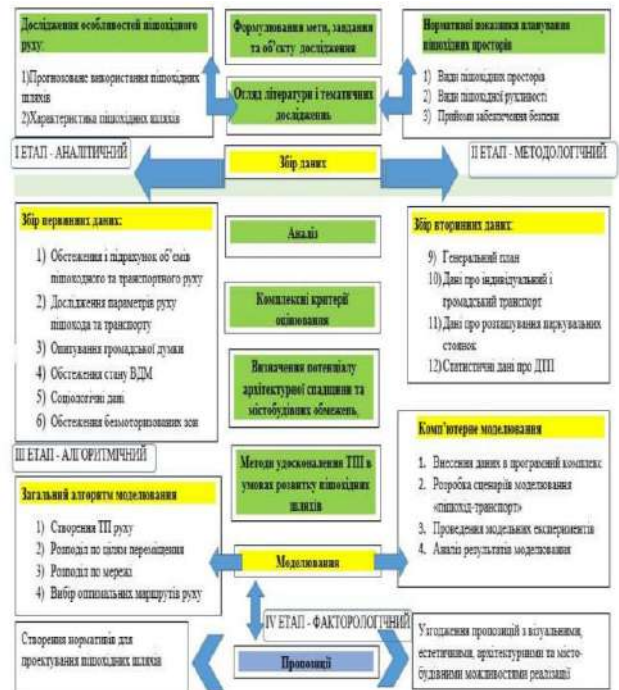

Рис. 1.1.12. Методика формування ПП малих і середніх міст на основі містобудівної діяльності [5]

6. Лещенко Н. А., 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. Архітектура та будівництво. Київ, Україна, 2020 [6]

Тема дослідження. Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст.

Об'єкт дослідження. Історичні центри малих міст.

Предмет дослідження. Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст.

Основні положення.

Було визначено поняття реставраційно-реконструктивної трансформації (РРТ) як комплексного процесу взаємопов'язаних реставраційних і реконструктивних змін у будівлях, відкритих просторах та міському архітектурному середовищі для підвищення їх цінності, цілісності та якості.

Було виділено п'ять складових комплексного процесу РРТ: екологічну, історико-культурну, інфраструктурну, соціальну та економічну. Для кожної складової окреслено основні задачі щодо розвитку історичного малого міста, включаючи збереження екології та енергоефективність будівель, підвищення культурної та архітектурної цінності, розвиток туристичної та транспортної інфраструктури, організацію пішохідних просторів, збереження традицій та підвищення економічної активності населення (рис.1.1.13).

Було запропоновано чотири системних рівня реалізації РРТ: містобудівний, об'ємний, функціональний та соціально-економічний. Містобудівний рівень орієнтований на підвищення цінності та цілісності просторової структури історичного центру. Об'ємний

Рис. 1.1.13. РРТ. Складові і основні задачі, що вони мають вирішити [6]

рівень забезпечує розвиток архітектурно-конструктивної та інженерної структури окремих будівель. Функціональний рівень дозволяє знайти актуальні рішення для будівель і відкритих просторів, а соціально-економічний рівень інтегрує

Рис. 1.1.14. РРТ. Комплексний процес реставраційно-реконструктивних трансформацій [6]

результати всіх попередніх рівнів для підвищення активності та комфорту історичного центру (рис.1.1.14).

Було визначено чотири ступені РРТ: збереження, підсилення, коригування та зміна. Збереження та підсилення відносяться до реставраційних змін, а коригування та зміна – до реконструктивних. Кожний ступінь передбачає відповідні методи РРТ: зберігаючі, відновлюючі, оновлюючі та перетворюючі, які забезпечують комплексний розвиток історичного середовища, його інтеграцію в сучасне соціальне, культурне та економічне життя міста (рис.1.1.14).

7. Парнета М. Б., 191 – Архітектура та містобудування, 19 – Архітектура та будівництво. Львів, Україна, 2024 [7]

Тема дослідження. Принципи та засоби формування і розвитку медійності архітектури громадських просторів.

Об'єкт дослідження. Медійність як властивість архітектури та міських просторів.

Предмет дослідження. Принципи та засоби формування та розвитку медійності архітектури громадських просторів міст.

Основні положення.

Узагальнено теоретичні передумови формування медійності архітектури громадських просторів, у межах яких виділено фізичну та ментальну медійність. Визначено, що фізична медійність охоплює візуальну, звукову, нюхову та тактильну, при цьому візуальна медійність представлена геометричними, числовими, образними, текстовими та кольорними характеристиками архітектурного середовища. Окреслено, що ментальна медійність формується через процеси ідентифікації, інтенціонального осмислення та емоційного сприйняття архітектури людиною (рис.1.1.15).

Рис. 1.1.15. Теоретична структура медійності архітектури громадських просторів [7]

Проаналізовано особливості формування медійності міських громадських просторів на світових та вітчизняних прикладах. Визначено засоби вираження медійності громадських просторів, серед яких візуальні, звукові, художньо-образні, функціональні, ландшафтні та мультимедійні елементи (рис.1.1.16, рис.1.1.17).

Розроблено комплекс методів дослідження медійності архітектури та просторів, що включає теоретичні, теоретико-емпіричні та емпіричні підходи. Визначено, що аксіоматичний, гіпотетичний і системний підходи дозволяють формулювати принципи, перевіряти взаємозв'язки та розглядати об'єкти як системи, а структурний аналіз, інтерпретація, індукція, дедукція, узагальнення та аналогія допомагають оцінювати засоби вираження медійності. Емпіричні методи – спостереження, фотофіксація та опитування – дозволяють дослідити

Предмет дослідження. Формоутворення, розвиток та принципи збереження міських громадських просторів.

Основні положення.

У дисертації розглянуто особливості просторового, соціального та функціонального аналізу громадських просторів на прикладі головних площ великих міст. Просторовий аналіз базується на двох теоретичних моделях: центричній та лінійно-осьовій, які апробовано на локальному рівні (окремі площі) та на рівні міста.

Встановлено, що більшість міст мають комбіновані просторові структури (багатоцентрові, кільцеві, осьові), де громадські простори формують систему інтегрованих ядер, поєднаних пішохідними зв'язками. Такі структури забезпечують різноманітність маршрутів, ефект «повернень» і «зустрічей», що позитивно впливає на соціальний досвід користувачів (рис.1.1.19, рис.1.1.20).

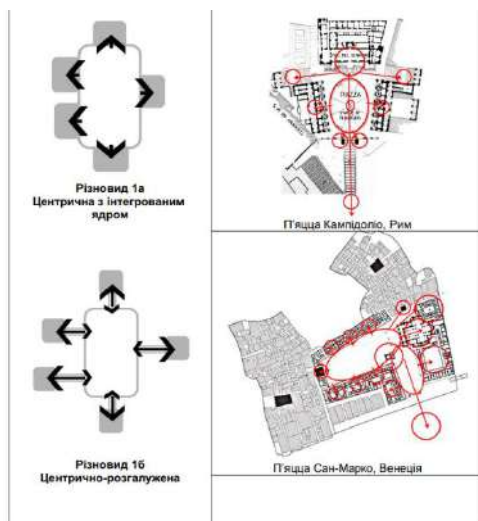

Рис. 1.1.19. Аналіз громадських просторів за принципом центричної моделі [8]

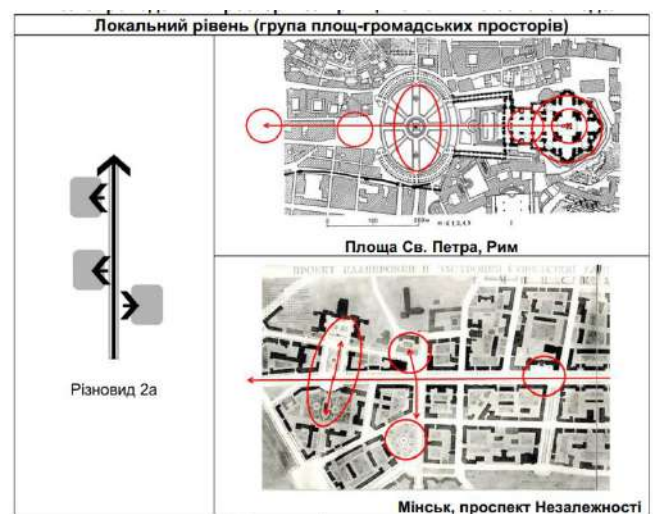

Рис. 1.1.20. Аналіз громадських просторів за принципом лінійно-осьової моделі [8]

Соціально-функціональний аналіз показав, що ключовими характеристиками громадських просторів є доступність, комфорт, атрактивність, різноманітність функцій, образ та ідентичність. Громадський простір розглядається як поєднання фізичної форми, сценаріїв використання та

соціальної поведінки, що визначає його роль у структурі міста та повсякденному житті людей.

Визначено якості «успішного» громадського простору, що згруповано у три блоки: функціонально-діяльнісні (різноманітність функцій, активність, комунікація, рекреація, культура, атрактивність); образно-ідентифікаційні (символіка, сприйнятність, художні якості, ідентичність, інформативність); просторово-структурні (конфігурація, доступність, масштаб, замкненість, розташування, адаптивність, включення в систему громадських просторів міста) (рис.1.1.21).

Рис. 1.1.21. Модель соціально-функційного наповнення громадського простору [8]

У межах даної роботи положення дисертації застосовуються для аналізу громадських просторів

Житомира через виокремлення їх просторових, соціальних та функціональних характеристик. На основі поділу просторів на центричні та лінійно-осьові визначається роль ключових площ, пішохідних вулиць і бульварів у структурі середмістя, а також рівень їх інтегрованості в загальноміську систему.

Якості «успішного» громадського простору використовуються як критерії оцінки: активність і різноманітність функцій, виразність образу та ідентичності, а також доступність, конфігурація і зв'язки між просторами. Це дозволяє виявити сильні та проблемні ділянки громадських просторів Житомира і сформулювати проектні рішення, спрямовані на посилення соціальної взаємодії, образної цілісності та просторової пов'язаності історичного середовища.

Аналіз статей та монографій наведено у табл. 1.1.2

9. Олійник О. П., Харків, Україна, 2020 [9]

Назва. Відкритий міський простір як об’єкт культурної спадщини: методи виявлення та збереження.

Основні положення.

Відкритий міський простір розглядається як повноцінний об’єкт культурної спадщини, що формується історичним плануванням, забудовою, функціями та соціальними практиками. Його цінність полягає не лише у матеріальних елементах (площі, вулиці, парки), а й у нематеріальних складових – пам’яті місця, традиціях використання, образі та символічному значенні.

Олійник пропонує для аналізу міських просторів два основні методи: просторовий аналіз та середовищне зонування (рис.1.1.22, 1.1.23).

Метод просторового аналізу дозволяє формалізувати складну структуру міської тканини, виділити композиційні та просторові аспекти сприйняття та виявити структуру міських просторів. На основі теорії «фігури-фону» відкритий простір поділяється на два типи: простір перебування (позитивний або замкнений) – де люди відпочивають і проводять час, та простір пересування (негативний або транзитний) – де відбувається рух.

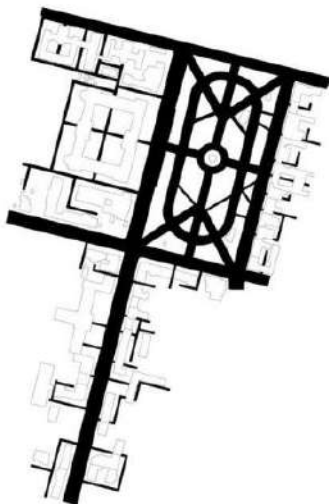

Рис.1.1.22. Виділення транзитних міських просторів вздовж вул. Володимирської в Києві за допомогою просторового аналізу [9]

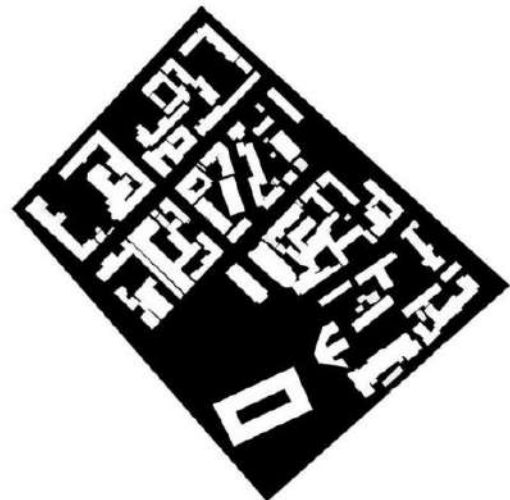

Рис. 1.1.23. Система відкритих міських просторів історичної частини Подолу [9]

10. Кисельов В.М., Кисельова Г.В., Київ, Україна, 2023 [10]

Назва. Роль озелених громадських просторів в формуванні міського середовища.

Основні положення.

Авторами проаналізовано сучасний стан нормативно-правової бази України у сфері містобудування та природокористування, відзначено поступове наближення національних будівельних норм до стандартів Європейського Союзу та підкреслено необхідність вдосконалення регулювання функціонування зелених зон і громадських просторів.

Автори підкреслюють, що відкриті озеленені території завжди розглядалися як ключовий елемент планувальної структури міста. Встановлено, що їхнє розташування та розмір залежать від природної ландшафтно-основи, клімату та орографії місцевості. Важливими характеристиками озелених просторів є не лише площа, а й якість, форма, здатність

Естетична	Задоволення простором естетичних потреб слід винести окремим пунктом із кількох причин. По-перше, критерій естетичного більш ніж суб'єктивний, і з цього погляду простір не може бути сприйнятий всіма однаково. По-друге, саме ця функція, мабуть, найменше перетинається з іншими. Комунікація; транзит; задоволення фізичних потреб та здійснення різної діяльності – все це може здійснюватися у повністю позбавленому будь-яких візуальних прикрас місці. Аналогічно, маленький пустельний сквер без жодної лавки десь на околиці міста цілком може бути з якоюсь випадковістю прикрашений дивовижними скульптурами.	
Символічна	Простір наповнений деякими сенсами, символами, пам'яттю – перебування у ньому виходить поза рамки естетичного задоволення (і навіть, необов'язково супроводжується ним).	
Рекреаційна	Функція простору, спрямована на відпочинок та відновлення. Парки, сади, пляжі – будь-які місця, де можна припинити діяльність та пересування (хіба що бензильним прогулянковим кроком), є можливість відчутти фізичний комфорт, є хоча б мінімальна естетична складова та елементи живої природи. На звичайній вулиці таку функцію можуть виконувати лавки, паркети.	
Навчальна, пізнавальна	Може формуватися навмисно і бути специфічною (музейний простір, інформаційні стенди), або обумовлена характеристиками самого простору. Наприклад, центр старовинного міста виконує пізнавальну функцію щодо містобудування та особливостей архітектури.	

Назва функції	Основні функціональні характеристики	Приклад об'єкту
Комунікація	Створення умов для спілкування з будь-якими людьми.	
Транзит	Функція, яку мимоволі має практично будь-яка вулиця та дорога. Питання в тому, наскільки вона до цієї функції пристосована: чи є доступ для маломобільних груп, чи є (чи ні) елементи, що ускладнюють рух, які можливості представлені для різних видів транспорту	
Здійснення діяльності	У різних просторах можна здійснювати різну діяльність – ситуативну, специфічну, розважальну тощо. Один і той самий парк може бути: місцем, де можна читати книги – для працівника з офісного центру; спортивним майданчиком; робочою локацією для продавця сувенірів; натурою для художника-плерериста	

Рис. 1.1.24. Основні функціональні характеристики громадських просторів в міському середовищі [10]

забезпечувати провітрювання забудови, змістове та функціональне наповнення, пішохідна доступність і ефективність експлуатації при мінімальних витратах. Узагальнено, що сучасні пріоритети формування відкритих просторів передбачають активне використання пустирів і невикористовуваних територій, а також впровадження багатофункціональних форм організації таких просторів (рис.1.1.24).

Виділено три рівні соціальної взаємодії у житловому середовищі — мікро-мезо- та макропростір — відповідно до персонального спілкування, соціального контролю та пішохідної зв'язаності. Мікропростір охоплює місце перебування людини або групи людей (1–10 м) і формується навколо лави, зупинки чи входу до будинку (рис.1.1.25). Мезопростір об'єднує кілька мікропросторів, відповідає умовам соціального контролю та охоплює ділянки розміром 10–100 м, наприклад, галявину, житловий двір чи пішохідну площу (рис.1.1.26). Макропростір включає кілька мезопросторів, об'єднаних пішохідним зв'язком (100–1500 м), прикладами є міський парк, пішохідна зона громадського центру чи квартал у історичній частині міста (рис.1.1.27).

Рис. 1.1.25, 1.1.26, 1.1.27. Парк Хай Лайн. США, Нью-Йорк [10]

Таблиця 1.1.1

Узагальнення теоретичного досвіду дисертацій

№ п/п	Автор, Рік	Місто	Тема дослідження	Спеціальність	Об'єкт дослідження	Предмет дослідження
1.	Рибчинський О.В., 2017р.	Львів	Формування і ревіталізація середмість історичних міст України.	18.00.01. Теорія архітектури. Реставрація пам'яток архітектури	Середмістя історичного міста як самостійний містобудівний комплекс.	Історичні етапи формування, композиційно-планувальні характеристики та архітектурно-просторова типологія забудови середмістя історичного міста України.
2.	Кравченко О.В., 2015р.	Київ	Принципи архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів з порушеними територіями.	18.00.04. Містобудування і ландшафтна архітектура	Відкриті міські простори з порушеними територіями.	Архітектурно-планувальна організація відкритих міських просторів з порушеними територіями.
3.	Головатюк А.К., 2015р.	Київ	Семантичні архітектурні стереотипи громадського публічного простору міста.	191. Архітектура та містобудування, 19 . Архітектура та будівництво.	Громадський публічний простір міста.	Семантичні архітектурні стереотипи громадського публічного простору міста.
4.	Гусєв М.О., 2021р.	Київ	Принципи формування і розвитку відкритих просторів міста.	18.00.01. Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. Архітектура та будівництво	Відкриті простори міст.	Принципи формування та розвитку відкритих просторів міст.
5.	Куцина І. А., 2018р.	Київ	Принципи і методи формування пішохідних просторів малих і середніх міст (на прикладі м.Ужгорода).	05.23.20. Містобудування та територіальне планування	Пішохідні простори міст.	Принципи і методи формування пішохідних просторів.

6.	Лещенко Н. А., 2020р.	Київ	Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст.	18.00.01. Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. Архітектура та будівництво	Історичні центри малих міст.	Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст.
7.	Парнета М. Б., 2024р.	Львів	Принципи та засоби формування і розвитку медійності архітектури громадських просторів.	191. Архітектура та містобудування, 19. Архітектура та будівництво	Медійність як властивість архітектури та міських просторів.	Принципи та засоби формування та розвитку медійності архітектури громадських просторів міст.
8.	Олійник О. П.	Харків	Теоретико-методологічні основи формоутворення міських громадських просторів.	18.00.01. Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури	Міські громадські простори.	Формоутворення, розвиток та принципи збереження міських громадських просторів.

Таблиця 1.1.2

Узагальнення теоретичного досвіду монографій та статей

№ п/п	Автор, Рік	Місто	Назва
9.	Олійник О. П., 2020р.	Харків	Відкритий міський простір як об'єкт культурної спадщини: методи виявлення та збереження
10.	Кисельов В.М., Кисельова Г.В., 2023р.	Київ	Роль озелених громадських просторів в формуванні міського середовища

Висновок

Отже, аналіз наукових праць вітчизняних дослідників дозволяє визначити основні теоретичні підходи до формування та регенерації громадських просторів у міському середовищі. У дослідженнях розглядаються питання ревіталізації історичних середмість, організації відкритих міських просторів на порушених територіях, формування пішохідних структур, принципів розвитку відкритих просторів міст та методів збереження історико-культурної спадщини.

Науковці наголошують на необхідності комплексного підходу до розвитку міських громадських просторів, який передбачає врахування історико-культурного контексту, екологічних умов, функціонального наповнення та соціальних потреб населення. Важливими принципами організації таких територій визначено багатофункціональність, інклюзивність, комфортність, контекстуальність, ієрархічність просторової структури та відкритість для суспільства. Значна увага приділяється також формуванню пішохідно-комунікаційного каркасу міста, розвитку зелених громадських просторів та інтеграції природних елементів у міське середовище.

Таким чином, узагальнення теоретичних досліджень створює методологічну основу для подальшого аналізу та розробки ландшафтно-планувальних рішень щодо регенерації громадських просторів в історичних ареалах міст.

1.2. Досвід проектування громадських просторів в історичному середовищі

Для кращого розуміння методів проектування громадських просторів в історичному міському середовищі важливо проаналізувати як зарубіжний, так і вітчизняний досвід їх ландшафтно-планувальної організації. Зарубіжні приклади демонструють сучасні тенденції у відновленні історичних територій, де поєднуються принципи сталого розвитку, збереження культурної спадщини, інклюзивності та екологічного балансу. Такі простори стають осередками соціальної активності та символами оновленої міської ідентичності.

Вітчизняний досвід показує поступове впровадження сучасних методів регенерації у структуру історичних центрів українських міст із урахуванням локальної архітектурної спадщини та потреб громади.

Порівняння цих підходів дозволяє визначити ефективні методи ландшафтно-планувальної регенерації для адаптації історичних міських просторів, зокрема у контексті пішохідної зони середмістя Житомира.

1. Площа Старого ринку, Варшава, Польща [11]

Загальні дані.

Рік реконструкції: 1949–1953 рр. (післявоєнна відбудова), подальші реставраційні роботи — 2000-ті роки.

Автори реконструкції: архітектори Ян Захватович, Пйотр Бігош, та інші члени Бюро реконструкції столиці.

Тип об'єкта: історична міська площа, громадський простір у центрі Старого міста Варшави.

Статус: об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО з 1980 року.

Місце розташування:

Центр історичного ядра Варшави — Старе місто, на північ від сучасного центру столиці Польщі, поблизу річки Вісли.

Атрибутивні дані об'єкта:

Площа має приблизно квадратну форму розміром близько 90 × 90 метрів. Забудова навколо площі складається з відновлених історичних кам'яниць у стилі пізнього ренесансу та бароко, заввишки 3–4 поверхи. Центральна частина площі

вільна від транспорту, призначена для пішохідного руху, проведення заходів і сезонних ярмарків.

Особливості функціонального зонування та планувальної організації:

Площа є ядром громадського простору історичного району, поєднує туристичну, культурну, торгову та рекреаційну функції. Навколо розташовані музеї, ресторани, кав'ярні, галереї. Центральна частина організована як пішохідна зона з фонтаном та скульптурою русалки — символом Варшави. Планувальна структура симетрична, з орієнтацією на збереження історичних меж кварталів та фасадів.

Особливості організації соціальної інфраструктури:

На площі та в суміжних будинках функціонують кафе, ресторани, крамниці, галереї, невеликі музеї, що формують активне соціальне середовище. Площа також є місцем проведення культурних подій, концертів, сезонних фестивалів і різдвяних ярмарків, забезпечуючи постійну соціальну активність у просторі.

Характеристика житлової забудови:

Навколо площі розташовані реконструйовані житлові кам'яниці XVI–XVIII ст., які після відбудови частково пристосовані під житло, готелі, офіси та культурні установи. Фасади виконані за історичними зразками — із декоративними фронтонами, барельєфами та яскравими кольорами тиньку, що підкреслює автентичний вигляд середмістя.

Транспортна мобільність та інфраструктура:

Площа є повністю пішохідною, рух автотранспорту заборонений. Доступ забезпечено через прилеглі вулиці — Пивну, Щербец та інші. Поблизу розташовані зупинки громадського транспорту (автобуси, трамваї). Організовано зручні маршрути для пішоходів і туристів, передбачено безбар'єрний доступ для маломобільних груп.

Ландшафтно-просторова організація мережі відкритих урбанізованих громадських просторів включає два типи простори:

Площинного типу: Площа Старого ринку є класичним прикладом урбанізованого громадського простору площинного типу. Простір викладений кам'яною бруківкою, має відкриту центральну частину з мінімальним озелененням — лише кілька декоративних діжок і вазонів із квітами в літній період. Основний акцент зроблено на архітектурне обрамлення — фасади будинків формують цілісний історичний ансамбль. Освітлення м'яке, декоративне, з ліхтарями у стилі старого міста.

Лінійного типу: Мережа площ інтегрованих в систему історичних пішохідних вулиць Старого міста — зокрема Пивної, Кам'яної та Щербец — які утворюють лінійні маршрути, що поєднують площу з іншими міськими просторами, зокрема Замковою площею та набережною Вісли.

Реконструкція площі Старого ринку у Варшаві — приклад високопрофесійного поєднання реставрації та сучасного урбаністичного підходу. Проект зберіг історичну ідентичність міста, відновив архітектурну цілісність і водночас створив комфортний, живий і привабливий громадський простір, який став серцем культурного та туристичного життя Варшави.

Рис. 1.2.1. Площа Старого ринку, Варшава, Польща [11]

2. Стара Ринкова площа (Old Market Square), Ноттінгем, Велика Британія [12]

Загальні дані:

Рік реконструкції — 2004–2007 рр.

Автори — архітектурне бюро Gillespies LLP у співпраці з міською радою Ноттінгема.

Тип робіт — реконструкція та благоустрій центрального громадського простору.

Місце розташування:

Стара Ринкова площа розташована у самому серці Ноттінгема, перед будівлею міської Ратуші (Nottingham Council House) — головного архітектурного домінанта історичного центру міста.

Атрибутивні дані об'єкта містобудівної документації:

Площа має загальну площу близько 12 000 м² і є найбільшим відкритим громадським простором у центрі міста. Простір організовано у вигляді багаторівневих терас із використанням натурального каменю — граніту сірого, чорного, білого та бежевого відтінків. Центральний елемент — водомісткість площею 4400 м² із відбивним басейном, водоспадом висотою 1,8 м та 53 інтерактивними струменями води.

Особливості функціонального зонування та планувальної організації:

Простір площі поділений на кілька функціональних рівнів:

- центральна зона з водним елементом — місце відпочинку та інтерактивної взаємодії відвідувачів із водою;
- верхні тераси, які створюють оглядові майданчики та місця для сидіння;
- крайові зони — для розміщення тимчасових споруд і проведення громадських заходів.

Планувальна структура враховує історичну топографію середньовічної площі, при цьому простір адаптовано для безбар'єрного пересування людей з інвалідністю.

Особливості організації соціальної інфраструктури:

Площа виконує роль центрального осередку громадської активності міста. Тут регулярно проводяться ярмарки, концерти, святкові події та масові зібрання. У безпосередній близькості розташовані кафе, магазини, адміністративні будівлі та транспортні вузли, що забезпечують постійний потік відвідувачів.

Характеристика житлової забудови:

У безпосередньому оточенні площі переважають адміністративні, торгові та культурні споруди історичної та сучасної архітектури. Житлова забудова представлена у суміжних кварталах, формуючи змішану міську структуру.

Транспортна мобільність та інфраструктура:

Площа має пішохідний статус із зручним доступом до головних транспортних артерій міста. Поблизу розташовані зупинки трамваїв і автобусів, а також паркінги для автомобілів. Пішохідні маршрути інтегруються з головними вулицями центральної частини Ноттінгема.

Ландшафтно-просторова організація відкритих громадських просторів:

Площинного типу: Основу простору становить відкрита урбанізована площа, оформлена багатотональним мощенням із граніту, що перегукується з кольорами фасадів навколишніх будівель. Водний елемент — ключова домінанта, яка створює динамічний і водночас спокійний ландшафтний акцент.

Лінійного типу: Система терас і сходових переходів організовує природний рух пішоходів між рівнями площі, формуючи єдиний просторовий маршрут.

Рис. 1.2.2. Стара Ринкова площа (Old Market Square), Велика Британія [12]

Рис. 1.2.3. Стара Ринкова площа (Old Market Square) зверху, Велика Британія [12]

Реконструкція Старої Ринкової площі в Ноттінгемі — приклад сучасного підходу до оновлення історичного громадського простору. Проект поєднав

повагу до історичної топографії з сучасними технологічними рішеннями, створивши універсальний і доступний простір для відпочинку, комунікації та міських подій. Площа стала візитівкою Ноттінгема та зразком високого рівня ландшафтно-архітектурної культури.

3. Бульвар Вісла (Vistula Boulevards), Варшава, Польща [12]

Загальні дані:

Рік реалізації — 2013–2017 рр.

Автори — архітектурна студія RS Landscape Architects у співпраці з міською адміністрацією Варшави.

Тип робіт — реконструкція та благоустрій набережної річки Вісли з метою інтеграції природного і міського середовища.

Місце розташування:

Бульвар Вісла розташований у центральній частині Варшави, на лівому березі річки, між історичним Старим містом та сучасними районами столиці. Простір виступає сполучною ланкою між історичною забудовою, зеленими зонами та водним середовищем.

Атрибутивні дані об'єкта містобудівної документації:

Проект охоплює близько 6 км прибережної смуги вздовж Вісли, з загальною площею благоустрою понад 200 000 м². Бульвари формують єдину рекреаційну, транспортну та екологічну вісь міста. Використано природні матеріали — дерево, бетон, камінь, гравій, поєднані з елементами сучасного дизайну. У просторі передбачено павільйони, амфітеатр, пішохідні та велосипедні доріжки, місця відпочинку, інтерактивні дитячі зони та оглядові майданчики.

Особливості функціонального зонування та планувальної організації:

Територія бульварів поділена на три функціональні зони:

- Північна частина — перед Старим містом, з прогулянковими терасами, зеленою зоною та плаваючими кафе;
- Центральна зона — комерційно-громадська, з павільйонами харчування та сервісними об'єктами, пристосованими до можливих паводків;

— Південна зона — рекреаційно-освітня, з парком, міським пляжем, виставковими павільйонами, газонами, майданчиками для подій.

Планувальна структура підпорядкована принципу безперервності руху вздовж річки, поєднуючи природний ландшафт і міське середовище.

Особливості організації соціальної інфраструктури:

Бульвар став головним громадським простором Варшави для відпочинку, спорту, дозвілля та культурних заходів. На його території проводяться фестивалі, ярмарки, виставки, концерти просто неба. Передбачені дитячі майданчики, літні кафе, спортивні майданчики, а також місця для відпочинку людей різного віку та з різними фізичними можливостями.

Характеристика житлової забудови:

У прилеглих кварталах розташовані історичні житлові будинки, сучасні апартаменти, комерційні та культурні об'єкти. Така структурна різноманітність формує змішане функціональне середовище, що забезпечує сталість використання простору протягом доби.

Транспортна мобільність та інфраструктура:

Бульвари інтегровані у транспортну систему міста: обладнані пішохідними і велосипедними маршрутами, мають доступ до трамвайних і автобусних зупинок, підземних переходів і міських парковок. Уздовж набережної прокладено безперервну велосипедну магістраль, що поєднує центр Варшави з іншими районами.

Ландшафтно-просторова організація відкритих громадських просторів:

Площинного типу: Основу бульварів становлять рекреаційні та урбанізовані ділянки — тераси, пляжі, площі та зони відпочинку, оформлені сучасними елементами благоустрою. Використано природні матеріали й мінімалістичну архітектуру, що гармонійно поєднує міський і природний ландшафт.

Лінійного типу: Бульвари формують безперервну зелену вісь уздовж річки — своєрідний «зелений маршрут» для прогулянок і пересування містян. Лінійна

структура підкреслює динаміку водного пейзажу та створює комфортне середовище для руху пішоходів і велосипедистів.

Рис. 1.2.4. Бульвар Вісла (Vistula Boulevards), Варшава, Польща [12]

Рис. 1.2.5. Бульвар Вісла (Vistula Boulevards), Варшава, Польща [12]

Бульвар Вісла у Варшаві — приклад сучасної урбаністичної реконструкції, що поєднує екологічні, соціальні та естетичні принципи. Проєкт відновив зв'язок міста з річкою, створив доступний, багатофункціональний простір для всіх категорій користувачів і став одним із символів сучасної Варшави — відкритої, динамічної та комфортної для життя столиці.

4. Дептфордський сквер «Market Yard», Лондон [12]

Загальні дані:

Рік реалізації — 2015–2017 рр.

Автори — архітектурна студія Ash Sakula Architects у співпраці з Lewisham Council.

Тип робіт — реновація історичного громадського простору з метою його соціального та економічного відродження.

Місце розташування:

Дептфордський сквер розташований у південній частині Лондона, в історичному районі Дептфорд, поруч із залізничною станцією Deptford Station та уздовж аркових залізничних прольотів, що є визначною архітектурною домінантою району.

Атрибутивні дані об'єкта містобудівної документації:

Проект охоплює територію навколо історичного ринку та аркових споруд старої залізниці у районі Дептфорд. Загальна площа благоустрою — близько 8 000 м². У межах реконструкції створено пішохідну площу з громадськими павільйонами, відкритими торговими місцями, кафе, майданчиками для подій і відпочинку. Простір організований із використанням натуральних матеріалів — деревини, цегли, бетону та металу — у поєднанні з елементами сучасного дизайну.

Особливості функціонального зонування та планувальної організації:

Територія «Market Yard» поділена на кілька функціональних зон:

- центральна площа — головний громадський простір для ринків, концертів, виставок і зустрічей;
- пішохідна галерея під арками — комерційна зона з кафе, крамницями, студіями ремісників;
- крайові ділянки — зелені зони для відпочинку з лавками, озелененням і м'яким освітленням.

Планувальна структура підпорядкована принципу відкритості та гнучкості використання простору.

Особливості організації соціальної інфраструктури:

Проект спрямований на пожвавлення місцевого бізнесу та активізацію громади. Простір використовується для проведення культурних подій, ярмарків, фестивалів, виставок просто неба. «Market Yard» став місцем спілкування мешканців, митців і підприємців, підтримуючи місцеву економіку та соціальні зв'язки.

Характеристика житлової забудови:

У безпосередньому оточенні розташовані історичні житлові будинки, нові багатофункціональні комплекси та громадські споруди. Завдяки змішаній забудові забезпечено активність простору упродовж усього дня.

Транспортна мобільність та інфраструктура:

Площа має зручне транспортне розташування поруч із залізничною станцією Deptford, автобусними зупинками та пішохідними маршрутами.

Організовано велосипедну інфраструктуру, що інтегрує простір у транспортну систему району.

Ландшафтно-просторова організація відкритих громадських просторів:

Площинного типу:
Центральна площа
оформлена як
багатофункціональний
простір для подій,
відпочинку та торгівлі.
Покриття виконане з
каменю та цегли, що
гармонійно поєднується з
історичним середовищем.

Рис. 1.2.6. Громадський простір Market Yard,

Лінійного типу:
Аркові простори вздовж
залізниці створюють протяжну вісь громадської активності — від торгових павільйонів до рекреаційних зон. Така структура забезпечує плавність руху й послідовне сприйняття простору.

Лондон [12]

Реконструкція Дептфордського скверу «Market Yard» є прикладом ефективної регенерації занедбаної території у сучасний багатофункціональний простір. Проект поєднує історичну архітектуру, підприємництво та культуру, створюючи живе середовище для місцевої громади та гостей міста.

5. Сквер «Neue Meile», Беблінген, Німеччина [13]

Загальні дані:

Рік реалізації — 2014–2015 рр.

Автори — lichtplanung, raumspielkunst as on-site construction management.

Тип робіт — реновація та трансформація лінійного громадського простору в центральній частині міста.

Місце розташування:

Громадський простір «Neue Meile» розташований у центрі Беблінгена, вздовж колишньої транспортної осі, що з'єднує залізничну станцію з історичним ядром міста та озером Беблінгер-Зее.

Атрибутивні дані об'єкта містобудівної документації:

Проект охоплює лінійний громадський простір довжиною близько 1 км. У межах реновації сформовано пішохідно-рекреаційну вісь з громадськими площами, зонами відпочинку, озелененням і сучасними елементами міського благоустрою. Використано натуральні матеріали — камінь, бетон, деревину та метал.

Особливості функціонального зонування та планувальної організації:

Простір організований як безперервна пішохідна структура з чергуванням активних і тихих зон:

- міські площі для подій та спілкування;
- рекреаційні ділянки з озелененням і лавками;
- транзитні пішохідні зв'язки.

Планувальна схема підпорядкована принципу лінійності та візуальної відкритості.

Особливості організації соціальної інфраструктури:

«Neue Meile» виконує роль соціального каркаса центру міста, забезпечуючи простір для повсякденного відпочинку, міських заходів і неформальної комунікації мешканців.

Характеристика житлової забудови:

Простір оточений змішаною забудовою — житловими будинками, офісами, торговельними та громадськими об'єктами, що підтримує активне використання території протягом дня.

Транспортна мобільність та інфраструктура:

Проект інтегрований у транспортну систему міста, забезпечує зручні пішохідні та велосипедні зв'язки між вокзалом, центром і рекреаційними зонами, з мінімізацією транзитного автомобільного руху.

Ландшафтно-просторова організація відкритих громадських просторів:

Площинного типу: У межах лінійного громадського простору «Neue Meile» сформовано низку локальних площинних просторів — розширень пішохідної осі, які виконують функції міських площ.

Лінійного типу: Простір сформовано як послідовність пішохідних площ і зелених зон уздовж головної осі міста, що забезпечує єдність міського середовища та комфортне сприйняття простору.

Рис. 1.2.7, 1.2.8. Сквер «Neue Meile», Беблінген, Німеччина [13]

6. Парк «Hafenpark», Франкфурт, Німеччина [13]

Загальні дані:

Рік реалізації — 2015 р.

Автори — архітектор Sinai.

Тип робіт — формування відкритого громадського парку на території колишньої портово-промислової зони.

Місце розташування:

Hafenpark розташований у східній частині Франкфурта, вздовж річки Майн, у районі Ostend, між новими житловими кварталами та набережною.

Атрибутивні дані об'єкта містобудівної документації:

Парк займає територію площею близько 7 га. Простір включає відкриті зелені площі, спортивні та рекреаційні зони, пішохідні алеї, оглядові майданчики. Матеріали благоустрою — бетон, метал, деревина, газонні покриття — підкреслюють індустріальний характер колишньої території.

Особливості функціонального зонування та планувальної організації:

Територія парку поділена на функціональні зони:

- активні зони спорту та дозвілля (скейтпарк, спортивні майданчики);
- рекреаційні простори для відпочинку та прогулянок;
- відкриті площі для подій і неформальної активності.

Планувальна структура поєднує лінійні набережні зв'язки з відкритими площинними просторами.

Особливості організації соціальної інфраструктури:

Hafenpark є популярним місцем міського відпочинку та соціальної взаємодії, орієнтованим на різні вікові групи, підтримує активний спосіб життя та формує нову ідентичність колишньої промислової зони.

Характеристика житлової забудови:

Парк оточений сучасною житловою та громадською забудовою району Ostend, що забезпечує постійне використання простору мешканцями та відвідувачами.

Транспортна мобільність та інфраструктура:

Територія має зручні пішохідні та велосипедні зв'язки з центром міста, набережною Майну та станціями громадського транспорту.

Рис. 1.2.9, 1.2.10. Парк «Hafenpark», Франкфурт, Німеччина [13]

Ландшафтно-просторова організація відкритих громадських просторів:

Площинного типу: Відкриті газонні та багатофункціональні майданчики, придатні для відпочинку, спорту та масових заходів.

Лінійного типу: Пішохідно-велосипедні маршрути вздовж набережної, що формують безперервну рекреаційну вісь.

7. Freundschaftsinsel Potsdam, Потсдам, Німеччина [13]

Загальні дані:

Рік реалізації — 2011 р.

Автори — архітектор POLA.

Тип робіт — формування та оновлення історичного ландшафтного парку в центральній частині міста.

Місце розташування:

Парк розташований на острові між рукавами річки Гафель, безпосередньо поруч з історичним центром Потсдама та транспортними мостами.

Атрибутивні дані об'єкта містобудівної документації:

Територія парку охоплює близько 4,5 га. Простір сформовано як ландшафтно-рекреаційний парк з пішохідними алеями, квітниками, відкритими галявинами та оглядовими зонами вздовж води. Основу матеріалів становлять природні покриття, камінь і зелена інфраструктура.

Особливості функціонального зонування та планувальної організації:

Планувальна структура поєднує регулярні та пейзажні елементи:

- центральні квіткові партери та відкриті галявини;
- прогулянкові маршрути вздовж берегової лінії;
- тихі зони відпочинку біля води.

Простір орієнтований на споглядальний та рекреаційний характер використання.

Особливості організації соціальної інфраструктури:

Freundschaftsinsel використовується як місце щоденного відпочинку, культурних подій, камерних заходів та фестивалів, формуючи важливий зелений осередок у структурі міського центру.

Характеристика житлової забудови:

Парк оточений історичною та сучасною житловою і громадською забудовою центральної частини Потсдама, що забезпечує його високу відвідуваність.

Транспортна мобільність та інфраструктура:

Територія має зручні пішохідні зв'язки з центром міста, мостами та зупинками громадського транспорту; автомобільний рух у межах острова відсутній.

Ландшафтно-просторова організація відкритих громадських просторів:

Площинного типу: Відкриті галявини та квіткові партери, призначені для відпочинку, прогулянок і проведення культурних заходів.

Лінійного типу: Прогулянкові алеї та набережні маршрути вздовж води, що формують кільцеву пішохідну систему острова.

Рис. 1.2.11. Freundschaftsinsel Potsdam, Потсдам, Німеччина [13]

8. Контрактова площа, Київ, Україна [14]

Загальні дані:

Рік реалізації — поступові реконструкції та благоустрій протягом 2000–2020 рр.

Автори — різні

архітектурні та урбаністичні студії, у співпраці з Київською міською державною адміністрацією.

Тип робіт — комплексна реконструкція історичного громадського простору з метою збереження культурної спадщини, підвищення туристичної привабливості та активізації місцевої громади.

Місце розташування:

Контрактова площа розташована в історичному Подільському районі Києва, на перетині вулиць Сагайдачного, Верхній та Нижній Вал, неподалік від Андріївського узвозу та набережної Дніпра. Площа є важливим транспортним та культурним вузлом старого міста.

Атрибутивні дані об'єкта містобудівної документації:

Проект охоплює територію площею близько 15 000 м². В межах реконструкції відновлено історичне планування площі, оновлено мощення, встановлено сучасне вуличне освітлення, лавки та зелені насадження. Простір організовано з урахуванням історичного контексту, використано натуральні матеріали — камінь, дерево, метал, у поєднанні з сучасними дизайнерськими елементами.

Особливості функціонального зонування та планувальної організації:

Територія Контрактової площі поділена на кілька функціональних зон:

- центральна частина — відкритий громадський простір для ярмарків, фестивалів, культурних подій;
- периметральні зони — кафе, магазини та ремісничі крамниці;
- зелені куточки та лавки — рекреаційні зони для відпочинку мешканців та туристів.

Планувальна структура підпорядкована принципу відкритості, інтеграції історичних елементів та гнучкості використання простору.

Особливості організації соціальної інфраструктури:

Площа є місцем проведення культурних заходів, святкових ярмарків, концертів просто неба. Вона стимулює розвиток локального бізнесу, підтримує соціальні контакти між мешканцями та туристами, слугує простором для громадських ініціатив та мистецьких проєктів.

Характеристика житлової забудови:

Навколо площі розташовані історичні будівлі XVIII–XIX ст., сучасні комерційні та житлові об'єкти, культурні заклади. Змішана забудова забезпечує активність простору упродовж дня та вечора.

Транспортна мобільність та інфраструктура:

Контрактова площа має зручне транспортне розташування — поруч з автобусними та трамвайними зупинками, станціями метро «Контрактова площа» та «Поштова площа». Організовано пішохідні маршрути, велосипедні доріжки та паркові зони для короткочасного зупинення транспорту.

Ландшафтно-просторова організація відкритих громадських просторів:

Площинного типу: Центральна площа оформлена як багатофункціональний майданчик для культурних подій, торгівлі та відпочинку; покриття — камінь та гранітна плитка, що відповідає історичному середовищу.

Лінійного типу: Пішохідні та трамвайні осі, що перетинають площу, створюють лінійну структуру руху та організовують потоки від історичних будівель до набережної Дніпра.

Контрактова площа є ключовим історичним і громадським простором Києва, де поєднано збереження культурної спадщини та сучасну функціональність.

Реконструкція забезпечила комфортну соціальну, культурну та комерційну активність, зробивши площу привабливою для мешканців і туристів.

Рис. 1.2.12. Контрактова площа, Київ, Україна

[14]

9. Площа Ринок, Львів, Україна [15]

Загальні дані:

Рік реалізації — поступові реконструкції та благоустрій протягом XX–XXI ст.

Автори — різні архітектурні та урбаністичні студії у співпраці з Львівською міською радою.

Тип робіт — реставрація та адаптація історичного громадського простору з метою збереження архітектурної спадщини, розвитку туризму та підтримки соціальної активності.

Місце розташування:

Площа Ринок є центральною площею історичного середмістя Львова, розташована на перетині головних вулиць Старого міста. Вона оточена історичними будівлями, серед яких Львівська ратуша, та є важливим культурним, комерційним і туристичним вузлом.

Атрибутивні дані об'єкта містобудівної документації:

Проект охоплює площу близько 8 000 м². В межах реконструкцій відновлено історичне планування, оновлено мощення бруківкою, встановлено сучасне освітлення, лавки, фонтан, зелені насадження та елементи міського декору. Використано натуральні матеріали — камінь, дерево, метал — у поєднанні з сучасними урбаністичними рішеннями.

Особливості функціонального зонування та планувальної організації:

Територія Площі Ринок поділена на функціональні зони:

- центральна частина — майданчик для культурних заходів, концертів, ярмарків;
- периметральні зони — кафе, ресторани, крамниці та ремісничі студії;
- зелені куточки з лавками — місця для відпочинку мешканців і туристів.

Планування забезпечує відкритість, зручність пересування та інтеграцію історичних архітектурних елементів.

Особливості організації соціальної інфраструктури:

Площа є центром громадського життя Львова: тут проводяться фестивалі, виставки, святкові заходи. Простір підтримує локальний бізнес, забезпечує культурний обмін та туристичну активність.

Характеристика житлової забудови:

Навколо площі розташовані історичні будинки XV–XIX ст., музеї, адміністративні та культурні об'єкти. Змішана забудова забезпечує активність простору протягом дня та вечора.

Транспортна мобільність та інфраструктура:

Площа доступна пішохідними маршрутами, велосипедними доріжками та громадським транспортом. Організовані зони для короткочасного паркування та зручні підходи до туристичних об'єктів.

Ландшафтно-просторова організація відкритих громадських просторів:

Площинного типу: Центральна площа оформлена як багатофункціональний простір для подій, відпочинку та торгівлі; покриття виконано з бруківки та каменю.

Лінійного типу: Пішохідні та проїзні осі організовують рух по площі, поєднуючи історичні будівлі, Ратушу та прилеглі вулиці, що забезпечує плавний рух і послідовне сприйняття простору.

Площа Ринок є серцем історичного Львова, де поєднано культурну спадщину та сучасну соціально-економічну функціональність. Реконструкція забезпечила комфортний простір для туристів, мешканців та проведення численних культурних заходів.

Рис. 1.2.13. Площа Ринок, Львів, Україна

[15]

10. UNIT.City, Київ, Україна [16]

Загальні дані:

Рік реалізації — з 2017 р. (реалізується поетапно).

Автори — девелопер UDP у співпраці з українськими та міжнародними архітектурними бюро (Archimatika).

Тип робіт — реновація колишньої промислової території з формуванням інноваційного міського простору.

Місце розташування:

UNIT.City розташований у Шевченківському районі Києва, на території колишнього Київського мотоциклетного заводу, у безпосередній близькості до основних міських транспортних магістралей.

Атрибутивні дані об'єкта містобудівної документації:

Проект охоплює значну територію браунфілду з формуванням системи відкритих просторів — внутрішніх вулиць, площ, дворів і рекреаційних зон. Благоустрій виконаний із використанням сучасних матеріалів — бетону, металу, деревини та озеленення — з підкресленням індустріального характеру середовища.

Особливості функціонального зонування та планувальної організації:

Територія організована за принципом кампусу з чіткою ієрархією просторів:

- центральні площі та пішохідні вулиці для подій і комунікації;
- напівзакриті дворові простори для відпочинку;
- функціональні зони освіти, офісів, сервісів і дозвілля.

Планувальна структура орієнтована на пішохідний рух і внутрішні зв'язки.

Особливості організації соціальної інфраструктури:

UNIT.City є осередком освітньої, ділової та культурної активності, де проводяться публічні заходи, лекції, виставки та фестивалі. Простір сприяє формуванню професійних і соціальних спільнот.

Характеристика житлової забудови:

Житлова функція в межах комплексу представлена обмежено; навколишня забудова — переважно житлова та змішана, що забезпечує постійний потік користувачів простору.

Транспортна мобільність та інфраструктура:

Територія має зручні зв'язки з міською транспортною мережею, доступ до громадського транспорту та внутрішню пішохідну інфраструктуру; автомобільний рух обмежений.

Ландшафтно-просторова організація відкритих громадських просторів:

Площинного типу: Відкриті багатофункціональні площі для подій, зустрічей і відпочинку.

Лінійного типу: Пішохідні вулиці та внутрішні маршрути кампусу, що формують послідовну систему громадських просторів.

Рис. 1.2.14. UNIT.City, Київ, Україна [16]

Таблиця 1.2.1

Підсумковий аналіз досвіду проектування відкритих громадських просторів

№ п/п	Найменування об'єкту/ Країна/ Місто/ проект або рік буд-ва	Тип громадського простору	Функціональне зонування	Архітектурно-планувальне рішення	Об'ємно-просторова композиція	Особливості благоустрою та озеленення
Світовий досвід						
	Площа Старого ринку, Варшава, Польща. 1949–1953 рр	Площинний урбаністичний, громадський простір	Площа є ядром громадського простору, поєднує туристичну, культурну, торгову та рекреаційну функції. Навколо розташовані музеї, ресторани, кав'ярні, галереї. Центральна частина організована як пішохідна зона з фонтаном та скульптурою русалки.	Квадратна форма простору, оточена суцільною забудовою в стилі реконструйованого історичного ансамблю; відтворення структури середньовічних кварталів; чітке периметральне планування.	Замкнений просторовий периметр з низькою (3–4 поверхи) щільною забудовою; центральний акцент — скульптура сирени Варшавської; перспективні осі формуються фасадами реконструйованих будівель.	Переважає твердого мощення (кам'яна бруківка); локальні елементи озеленення (контейнерні рослини); використання історично стилізованих ліхтарів, лавок; наявність сезонних літніх терас закладів.
	Стара Ринкова площа (Old Nottigham, Велика Британія. 2004-2007 рр	Центральний міський публічний простір багатофункціонального призначення (пішохідний, соціально-громадський, подієвий).	– Площа для масових заходів та громадських подій – Зони відпочинку з інтегрованими водними елементами та місцями для сидіння	Відкрита просторова площа з мінімалістичним дизайн-рішенням; радіальні та лінійні пішохідні осі; включення інтерактивного простору (фонтанів);	Велика відкрита площа з центральним пониженням майданчиком (водний елемент); забудова по периметру з важливою домінантою —	Кам'яне мощення з інтегрованим фонтаном/водним дзеркалом – Вбудовані лави та амфітеатральні елементи для сидіння

			– Периметральні комерційні зони (торгові заклади, кафе, адміністративні будівлі) – Транзитні пішохідні маршрути через центр.	збереження візуальної домінанти будівлі мерії.	будівлею Nottingham Council House; акцент на горизонтальну композицію з широким оглядом.	– Відсутність значного озеленення, акцент на «камені та воді» – Сезонні мобільні конструкції
	Бульвар Вісла (Vistula Boulevards), Варшава, Польща. 2013-2017 pp	Лінійний прибережний громадський простір рекреаційно-прогулянкового типу з елементами активного відпочинку.	Простір поєднує транзитну пішохідно-велосипедну зону, рекреаційні ділянки з місцями для відпочинку й оглядовими терасами, спортивні та активність-орієнтовані зони, а також культурно-подієві майданчики вздовж набережної.	Лінійне, терасоване планування вздовж річки з виділенням окремих рівнів для прогулянок, рекреації та урбан-активностей; чітка організація пішохідних та велосипедних маршрутів; інтеграція простору з набережною та міським рельєфом.	Горизонтально витягнута композиція з відкритими панорамами на річку, частково сформована через пониження рельєфу; точкові архітектурно-ландшафтні акценти — тераси, сходи, малі павільйони.	Акцент на природний ландшафт, групове озеленення прибережної смуги, використання локальних трав і кущів; інтегровані лавки, дерев'яні тераси, мінімалістичне освітлення та елементи малої архітектури.
	Дептфордський сквер «Market Yard», Лондон 2015-2017 pp	Міський локальний громадський простір змішаного використання з акцентом на соціальну взаємодію, культурні активності та невеликі громадські події.	Територія поєднує пішохідну площу з простором для тимчасових ринків та подій, ділянки для відпочинку з інтегрованими лавами, невеликі озеленені фрагменти та зони	Відкрита багатофункціональна площа без чітких бар'єрів, адаптована для трансформації відповідно до подій; збереження історичної забудови та формування	Компактний урбаністичний простір з локальними вертикальними акцентами (малоспоруди, арт-об'єкти), просторово обмежений навколишньою	Мінімалістичне озеленення у вигляді групових посадок дерев та мобільних контейнерів; інтегровані лави й платформи; функціональне

			комерційної активності вздовж фасадів існуючих будівель.	сучасного простору між існуючими будівлями; використання гнучких інфраструктурних рішень.	забудовою; акцент на низькій горизонтальній площині — відкритий простір для активностей.	освітлення; спрямованість на можливість проведення вуличних активностей та сезонних ринків.
	Сквер «Neue Meile», Бєблінген, Німеччина. 2014–2015 рр.	Лінійний міський сквер-променад, пішохідний громадський простір у структурі житлово-ділової забудови.	- транзитна пішохідна зона; - зони короткочасного відпочинку; - місця для соціальної взаємодії; - озеленені буферні ділянки.	Сквер сформований уздовж вулиці як безперервна пішохідна вісь, інтегрована в міську тканину; простір відкритий, без жорстких меж, з чіткою лінійною структурою.	Переважає горизонтальна композиція з чергуванням відкритих просторів і зелених масивів.	Сучасні малі архітектурні форми, лави, якісне мощення; використання дерев, чагарників і газонів; екологічний підхід та мінімалістичний дизайн.
	Парк «Hafenpark», Франкфурт, Німеччина. 2015 р.	Міський рекреаційний парк на набережній.	Зони активного спорту (вуличні тренажери, скейт- та спортивні майданчики), прогулянкові маршрути, зони відпочинку біля води та відкриті газонні простори.	Парк має відкриту планувальну структуру з чіткою організацією пішохідних і спортивних осей, інтегрованих у набережну та прилеглу міську забудову.	Горизонтальна, динамічна композиція з чергуванням активних і спокійних просторів; панорамні види на річку та силует сучасного міста.	Мінімалістичні малі архітектурні форми, спортивні елементи, відкриті газони, поодинокі дерева та озеленення, що не перекриває візуальні зв'язки з водою.

Р 2011 р. t s d a m , П	Ландшафтний міський парк-острів у історичному середовищі.	Прогулянкові маршрути, зони тихого відпочинку, оглядові точки, ботанічні та квіткові ділянки.	Вільне планування з урахуванням природного рельєфу та водних меж; мережа пішохідних доріжок інтегрована в історичну структуру міста.	М'яка, природна композиція з домінуванням зелених масивів і відкритих галявин; вода формує основні видові осі.	Багате декоративне озеленення, квітники, газони, збережені історичні насадження; мінімальне втручання.
Вітчизняний досвід					
Контрактова площа, Київ, Україна.	Площа змішаного типу — центральний точковий громадський простір із частково лінійними транзитними маршрутами та розосередженими зонами активності.	Простір поєднує центральну площу для пішохідного та культурного використання, транзитні маршрути з можливістю сезонного перекриття руху транспорту, зони відпочинку з розміщенням вуличних меблів, локації для тимчасових подій і ярмарків, а також периметральні комерційні функції.	Відкрита площинна структура з частковим обмеженням автомобільного руху; збереження історичної планувальної сітки; формування тимчасового пішохідного простору; організація площі навколо ключових архітектурних домінант.	Переважно горизонтальна композиція з відкритими перспективами та акцентами на історичній забудові; простір формують навколишні будівлі 2– 4 поверхів; асиметрична організація руху та оглядових напрямків; центральний простір використовується як мультифункціональна сцена.	Мощення каменем та плиткою, часткове озеленення у вигляді дерев та низьких насаджень, окремі зелені островці й мобільні елементи; сучасні вуличні меблі, LED- освітлення; використання елементів для адаптивного використання простору.

	Площа Ринок, Львів, Україна. 98-2005 рр	Точковий історичний громадський простір із периметральною забудовою та радіальними транзитними маршрутами; центральний пішохідний простір із розосередженими зонами активності.	Площа поєднує центральну пішохідну зону, периметр із комерційними функціями (кафе, ресторани, музеї), простори для рекреації та туристичного відпочинку, ділянки сезонних ярмарків, а також транзитні пішохідні зв'язки між вуличною сіткою середмістя.	Квадратно-прямокутна форма з чіткою історичною геометрією, забудова замкнутого типу з внутрішнім активним простором; центр акцентований Ратушею та фонтанами.	Замкнутий простір, сформований щільною периметральною забудовою, вертикальний акцент — вежа Ратуші; композиція орієнтована на кругове сприйняття простору.	Переважає кам'яного мощення, мінімальне озеленення у формі контейнерних рослин та сезонних декорацій; історичні ліхтарі, інтеграція фонтанів та літніх терас кафе.
	UNIT.City, Київ, Україна. 2017 р.	Інноваційний багатофункціональний громадський простір у складі технологічного парку.	Пішохідні площі, рекреаційні зони відпочинку, простори для неформальної комунікації, подієві та коворкінг-зони.	Комплексна квартальна структура з внутрішніми відкритими просторами; поєднання сучасної забудови з громадськими площами та зеленими коридорами.	Багаторівнева композиція з активною взаємодією між забудовою та відкритими просторами; людський масштаб серед щільної міської тканини.	Малі архітектурні форми, інтерактивні елементи, якісне мощення; озеленення у вигляді газонів, дерев і зелених островців, інтегрованих у простір.

Таким чином, аналіз світового та вітчизняного досвіду проєктування громадських просторів в умовах історичної забудови дозволив зробити наступні висновки:

1. **Зміна парадигми:** Сучасна практика відходить від «музеєфікації» історичного середовища на користь його активної адаптації. Головним трендом є **гуманізація простору**, де пріоритет віддається пішоходу, а не автомобілю (приклади ревіталізації площ у містах Європи та пішохідних зон в Україні).
2. **Мультифункціональність:** Успішні проєкти демонструють здатність простору трансформуватися під різні сценарії (ярмарки, фестивалі, відпочинок), що забезпечує життєздатність території протягом усієї доби та в різні пори року.
3. **Принцип контекстуальності:** Виявлено два основні підходи до дизайну: «невидиме втручання» (максимальне збереження автентики) та «контрастна інтеграція» (використання сучасних матеріалів та форм, що підкреслюють історичне тло, не копіюючи його).
4. **Екологічний складник:** Досвід підтверджує необхідність «повернення природи» у зацільнене середмістя через використання методів сталого водовідведення, мобільного озеленення та відновлення втрачених ландшафтних зв'язків.

Отже, розглянутий досвід формує перелік перевірених методів, які будуть адаптовані у подальших розділах роботи з урахуванням специфіки історичного ареалу Житомира.

1.3. Фактори і умови проєктування громадських просторів в історичному середовищі

Проектування громадських просторів в історичному середовищі — це складний процес, що базується на детальному аналізі **об'єктивних умов** території та врахуванні комплексу **суб'єктивних факторів**, які забезпечують

баланс між збереженням культурної спадщини та адаптацією міста до сучасних потреб.

У науковій логіці **умови** — це об'єктивні обставини, те «поле», на якому ми працюємо (даність), тоді як **фактори** — це змінні сили, що визначають характер проектних рішень:

Умови — те, що вже існує (історична забудова, ландшафт, законодавство).

Фактори — рушійні сили, що впливають на проектні рішення (економіка, соціологія, екологія).

Перш ніж приступати до проектування, необхідно визначити систему умов, що диктують межі можливих втручань. **До ключових умов проектування належать:**

- **Законодавчо-регламентні та нормативно-правові.** Визначаються статусом історичного ареалу, наявністю затвердженого Історико-архітектурного опорного плану (ІАОП), режимами охорони пам'яток та зонами регулювання забудови. Вони встановлюють жорсткі обмеження щодо висотності, щільності та характеру благоустрою.
- **Ландшафтно-геоморфологічні.** Особливості рельєфу, гідрологічний режим та стан ґрунтів.
- **Морфологічні умови.** Стан існуючої забудови, ступінь її збереженості, наявність «містобудівних лакун» (пустирів або зруйнованих ділянок, що потребують заповнення).
- **Планувально-структурні.** Існуюча мережа вулиць, збережена парцеляція домоволодінь та стан фізичного зносу історичної забудови.
- **Технологічні.** обмеження, пов'язані з наявністю археологічного культурного шару та специфікою інженерної інфраструктури старого міста.
- **Інженерно-технічні умови.** Стан підземних комунікацій (які в історичних центрах часто зношені), можливість прокладання нових мереж для поливу, освітлення чи водовідведення без шкоди археологічному шару.

На основі зазначених умов виділяють систему факторів, сукупний вплив яких визначає просторову організацію та якість середовища.

До факторів формування та проектування відкритих громадських просторів в історичному середовищі належать історико-культурні, містобудівні, ландшафтно-просторові, архітектурно-художні, соціальні, функціональні, транспортні, екологічні та економіко-управлінські фактори, сукупний вплив яких визначає просторову організацію, характер використання та якість сприйняття громадського простору.

- **Історико-культурні.** Визначають необхідність збереження автентичності історичного середовища, сформованого упродовж тривалого часу. Проектування громадських просторів повинно враховувати цінність пам'яток архітектури, історичної забудови, археологічних шарів та традиційної планувальної структури. Будь-які просторові трансформації мають здійснюватися з дотриманням режимів охорони культурної спадщини, без порушення силуету та масштабу забудови, підкреслюючи роль пам'яток як композиційних центрів.

- **Містобудівні.** Характеризують взаємозв'язок громадського простору з загальноміською системою вулиць і площ та історично сформованою системою вулиць і площ. У межах історичних ареалів громадські простори зазвичай виконують функцію вузлів пішохідного руху та соціальної активності, тому важливо забезпечити ієрархічність та безперервність пішохідних зв'язків, зберігаючи традиційну структуру кварталів.

- **Ландшафтно-просторові.** Спрямовані на інтеграцію рельєфу, водних об'єктів та озеленення. У історичному середовищі ландшафт часто є складовою культурної спадщини, тому проектування повинно зберігати видові коридори на історичні домінанти та формувати збалансоване співвідношення відкритих і камерних зон, що забезпечує комфортне сприйняття середовища та його композиційну цілісність.

- **Архітектурно-художні.** Формують візуальний образ через сучасні елементи благоустрою, МАФ та освітлення, які мають бути стриманими, відповідати масштабу середовища та підкреслювати його контекст без прямого стилістичного копіювання. Використання матеріалів і кольорової гами має

підкреслювати історичний контекст без прямого стилістичного копіювання, забезпечуючи цілісність та впізнаваність простору.

- **Соціальні.** Орієнтовані на реальні потреби користувачів (мешканців та туристів). Передбачають створення інклюзивного, безпечного середовища, що підтримує традиційні сценарії використання простору (зустрічі, прогулянки, комунікація). Проектування має враховувати інтереси місцевих мешканців, туристів і різних соціальних груп, забезпечуючи інклюзивність, безпечність і комфорт середовища.

- **Функціональні.** Забезпечують високу адаптивність міського середовища до динамічних запитів сучасного життя. В історичному контексті цей фактор вимагає делікатного поєднання повсякденних рекреаційних функцій із можливістю проведення епізодичних культурних і масових заходів (фестивалів, ярмарків, виставок), що не повинні нівелювати камерний характер території. Проектні рішення мають базуватися на принципах гнучкого зонування, яке запобігає просторовим конфліктам між зонами активного дозвілля та місцями для тихого відпочинку. Важливим аспектом є також сценарування використання простору в різні пори року та час доби, що дозволяє підтримувати життєдіяльність середмістя 24/7, уникаючи появи «мертвих зон» у вечірні години.

- **Транспортні.** Базуються на стратегічному пріоритеті пішохідного руху та розвитку громадського транспорту як основних засобів доступу до історичного ядра міста. Даний фактор передбачає поступове обмеження або повне виведення транзитного автомобільного трафіку за межі історичного ареалу з метою гуманізації середовища. Окрему увагу слід приділити розвитку інфраструктури мікромобільності (веломережі, станції прокату самокатів), інтегрованої в загальноміську транспортну систему. Проектування має забезпечувати створення безбар'єрних, безпечних та інклюзивних пішохідних маршрутів, що логічно пов'язують ключові композиційні вузли центру. Окрім того, важливо впроваджувати інтелектуальні системи керування потоками та

організовувати «перехоплюючі» вузли на підходах до пішохідних зон, щоб мінімізувати техногенний тиск на історичну тканину міста.

- **Екологічні.** Спрямовані на покращення мікроклімату через стале озеленення та впровадження природоорієнтованих рішень (наприклад, системи стійкого водовідведення), що особливо актуально в умовах щільної забудови. Озеленення громадських просторів сприяє формуванню комфортного мікроклімату, зменшенню шуму та забруднення повітря. Використання природоорієнтованих рішень дозволяє поєднати екологічну стійкість в поєднанні з історичною цінністю території.

- **Економіко-управлінські.** Визначають доцільність проектних рішень, можливість їх поетапної реалізації та залучення громади й бізнесу до утримання та розвитку простору. Ефективне управління громадським простором сприяє його сталому функціонуванню та збереженню історичної цінності у довгостроковій перспективі.

Інтегральна модель ландшафтно-планувальної організації середовища на основі методу накладання шарів (Layer Mapping), рис 1.3.1. демонструє взаємодію об'єктивних умов (ландшафт, історія) та суб'єктивних факторів (мобільність, екологія, функція). Успішна ландшафтно-планувальна регенерація виникає у точках композиційного та функціонального перетину всіх чотирьох шарів.

Отже, комплексне врахування зазначених умов та факторів дозволяє сформувати цілісну стратегію регенерації громадських просторів, де історична автентичність не конфліктує з сучасними потребами урбанізованого середовища. Саме такий системний підхід є ключовим для середмістя великих міст, де специфічні ландшафтні умови та збережена архітектурна тканина вимагають делікатної інтеграції нових функціонально-планувальних сценаріїв, орієнтованих на людину та сталий розвиток міста.

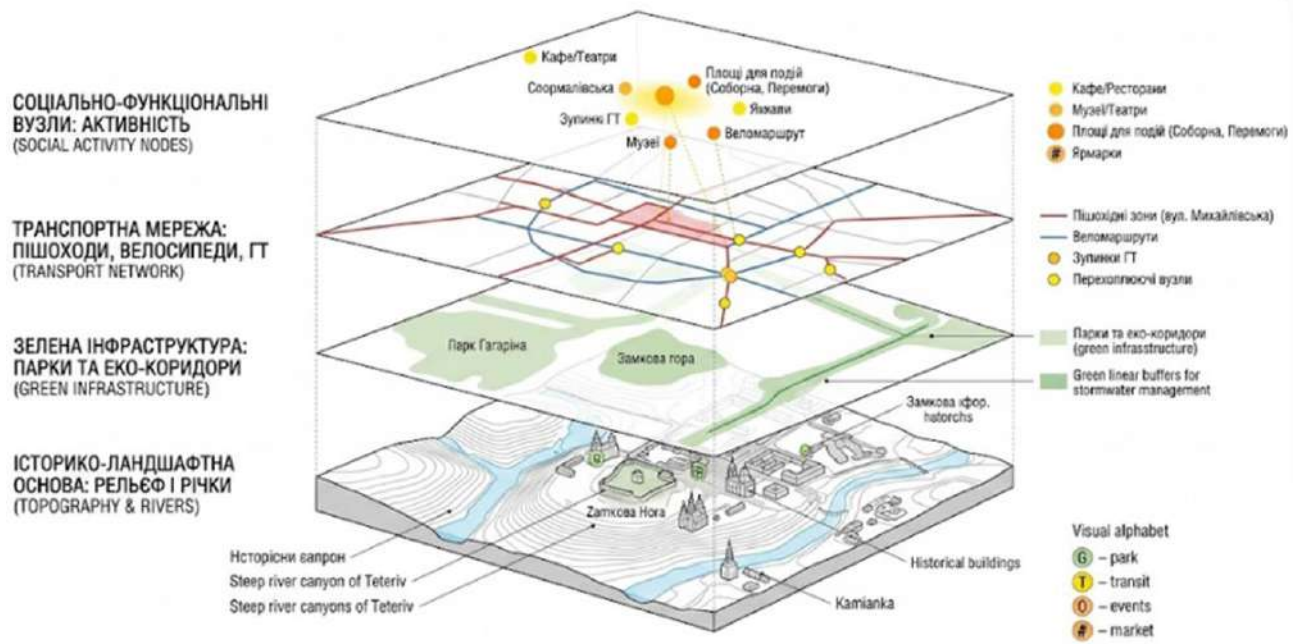

Рис. 1.3.1. Інтегральна модель ландшафтно-планувальної організації середовища на основі методу накладання шарів (Layer Mapping).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі розглянуто теоретичні передумови ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичних ареалах великих міст, що дало змогу виявити основні принципи формування таких просторів, зокрема збереження автентичної планувальної структури, інтеграцію природних компонентів у міське середовище, забезпечення пішохідної доступності та багатофункціональності використання. Встановлено, що ландшафтно-планувальні рішення виступають ефективним засобом адаптації історичних територій до сучасних соціальних і просторових потреб без втрати їхньої культурної цінності.

Також узагальнено світовий досвід проектування громадських просторів в історичному середовищі, який засвідчив різноманітність підходів до реновації та переосмислення історичних територій. Розглянуті приклади підтвердили доцільність використання принципів гнучкості, контекстності та поєднання сучасних дизайнерських рішень з історичним середовищем. Виявлено, що успішні проекти базуються на пріоритеті пішохідного руху, активізації соціального життя та формуванні цілісної системи відкритих громадських просторів.

Визначено основні фактори і умови проектування громадських просторів в історичному середовищі, серед яких історико-культурні, містобудівні, ландшафтно-просторові, архітектурно-художні, соціальні, функціональні, транспортні, екологічні та економіко-управлінські. Доведено, що лише комплексне врахування зазначених факторів забезпечує якість просторової організації громадських просторів, їхню функціональну життєздатність та відповідність історичному контексту.

Таким чином, результати першого розділу сформували теоретичну та методичну основу для подальшого дослідження ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у конкретному історичному середовищі.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДІВ РЕГЕНЕРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ

2.1. Вимоги до організації громадських просторів в історичному ареалі великих міст

Первинним етапом дослідження громадських просторів є окреслення дефініцій та диференціація міських територій відповідно до їхніх функцій та засобів формування. У сучасній містобудівній теорії дослідження громадського простору виступає як відносно новий напрям, ключовою метою якого є обґрунтування «якості» міського середовища та забезпечення рівноправності в його використанні.

Згідно з системним підходом, громадський простір визначається трьома базовими елементами:

- **архітектурним оточенням** (будинки та споруди, що формують просторові межі);
- **безпосередньо фізичним простором** (планувальна структура, морфологія);
- **соціальним суб'єктом** (люди та сценарії їхньої життєдіяльності) [ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій] [17].

Поняття «громадський простір» є міждисциплінарним і трактується як міська територія, сформована під впливом історичних, культурних, соціальних та економічних факторів, що є рівнодоступною для всіх користувачів. Термін «громадський» у цьому контексті обумовлює колективну приналежність території громаді міста [Лефевр А. Виробництво простору, 1974 / Lefebvre H., 1991] [23]. За визначенням ЮНЕСКО, громадський простір — це місце, відкрите та доступне для всіх людей; при цьому, якщо домінуючими засобами його формування є архітектурно-містобудівні методи, такий простір класифікується як власне «громадський» [Global Report on Culture for Sustainable Urban Development, UNESCO, 2016] [24].

Сучасний громадський простір характеризується відсутністю фізичних, соціальних чи економічних бар'єрів. Його засадничими рисами є забезпечення

умов для соціальних контактів та вільне переміщення мешканців. Для просторів соціальної активності першочергове значення має не форма власності, а створення якісного середовища для комунікації [Гейл Я. Життя між будівлями, 1971 / Gehl J., 2011] [25].

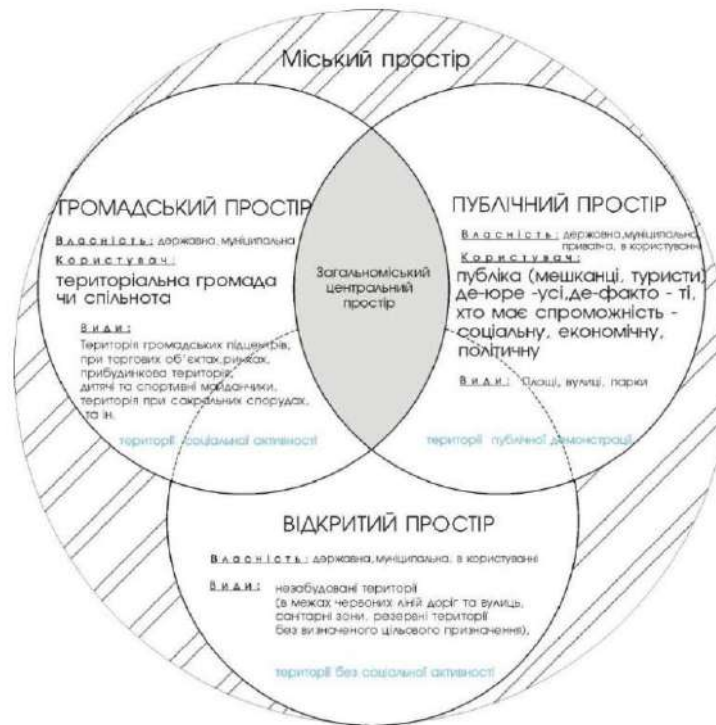

Рис. 2.1.1. Поняття громадського простору у контексті міського простору

Наведена модель (рис. 2.1.1) демонструє ієрархічну та функціональну структуру міського простору, де **Громадський простір** розглядається як складова частина загальної системи, що взаємодіє з **Публічним** та **Відкритим** просторами.

Згідно з діаграмою, розмежування дефініцій відбувається за критеріями власності, суб'єкта користування та цільового призначення:

• **Громадський простір (території соціальної активності):** перебуває у державній або муніципальній власності. Основним користувачем виступає територіальна громада чи спільнота. До цього виду відносять території при торгових об'єктах, ринках, дитячі та спортивні майданчики, а також простори при сакральних спорудах.

• **Публічний простір (території публічної демонстрації):** має більш розширений спектр власності (державна, муніципальна, приватна, в користуванні). Користувачем є «публіка» (мешканці та туристи), а доступність визначається соціальною, економічною та політичною спроможністю осіб. Типовими видами є площі, вулиці та парки.

• **Відкритий простір (території без соціальної активності):** включає незабудовані території в межах червоних ліній, санітарні та резервні зони, які на даний момент не мають визначеного цільового призначення.

• **Загальноміський центральний простір:** є точкою перетину громадського та публічного просторів, де концентрується найвища соціальна активність та реалізуються головні міські функції.

Організація громадських просторів у межах історичних ареалів великих міст потребує особливої уваги до специфіки забудови та охорони культурної цінності. Для забезпечення їхнього ефективного функціонування та збереження автентичності, необхідно дотримуватися комплексу вимог, що базуються на чинній нормативно-законодавчій базі України та міжнародних хартіях.

До основних нормативно-правових та архітектурно-планувальних вимог до організації громадських просторів в історичному ареалі належать:

1. Збереження та охорона історико-культурної спадщини. Організація простору має базуватися на пріоритетності збереження пам'яток та традиційних розпланувальних структур відповідно до **Закону України «Про охорону культурної спадщини»**. Будь-які втручання мають здійснюватися з мінімальним впливом на автентичність середовища та відповідати режимам використання зон охорони, визначених у Історико-архітектурному опорному плані (ІАОП) [22].

2. Контекстність архітектурно-планувальних рішень Згідно з **ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій»**, проектування має враховувати масштаб забудови, силует міста та традиційну колористику. Нові елементи не повинні вступати в стилістичний конфлікт з оточенням,

підкреслюючи історичний контекст без прямого копіювання («псевдоісторизму») [17].

3. Формування пішохідно орієнтованого середовища Відповідно до ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів», пріоритет надається пішоходам. В історичних центрах вимогою є обмеження транзитного руху (швидкість до 20 км/год) та впровадження моделі *shared space* (спільний простір) для забезпечення комфорту мешканців і туристів [18].

4. Забезпечення безбар'єрності та інклюзивності. Згідно з ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», простір повинен бути доступним для маломобільних груп населення (МГН). Це вимагає адаптації складного рельєфу через влаштування пандусів та підйомників, інтегрованих у ландшафт без порушення історичного характеру [19].

5. Функціональна багатоваріантність і сценарність. Вимога полягає у створенні адаптивного простору, що підтримує різні сценарії: транзитні, рекреаційні та подієві. Необхідно дотримуватися балансу між повсякденним використанням та туристичними функціями, уникаючи перевантаження території комерційними об'єктами.

6. Ландшафтна інтеграція та роль озеленення. Відповідно до ДБН В.2.2-5:2011 «Благоустрій територій», озеленення виконує композиційну функцію. В історичному ареалі вимогою є збереження видових коридорів на домінанти та використання традиційних для регіону видів рослин, що регулюють мікроклімат [20].

7. Делікатність благоустрійних рішень (Дизайн-код). МАФ, освітлення та навігація мають бути стриманими. Вимогою є використання природних і довговічних матеріалів (камінь, чавун, дерево), що відповідають вимогам ДСТУ щодо благоустрою та не порушують візуальну цілісність пам'яток.

8. Збереження візуальних та просторових зв'язків. Проектні рішення мають підсилювати сприйняття панорам і домінант. Забороняється встановлення об'єктів (реклами, павільйонів), що перекривають історично сформовані видові осі на знакові будівлі та ландшафтні елементи (річкові каньйони).

9. Екологічна стійкість (Sustainable Urbanism). Вимогою є впровадження принципів сталого розвитку: використання водопроникних покриттів для зменшення навантаження на ливневу мережу та створення «дощових садків» (rain gardens), що адаптує історичне середовище до кліматичних змін.

10. Узгодженість із містобудівною документацією. Будь-яка активність у громадському просторі повинна суворо відповідати Генеральному плану міста, ІАОП та стратегіям розвитку громад, що зафіксовано в нормах **ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту» [21]**.

Зазначений перелік з десяти базових вимог охоплює всі аспекти формування якісного міського середовища — від ідеологічних до суто технічних. Проте для практичного застосування у проектній діяльності та проведення експертної оцінки стану історичного ареалу, ці вимоги потребують чіткої класифікації відповідно до чинної нормативно-правової бази України та міжнародних стандартів регенерації.

Системний аналіз дозволяє об'єднати вищевикладені принципи у чотири змістовні групи, оскільки організація громадських просторів у межах історичного ареалу регулюється комплексним поєднанням пам'яткоохоронних, містобудівних та санітарно-гігієнічних норм. Основним завданням проектування при такому підході є дотримання балансу між збереженням автентичності середовища та забезпеченням сучасних стандартів комфорту міського життя. Відповідно до чинного законодавства та наукових підходів, вимоги до таких просторів класифікуються за наступними змістовними групами, кожна з яких регулюється відповідними державними будівельними нормами та законодавчими актами:

1. Пам'яткоохоронні та регламентні вимоги

Будь-яке втручання в історичне середовище має відповідати **Закону України «Про охорону культурної спадщини»** та положенням **ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» [17]**.

- **Дотримання режимів регулювання забудови:** Проектні рішення повинні базуватися на затвердженому Історико-архітектурному опорному плані (ІАОП) міста. Вимогою є збереження традиційного характеру середовища, історичної лінії забудови та недопущення дисгармонійних втручань у візуальне сприйняття пам'яток.

- **Регенерація замість реконструкції:** Згідно з міжнародними стандартами (Венеціанська хартія, Вашингтонська хартія), пріоритетом є регенерація — відновлення втрачених елементів планувальної структури та пристосування простору до сучасних потреб без зміни його історичної цінності.

2. Планувальні вимоги та пішохідна інклюзивність

Організація руху та зонування громадських просторів має відповідати вимогам ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів» [18].

- **Пріоритезація безбар'єрності:** Згідно з ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» [19], громадські простори повинні бути на 100% доступними для маломобільних груп населення (МГН). В умовах складного рельєфу це вимагає проектування пандусів з ухилом не більше 8% або встановлення підйомників, що інтегровані в ландшафт (підпірні стінки, тераси) без порушення автентичного вигляду схилів.

- **Створення пішохідного каркасу:** Вимогою є мінімізація транзитного автомобільного руху та організація «спільних просторів» (*shared spaces*), де пішохід має безумовний пріоритет.

3. Ландшафтно-екологічні та інженерні вимоги

Благоустрій та озеленення регулюються ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій» [20].

- **Екологізація та стале водовідведення:** Для зниження навантаження на застарілу ливневу каналізацію історичного центру, вимогою є використання водопроникних типів мощення (перфорована бруківка) та влаштування «дощових садків».

- **Ландшафтна інтеграція каньйонів:** Для великих історичних міст, згідно з нормами проектування ландшафтних зон, вимогою є збереження панорамних оглядів на каньйони річок. Забороняється встановлення суцільних огорож або МАФ, що перекривають видові коридори на природні доміанти.

4. Вимоги до естетико-художньої організації (Дизайн-код)

- **Масштабність МАФ:** Елементи вуличного обладнання (лавки, ліхтарі, смітники) повинні відповідати стилістиці та масштабу оточуючої забудови. Вимогою є використання довговічних матеріалів (чавун, граніт, тверді породи дерева), що мають високу вандалостійкість та відповідають вимогам ДСТУ щодо благоустрою населених пунктів.
- **Освітлення:** Згідно з нормами зовнішнього освітлення, вимогою є використання теплого спектру світла в історичному ареалі, що підкреслює текстуру фасадів і не створює світлового забруднення.

Таблиця для 2.1

Підсумок вимог

Категорія	Ключовий документ	Основна вимога
Охоронна	ЗУ «Про охорону культурної спадщини»	Збереження предмету охорони та Genius Loci
Містобудівна	ДБН Б.2.2-12:2019	Відповідність ІАОП та регламентам забудови
Інклюзивна	ДБН В.2.2-40:2018	Безбар'єрний доступ 100% території
Транспортна	ДБН В.2.3-5:2018	Пріоритет пішоходів, розвиток мікромобільності
Екологічна	ДБН Б.2.2-5:2011	Стале озеленення та водовідведення

Представлена модель візуалізує системний підхід до визначення вимог, де кінцева **ЦІЛЬ** — *Регенований громадський простір великого міста* — досягається шляхом синергії трьох ключових векторів. Кожен вектор відповідає за свій аспект.

1. **ОХОРОННИЙ ТА РЕГЛАМЕНТНИЙ ВЕКТОР (Синій):** фокусується на збереженні пам'яток, дотриманні ІАОП та регенерації традиційного силуету. Це фундамент проектування в історичному середовищі.
2. **ПЛАНУВАЛЬНИЙ ТА ІНКЛЮЗИВНИЙ ВЕКТОР (Зелений):** відповідає за пріоритет пішохода (модель *shared space*), безбар'єрність (МГН) та доступність рельєфу.
3. **ЛАНДШАФТНО-ЕКОЛОГІЧНИЙ ВЕКТОР (Помаранчевий):** впроваджує принципи сталого водовідведення (дощові садки), ландшафтної адаптації каньйонів річок та еко-коридорів. Це ваша інноваційна складова, що відповідає за стійкість.

У точці перетину цих трьох векторів формується **РЕЗУЛЬТАТ**: якісний простір із багатоваріантною сценарністю та соціальною активністю, що повністю відповідає чинним ДБН та запитам громади.

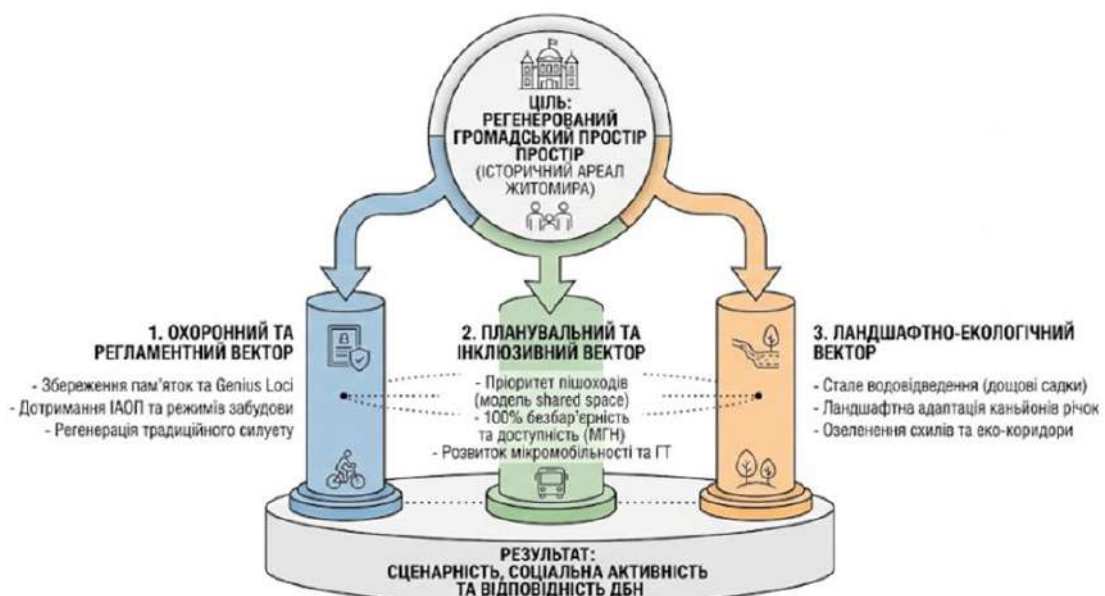

Рис. 2.1.2. Структурно-семантична модель формування вимог до організації громадських просторів в історичному ареалі

Таким чином, встановлений комплекс вимог формує нормативно-теоретичний базис для подальшої розробки стратегії регенерації. Системне поєднання пам'яткоохоронних обмежень із сучасними стандартами інклюзивності та екологічної стійкості дозволяє розглядати громадський простір історичного ареалу не лише як об'єкт збереження, а й як динамічне середовище, що здатне адаптуватися до запитів сучасної громади. Визначені параметри (таблиця 2.1) слугують критеріями для оцінки існуючого стану об'єктів дослідження та є основою для вибору оптимальних методів ландшафтно-планувальної організації просторів у межах середмістя великих міст.

2.2. Принципи та засоби організації громадських просторів в історичному середовищі міст

Формування громадських просторів в історичному середовищі великих міст є складним багатofакторним процесом. В умовах історичного ареалу, де спостерігається висока щільність культурної спадщини, виникає необхідність у впровадженні цілісної системи принципів. Дана система дозволяє гармонійно поєднати збереження автентичності з сучасними сценаріями життєдіяльності громади.

Вибір терміну «**регенерація**» як базового вектора даного дослідження обумовлений специфікою об'єкта — історичного ареалу великого міста зі складним природним ландшафтом. На відміну від *реорганізації*, яка фокусується лише на технічній зміні планувальної структури, або *ревіталізації*, що часто обмежується лише зміною функціонального сценарію, регенерація передбачає комплексне "відновлення організму міста".

Теоретичний базис регенерації та її місце в системі споріднених дефініцій

Для обґрунтування вибору методів організації громадських просторів необхідно чітко окреслити поняття «**регенерація**» та визначити його співвідношення з іншими термінами, що описують процеси оновлення міського

середовища. В сучасній містобудівній теорії ці терміни часто використовуються як синоніми, проте вони мають суттєві методологічні відмінності.

1. Регенерація (Urban Regeneration) — це найбільш комплексний підхід, що передбачає не лише фізичне оновлення простору, а й відновлення його соціальних, економічних та екологічних функцій. У контексті громадських просторів історичного ареалу, регенерація — це «відтворення життєздатності», де збереження культурної спадщини поєднується з інвестиційною привабливістю та комфортом для громади.

2. Порівняльний аналіз із суміжними поняттями, таблиця 2.2.1:

- **Ревіталізація (Revitalization)** — буквально «повернення до життя». Цей процес акцентує увагу на наповненні простору новими функціями (соціальними, культурними), часто без значного змінення архітектурної форми. Якщо простір фізично збережений, але «мертвий» (ним не користуються), застосовують саме ревіталізацію.
- **Реорганізація (Reorganization)** — це передусім технічне та планувальне перетворення. Наприклад, зміна напрямку руху транспорту, перепланування пішохідних доріжок або зміна зонування. Це інструмент, який часто є складовою частиною регенерації.
- **Реконструкція (Reconstruction)** — у контексті архітектури це повне або часткове відновлення фізичних параметрів об'єкта. В історичних ареалах реконструкція громадських просторів часто обмежена жорсткими нормами, щоб не допустити втрати автентичності.
- **Джентрифікація (Gentrification)** — соціальний аспект оновлення, що веде до підвищення статусу території та зміни соціального складу її користувачів.

Таблиця 2.2.1.

Співвідношення методів оновлення міських громадських просторів

Поняття	Основний вектор впливу	Ступінь втручання в середовище	Кінцева мета
Регенерація	Комплексний (фізичний + соціальний)	Середній/Високий (адаптивність)	Відновлення життєздатності та сталий розвиток
Ревіталізація	Соціокультурний та економічний	Мінімальний (зміна сценаріїв)	«Оживлення» простору, наповнення новими подіями
Реорганізація	Техніко-планувальний	Середній (зміна структури)	Оптимізація функціонування (логістика, зони)
Реновація	Технічний та естетичний	Високий (оновлення матеріалів)	Покращення зовнішнього вигляду та фізичного стану

В межах даної роботи вибір на користь регенерації обґрунтований наступними факторами:

1. **Необхідність відновлення цілісності:** Історичний центр Житомира має фрагментарні розриви у тканині громадських просторів. Регенерація дозволяє "зшити" ці фрагменти в єдину систему.

2. **Ландшафтна інтеграція:** Оскільки значна частина громадських просторів міста межує з каньйонами річок, робота вимагає не просто благоустрою (реновації), а екологічного відновлення та адаптації складного рельєфу до сучасних потреб.

3. **Соціальна сталість:** Регенерація спрямована на створення самодостатнього середовища, яке здатне до подальшого розвитку без постійних радикальних втручань, що відповідає концепції сталого урбанізму (Sustainable Urbanism).»

На основі проведеного теоретичного аналізу, пропонується класифікувати існуючі підходи за чотирма фундаментальними групами:

I. Група принципів історико-культурної ідентичності

Дана група є базовою для історичного ареалу і визначає межі допустимих змін у середовищі.

- **Принцип «контекстуальності»:** Будь-яка архітектурна чи ландшафтна інтервенція не існує поза місцем. Зміни у відкритому просторі мають підкреслювати сутність локації, зберігати її історичну пам'ять та «дух місця» (Genius Loci). Контекстуальність забезпечується не копіюванням минулого, а збереженням традиційних функцій з їх актуалізацією.
- **Принцип збереження історичної ідентичності:** Організація просторів має базуватися на недоторканності планувальної структури, масштабності забудови та збереженні історичних візуальних осей та панорам.
- **Принцип делікатної інтеграції сучасних елементів:** Сучасні засоби благоустрою (МАФ, освітлення) мають інтегруватися ненав'язливо. Важливою є відмова від імітації історичних стилів («псевдоісторизму») на користь сучасних рішень, що поважають масштаб та матеріали оточення.

II. Група принципів соціальної інклюзивності та публічності

Ці принципи відповідають за те, як простір працює з людьми та їхніми потребами.

- **Принцип «інклюзивності»:** Відкритий простір має бути гнучким та мобільним. Міське середовище повинно бути безбар'єрним, що особливо важливо в умовах складного рельєфу історичних центрів. Простір має бути зручним для всіх соціальних груп населення без виключення.
- **Принцип «публічної відкритості»:** Полягає у задоволенні потреб людини в орієнтації та соціальній взаємодії. Відкриті простори, що межують між собою, мають утворювати єдину систему взаємопов'язаних територій.

- **Принцип культурної активізації простору:** Громадські простори мають виступати центрами тяжіння — місцями для фестивалів, ярмарків та виставок, що робить історичну спадщину частиною активного сучасного життя.

III. Група принципів планувальної комфортності та ієрархії

Фокусується на технічній та логістичній зручності використання просторів.

- **Принцип «багатофункціональності»:** Відкритий простір має нести в собі функції різного спрямування — від рекреаційного до комунікативного. Поєднання різних функцій веде до підвищення щільності соціальних зв'язків.
- **Принцип «комфортності»:** Визначається наявністю всіх необхідних сервісів у радіусі пішохідної доступності. Комфорт забезпечується навігацією, безпечним освітленням та зрозумілими орієнтирами.
- **Принцип «ієрархічності»:** Система просторів формується як цілісна мережа рівнів: «місто — район — квартал». Зміни на одному рівні неминуче впливають на інші елементи системи.
- **Принцип пріоритету пішохідного руху:** В історичних ареалах пріоритет віддається людині, а не автомобілю. Це передбачає формування безпечних пішохідних маршрутів та обмеження транзитного транспорту.

IV. Принцип стійкого розвитку (Екологічний аспект)

Організація просторів має враховувати довготривалу експлуатацію без шкоди для середовища. Це включає використання природних матеріалів, збереження еко-систем (схилів, каньйонів) та адаптацію до кліматичних змін.

Засоби організації громадських просторів в історичному середовищі

Реалізація окреслених вище теоретичних принципів потребує застосування системного інструментарію, який у містобудівній науці визначається як **засоби організації простору**. В умовах історичного ареалу ці засоби перестають бути

суто технічними рішеннями і набувають характеру стратегічних інтервенцій, що спрямовані на розв'язання конфлікту між статичною архітектурною формою минулого та динамічними запитами сучасного соціуму.

Вибір конкретних засобів базується на комплексному аналізі території, де враховуються не лише фізичні параметри (рельєф, забудова), а й ментальні та соціокультурні нашарування. Ефективність регенерації залежить від того, наскільки гармонійно архітектор поєднує матеріальні засоби (камінь, рослинність, конструкції) з нематеріальними (сценарії поведінки, світлові ефекти, інформаційне наповнення).

Варто зауважити, що в контексті сталого розвитку міст, засоби організації громадських просторів класифікуються за рівнем їхнього впливу на середовище: від радикальних планувальних змін до делікатних художніх акцентів. У даному дослідженні ми розглядаємо їх як багаторівневу систему, що включає:

- **Планувальні методи**, що відповідають за структурну цілісність та зв'язність міської тканини;
- **Функціональні механізми**, які забезпечують життєздатність та економічну активність території;
- **Ландшафтно-художні інструменти**, що працюють з естетичним образом, екологічним комфортом та сенсорним сприйняттям місця.

Такий інтегральний підхід дозволяє перетворити деградовані або транзитні зони історичного центру на активні центри міського життя, зберігаючи при цьому їхню автентичність. Нижче наведено детальну характеристику кожної групи засобів, що складають основу проектної моделі регенерації:

1. Планувальні засоби організації громадських просторів

Планувальні засоби є першочерговими у процесі регенерації, оскільки вони формують «скелет» міського середовища. В історичному ареалі вони спрямовані на відновлення втрачених просторових зв'язків та адаптацію жорсткої історичної структури до сучасних вимог мобільності.

1.1. Формування пішохідних зон, площ та набережних

Цей засіб передбачає перерозподіл вуличного простору на користь пішохода, що в науковій літературі класифікується як «гуманізація середовища».

- **Ревіталізація площ:** Історичні площі розглядаються не як транспортні розв'язки, а як «міські вітальні». Засобом регенерації тут виступає звільнення площини від транзитного руху та паркування, що дозволяє відновити візуальне сприйняття архітектурних домінант.
- **Розвиток набережних у структурі каньйонів:** Для міст зі складним рельєфом (як Житомир) цей засіб трансформується у створення багаторівневих терасованих просторів. Набережна стає не просто лінією вздовж води, а складною системою оглядових майданчиків, з'єднаних вертикальними комунікаціями (сходами, пандусами), що інтегровані в природні схили.
- **Пішохідізація вулиць:** Виокремлення повністю пішохідних або «заспокоєних» вулиць (shared space), де відсутність бордюрів та єдине мощення нівелюють психологічний бар'єр між пішоходом та проїжджою частиною.

1.2. Реорганізація вулично-дорожньої мережі з урахуванням історичних трасувань

Цей засіб базується на принципі поваги до морфології історичного міста.

- **Відновлення історичних ліній регулювання:** У випадку наявності пустирів або дисгармонійної забудови, планувальним засобом є маркування (за допомогою мощення або малих архітектурних форм) трас колишніх оборонних мурів, фундаментів втрачених споруд або давніх шляхів. Це дозволяє повернути простору його масштабність.
- **Транспортна диференціація:** Впровадження схеми «периметрального доступу», коли основні транспортні потоки виводяться на межі історичного ареалу, а всередині створюється мережа внутрішньоквартальних проїздів з обмеженим доступом. Це звільняє

простір для рекреації без порушення логістики обслуговування об'єктів (підвіз товарів, спецтранспорт).

- **Трансформація профілів вулиць:** Зміна співвідношення ширини тротуару та проїжджої частини на користь першого. Це дозволяє розміщувати літні тераси кафе, зони відпочинку та елементи вуличного озеленення без перешкоджання руху пішоходів.

1.3. Створення «зелених коридорів» (еко-планувальний каркас)

Зелені коридори виконують роль сполучних елементів між розрізненими громадськими просторами.

- **Безперервність пішохідних зв'язків:** Планувальним засобом є поєднання парків, скверів та озелених бульварів у єдину мережу («greenway»). Це дозволяє мешканцю пересуватися через увесь історичний центр, мінімально контактуючи з активним автотрафіком.
- **Візуальне розкриття ландшафтних домінант:** Формування «зелених променів», які спрямовані на природні об'єкти (річку, скелі, лісопаркові зони). В умовах Житомира це означає проектування вулиць як видових коридорів, що завершуються панорамами каньйону річки Тетерів.
- **Використання міжбудинкових просторів:** Перетворення занедбаних дворів та проходів на «кишенькові парки» (pocket-parks), які стають вузловими точками у системі зелених коридорів, підвищуючи щільність рекреаційної мережі середмістя.

2. Функціональні засоби організації громадських просторів

Функціональне наповнення є інструментом «оживлення» фізичного простору. В умовах історичного ареалу функціональні засоби спрямовані на подолання монофункціональності (наприклад, коли центр міста є суто адміністративним або суто туристичним) та створення середовища, що працює 24/7 для різних верств населення.

2.1. Наповнення просторів різноманітними видами діяльності

Цей засіб базується на теорії «змішаного використання» (Mixed-use development), що мінімізує виникнення «мертвих зон» у місті.

- **Комунікативна функція:** Передбачає створення умов для соціальної взаємодії. Засобами реалізації є облаштування місць для сидіння, що стимулюють контакт (амфітеатри, вуличні меблі, розташовані за принципом «обличчям один до одного»), зони вільного Wi-Fi, міські лекторії. В історичному контексті це дозволяє перетворити транзитні площі на місця тривалого перебування.

- **Рекреаційна функція:** Поділяється на активну (дитячі майданчики, скейт-парки, спортивні зони) та пасивну (споглядання краєвидів, тихий відпочинок серед зелені). В умовах каньйонів Житомира рекреаційна функція має набувати форми «екологічного просвітництва» через облаштування еко-стежок та оглядових терас.

- **Культурно-просвітницька функція:** Інтеграція мистецьких об'єктів, вуличних бібліотек, інфо-стендів про історію місця. Це перетворює прогулянку містом на процес пізнання, що підсилює ідентичність мешканців.

2.2. Створення зон «тимчасового використання» (Pop-up простори)

Методика «тактичного урбанізму» дозволяє тестувати нові функції без великих капітальних інвестицій та перебудови історичного середовища.

- **Тимчасові павільйони та інсталяції:** Використання легких розбірних конструкцій для проведення сезонних виставок, воркшопів або ярмарків. Це дозволяє перевірити, як громада реагує на нову активність у конкретній точці історичного ареалу перед тим, як впроваджувати капітальні зміни.

- **Мобільне озеленення та меблі:** Використання контейнерного озеленення та пересувних стільців (за моделлю Люксембурзького саду в Парижі). Це надає користувачу можливість самостійно організовувати мікро-простір під власні потреби (спілкування в групі чи самотність), що значно підвищує рівень психологічного комфорту.

- **Тераси та «парклети»:** Тимчасове розширення пішохідного простору за рахунок паркувальних місць. Це ефективний функціональний

засіб регенерації вузьких історичних вулиць, де неможливо розширити тротуари капітальним шляхом.

2.3. Зонування території за часовим принципом (Тайм-менеджмент простору)

Цей засіб дозволяє одному й тому самому фізичному простору обслуговувати різні потреби протягом доби, тижня або року.

- **Режимні пішохідні зони:** Трансформація вулиць, що зазвичай заповнені автомобілями, у пішохідні бульвари у вечірні години або вихідні дні. Це створює додатковий простір для прогулянок саме тоді, коли на нього є найбільший запит громади.
- **Сценарність «день-ніч»:** Проектування світлового сценарію та роботи сервісів (кафе, магазинів) таким чином, щоб простір залишався безпечним та активним у темну пору доби. Це запобігає деградації історичного центру в нічний час.
- **Сезонна адаптивність:** Функціональна трансформація простору залежно від пори року (наприклад, площа влітку працює як простір із сухими фонтанами, а взимку — як локація для різдвяного ярмарку або ковзанки). Це забезпечує сталу відвідуваність території протягом усього року.

3. Ландшафтні та архітектурно-художні засоби організації громадських просторів

Ця група засобів спрямована на створення гармонійного візуального образу міста та забезпечення сенсорного комфорту мешканців. В умовах історичного ареалу вони відіграють роль «зв'язуючої ланки» між монументальною архітектурою минулого та потребами сучасної людини.

3.1. Використання рельєфу як активного елемента дизайну

Для міст зі складним геоморфологічним каркасом (зокрема для Житомира з його каньйонами річок Тетерів та Кам'янка) рельєф перестає бути перешкодою і стає головним архітектурним ресурсом.

- **Терасування та амфітеатри:** Створення штучних терас на схилах дозволяє формувати нові площинні громадські простори там, де раніше був лише транзитний спуск. Це створює унікальні зони споглядання (видові майданчики), де сам рельєф диктує сценарій відпочинку.

- **Інтегровані комунікації:** Проектування сходів та пандусів як скульптурних елементів ландшафту. В історичному середовищі важливо, щоб ці конструкції не «розрізали» схил, а делікатно вписувалися в нього, використовуючи природні матеріали (граніт, габіони, дерево).

- **Геопластика та підпірні стінки:** Використання підпірних стінок як елементів дизайну (вуличних меблів, експозиційних поверхонь). В умовах Житомира доцільно використовувати місцевий природний камінь (лабрадорит, габро), що підкреслює геологічну унікальність регіону.

3.2. Впровадження малих архітектурних форм (МАФ) та дизайн-коду

МАФ є найбільш контактним елементом міського середовища. Їхня якість безпосередньо впливає на сприйняття «дружності» простору.

- **Уніфікація згідно з Дизайн-кодом:** Розробка та впровадження єдиної стилістичної лінійки вуличного обладнання (лавки, смітники, велопарковки, огорожі). В історичному ареалі це дозволяє уникнути «візуального шуму». Форма МАФ має бути сучасною (мінімалістичною), щоб не конкурувати з історичним декором будівель, але за масштабом та пропорціями відповідати оточенню.

- **Інформаційний та навігаційний дизайн:** Створення системи стел, покажчиків та табличок із доповненою реальністю (QR-коди). Це засіб інтеграції історії в простір, коли елемент благоустрою стає «екскурсоводом».

- **Арт-об'єкти та паблік-арт:** Встановлення скульптур чи інсталяцій, що мають смисловий зв'язок із локацією. Це створює «точки

фокусу» у просторі, стимулюючи людей зупинитися та дослідити територію.

3.3. Світловий дизайн як засіб формування нічного образу міста

Світло є потужним архітектурним інструментом, що змінює сприйняття простору після заходу сонця.

- **Архітектурна ілюмінація фасадів:** Акцентне підсвічування пам'яток архітектури, що дозволяє виділити їх у нічній панорамі та сформувати «світловий силует» міста. Важливим є використання теплого спектру світла, який краще підкреслює текстуру природних матеріалів (цегли, каменю).

- **Маркування маршрутів та безпекове освітлення:** Використання вбудованих у мощення світильників («котячих очей») для маркування основних пішохідних осей та небезпечних ділянок (сходинок, країв терас). Це створює відчуття безпеки та логічності шляху.

- **Світлові сценарії та динамічне підсвічування:** Можливість зміни інтенсивності та кольору освітлення залежно від події (фестиваль, свято) або пори року. В рекреаційних зонах біля води (каньйони) світло може використовуватися для підсвічування природних елементів — скель чи крон дерев, створюючи театральний ефект.

При проектуванні ілюмінації в історичному ареалі необхідно дотримуватися принципів запобігання світловому забрудненню (light pollution). Вимогою є використання світильників із спрямованим світловим потоком (full cut-off), що виключає засліплення мешканців прилеглих будинків та не порушує природні цикли екосистеми каньйонів.

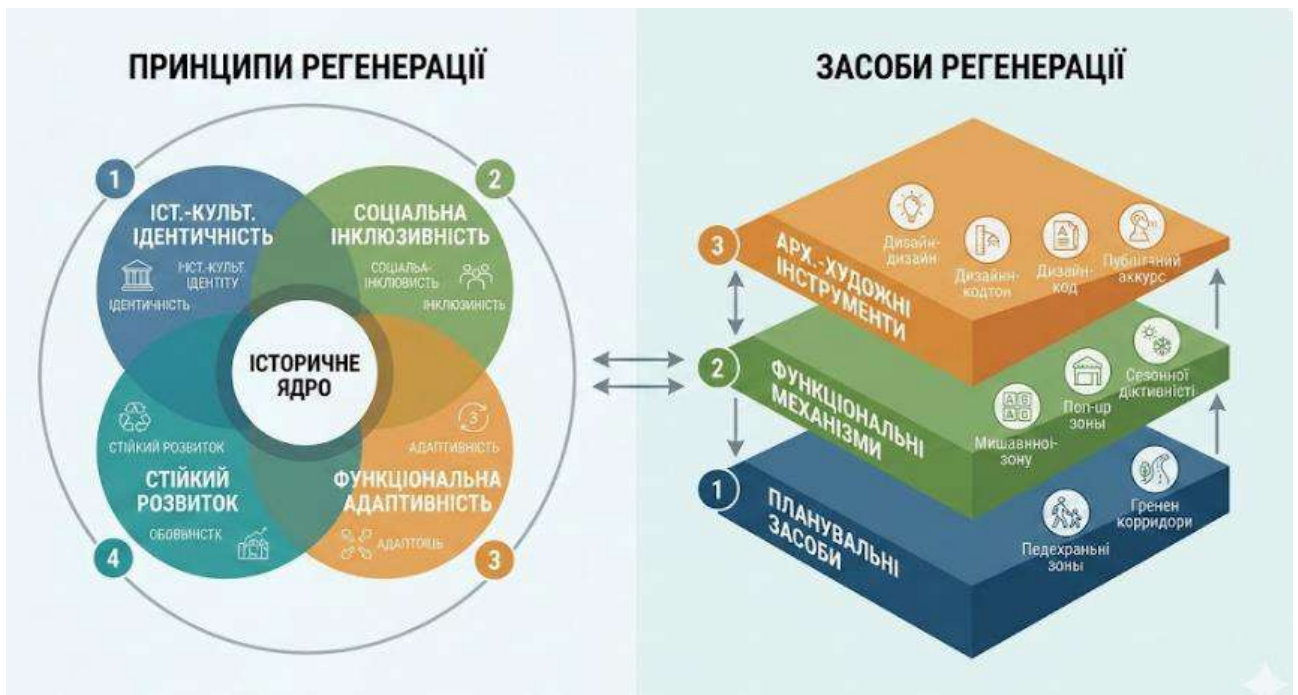

Рис. 2.2.1. Структурно методологічна модель принципів та засобів регенерації громадського простору

Узагальнюючи результати дослідження принципів та засобів організації громадських просторів в історичному середовищі, можна стверджувати, що успішна регенерація середмістя базується на балансі між консервацією архітектурної спадщини та інтенсифікацією міського життя.

Визначена система **принципів** (контекстуальності, інклюзивності, багатофункціональності та стійкого розвитку) виступає ідеологічним каркасом проектування. Вона гарантує, що будь-яке втручання в історичну тканину міста не буде випадковим, а відповідатиме глобальній стратегії гуманізації середовища. Зокрема, перехід від монофункціональних транзитних зон до поліфункціональних «центрів активності» дозволяє розв'язати проблему соціальної деградації окремих ділянок історичного ареалу (рис.2.2.1).

Застосування наведеного комплексу **засобів** — планувальних, функціональних, ландшафтних та архітектурно-художніх — дозволяє перевести теоретичні принципи у площину практичної реалізації. Доведено, що:

1. **Планувальні засоби** забезпечують структурну цілісність, відновлюючи зв'язність історичного каркасу та пріоритет пішохідного руху.

2. **Функціональні засоби** наповнюють простір змістом, адаптуючи його до мінливих сценаріїв життєдіяльності громади (від повсякденних до подієвих).

3. **Ландшафтно-художні засоби** формують унікальний візуальний код місця, використовуючи природні особливості (рельєф, воду) та сучасні технології (дизайн-код, світловий дизайн) для підкреслення автентичності.

Особливого значення набуває інтегральний характер цих засобів. В умовах історичного ареалу Житомира, де природний ландшафт каньйонів є невід'ємною частиною містобудівної композиції, ландшафтні засоби мають виступати не як додаток до архітектури, а як провідний інструмент формування просторової ідентичності.

Отже, запропонована методологічна база дозволяє сформувати якісно нове середовище, яке є одночасно сучасним за функціями та історичним за своєю суттю. Викладені теоретичні положення стануть основою для розробки конкретних проектних пропозицій щодо регенерації громадських просторів у межах досліджуваних територій Житомира, що буде детально розглянуто у наступному розділі роботи.

2.3. Методи регенерації громадських просторів в історичному середовищі міст

Регенерація громадських просторів в історичному середовищі є синтетичним процесом, що потребує диференційованого підходу до вибору методів втручання. Методологія регенерації базується на постулаті, що історичне середовище є живим організмом, який потребує не лише консервації, а й функціонального оновлення.

Перехід від теоретичних принципів до проектних рішень потребує чіткої класифікації методів втручання в міську тканину. Кожен із цих методів відповідає за вирішення конкретного кола завдань — від відновлення екологічного балансу до стимулювання економічної активності через функціональну адаптацію. Систематизація цих методів дозволяє сформувати цілісну модель управління розвитком території, характеристика якої наведена нижче:

1. Містобудівні та планувальні методи регенерації

Першочергове значення у системі оновлення історичного середовища мають містобудівні та планувальні методи, оскільки саме вони відповідають за трансформацію просторової структури та відновлення цілісності міського каркасу. Робота на цьому рівні передбачає глибоке втручання у морфологію забудови та переосмислення транспортно-пішохідних зв'язків. Ключовим у цій групі є **метод планувальної реінтеграції та відновлення втрачених зв'язків**, який спрямований на системне «зшивання» міської тканини, розірваної внаслідок попередніх дисгармонійних містобудівних втручань. Через маркування історичних ліній забудови та створення нових комунікаційних «проколів» у надмірно ущільнених кварталах, архітектор дістає можливість відновити безперервність пішохідного руху та логічно пов'язати ізольовані пам'ятки архітектури у єдиний маршрут. Це дозволяє повернути місту його історичну масштабність, одночасно адаптуючи його до сучасних стандартів мобільності.

Концептуальна модель планувальної реінтеграції історичної забудови та формування пішохідної зв'язності наведена на рис. 2.3.1.

Паралельно із відновленням зв'язків застосовується **метод гуманізації транспортної інфраструктури**, що базується на концепції «спільного простору» (**Shared Space**). Цей підхід радикально змінює пріоритети використання вуличної мережі: замість жорсткого поділу на проїжджу частину та тротуар створюється єдина безбар'єрна площа. Відсутність бордюрів та мінімізація дорожніх знаків змушують водіїв знижувати швидкість до рівня пішохідної, що

перетворює транзитну вулицю на активний публічний простір. Такий метод не лише підвищує рівень безпеки, а й стимулює розвиток вуличного ритейлу, дозволяючи бізнесу вільно інтегруватися у простір вулиці, що є критично важливим для економічного виживання історичних центрів.

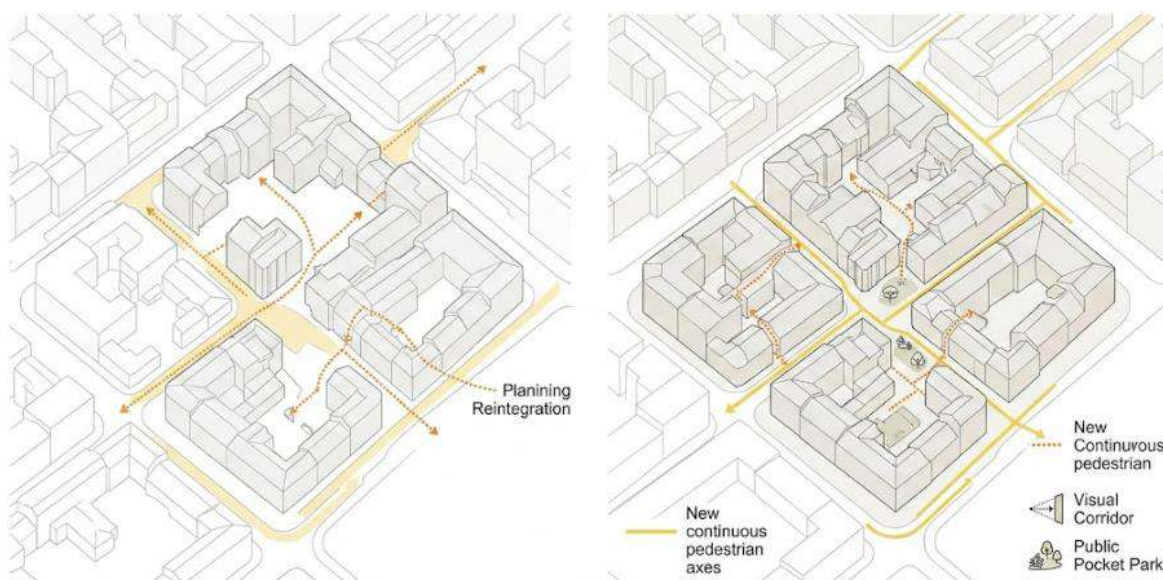

Рис. 2.3.1. Концептуальна модель планувальної реінтеграції історичної забудови та формування пішохідної зв'язності.

Важливу роль у формуванні ідентичності місця відіграє **метод просторової акцентуації та розкриття візуальних домінант**. В умовах стихійного розростання озеленення або появи випадкової забудови в історичних ареалах ключові архітектурні орієнтири часто втрачають свою композиційну значимість. Метод передбачає проектування оглядових терас та розчистку візуальних коридорів, що дозволяє знову включити пам'ятки архітектури у загальну панораму міста. Це відновлює ментальну карту міста для мешканців та туристів, роблячи навігацію інтуїтивно зрозумілою та естетично насиченою.

Завершальним у цьому блоці є **метод просторової компенсації**, який вирішує проблему дефіциту вільного місця у надмірно щільних кварталах середмістя. Він базується на виявленні та трансформації внутрішніх ресурсів — занедбаних господарських дворів, пустирів або колишніх промислових майданчиків. Шляхом вивільнення цих територій від дисгармонійних споруд

створюються так звані «кишенькові парки» (pocket-parks) або затишні атриуми. Така стратегія дозволяє суттєво збільшити питому вагу рекреаційних зон у центрі без руйнування цінної історичної забудови, створюючи локальні осередки комунікації для місцевих спільнот.

2. Функціонально-адаптивні методи регенерації

Наступним рівнем регенерації є впровадження функціонально-адаптивних методів, які спрямовані на подолання функціонального застою історичних зон та їхню інтеграцію в сучасні соціально-економічні цикли. Ключовим у цьому контексті є **метод функціональної інтенсифікації та поліцентричності**, що базується на теорії змішаного використання простору (Mixed-use development). Даний метод передбачає насичення території різноманітними сценаріями життєдіяльності — від комерційних та освітніх до рекреаційних. Завдяки створенню декількох локальних «точок тяжіння» у межах одного громадського простору вдається забезпечити його цілодобову активність та уникнути виникнення «мертвих зон», які зазвичай з'являються у монофункціональних (наприклад, суто адміністративних) центрах. Це не лише підвищує економічну ефективність території, а й створює природний механізм соціального контролю та безпеки через постійну присутність людей.

Особливу роль у процесі збереження архітектурної спадщини відіграє **метод адаптивної ревалоризації**, що полягає у переосмисленні цінності та призначення занедбаних історичних об'єктів. Замість фізичного знесення чи консервації, метод пропонує адаптацію споруд до нових потреб суспільства при повному збереженні їхньої автентичної оболонки. Наприклад, перетворення колишніх промислових або складських територій у межах історичного ареалу на багатофункціональні культурні хаби чи арт-простори дозволяє не лише зберегти історичну тканину міста, а й надати їй нового символічного та фінансового капіталу. Ревалоризація виступає як інструмент медіації між минулим та майбутнім, де історична форма наповнюється актуальним змістом, що відповідає запитам креативного класу та місцевої громади.

Доповнює цю стратегію **метод адаптивного використання рельєфу та сценарного програмування**. В умовах міст зі складним геоморфологічним каркасом функціональне наповнення має враховувати вертикальну ієрархію простору. Метод передбачає розробку специфічних функціональних сценаріїв для різних рівнів рельєфу: наприклад, створення тихих зон споглядання на верхніх терасах та активних зон комунікації у нижніх частинах каньйонів чи схилів. Такий підхід дозволяє максимально ефективно використовувати кожен квадратний метр території, перетворюючи «складний» ландшафт на унікальний функціональний ресурс. При цьому функція не нав'язується простору штучно, а логічно впливає з його природних та просторових характеристик.

Завершальним інструментом у цьому блоці виступає **метод тимчасового використання або «тактичного урбанізму» (Pop-up простори)**. Цей метод передбачає використання короткострокових, часто експериментальних сценаріїв використання території через встановлення мобільних павільйонів, літніх терас або виставкових конструкцій. Головна перевага цього підходу полягає у можливості протестувати попит громади на певні види діяльності без значних капітальних інвестицій. Тимчасові інсталяції дозволяють гнучко реагувати на сезонні зміни та актуальні події, перетворюючи громадський простір на динамічну платформу для соціальних ініціатив. Успішні тимчасові сценарії в подальшому можуть стати основою для постійних планувальних та функціональних рішень у структурі історичного центру.

3. Ландшафтно-екологічні методи регенерації

Важливою складовою сучасної методології оновлення міського середовища є впровадження ландшафтно-екологічних методів, які розглядатимуть природний каркас не як декоративне доповнення до архітектури, а як рівноправний елемент історичної ідентичності та інструмент сталого розвитку міста. Провідним у цій групі виступає **метод формування безперервного «зеленого каркаса» та екологічних коридорів**. В умовах щільної історичної забудови цей метод передбачає системне об'єднання розрізнених скверів, парків та внутрішньоквартальних озелених територій у

єдину рекреаційну мережу. Створення таких коридорів дозволяє не лише покращити аерацію та мікроклімат у переушільненому центрі, а й забезпечує безперешкодну міграцію флори та фауни, перетворюючи громадські простори на повноцінні екосистеми. Інструментарієм тут слугує впровадження «кишенькових парків» на місці пустирів, вертикальне озеленення глухих фасадів історичних будівель та регенерація бульварних зон як сполучних ланок.

Особливе місце у структурі екологічної регенерації посідає **метод природоорієнтованих рішень (Nature-based Solutions)**, який спрямований на використання природних процесів для вирішення складних інженерно-містобудівних завдань. Замість традиційного «жорсткого» благоустрою (бетонування, використання закритих зливових систем) даний метод пропонує створення «губчастих» просторів (*Sponge City concept*). Інтеграція дощових садків, біоплато та використання перфорованих покриттів дозволяють ефективно управляти дощовими стоками в умовах складного рельєфу, запобігаючи ерозії схилів та природним чином очищуючи воду перед її потраплянням у міські водойми. Такий підхід робить громадський простір стійким до кліматичних змін і значно підвищує його естетичну цінність, створюючи динамічний природний ландшафт у серці міста.

Для міст із активним рельєфом та наявністю водних артерій критично важливим є **метод ландшафтної ревіталізації прибережних зон та каньйонів**. Даний метод базується на принципі мінімального втручання у геоморфологію ділянки та спрямований на розкриття природного потенціалу території. Замість зведення масивних підпірних стін пропонується використання прийомів геопластики, терасування та укріплення схилів специфічними видами рослин, які утримують ґрунт і зберігають автентичний силует ландшафту. Проектування багаторівневих пішохідних шляхів у структурі каньйонів дозволяє адаптувати важкодоступні природні зони для громадського користування, перетворюючи їх на унікальні рекреаційні «магніти», де історія міста зустрічається з його природною спадщиною.

Схема багатокомпонентного використання складного ландшафту в структурі прибережних територій наведена на рис. 2.3.2

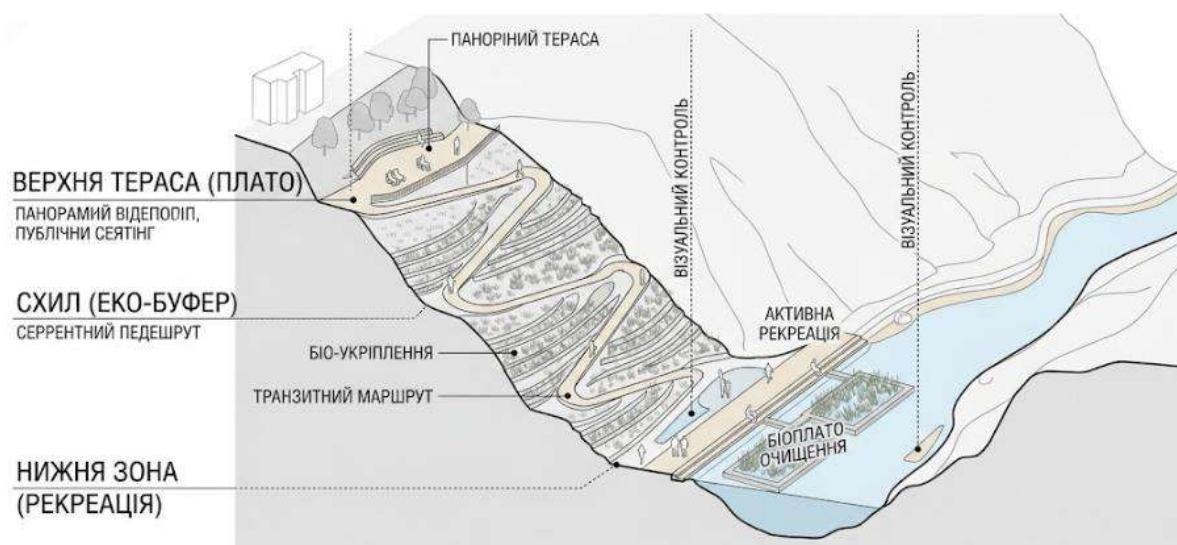

Рис. 2.3.2. Схема багатокомпонентного використання складного ландшафту в структурі прибережних територій.

Завершує екологічний блок **метод візуальної екології та ландшафтного акцентування**. Він орієнтований на гармонізацію сприйняття архітектурних пам'яток через грамотне управління рослинністю. Метод передбачає сувору регламентацію дендрологічного складу: використання сортів дерев із прозорою кроною, контроль висоти насаджень у зонах видових розкриттів та усунення самосійної рослинності, яка приховує історичні домінанти та панорами. Таким чином, ландшафтні засоби стають інструментом «оптичного наведення», підкреслюючи велич архітектурних ансамблів та створюючи комфортні тіньові зони для відпочинку, не вступаючи при цьому в конфлікт із історичною правдою місця.

4. Архітектурно-художні та естетичні методи регенерації

Завершальним етапом формування якісного міського середовища є впровадження архітектурно-художніх методів, які спрямовані на створення гармонійного візуального образу та забезпечення сенсорного комфорту користувачів. Провідним у цій групі є **метод стилістичної адаптації та дизайн-кодування**, що базується на розробці системи жорстких естетичних регламентів

для всіх елементів наповнення простору. Даний метод дозволяє очистити історичне середовище від «візуального шуму» — хаотичної реклами, невпорядкованих вивісок та дисгармонійних малих архітектурних форм. Впровадження єдиного дизайн-коду для вуличних меблів, освітлення та елементів навігації забезпечує візуальну цілісність ареалу, де сучасні об'єкти благоустрою не імітують минуле (уникаючи псевдоісторизму), а делікатно підкреслюють автентичну архітектуру через контраст фактур та чистоту ліній.

Структурна модель елементів дизайн-коду та візуального акцентування в історичному середовищі наведена на рис. 2.3.3.

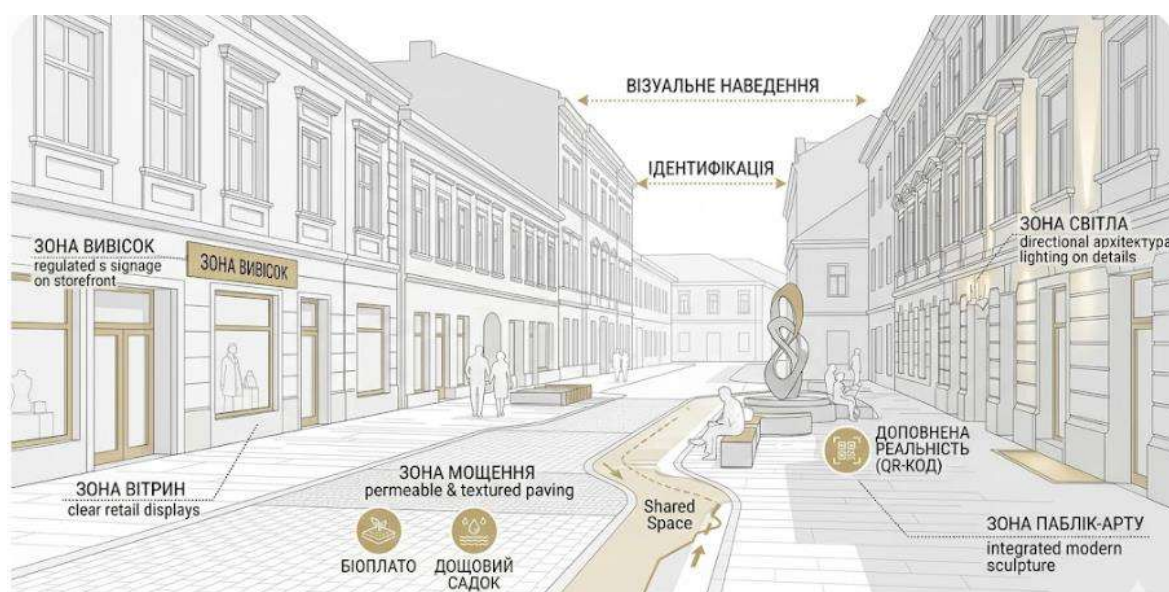

Рис. 2.3.3. Структурна модель елементів дизайн-коду та візуального акцентування в історичному середовищі.

Важливим інструментом емоційної активізації простору є **метод світлового моделювання та ілюмінації (Light Design)**. В межах регенерації світло розглядається не лише як засіб безпеки, а як потужний архітектурний інструмент, здатний радикально змінювати сприйняття міста у темну пору доби. Метод передбачає створення багаторівневих сценаріїв: акцентне підсвічування архітектурних домінант (храмів, веж), маркування пішохідних осей через вбудовані у мощення світильники та створення «атмосферного» заливаючого світла у зонах відпочинку. Використання теплого спектру світла дозволяє максимально вигідно підкреслити текстуру природних матеріалів — каменю,

цегли та дерева, — формуючи унікальний нічний силует міста, що сприяє розвитку вечірньої економіки та підвищенню туристичної привабливості.

Особливу роль у наповненні простору новими сенсами відіграє **метод інтеграції об'єктів паблік-арту та засобів інтерактивної навігації**. Сучасне міське мистецтво (скульптура, інсталяції, мурали) виступає як медіатор між історією місця та сучасним соціумом. Метод спрямований на створення «точок фокусу», які стимулюють користувача до взаємодії з простором та вивчення його минулого. Це доповнюється впровадженням інтелектуальної навігації — інформаційних стел, табличок із доповненою реальністю (QR-коди), які перетворюють звичайну прогулянку на процес пізнання. Таким чином, громадський простір набуває рис «музею під відкритим небом», де кожен художній елемент має смисловий зв'язок із локальним контекстом, посилюючи почуття причетності мешканців до своєї спадщини.

Завершує естетичний блок **метод тактильної регенерації та матеріальної автентичності**. Даний підхід базується на ретельному підборі матеріалів мощення та благоустрою, що безпосередньо контактують із людиною. Пріоритет віддається використанню традиційних для даного регіону природних матеріалів (граніту, базальту, дерева), що дозволяє зберегти фізичне відчуття історичної тяглості. Застосування різних типів кладки та текстур дозволяє зонувати простір без використання бар'єрів, виділяючи транзитні шляхи, місця зупинок та межі втрачених споруд. Тактильний комфорт та природна палітра матеріалів створюють відчуття «грунтовності» та якості середовища, що є критично важливим для довготривалої життєздатності історичного ареалу.

5. Соціокультурні та комунікативні методи регенерації

Фінальним, але стратегічно найважливішим етапом оновлення міського середовища є впровадження соціокультурних методів, які спрямовані на капіталізацію людського потенціалу та активізацію громадського життя. Провідним у цьому напрямі виступає **метод громадської участі та партисипативного проектування**, що базується на залученні мешканців, локального бізнесу та експертних спільнот до процесу прийняття рішень на всіх

стадіях регенерації. Даний метод дозволяє трансформувати роль мешканця з пасивного спостерігача у співавтора простору. Шляхом проведення воркшопів, проектних семінарів та публічних обговорень вдається виявити реальні потреби громади, що мінімізує ризики створення «відчужених» просторів. Партисипація сприяє формуванню відчуття відповідальності за збереження оновленого середовища, перетворюючи громадський простір на спільне надбання, що підтримується зусиллями самих користувачів.

Паралельно із залученням громади застосовується **метод подієвого програмування та культурної активації**, який спрямований на наповнення фізичного простору актуальними соціальними сценаріями. Метод передбачає проектування простору як гнучкої «платформи» для проведення фестивалів, ярмарків, вуличних вистав та освітніх заходів. Створення необхідної інфраструктури (точок підключення до мереж, мобільних сцен, трансформованих зон для сидіння) дозволяє простору оперативно змінювати свій формат залежно від події. Подієва активація є потужним інструментом маркетингу території, що притягує нові інвестиції та робить історичний центр точкою тяжіння не лише для туристів, а й для місцевих мешканців у повсякденному житті.

Важливим аспектом соціальної регенерації є **метод символічного програмування та зміцнення локальної ідентичності**. Він базується на виявленні та візуалізації «генія місця» (Genius Loci) через систему смислових акцентів. Це може включати встановлення пам'ятних знаків, створення тематичних муралів або експозицію археологічних знахідок безпосередньо у структурі благоустрою. Метод дозволяє вибудувати емоційний зв'язок між людиною та історією конкретної локації, актуалізуючи колективну пам'ять громади. У такий спосіб громадський простір стає інструментом неформальної освіти та культурної самоідентифікації, підкреслюючи унікальність даного міста у глобальному контексті.

Завершальним у даній групі є **метод формування мережевих спільнот та інституційного партнерства**. Регенерація розглядається як процес створення

сталих зв'язків між різними суб'єктами: муніципалітетом, громадськими організаціями та приватним сектором. Метод передбачає розробку механізмів спільного управління простором (наприклад, через створення наглядових рад або асоціацій друзів парку), що гарантує його довготривалий розвиток та догляд після завершення будівельних робіт. Це забезпечує соціальну сталість регенерації, де простір постійно еволюціонує разом із розвитком міської спільноти, залишаючись при цьому вірним своїм історичним корінням.

Порівняльну характеристику методів регенерації за рівнями впливу наведено в табл.2.3.1.

Таблиця 2.3.1.

Порівняльна характеристика методів регенерації за рівнями впливу

Метод	Рівень втручання	Основний ресурс	Очікуваний ефект
Містобудівний	Структурний	Планувальна структура	Зміна логістики та зв'язності міста
Функціональний	Середній	Соціально-економічні процеси	Економічна стабільність та активність
Ландшафтний	Помірний	Природні компоненти	Екологічний комфорт та стійкість
Художній	Поверхневий	Візуальні образи	Естетична привабливість, ідентичність
Соціальний	Глибинний	Людський капітал	Соціальна згуртованість громади

Методи регенерації в історичному середовищі мають застосовуватися не ізольовано, а як інтегральна матриця. Доведено, що успішна регенерація починається з планувальних методів (створення каркасу), наповнюється функціональними сценаріями і завершується художнім оформленням та соціокультурною активацією. Такий послідовний підхід дозволяє перетворити деградовану історичну територію на сталий громадський простір, що відповідає

викликам ХХІ століття, зберігаючи при цьому унікальний культурний код минулого.

Таким чином, методологія регенерації громадських просторів в історичному середовищі є ієрархічною системою, де планувальні, функціональні, ландшафтні, художні та соціальні методи діють у синергії. Доведено, що успішне відновлення життєздатності історичного ареалу можливе лише за умови одночасного впливу на фізичну структуру міста та його соціокультурну тканину. Запропонований комплексний підхід дозволяє перетворити деградовані території на сучасні центри активності, які є економічно ефективними, екологічно стійкими та інклюзивними, забезпечуючи при цьому збереження та популяризацію історико-культурної спадщини для майбутніх поколінь.

Узагальнюючи вищевикладене, можна виділити ключові аспекти застосування методів регенерації:

- **Комплексність підходу.** Визначено, що регенерація не може бути обмежена лише косметичним оновленням фасадів або заміною мощення. Це багатовекторний процес, що охоплює містобудівний, функціональний, екологічний, естетичний та соціальний рівні.

- **Пріоритет пішохода та екології.** Теоретично обґрунтовано, що сучасна регенерація в історичному центрі базується на принципах сталого розвитку: мінімізації автомобільного впливу (концепція *Shared Space*) та впровадженні природоорієнтованих рішень (*Sponge City*).

- **Адаптивність та гнучкість.** Доведено, що успішна модель регенерації передбачає адаптацію історичної спадщини до сучасних потреб суспільства без втрати її автентичності, зокрема через методи ревалоризації та тактичного урбанізму.

- **Соціальна сталість.** Встановлено, що ключовим фактором довготривалої життєздатності громадського простору є залучення громади до процесу проектування (партисипація) та створення умов для подієвого наповнення території.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі здійснено теоретичне обґрунтування методичного інструментарію регенерації громадських просторів, що дозволило сформулювати наступні положення:

1. **Визначено систему вимог (підрозділ 2.1)** до організації просторів в історичних ареалах великих міст. Встановлено, що ключовими критеріями є збереження автентичного образу та культурної спадщини, забезпечення високого рівня комфортності, безбар'єрності та екологічної безпеки. Доведено, що сучасні вимоги до благоустрою мають базуватися на принципах сталого розвитку та адаптивності до соціальних потреб мешканців.
2. **Сформульовано основні принципи та засоби (підрозділ 2.2)** формування громадських просторів. До фундаментальних принципів віднесено контекстуальність, інклюзивність, багатофункціональність та ієрархічність. Визначено, що гармонійне поєднання історичної ідентичності з новими функціями досягається через використання планувальних, ландшафтних та архітектурно-художніх засобів, які не домінують над історичною забудовою, а делікатно її доповнюють.
3. **Обґрунтовано методи регенерації (підрозділ 2.3)**, серед яких виділено містобудівні, ландшафтно-екологічні, соціокультурні та адаптивні підходи. Встановлено, що саме комплексне застосування цих методів дозволяє відновити просторову якість деградованих територій, активізувати соціальне життя громади та забезпечити стійке функціонування історичного середовища у сучасних умовах.

Отже, результати другого розділу трансформують загальні наукові засади у прикладний методичний алгоритм. Сформована система методів та засобів створює необхідне підґрунтя для наступного етапу дослідження — **Розділу 3**, де ці теоретичні напрацювання будуть апробовані при розробці ландшафтно-планувальної організації пішохідної зони в середмісті Житомира.

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ МІСТ НА ПРИКЛАДІ ПІШОХІДНОЇ ЗОНИ В СЕРЕДМІСТІ ЖИТОМИРА

3.1. Аналіз вихідної ситуації території

3.1.1. Просторова-планувальна організація території

Місто Житомир є обласним центром Житомирської області та одним із найдавніших міст України. Місто розташоване у північній частині Правобережної України, у межах Поліської височини, в долині річки Тетерів, що вплинуло на формування його планувальної структури та системи зелених насаджень. Вигідне економіко-географічне положення Житомира зумовлене розташуванням на перетині важливих транспортних шляхів і близькістю до Києва, що забезпечує активні міжрегіональні зв'язки та розвиток міста як адміністративного, культурного й економічного центру регіону (рис.3.1.1).

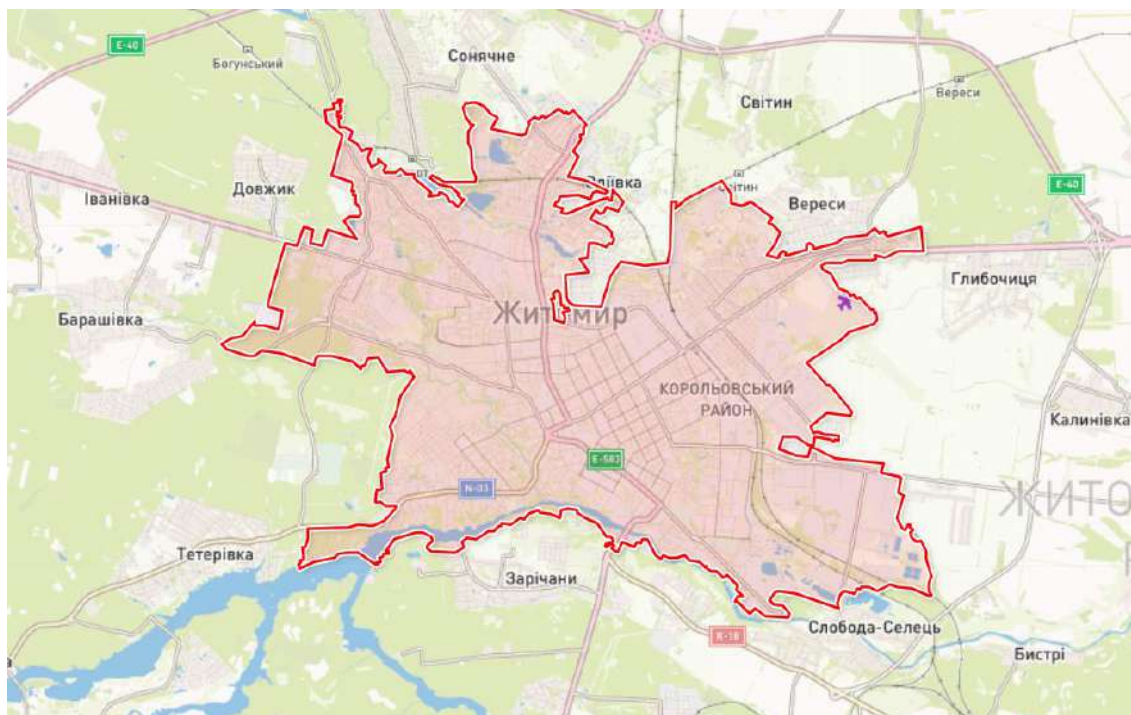

Рис. 3.1.1. Ситуаційний план міста Житомир [26]

Рис. 3.1.2. Схема планування території Житомирської області.
ДП «ДІПРОМІСТО», 2018 [27]

Рис. 3.1.3. Географічне розташування, суміжні території [27]

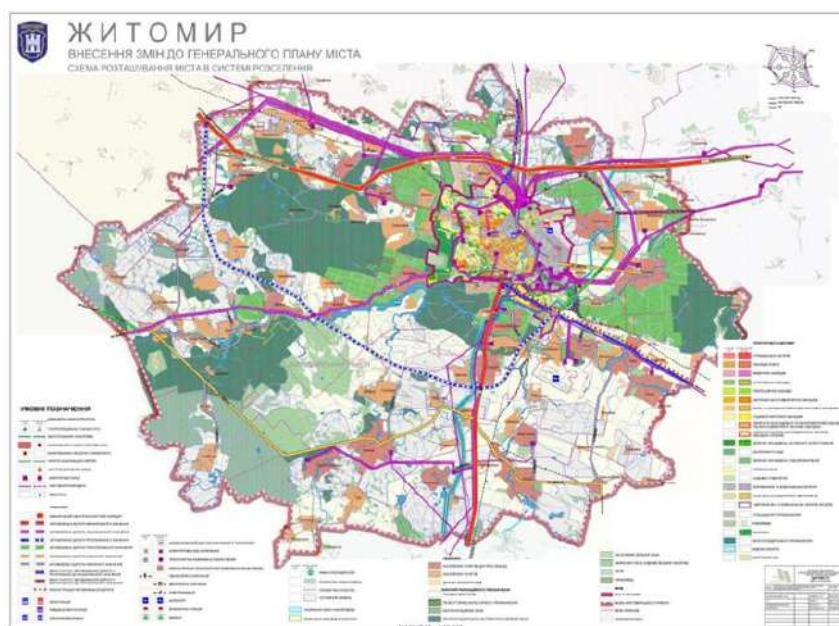

Рис. 3.1.4. Схема розташування міста в системі розселення. ДП «ДІПРОМІСТО», [27]

3.1.2. Землеустрій та землекористування

Землеустрій та землекористування в місті Житомир регулюються Генеральним планом міста, складовою частиною якого є схема зонування території. Схема зонування визначає функціональне призначення окремих ділянок міста, зокрема житлових, громадських, адміністративних, рекреаційних, промислових та історико-культурних зон. Вона є основним інструментом регулювання використання територій та формування просторової структури міста з урахуванням історичних, природних і соціально-економічних особливостей.

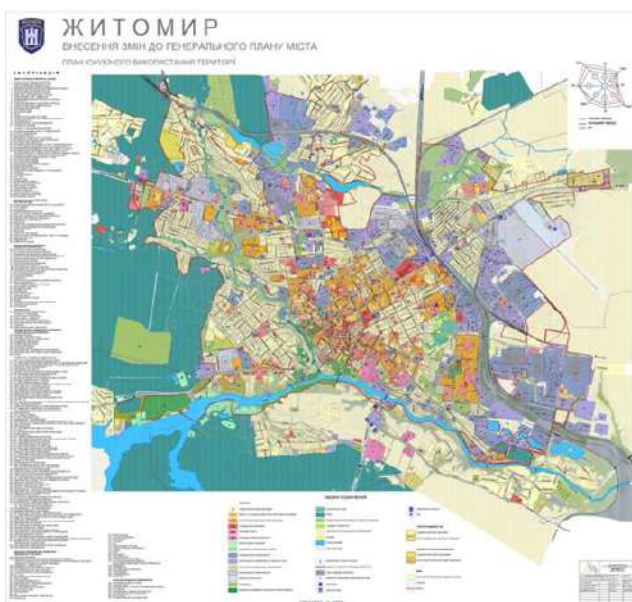

Рис. 3.1.2.1. План існуючого використання території. ДП «ДІПРОМІСТО» [27]

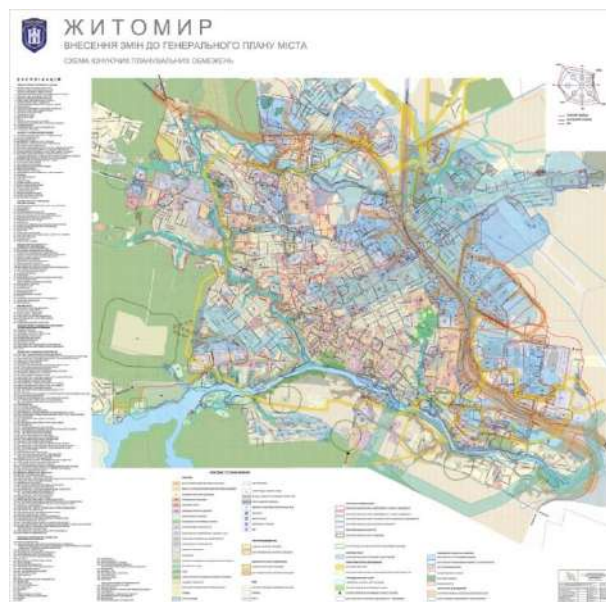

Рис. 3.1.2.2. Схема існуючих планувальних обмежень. ДП «ДІПРОМІСТО», [27]

Ділянка проектування знаходиться в межах історичного ареалу міста Житомира (рис. 3.1.2.3) [27].

Відповідно до чинного генерального плану міста, ця територія належить до зони змішаного використання з переважанням функцій рекреації, торгівлі, культурного та туристичного обслуговування. Зона характеризується значним історико-архітектурним потенціалом, наявністю пам'яток архітектури, а також багатою міською інфраструктурою.

Місцем для проектування було взято територію історичного ареалу міста Житомира, яка охоплює пішохідну зону в середмісті (рис. 3.1.2.4).

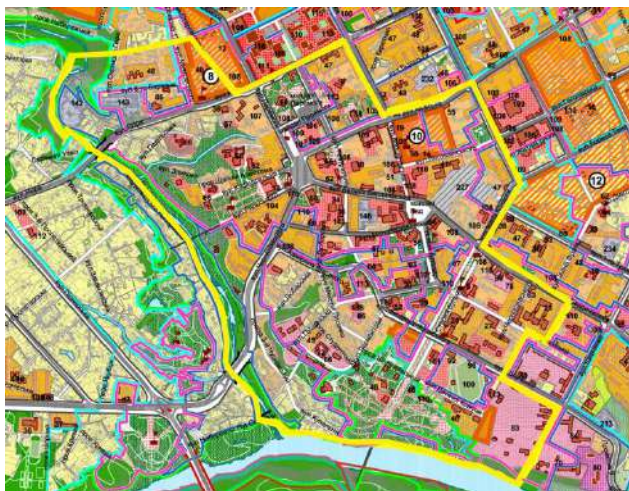

Рис. 3.1.2.3. Межі історичного ареалу міста [27]

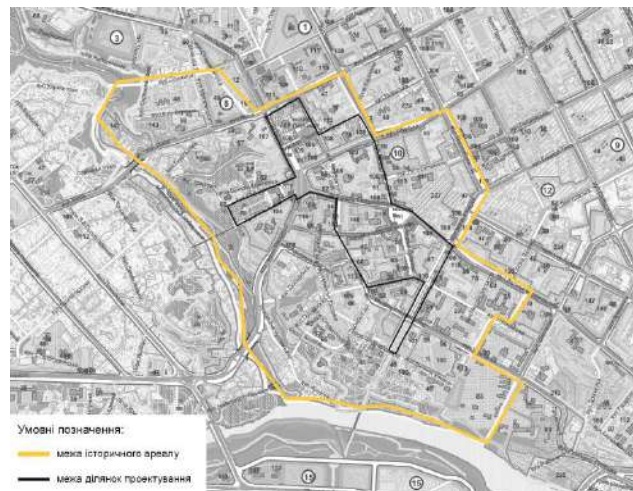

Рис. 3.1.2.4. Зображення меж ділянок проектування

3.1.3. Історико-архітектурний опорний план

Історико-архітектурний опорний план Житомира визначає межі історичного ареалу міста, охоронні зони пам'яток архітектури та культурної спадщини, а також регламентує допустимі види забудови й обмеження на реконструкцію об'єктів.

План використовується як основний документ для збереження історичного середовища та організації благоустрою громадських просторів у центральній частині міста. Він включає схеми розташування пам'яток, історичних будівель,

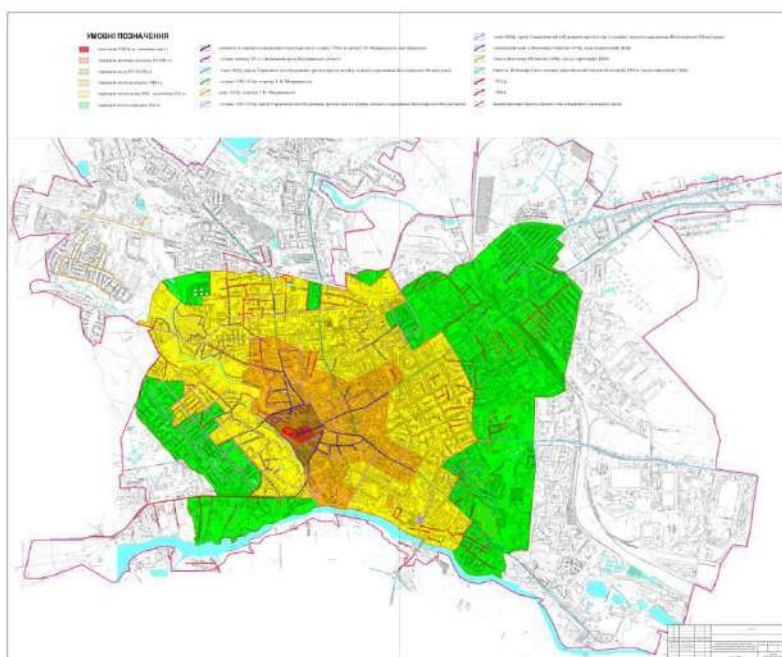

Рис. 3.1.3.1. Історико-архітектурний опорний план міста Житомир [28]

зон охорони та зон, де передбачено спеціальні правила забудови, що забезпечують гармонійне поєднання нових проєктів із існуючою історичною забудовою (рис. 3.1.3.1).

3.1.4. Історико-культурний аналіз ландшафтно-рекреаційного об'єкта ***Планування і зовнішній вигляд досліджуваного фрагмента середовища на різних етапах історичного розвитку***

Історичний ареал Житомира сформувався на високому скелястому березі річки Тетерів, де у IX–X століттях виникло давньоруське городище. Первісна структура міста мала оборонний характер із дитинцем, укріпленнями та вузькими вулицями, що спускалися до річки.

Рис. 3.1.4.1. План міста Житомира від 1827 року [29]

У XVI–XVIII століттях Житомир розвивався як адміністративний та торговий центр. Формується система головних площ — Замкова, Михайлівська, Велика (тепер Соборна) — та мережа вулиць, що радіально розходилися від них. Планування мало органічний, нерегулярний характер, збережений рельєфом місцевості.

У XIX столітті, після входження до складу Російської імперії, місто отримало регулярне планування з прямими вулицями, квартальною забудовою і новими громадськими спорудами. З'являються адміністративні будівлі, театри, навчальні заклади, церкви. Фасади формуються в стилі класицизму, пізніше — модерну та еkleктики.

У XX столітті історичний центр зазнав часткових втрат унаслідок воєн та реконструкцій. Проте основна планувальна структура — осі Михайлівської, Великої Бердичівської та Київської вулиць — збереглася. Радянський період

додав до образу центру громадські будівлі у стилі конструктивізму та неокласицизму, а післявоєнна забудова частково змінила масштаби історичного середовища.

Сучасний історичний ареал Житомира поєднує фрагменти середньовічного планування, квартали XIX століття та об'єкти XX століття. Найбільш автентичним осередком залишається вулиця Михайлівська — пішохідна зона, що зберегла історичний масштаб, фасадну композицію та атмосферу старого міста.

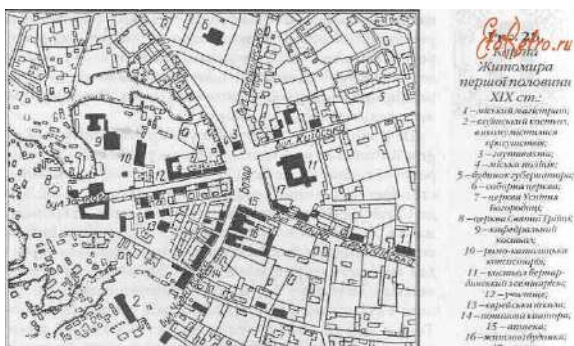

Рис. 3.1.4.2. Фрагмент плану історичного центру Житомира XIX ст. [30]

Рис. 3.1.4.3. Фрагмент панорами Житомира [31]

Рис. 3.1.4.4. Кафедральний костел Святої Софії [31]

Рис. 3.1.4.5. Соборний майдан (XX ст) [31]

Рис. 3.1.4.6. Вулиця Київська (XX ст) [31]

Рис. 3.1.4.7. Вулиця Велика Бердичівська 1918 р. (час німецької окупації) [31]

Історико-культурна цінність елементів ландшафтно-рекреаційного середовища

Перелік пам'яток культурної спадщини національного значення міста Житомира, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України [32].

Таблиця 3.1.4.1

№ п.п.	Найменування пам'ятки	Датування	Місцезнаходження	Вид пам'ятки	Охоронний номер	№ та дата рішення про взяття під охорону
			м. Житомир			
1.	Кафедральний костюл Св. Софії та дзвіниця	1746 р.	м. Житомир, майдан Замковий, 2	пам'ятка архітектури	060017	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2023 № 1227
2.	Магістрат	1805 р.	м. Житомир, вулиця Кафедральна, 3	пам'ятка архітектури	060018	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2023 № 1227
3.	Семінарійський костюл	1838 р.	м. Житомир, вулиця Київська, 4/6	пам'ятка архітектури	060019	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2023 № 1227
4.	Келії єзуїтського монастиря	1724 р.	м. Житомир, вулиця Лева Качинського, 12	пам'ятка архітектури	060020	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2023 № 1227
5.	Спасо-Преображенський кафедральний собор	1874 р.	м. Житомир, майдан Перемоги, 12/14	пам'ятка архітектури	060021	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2023 № 1227
6.	Комплекс будівель поштової станції «Житомир»	Середина XIX ст.	м. Житомир, вулиця Перемоги, 72	пам'ятка архітектури	060022	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2023 № 1227

№ п.п.	Найменування пам'ятки	Датування	Місцезнаходження	Вид пам'ятки	Охоронний номер	№ та дата рішення про взяття під охорону
7.	Будинок Поштової станції та огорожа	Середина XIX ст.	м. Житомир, вулиця Перемоги, 72	пам'ятка архітектури	060022/1	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2023 № 1227
8.	Готель	Середина XIX ст.	м. Житомир, вулиця Перемоги, 72	пам'ятка архітектури	060022/2	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2023 № 1227
9.	Стайні	Середина XIX ст.	м. Житомир, вулиця Перемоги, 72	пам'ятка архітектури	060022/3	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2023 № 1227
10.	Ямські служби	Середина XIX ст.	м. Житомир, вулиця Перемоги, 72	пам'ятка архітектури	060022/4	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2023 № 1227
11.	Пам'ятник поету О. С. Пушкіну	1899 рік	на розі вул. Великої Бердичівської та Старого бульвару	пам'ятка монументального мистецтва	Вилучено	Постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.2023 № 1186
12.	Могила письменника і перекладача Бориса Тена (М. В. Хомичевського)	1983 рік	вул. Селецька, Смолянське кладовище	пам'ятка історії	060002-Н	Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 № 928

Перелік пам'яток культурної спадщини місцевого значення міста Житомира, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України [32].

Таблиця 3.1.4.2

№ п.п.	Назва об'єкта	Датування	Місцезнаходження	Вид об'єкта	№ та дата наказу МКТ/Мінкультури про занесення до Реєстру	Охор. №
1	2	3	4	5	6	
		ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ				
		м. Житомир				
1.	Чотири захоронення іудейських цадиків	XIX ст.	вул. Велика Бердичівська, 115	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4400-Жт
2.	Губернське правління	1854 - 1856 рр.	вул. Велика Бердичівська, 6	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4401-Жт
3.	Особняк І. М. Філіппова	1904	вул. Велика Бердичівська, 61/18	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4402-Жт
4.	Облепоживспілка	1956 р.	вул. Велика Бердичівська, 13	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4403-Жт
5.	Будинок Житомирського автошляхового технікуму	1957 р.	вул. Велика Бердичівська, 2	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4404-Жт
6.	Прибутковий будинок	початок XX ст.	вул. Велика Бердичівська, 28/1	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4405-Жт
7.	Комплекс будівель Першої чоловічої гімназії	1862 - 1880 рр.	вул. Велика Бердичівська, 38- 42	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4406-Жт
8.	Комплекс богодільних закладів	1840-і рр.	вул. Велика Бердичівська, 72	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4407-Жт
9.	Житловий будинок Залізничників	1914-1915 рр.	вул. Вокзальна, 11	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4408-Жт
10.	Будинок Щастних	1890 р.	вул. Дмитра Донцова, 20	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4409-Жт
11.	Будинок, в якому народився С. Корольов-вчений в галузі ракетобудування та космонавтики, конструктор	1898 р.	вул. Дмитрівська, 5	Пам'ятка архітектури, історії	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	3942- Жт

12.	Вікаріат («Будинок для ксьондзів»)	1909 р.	майдан Замковий, 1	Пам'ятка архітектури	Наказ МКУ від 25.04.2019 № 354	3944-Жт
13.	Римо-католицька семінарія	друга половина XVIII ст	майдан Замковий, 3		Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4410-Жт
14.	Будинок Маріїнської жіночої гімназії; будинок, в якому навчалась Зоя Гайдай – українська співачка.	1850-1899 рр.	майдан ім.С.П.Корольова, 10	пам'ятка архітектури, історії	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4411-Жт
15.	Прибутковий будинок	майдан ім. С.П.Корольова, 3/14	майдан ім. С.П.Корольова, 3/14	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4412-Жт
16.	Будинок товариства взаємного кредиту; будинок, в якому навчався М.А. Скорульський – український композитор.	1900, 1959 рр.	майдан ім. С.П.Корольова, 4/2	пам'ятка архітектури, історії	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4413-Жт
17.	Архієрейське подвір'я	XIX ст. 1842-1846	майдан ім. С. П.Корольова, 9	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4414-Жт
18.	Старообрядницька церква Покрова Св. Богородиці	1820 р.	вул. Каракульна , 6	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4415-Жт
19.	Церква Хрестовоздвиженська	Початок XX ст., 1900 р.	вул.Кафедральна, 14	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4416-Жт
20.	Готель	друга половина XIX ст.	вул. Київська , 10	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4417-Жт
21.	Церква Св. Михаїла	друга половина XIX ст., 1856 р	вул. Київська, 18	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4418-Жт
22.	Центральний універмаг	1962 р.	вул. Київська, 37	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4419-Жт

23.	Кооперативний технікум	1954 -1960	вул. Київська , 82	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4420-Жт
24.	Лютеранська кірха	друга половина XIX ст., 1896 р.	вул. Коцюбинського, 5	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4421-Жт
25.	Житловий будинок; будинок в якому жив Г.О. Мачтет - письменник	1900 рр.	вул. Лермонтовська , 4	пам'ятка архітектури, історії	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4422-Жт
26.	Банк	початок XX ст.	вул. Бориса Лятошинського , 5	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4423-Жт
27.	Житловий (прибутковий будинок) А. Аршенського	1908 р.	вул. Михайла Грушевського, 9	Пам'ятка архітектури	Наказ МКУ від 25.04.2019 № 354	3943-Жт
28.	Хмелефабрика купця Псахіса	1890 рр.	вул. Михайла Грушевського , 36	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4424-Жт
29.	Будинок імператорського Російського Музичного Товариства	1905 р.	вул. Михайлівська, 7	Пам'ятка архітектури	Наказ МКУ від 25.04.2019 № 354	3945-Жт
30.	Будинок Г.І. Трибеля; будинок в якому працював І.А.Кочерга	кінець XIXст.	вул.Михайлівська, 8/1	пам'ятка архітектури, історії	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4425-Жт
31.	Будинок ремісничого училища	1908 р.	вул. Небесної Сотні, 39	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4426-Ж
32.	В'язниця	1914 р.	просп. Незалежності, 172	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4427-Жт
33.	Прибутковий будинок	1900 р	вул. Ольжича , 13	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4428-Жт
34.	Церква Св. Іакова	перша половина XIX ст., 1837 р.	вул. Перемоги, 74	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4429-Жт
35.	Млин	початок XX ст.	вул. Перемоги, 84	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4430-Жт

36.	Будинок пожежного відділення («Зернопродукт»)	1912р.	майдан Перемоги , 8	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4431-Жт
37.	Волинська духовна семінарі	1902р.	майдан Перемоги , 10	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4432-Жт
38.	Успенська церква (Подільська)	друга половина XIX ст., 1874 р. пам'ятка	вул. Подільська , 9	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4433-Жт
39.	Заводоуправління пивзаводу Альбрехта	початок XX ст.	вул. Покровська , 169	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4434-Жт
40.	Церква Покрови Богородиці	1880-і рр.	вул. Покровська, 98	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4435-Жт
41.	Залізничний вокзал «Житомир	1970 р.	майдан Привокзальний, 3	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4436-Жт
42.	Особняк графині М.М. фон Белль	початок XX ст.	вул. Пушкінська, 8	Пам'ятка архітектури, історії	Наказ МКІП від 21.08.2020 № 2065	4100-Жт
43.	Житловий будинок	перша половина XIX ст.	вул. Пушкінська, 20	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4437-Жт
44.	Водонапірна вежа	1898-1899 рр.	вул. Пушкінська , 24	пам'ятка архітектури, історії	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4438-Жт
45.	Будівля міського театру	1855 р.	вул. Пушкінська, 26	Пам'ятка архітектури, історії	Наказ МКУ від 25.04.2019 № 354	3946-Жт
46.	Жіноче єпархіальне училище дівчів	1919	вул. Пушкінська , 27	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4439-Жт
47.	Публічна бібліотека	1897 р.	вул. Пушкінська, 36	Пам'ятка архітектури, історії	Наказ МКУ від 25.04.2019 № 354	3949-Жт
48.	Будинок єврейського учительського інституту	1890	вул. Пушкінська, 42	пам'ятка архітектури	Наказ МКІП від 07.09.2021 № 716	4440-Ж

49.	Польське (Католицьке) кладовище	XVIII ст.	м-н Руднянський, 8	Пам'ятка історії, архітектури, монументального мистецтва	Наказ МКУ від 18.04.2017 №322	3935-Жт
50.	Вхідна брама Польського кладовища	2 половина XIX ст.	м-н Руднянський, 8	Пам'ятка історії, архітектури, монументального мистецтва	Наказ МКУ від 18.04.2017 №322	3935/1-Жт
51.	Надмогильний пам'ятник на склепі родини Галлі	1893 р.	м-н Руднянський, 8	Пам'ятка історії, архітектури, монументального мистецтва	Наказ МКУ від 18.04.2017 №322	3935/2-Жт
52.	Надмогильний пам'ятник на родинному склепі Єжі Олізару	1913 р.	м-н Руднянський, 8	Пам'ятка історії, архітектури, монументального мистецтва	Наказ МКУ від 18.04.2017 №322	3935/3-Жт
53.	Надмогильний пам'ятник Каролі – Антонію Недзьялковському	1845 – 1911 рр.	м-н Руднянський, 8	Пам'ятка історії, архітектури, монументального мистецтва	Наказ МКУ від 18.04.2017 №322	3935/4-Жт
54.	Пам'ятник на родинній могилі Прусіновських	1892 р.	м-н Руднянський, 8	Пам'ятка історії, архітектури, монументального мистецтва	Наказ МКУ від 18.04.2017 №322	3935/5-Жт
55.	Катакомби Польського кладовища	1880- х рр.	м-н Руднянський, 8	Пам'ятка історії, архітектури, монументального мистецтва	Наказ МКУ від 18.04.2017 №322	3935/6-Жт

Пам'ятки архітектури, занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, які розташовані в історичному ареалі міста Житомир і мають історико-культурну цінність:

1. Кафедральний костел Святої Софії та дзвіниця — 1746 р., майдан Замковий, 2.

2. Магістрат (Будинок магістрату / ратуші) — поч. ХІХ / 1805 р. Адреса: вул. Кафедральна, 3.

3. Преображенський собор (мур.) — 1874 р., пл. Перемоги, 12/14.

4. Семінарський костюл (костел Св. Йоана з Дуклі) — 1838 р., вул. Київська, 4.

5. Комплекс будівель Поштової станції «Житомир» (мур.) — серед. ХІХ ст., вул. Перемоги, 72.

6. Будівля Магістрату / колишня ратуша.

7. Палац/будівлі поч. ХІХ–ХІХ ст. (окремі житлові та громадські кам'яниці в центрі) — численні об'єкти ХІХ–поч. ХХ ст., (адреси — вул. Велика Бердичівська, вул. Михайлівська, вул. Київська, Старий бульвар тощо).

8. Пам'ятники монументального мистецтва (окремі об'єкти у межах центру, на площах і бульварах) — частина реєстру містить монументальні пам'ятники.

9. Селянський (земельний) банк — поч. ХХ ст., вул. Фещенка-Чопівського.

3.1.5. Існуючі проектні пропозиції з реорганізації досліджуваного ландшафтно-рекреаційного середовища

1. Реконструкція набережної у парку Гагаріна

Реконструкція набережної річки Тетерів із благоустроєм території, створенням пішохідних та велосипедних маршрутів, відновленням рекреаційних зон і видових терас. Цей проєкт має на меті перетворити прибережну зону на цілісний публічний простір, який з'єднає парк ім. Гагаріна з історичним центром (рис 3.1.5.1 та рис 3.1.5.2).

Рис. 3.1.5.1 та рис. 3.1.5.2. Проект реконструкції набережної [33]

2. Реконструкція майданів Соборний та Перемоги

Реконструкція майданів Соборний та Перемоги, що включає в себе рішення щодо всіх пішохідних і транспортних сполучень території і створення громадського простору, що буде відображати історичний, архітектурний та культурний характер даної території (рис. 3.1.5.3) [34].

Рис. 3.1.5.3. Проект реконструкції майданів Соборний та Перемоги [34]

Рис. 3.1.5.4. Проект реконструкції майданів Соборний та Перемоги [34]

Рис. 3.1.5.5. Проект реконструкції майданів Соборний та Перемоги [34]

3. Проект Палацу спорту на Старому бульварі

Управління капітального будівництва Житомирської міської ради замовило проектну документацію по будівництву Палацу спорту, який планують звести на пустирі, поряд з міським парком (рис. 3.1.5.6) [35].

Рис. 3.1.5.6. Проект Палацу спорту на Старому бульварі [35]

3.1.6. Структурно-функціональний аналіз ландшафтно-рекреаційного середовища

Функціональне зонування території

Функціональне зонування історичного ареалу міста Житомир включає громадські, освітні, медичні, рекреаційні та спортивні зони, а також житлову багатоквартирну та зони реконструкції забудови. У центральній частині переважає середньоповерхова історична житлова забудова та адміністративні громадські будівлі, що формують ядро міської ділової та культурної активності.

В межах ареалу присутні території зелених насаджень загального користування та спеціального призначення, локальні простори громадської взаємодії, об'єкти культурної спадщини та зони змішаного функціонального використання. Важливим елементом структури є паркові території та прибережна набережна річки, що виконують рекреаційну, екологічну та ландшафтну функцію.

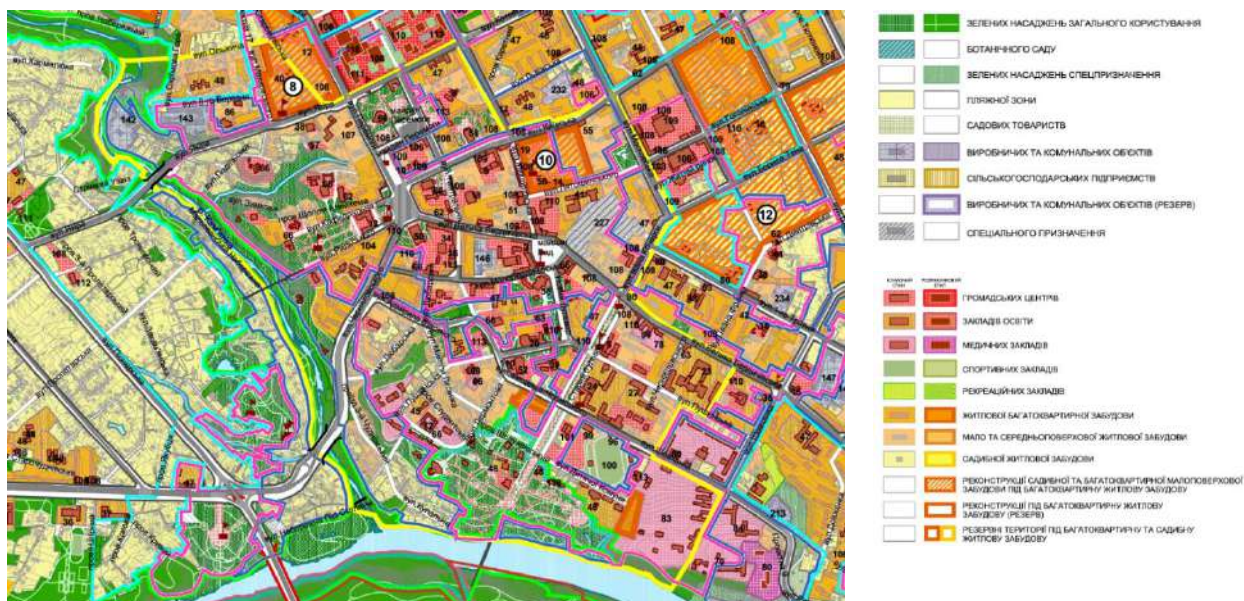

Рис. 3.1.6.1. Схема функціонального зонування території історичного ареалу м. Житомира [27]

Особливості розташування об'єктів різного призначення

З аналізу просторового розташування об'єктів різного функціонального призначення в історичному ареалі Житомира встановлено, що основна частина адміністративних, громадських та культурно-просвітницьких закладів зосереджена вздовж основних історично сформованих транспортно-пішохідних осей – вулиць Великої Бердичівської, Михайлівської, Театральної та Перемоги.

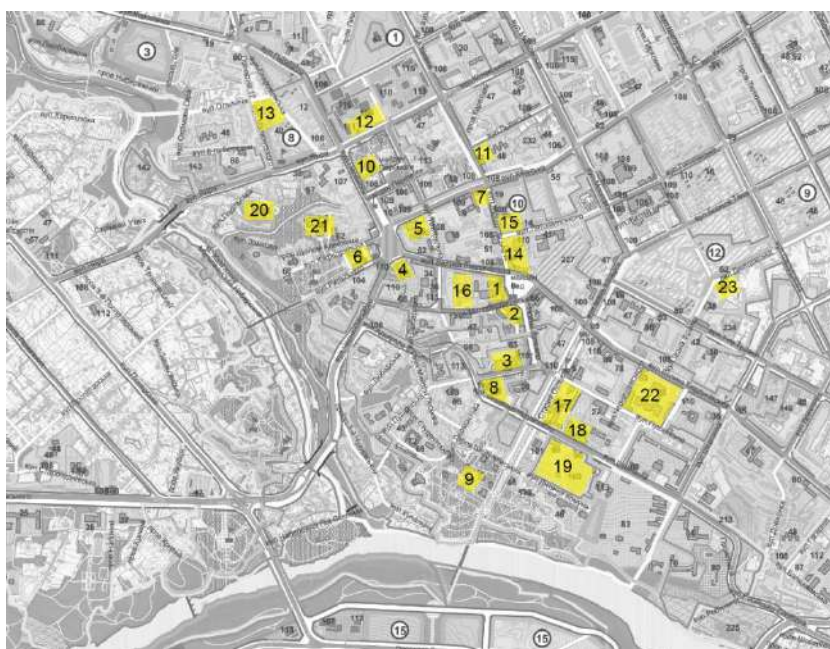

Рис. 3.1.6.2. Схема розміщення об'єктів різного призначення

Експлікація об'єктів різного призначення:

1. Житомирська ОДА
2. Кінотеатр «Жовтень»
3. Будинок офіцерів Житомирського гарнізону
4. Житомирський обласний український музично-драматичний театр
5. Костел святого Йоана з Дуклі
6. Житомирський РАЦ
7. Свято-Михайлівський кафедральний собор
8. Водонапірна Вежа
9. Шодуарівські сходи
10. Церковна лавка
11. Плоский будинок
12. Комплекс будівель Волинської духовної семінарії
13. Прибутковий будинок купця Ланди
14. Будинок Товариства взаємного кредиту
15. Будинок Трибеля
16. Друкарня
17. Поліський національний університет
18. Земельний банк
19. Центральний міський стадіон «Полісся»
20. Свято-Успенський Архієрейський собор
21. Конкатедральний Собор Святої Софії
22. Житомирський державний університет імені Івана Франка
23. Національний музей космонавтики ім. С.П. Корольова

Маршрути руху пішоходів і транспорту

Через досліджувану територію проходять магістральні вулиці загальноміського значення – вулиця Велика Бердичівська, проспект Перемоги та вулиця Леся Качинського, що забезпечують основні транспортні зв'язки в межах міста. Також присутні вулиці районного значення, які виконують функцію розподілу транспортних потоків у межах прилеглих кварталів.

Система пішохідного руху сформована за рахунок вулиць Михайлівської, Бориса Лятошинського, Малої Бердичівської, Нового та Старого бульварів, які є ключовими пішохідними осями історичного ареалу міста. Вони забезпечують активні міські комунікації, поєднуючи громадські простори, культурні, адміністративні та торговельні об'єкти.

Територія обслуговується громадським транспортом, зокрема на ділянці курсують автобусні та тролейбусні маршрути, що забезпечують зв'язок із найбільш значущими точками міста.

У процесі дослідження виявлено низку проблем щодо транспортного обслуговування населення, серед яких: обмеженість велосипедної інфраструктури; недостатня організація пішохідних зв'язків, особливо у напрямках між основними громадськими зонами; нестача місць для зберігання індивідуального транспорту (велосипедів та приватних автомобілів).

Враховуючи зазначене, існує потреба у подальшому розвитку транспортної інфраструктури, з особливим акцентом на: інтеграцію екологічних видів транспорту; формування повноцінної веломережі; розроблення паркувальних рішень, що не порушуватимуть цілісність історичного середовища та відповідатимуть принципам сталого розвитку міського простору (рис.3.1.6.3).

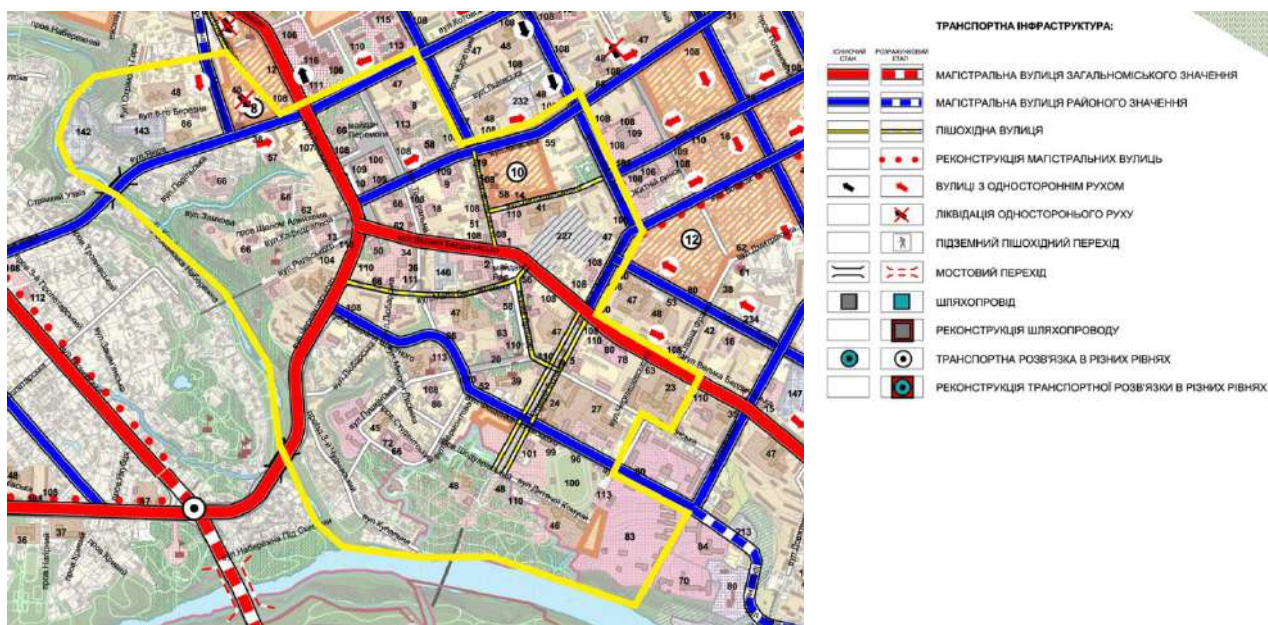

Рис. 3.1.6.3. Схема вулично-дорожньої мережі. ДП «ДІПРОМІСТО», [27]

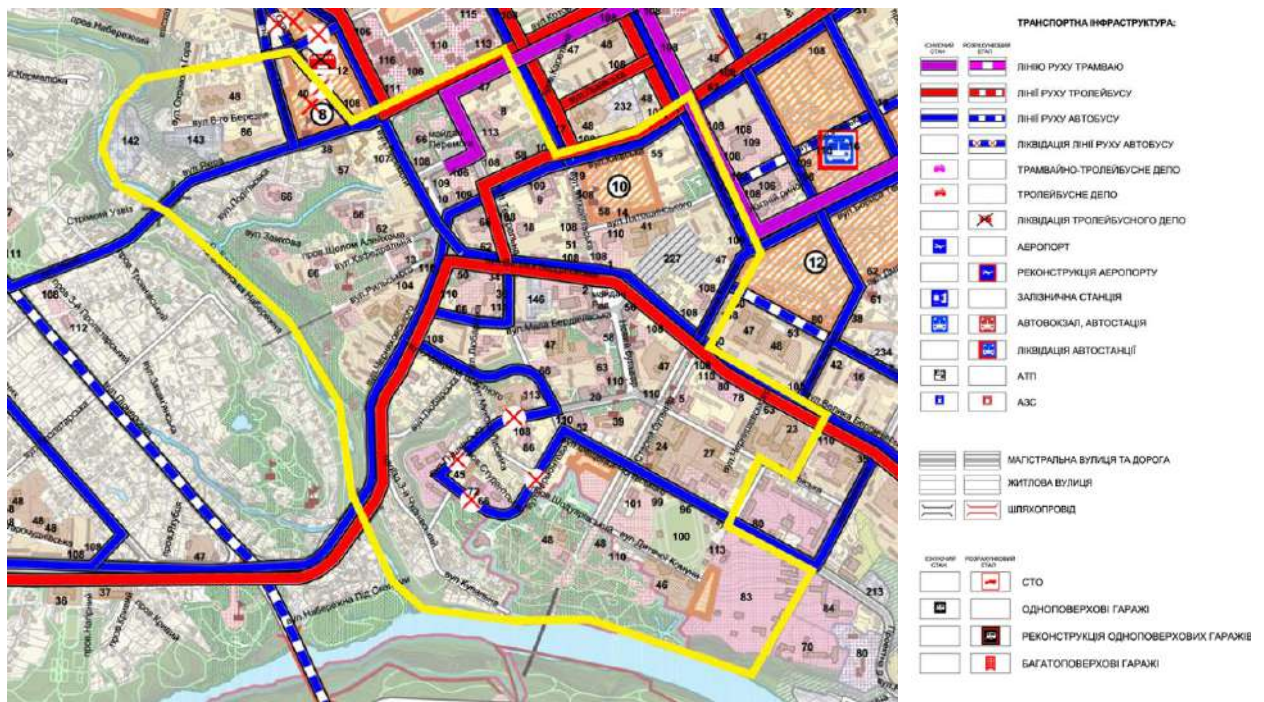

Рис. 3.1.6.4. Схема міського та зовнішнього транспорту. ДП «ДІПРОМІСТО», [27]

3.1.7. Місця локалізації типових ситуацій життєдіяльності

На досліджуваній території можна виокремити такі ситуації життєдіяльності: активний відпочинок, пасивний відпочинок, робота, навчання, культурна діяльність та торгівля.

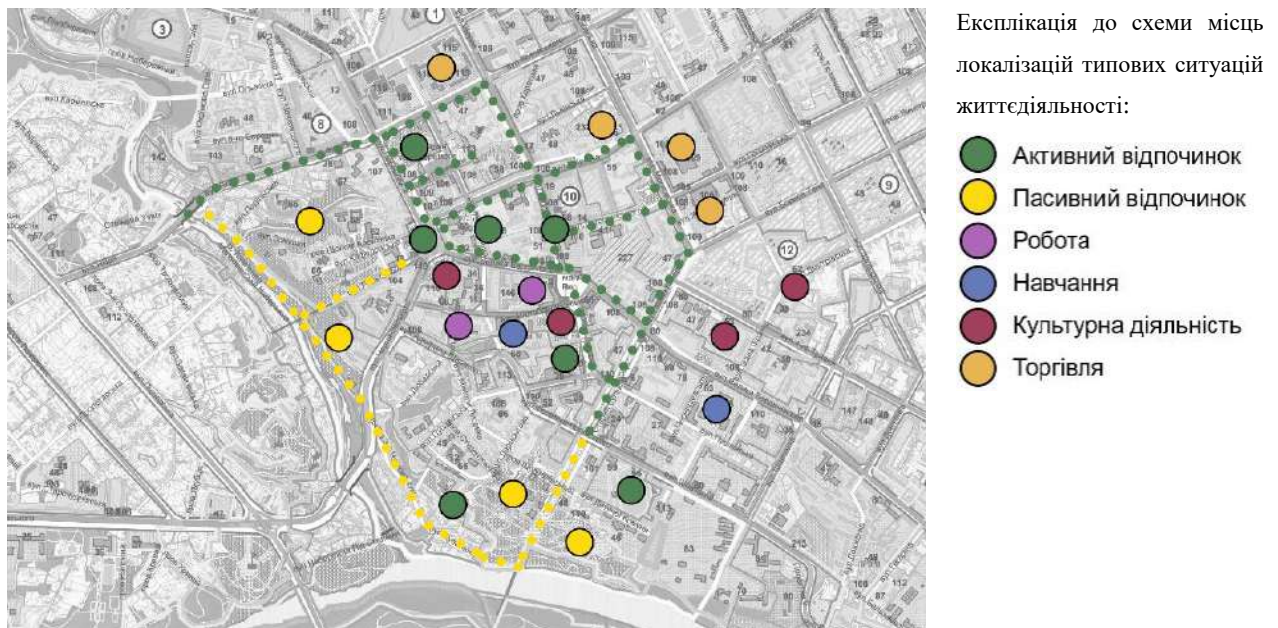

Рис. 3.1.7.1. Схема місць локалізації типових ситуацій життєдіяльності

3.1.8. Композиційний аналіз урбанізованого чи ландшафтно-рекреаційного середовища

Композиційний аналіз природного ландшафту

У межах історичного ареалу м. Житомира проведено композиційний аналіз зелених насаджень, який дозволив визначити характер їх просторової організації, домінуючі та підпорядковані елементи, ритміку

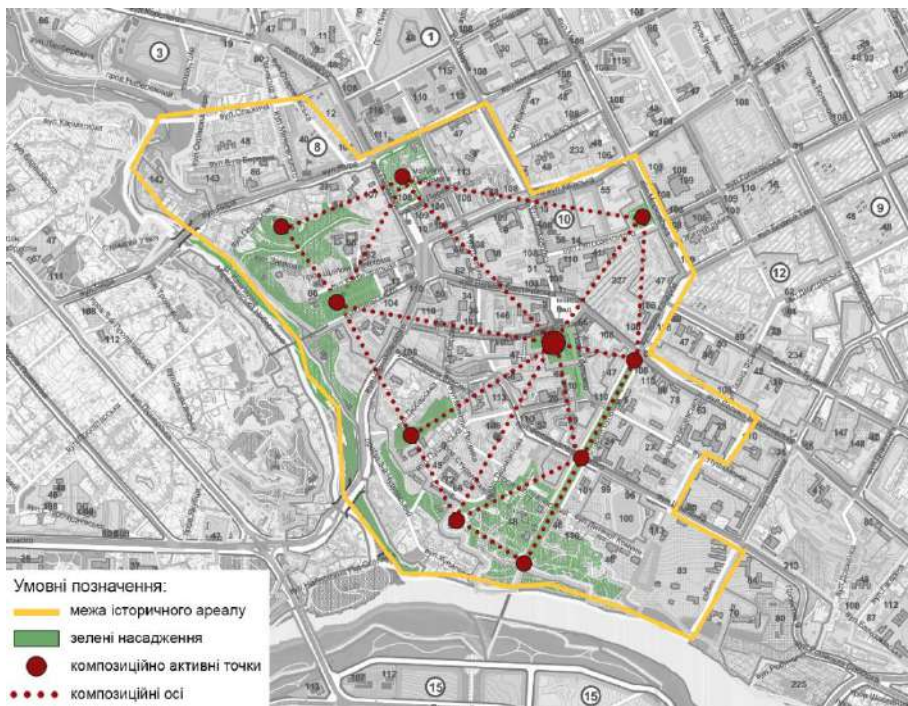

Рис. 3.1.8.1. Схема композиційного аналізу природного ландшафту

насаджень і їх значення у формуванні цілісного ландшафтного середовища. Кожен простір зелених насаджень має свою композиційно активну точку. Домінантою виступає Новий бульвар (рис.3.1.8.1).

Композиційний аналіз техногенного ландшафту

У процесі дослідження техногенного ландшафту було виокремлено основні візуально-композиційні осі першого та другого рангу, перетини яких формують відповідні планувальні вузли. Планувальним вузлам першого рангу відповідають території інтенсивного громадського використання — площі, громадські будівлі, парки та місця масового скупчення людей.

Уздовж композиційних осей другого рангу формуються локальні композиційні центри, що виконують допоміжну орієнтаційну та просторово-організуючу функцію.

Візуальними домінантами вуличного простору слугують об'єкти архітектурної спадщини, які відіграють ключову роль у формуванні міського образу (рис.3.1.8.2).

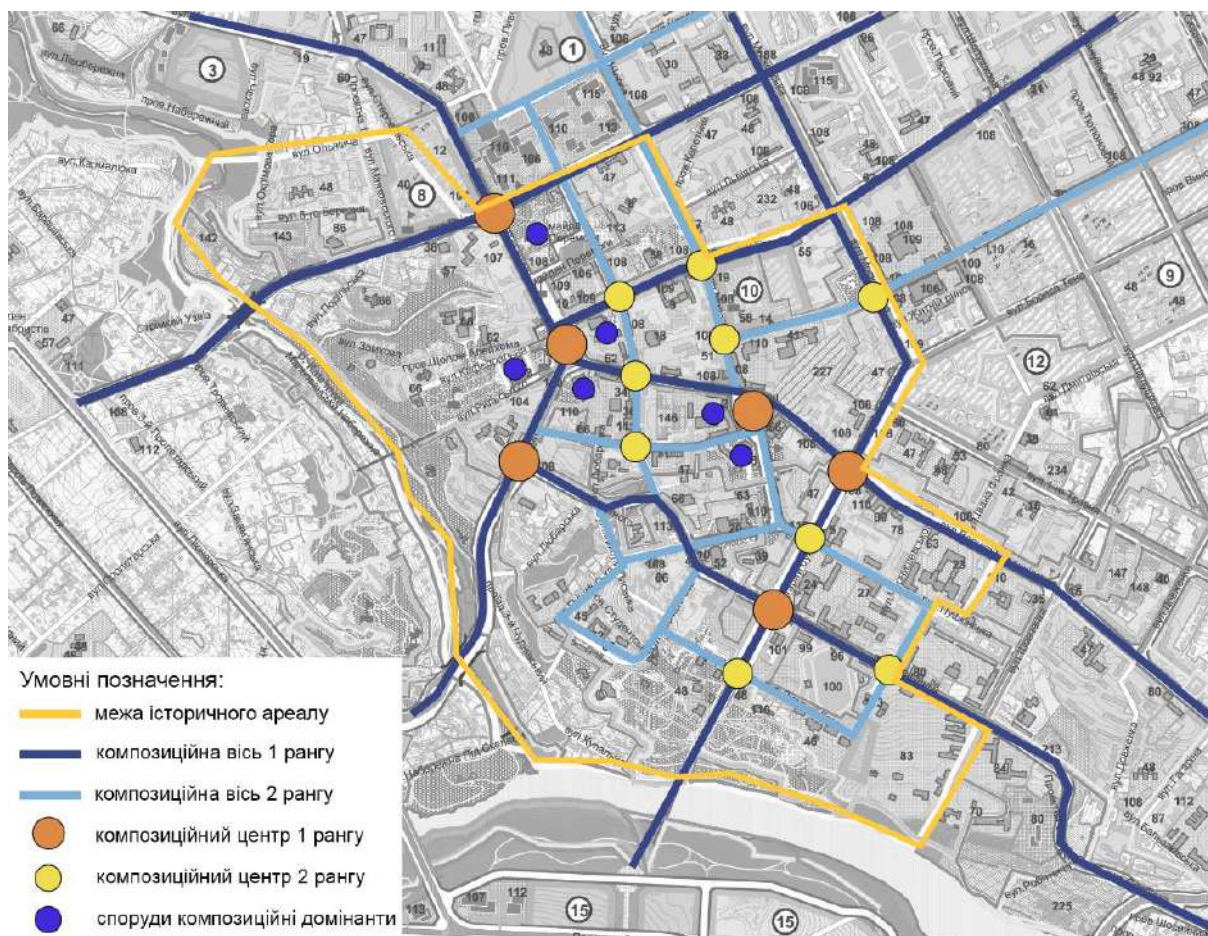

Рис. 3.1.8.2. Схема композиційного аналізу техногенного ландшафту

Аналіз умов візуального сприйняття

У процесі аналізу ділянок проектування та зон концентрації історичних пам'яток в межах історичного ареалу міста визначено ключові видові точки, що забезпечують найбільш виразне візуальне сприйняття природного ландшафту (рис.3.1.8.3).

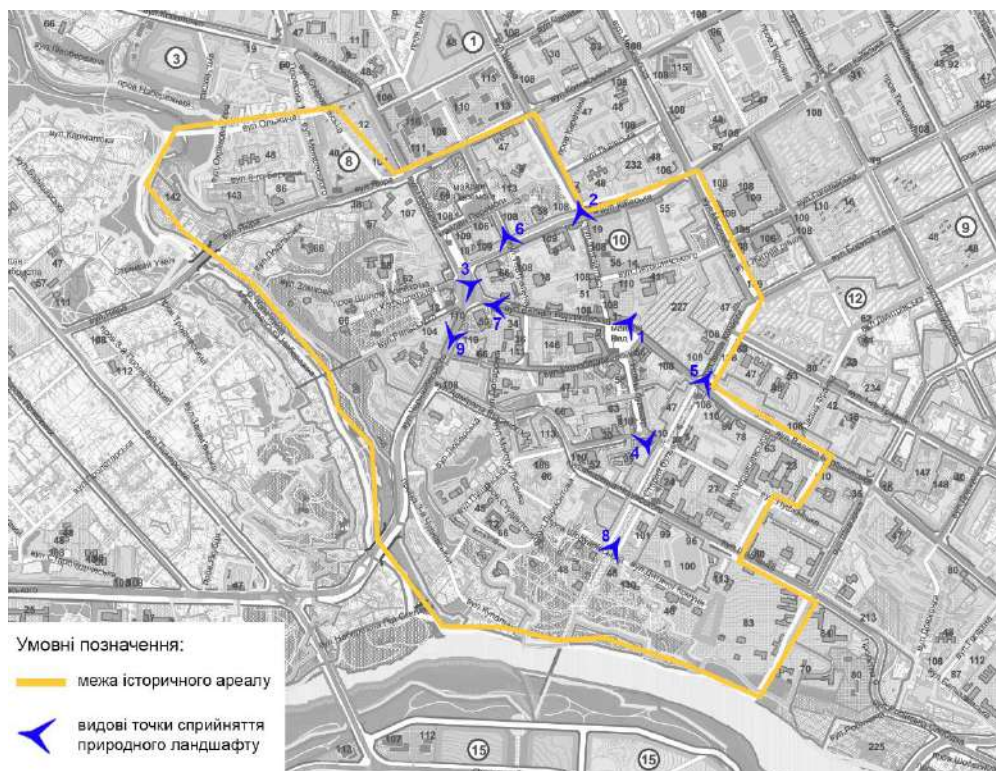

Рис. 3.1.8.3. Схема аналізу умов візуального сприйняття оточення

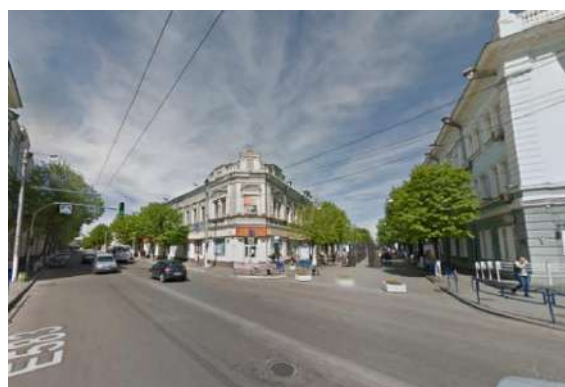
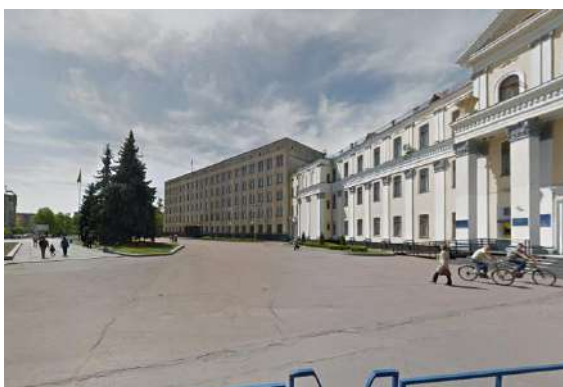

Рис 3.1.8.4 – 3.1.8.5. Вид з видової точки 1 (вид з площі Майдан Рад)

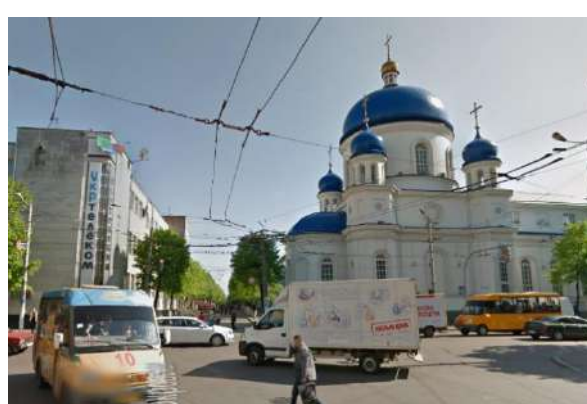

Рис 3.1.8.6 – 3.1.8.7. Вид з видової точки 2 (вид на пішохідну вулицю Михайлівська)

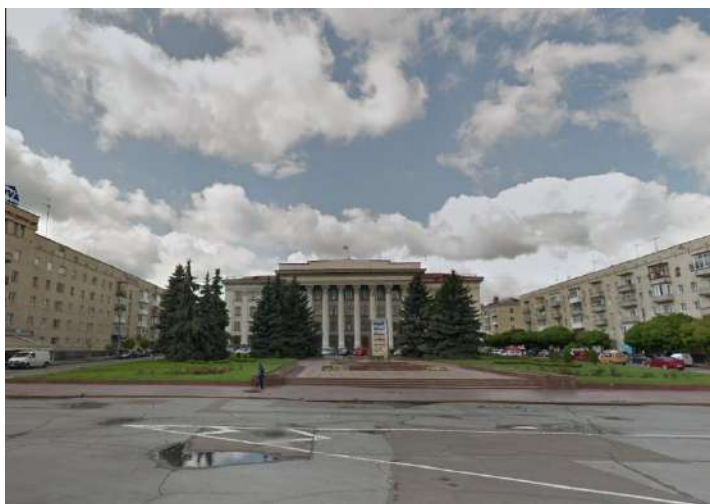

Рис 3.1.8.8. Вид з видової точки 3 (вид Житомирський РАЦ з Соборної площі)

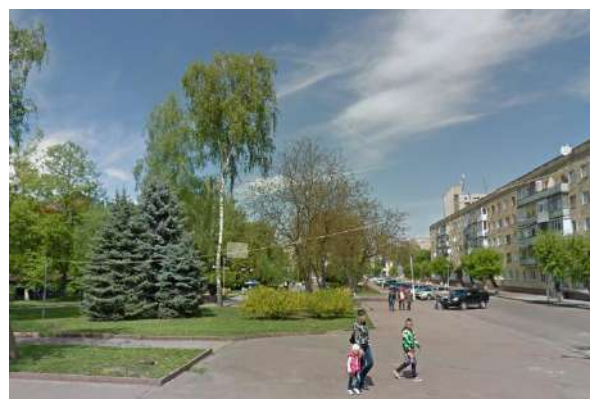

Рис 3.1.8.9 – 3.1.8.10. Вид з видової точки 4 (вид на Новий бульвар)

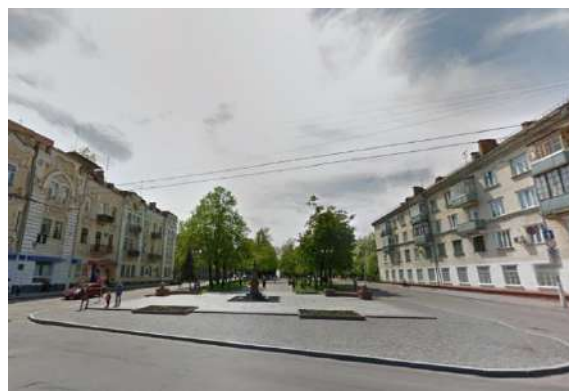

Рис 3.1.8.11 – 3.1.8.12. Вид з видової точки 5 (вид на Старий бульвар)

Рис 3.1.8.13 – 3.1.8.14. Вид з видової точки 6 (вид на вулицю Театральна)

Рис 3.1.8.15 – 3.1.8.16. Вид з видової точки 7 (вид на вулицю Велика Бердичівська)

Рис 3.1.8.17 – 3.1.8.18. Вид з видової точки 8 (вид на парк зі Старого бульвару)

Рис 3.1.8.19 – 3.1.8.20. Вид з видової точки 9 (вид на Соборну площу)

3.1.9. Еволюційно-генетичний аналіз урбанізованого чи ландшафтно-рекреаційного середовища

Еволюційно-генетичний аналіз розпланування містобудівного об'єкта - геометрія вуличної мережі

На представленому історичному плані простежується регулярна геометрія міста з чітко впорядкованою ортогональною вуличною мережею, сформованою у вигляді прямокутної сітки кварталів, вулиці якої переважно перетинаються під прямими кутами та утворюють рівномірну структуру забудови;

Рис 3.1.9.1. План міста Житомира від 1827 року
[29]

загальний контур міста має геометризовану, близьку до багатокутної форму, при цьому в центральній частині виділяється планувальне ядро з громадськими просторами, а головні вулиці формують композиційні осі та забезпечують зв'язок між центром і периферією; у прибережній частині регулярна сітка частково деформується та підпорядковується природному рельєфу, що зумовлює локальні викривлення трас вулиць, однак загалом планувальна структура зберігає цілісність і підкреслює раціональний, регулярний характер містобудівної організації.

На сучасній карті Житомира простежується складна комбінована геометрія вулично-дорожньої мережі, сформована в результаті тривалого історичного розвитку міста та його просторового розширення, де в центральній частині зберігається відносно регулярна квартальна структура з прямолінійними вулицями та щільною сіткою перехресть, тоді як периферійні райони

характеризуються більш вільною, нерегулярною конфігурацією вулиць, підпорядкованою природному рельєфу, річковим долинам і транспортним коридорам; ключову роль у планувальній організації відіграють магістральні вулиці та кільцеві й напівкільцеві об'їзні напрямки, які формують основні радіально-кільцеві зв'язки між житловими районами, промисловими зонами та громадським центром, забезпечуючи цілісність міської структури, транспортну доступність і функціональну ієрархію вуличної мережі.

- розміри і пропорції кварталів

На представленій схемі чітко простежується контраст у розмірах і пропорціях кварталів між центральною частиною Житомира та іншими районами міста: у центрі квартали мають переважно невеликі та середні розміри,

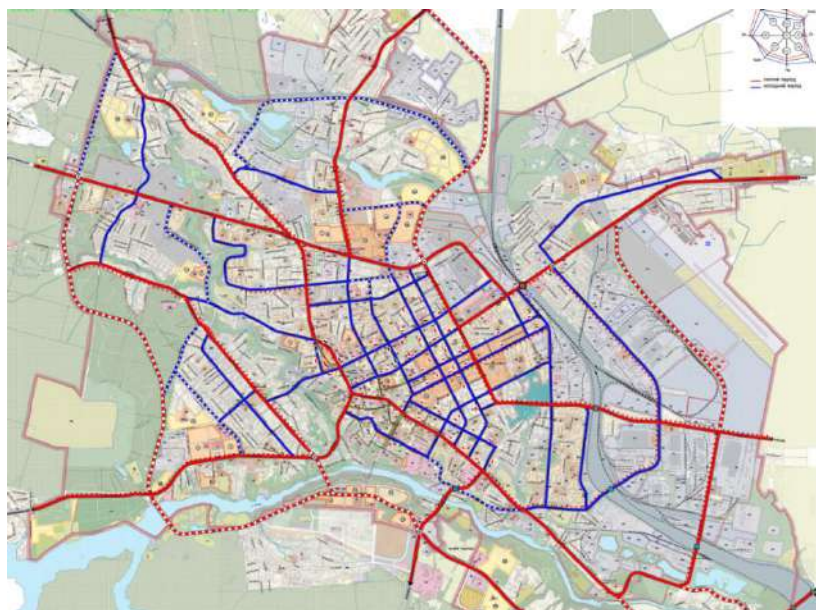

Рис.3.1.9.2. Схема вулично-дорожньої мережі. ДП «ДІПРОМІСТО», [27]

витягнуті або близькі до прямокутної форми, з високою щільністю вуличної мережі та малою відстанню між перехрестями, що є наслідком історично сформованої забудови й орієнтації на пішохідні та громадські функції; характерним є подрібнений масштаб кварталів і нерівномірні пропорції, зумовлені адаптацією до рельєфу та наявності річкових долин.

Натомість у прилеглих до центру та периферійних районах квартали стають значно більшими за площею, мають більш регулярні, укрупнені пропорції, часто прямокутну або трапецієподібну форму, а відстані між магістральними вулицями зростають, що відповідає пізнішим етапам містобудівного розвитку, орієнтованим на транспортне обслуговування, житлові

масиви та промислово-комунальні території; таким чином, структура кварталів міста характеризується поступовим переходом від дрібномасштабної, щільної та різноманітної геометрії історичного центру до укрупненої, більш однорідної та функціонально впорядкованої забудови в інших районах.

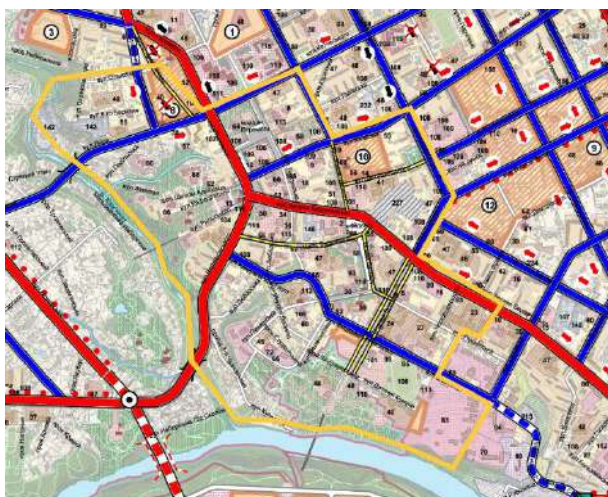

Рис.3.1.9.3. Схема вулично-дорожньої мережі історичного ареалу міста.
ДП «ДПРОМІСТО», [27]

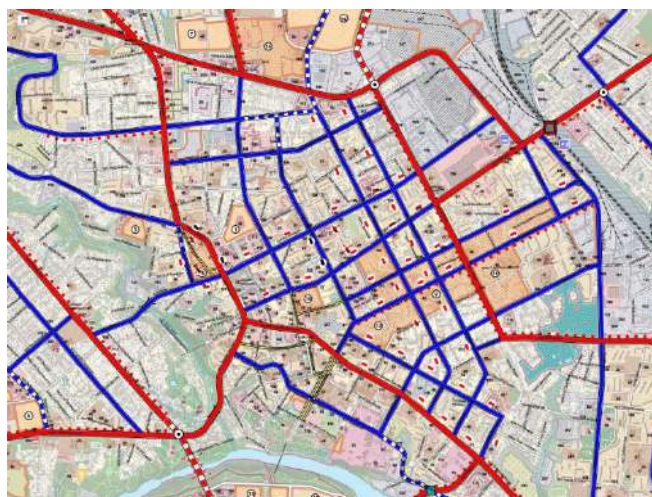

Рис.3.1.9.4. Схема вулично-дорожньої мережі інших районів міста. ДП «ДПРОМІСТО», [27]

- особливості розташування архітектурних домінант

1. *Спасо-Преображенський кафедральний собор* — одна з головних вертикальних домінант історичного центру, що визначає панораму міста та акцентує композиційні осі прилеглих вулиць.

2. *Михайлівський кафедральний собор* — виразна силуетна домінанта пішохідної зони, важливий композиційний акцент центрального громадського простору.

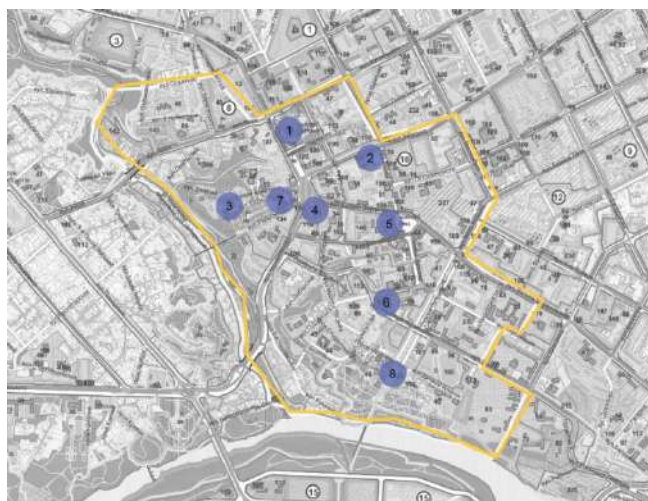

Рис.3.1.9.5. Схема зображення основних архітектурних домінант історичного ареалу міста

3. *Хрестовоздвиженська церква* — сакральна домінанта локального значення, добре читається в міській панорамі та з далеких видових точок.

4. *Житомирський драматичний театр ім. І. Кочерги* — горизонтально-об'ємна домінанта, що формує просторову організацію майдану та підкреслює громадський характер центру.

5. *Будинок обласної державної адміністрації* — адміністративна домінанта, що закріплює статусність та масштаб центральної площі.

6. *Водонапірна вежа* — інженерна домінанта, яка виступає вертикальним орієнтиром у міському просторі.

7. *РАЦС Житомира* — локальна архітектурна домінанта, що виступає візуальним орієнтиром і формує композиційний акцент прилеглого громадського простору.

8. *Каскадний фонтан* — ландшафтно-архітектурна домінанта, що формує виразний просторовий і візуальний акцент громадського простору.

- *характер зміни розташування у часі*

1. *Початкове середньовічне ядро (до XVIII ст.)*

- Житомир виник як укріплене поселення (городище) на Замковій горі при злитті річок Кам'янки і Тетерева, де природні умови створювали оборонні переваги — це перша точка забудови.

- Перші забудови були компактними, концентрованими навколо фортеці і ринкових площ, де сходилися ремісники, торгівля і адміністрація — як у містах середньовічної Русі.

2. *XVIII–XIX ст. — формування структурованого міста у складі Речі Посполитої та Російської імперії*

- Житомир стає важливим адміністративним центром Волинської (пізніше Волинської губернії), що стимулює зростання населення і поширення забудови за межі давнього ядра.

- У XIX столітті розвивається мережа прямих вулиць і площ, визначаються нові напрямки росту міста (вулиці центрально-східні та південні).

- Забудова виходить за межі середньовічного центру в напрямках головних транспортних артерій того часу.

3. Радянський період (XX ст.) — індустріальна трансформація та планування

- Після революцій і Другої світової війни місто зазнало руйнувань і швидкої відбудови.

- У повоєнний період забудова спричинена індустріалізацією, виникненням нових житлових масивів (спальні райони), розширенням території за межі історичного центру.

- З'являються планові райони з прямою системою вулиць, площ та громадських просторів, характерні для міст УРСР.

4. Повоєнний модернізаційний період кінця XX — поч. XXI ст.

- Забудова продовжує відходити від центру: будівництво великих житлових комплексів, розширення міських меж.

- Становлення транспортних артерій і інфраструктури посилює розвиток нових районів.

- Зростання населення та зміна функцій (службові, житлові, промислові) спричинює дифузійний розвиток — розосереджене розширення території.

5. Сучасність (2018–2025)

- Сучасне планування орієнтоване на компактність, стійкість, розвиток центральних просторів, а не лише розширення меж.

- Впроваджуються плани сталого розвитку, оновлення інфраструктури, громадські простори, велоінфраструктура, що зміщує акцент від розповзання вшир до якісної організації простору всередині вже забудованої території.

Еволюційно-генетичний аналіз існуючої забудови

- *характерні архітектурні елементи для фасадів будівель в історичному ареалі Житомира*

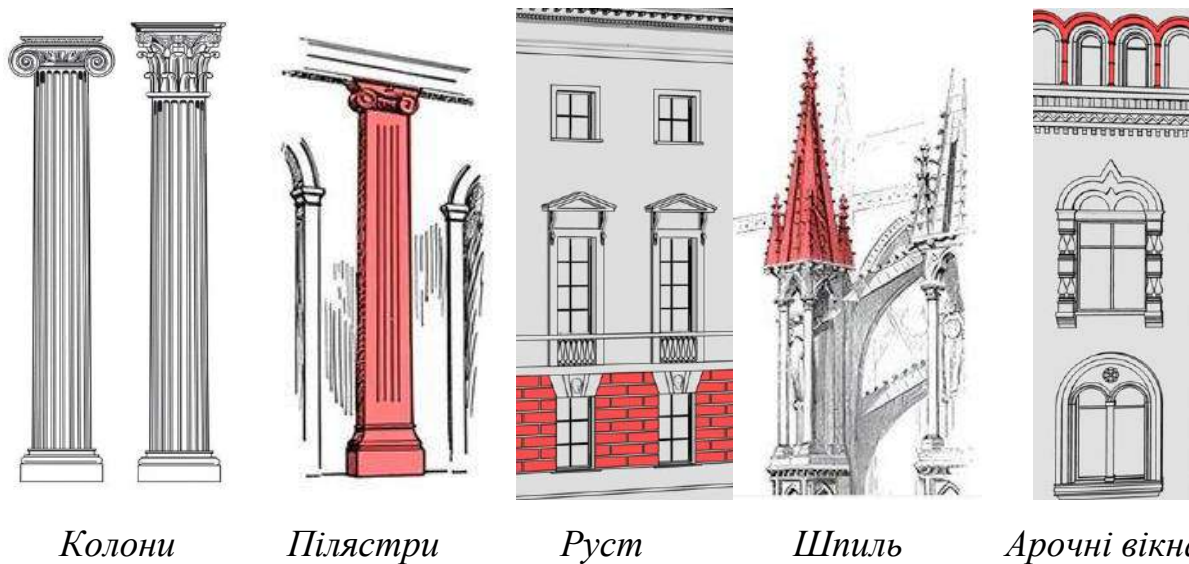

Рис 3.1.9.6 – 3.1.9.7. Фотофіксація існуючої історичної адміністративної забудови

Рис 3.1.9.8. Фотофіксація існуючої історичної громадської забудови

Рис 3.1.9.9 – 3.1.9.10. Фотофіксація існуючої історичної адміністративної забудови

Рис 3.1.9.11 – 3.1.9.12. Фотофіксація існуючої історичної громадської забудови

Рис 3.1.9.13 – 3.1.9.14. Фотофіксація існуючої історичної культової забудови

Рис 3.1.9.15. Синагога до реконструкції [36]

Рис 3.1.9.16. Синагога після реконструкції [36]

В історичній забудові Житомира переважають виразні архітектурно-художні елементи, характерні для забудови XIX – початку XX століття. Фасади будівель формуються з використанням колон і пілястр, що підкреслюють вертикальний ритм і композиційну впорядкованість, русту на цокольних і перших поверхах, а також шпилів, аттиків і карнизів, які завершують об’ємно-просторову композицію. Значну роль відіграють арочні елементи — півциркульні та лучкові віконні й дверні прорізи, що надають забудові пластичності та виразності.

Колористичне вирішення історичної забудови є стриманим і гармонійним: переважають жовті, світло-блакитні та цегляно-червоні відтінки, характерні для тинькованих і цегляних фасадів. Така палітра формує цілісний архітектурний образ історичного середовища Житомира та підкреслює його культурну й містобудівну ідентичність.

***Аналіз способів кодування інформації значимої для місцевого населення
- предметнення вірувань***

Предметнення вірувань у Житомирі проявляється через конкретні матеріальні об’єкти та просторову організацію міста, які відображають духовні переконання та культурні традиції його мешканців. Це, перш за все, релігійні споруди: історичні церкви, монастирі та каплиці, де архітектура, ікони, скульптури святих і декоративні елементи конкретизують релігійні ідеї та духовні цінності громади. Пам’ятники та меморіали міста відтворюють колективну пам’ять і моральні принципи, важливі для житомирян у різні історичні періоди. Культові та обрядові предмети, святкові інсталяції та міські фестивалі матеріалізують народні та релігійні вірування в публічному просторі. Таким чином, вірування житомирян знаходять своє відображення у міському середовищі, стаючи видимими й відчутними для громади.

*Рис.3.1.9.17. Кафедральний костел
Святої Софії [37]*

*Рис.3.1.9.18. Спасо-
Преображенський кафедральний
собор [38]*

- способи карбування інформації в колективній пам'яті

Способи карбування інформації в колективній пам'яті Житомира проявляються через пам'ятники, меморіали та стели, які увічнюють історичні події та героїв; церкви та релігійні обряди, що закріплюють духовні та моральні цінності; архітектуру та топоніміку, де назви вулиць, площ і будівлі відображають історію та культурні традиції; а також мистецтво, фестивалі та соціальні практики, які передають знання про минуле й формують культурну ідентичність громади.

*Рис.3.1.9.19. Пам'ятник жертвам
Голодомору [39]*

*Рис.3.1.9.20. Пішохідна вулиця
Михайлівська (інсталяція
“Зонтики”) [40]*

Рис.3.1.9.21. Замкова гора [41]

Рис.3.1.9.22. Музей космонавтики ім. С. П. Корольова [42]

Рис.3.1.9.23. Пам'ятник морозиву [43]

Рис.3.1.9.24. Скеля Голова Чацького [44]

- етнічна своєрідність оточення

Етнічна своєрідність оточення Житомира — це історично сформоване поєднання різних національних і культурних груп, що проживали та впливали на життя міста. Вона проявляється у релігійних традиціях, архітектурних стилях, топоніміці, соціальних практиках та культурних заходах. У Житомирі етнічне розмаїття формували українці, євреї, поляки та інші громади, залишаючи відбиток у вигляді церков, костелів, синагог, прибуткових будинків, комерційних споруд та історичних кварталів. Це різноманіття проявляється також у святкуваннях, фестивалях, ремеслах та повсякденних культурних практиках, завдяки чому колективна пам'ять міста відображає багатошарову етнічну ідентичність Житомира.

*Рис.3.1.9.25. Семінарійський костел
Святого Йоана з Дуклі [45]*

Рис.3.1.9.26. Синагога [36]

3.1.10. Асоціативно-образний аналіз урбанізованого чи ландшафтно-рекреаційного середовища

Семантика просторів і об'єктів, розташованих на ділянці

- ***Топоніми***

Відомий чеський вчений-славіст Павло Йосиф Шафарик, доводив, що древнє городище – майбутній Житомир – виникло як центр племені житичів, що входило у племінний союз древлян. Назва міста – мир житичів, як і самого племені, основним заняттям якого було хліборобство, виникла від важливої в цьому краї культури – жита, що культивується тут із незапам'ятних часів. Є свідчення про те, що в давнину навіть у центрі міста сіяли жито, ячмінь. Про місто говорили: «мир і жито», «мир житичів». Можливо також, що Житомир – це скорочена форма від слова «животомир», тобто символ мирного спокійного життя [37].

До історично сформованих топонімів Житомира належать назви, що безпосередньо пов'язані з давнім плануванням міста, напрямками руху та функціональним призначенням територій. *Вулиця Київська* отримала назву як головний шлях, що здавна вів у напрямку Києва та був важливою торгово-транспортною артерією. *Велика Бердичівська і Мала Бердичівська* сформувалися вздовж історичного тракту до міста Бердичева. Назва *Поділ* відображає рельєфні

особливості місцевості — нижню частину міста, розташовану в долині поблизу річки.

Топоніми, пов'язані з історичними постатями та культурою, відображають духовні та мистецькі орієнтири міста. *Вулиця Михайлівська* названа на честь архангела Михаїла — одного з головних християнських покровителів, що традиційно асоціюється з обороною та захистом міста. *Вулиця Театральна* отримала свою назву у зв'язку з розташуванням поблизу театральних і культурних закладів, що сформували її як осередок громадського життя. *Вулиця Пушкінська, вулиця Лесі Українки та вулиця Івана Франка* названі на честь видатних літературних діячів і символізують включення Житомира до загальноєвропейського та національного культурного простору.

Окрему групу становлять топоніми, пов'язані з природним середовищем та ландшафтними особливостями міста. *Річка Тетерів* зберегла давню назву, що, ймовірно, має слов'янське або балтійське походження та пов'язана з природними характеристиками водотоку. *Скеля Чацького* названа на честь історичної постаті або роду, пов'язаного з цією місцевістю, і є важливою природною та видовою домінантою. *Замкова гора* отримала назву через розташування на ній давніх оборонних укріплень, що відігравали ключову роль у формуванні міста.

- *Неформальні назви «місць» і об'єктів*

Внаслідок створення великих промислових підприємств або закладів, місцевими мешканцями почали ідентифікуватися місцевості довкола цих підприємств (установ) саме за назвами цих підприємств (установ), часто скороченими. Такими місцевостями в Житомирі є Чулочка, Музикалка, Бумажка, Промавтоматика, Гормолзавод, Кирпичний (остання назва вживається рідко), а також Первосовецька, Виставка, Вокзал, Коври, Каштан, Сінний, Ялинка, Гідропарк. Існують неформальні топоніми, назви яких пояснюються природними особливостями місцевостей: Болото, Поляна, Яма, Горб, Кавказ, БАМ, Байконур. Загальноживана назва Східного мікрорайону — Польова (раніше на цьому місці розташовувалося поле), який, своєю чергою, поділяється на Верхню Польову та Нижню Польову, залежно від рельєфу місцевості [47].

Окремо варто вирізнити назву місцевості «Баба Іра», що означає місцевість в історичній місцевості Чеській Крошні та походить від імені буфетниці, яка працювала в півній на тодішній вулиці Щорса [47].

Деякі назви місцевостей походять від назв вулиць або зупинок громадського транспорту — Польова (стара назва вулиці Вітрука), Малікова, Шевченка-Бородія, Восточна (Східна), Довженка, Героїв Десантників, Максютова. Під цими назвами маєтся на увазі не лише забудова певної вулиці з такою назвою, а й довколишні квартали. Окремо вирізняються топоніми Бульвар в районі Старого та Нового бульварів та Площа в районі трьох площ — Соборної, Перемоги, Замкової [47].

Останнім часом поширюються топоніми, що походять від новозбудованих торговельних центрів: Глобал, Ринг, Метро, Дастор тощо [47].

- *Легенди та міфи пов'язані з оточенням*

Скарби у житомирських підземеллях — одна з найзагадковіших легенд міста. Численні напади на Житомир упродовж століть призвели до знищення значного шару культури та втрати багатьох документів, однак залишили по собі таємниці, серед яких особливе місце займають підземелля старої частини міста [48].

Найбільш дослідженими є підземні ходи на Замковій горі, де раніше розташовувався ринок. Торговці використовували підземелля для зберігання контрабандного та акцизного товару, через що ще у XIX столітті поліція почала засипати підземні ходи. У радянський період під час будівництва обкому партії входи до підземель були залиті цементом, частина яких нині прихована у підвалах прилеглих будівель [48].

Існує переказ, що в період перебування Житомира у складі Речі Посполитої в підземеллях діяла таємна майстерня, де вирощувався грибок, отруйні випаровування якого мали захищати підземні печери від непроханих гостей. Легенда пов'язується з відомими випадками загибелі вчених після археологічних розкопок, що приписується впливу небезпечного грибка [48].

Підземні ходи та печери Житомира є пам'ятками матеріальної культури пізнього середньовіччя, датованими XVI–XVIII століттями. Вони виявлені на Подільській, Охрімівій та Суриній горах і являють собою розгалужену систему ходів із вентиляційними каналами, тайниками та ямами-пастками. Їхнє призначення остаточно не з'ясоване: ймовірно, вони використовувалися для зберігання продуктів, укриття під час нападів або мали військове значення [48].

Рис.3.1.10.1 – 3.1.10.2. Фото з розкопок на Замковій горі [48]

- *Потенційні герої ймовірних легенд*

Шабля Богдана Хмельницького — легенда про відомого героя Житомира, що нагадує про героїчне минуле України. У буремні часи боротьби Богдан Хмельницький здобув перемогу під Житомиром і, за легендою, залишив свою шаблю в одній із місцевих церков як символ перемоги та захисту свободи.

Коли прийшли нові вороги, шабля зникла — ніхто її не бачив. Її зникнення стало частиною міфу й болю, нагадуючи, що боротьба за свободу не завершена. Кажуть, шабля повернеться, коли Україна опиниться в небезпеці, як символ того, що народ готовий боротися й не здаватися.

Емоційне забарвлення реакцій людини на оточення

Історична забудова Житомира має значний потенціал, проте зараз перебуває у занедбаному стані та потребує реконструкції й комплексного догляду. Багато старих будівель вимагають реставрації, частина перебуває в аварійному стані, що негативно впливає на сприйняття

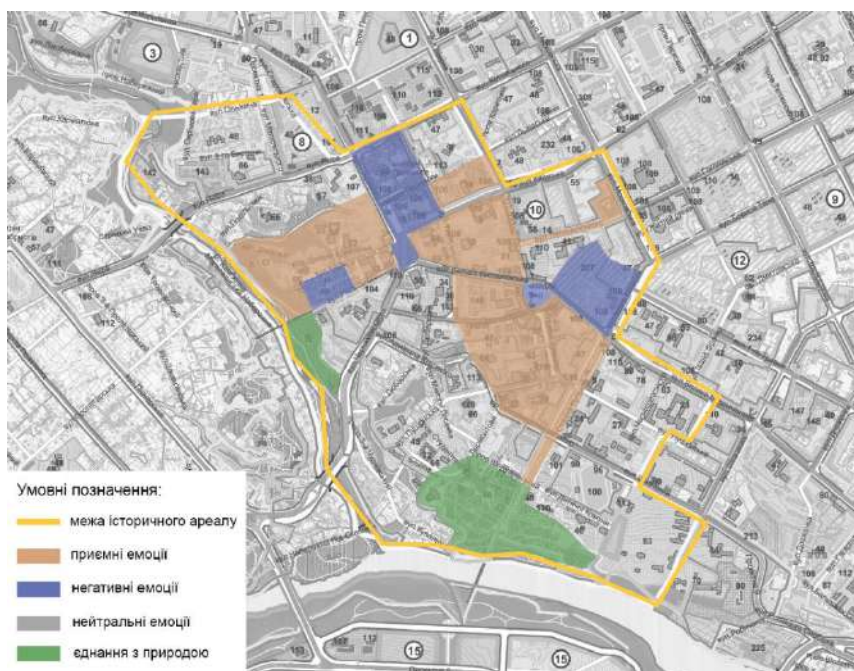

Рис. 3.1.10.3. Схема існуючого емоційного забарвлення людини на оточення

центру міста. Разом із тим, природні елементи середовища створюють позитивні враження: річка Тетерів та прилеглі паркові зони підтримуються у доволі доброму стані і є приємними для відпочинку. В історичному центрі є кілька пішохідних бульварів і прогулянкових вулиць, що забезпечують комфортний рух і дозвілля, але відчувається нестача відкритих громадських просторів на площах та майданах, які могли б слугувати місцями зустрічей, культурних подій та активного відпочинку. Водночас пам'ятки архітектури та історичні будівлі формують позитивне враження, створюючи впізнаваний силует міста та підкреслюючи його історичну цінність. Така ситуація формує змішані емоції: місто цікаве і «живе», але потребує цільової реконструкції та розвитку громадських просторів, щоб повністю розкрити свій історико-культурний потенціал (рис.3.1.10.3).

Асоціації, пов'язані з досліджуваним середовищем

Історичний ареал Житомира асоціюється зі старовинними будівлями, пам'ятками архітектури та давніми вулицями, пішохідними зонами, майданами та бульварами, місцями зустрічей і культурними об'єктами, такими як музеї, церкви та пам'ятники. Тут помітні різні архітектурні стилі – бароко, класицизм,

модерн, радянська забудова, переплетені з природними елементами: деревами, зеленими зонами, річкою Тетерів.

Ареал багатий на легенди та історичні події, що формують відчуття ідентичності та приналежності, підкреслюють символи свободи та боротьби. Він демонструє контраст старого й нового, реконструйованого та занедбаного, створюючи живий простір, де відчутні життєві ритми міста, торгівля, ринки, кав'ярні та пасажиропотік, а візуальні домінанти – церкви, ратуша, фонтани та пам'ятники – формують неповторний образ міста.

Транспортні та пішохідні зв'язки забезпечують легку доступність основних площ і об'єктів, створюючи зручну мережу пересування для мешканців та туристів.

Особливе місце займає Музей космонавтики імені С.П. Корольова, який підкреслює наукову спадщину міста та служить важливою освітньою та культурною домінантою, привертаючи увагу відвідувачів і формуючи унікальний культурний образ Житомира.

Крім того, місто асоціюється з відомою брендовою продукцією – Морозивом «Рудь», яке стало частиною локальної ідентичності та культурного ландшафту, символізуючи теплі спогади й дитячі радощі мешканців, а також туристичну привабливість.

3.2. Ландшафтно-планувальна організація пішохідної зони в середмісті Житомира

Середмістя Житомира є історично сформованим урбаністичним середовищем із цінною архітектурною спадщиною та унікальним природним каркасом, представленим каньйонами річок Тетерів і Кам'янка. Проте сучасний стан території характеризується фрагментарністю пішохідних зв'язків, деградацією окремих громадських просторів та недостатнім використанням ландшафтного потенціалу. Це зумовлює необхідність комплексної регенерації, спрямованої на відновлення просторової цілісності та підвищення якості міського середовища.

Проект передбачає проведення ландшафтно-планувальної регенерації пішохідної зони середмістя за рахунок формування цілісної системи громадських просторів, об'єднаних єдиним функціонально-планувальним та композиційним каркасом. Основна увага приділяється організації безперервної пішохідної мережі, інтеграції природного рельєфу в структуру міста, а також підвищенню рівня благоустрою та озеленення території (рис.3.2.1).

Враховуючи історичну цінність забудови, проєктні рішення спрямовані на збереження існуючого архітектурного середовища без радикальних втручань у його структуру. Регенерація здійснюється шляхом делікатного впровадження сучасних елементів благоустрою, функціонального переосмислення просторів та активізації їх соціального використання.

Рис. 3.2.1. Проект регенерації громадського простору на досліджуваній території

1. Концептуальний блок (фундамент проекту)

Назва концепції:

«Ландшафтно-планувальний каркас як інструмент регенерації та зшивання пішохідного середмістя Житомира»

Мета регенерації:

Формування цілісної системи громадських просторів шляхом трансформації транзитних та деградованих територій у поліфункціональні рекреаційні середовища, що забезпечують комфортне перебування, соціальну активність та збереження історичної ідентичності міста.

Суть концепції:

Концепція базується на створенні безперервного пішохідного та ландшафтного каркасу, який поєднує ключові громадські простори середмістя (вулиці, площі, сквери, бульвари) в єдину систему. Особлива увага приділяється інтеграції природного рельєфу та формуванню візуальних і функціональних зв'язків із ландшафтними домінантами.

Інтеграція вимог до організації громадських просторів (відповідно до розділу 2.1)

Проектні рішення ландшафтно-планувальної регенерації пішохідної зони в середмісті Житомира сформовані з урахуванням ключових вимог до організації громадських просторів в історичному ареалі, що забезпечує їх комплексну відповідність сучасним містобудівним та соціальним стандартам.

Охоронні вимоги.

Реалізуються шляхом збереження існуючої історичної планувальної структури та недопущення втручання у цінну забудову. Проект передбачає делікатне оновлення простору без зміни силуету міста, розкриття візуальних коридорів на архітектурні домінанти, а також використання стриманих елементів благоустрою, що не конкурують з історичним середовищем.

Містобудівні вимоги.

Передбачають формування цілісного пішохідного каркасу середмістя шляхом об'єднання розрізнених громадських просторів у єдину систему.

Реалізуються через впорядкування функціонального зонування, підсилення зв'язків між ключовими вузлами (площами, вулицями, бульварами) та забезпечення логічної структури простору.

Інклюзивні вимоги.

Забезпечуються створенням безбар'єрного середовища для всіх груп населення. Проєктом передбачено влаштування пандусів із нормативним ухилом, тактильних направляючих та попереджувальних плиток, пониження бордюрів, а також організацію зручних маршрутів пересування з урахуванням складного рельєфу території.

Транспортні вимоги.

Реалізуються через пріоритезацію пішохідного руху та обмеження транзитного автотранспорту в межах пішохідної зони. Передбачено впровадження принципів «заспокоєного руху» (shared space), оптимізацію доступу обслуговуючого транспорту та організацію зручних підходів до громадських просторів.

Екологічні вимоги.

Досягаються шляхом активного використання озеленення як інструменту формування комфортного мікроклімату. Проєкт передбачає збереження існуючих зелених насаджень, впровадження додаткового озеленення (дерева, кущі, багаторічні трави), а також використання вертикального та вуличного озеленення для зменшення перегріву середовища. Додатково застосовуються водопроникні покриття та елементи природоорієнтованого водовідведення.

2. Реалізація методик регенерації у ландшафтно-планувальній організації пішохідної зони середмістя Житомира

Містобудівні та планувальні методи

Пішохідна зона середмістя Житомира трансформується з транзитного простору у цілісну громадську систему. Відновлюється безперервність пішохідних зв'язків між ключовими площами, вулицями та рекреаційними зонами, формується єдина пішохідно-велосипедна мережа. За рахунок принципу «shared space» зменшується домінування транспорту, підвищується безпека та комфорт користувачів.

Відкриваються візуальні коридори на історичні домінанти, що відновлює композиційну структуру та ідентичність середмістя.

Функціонально-адаптивні методи

Простір наповнюється різними сценаріями використання — від щоденного транзиту до відпочинку, подій та комерційної активності. Формуються локальні «точки тяжіння» (площі, сквери, дворики), які забезпечують постійну активність території протягом дня і тижня. Історичні об'єкти інтегруються у сучасне життя через нові функції (заклади, виставкові простори), що підсилює їхню цінність. Використання рельєфу дозволяє розділити простір на активні та тихі зони.

Ландшафтно-екологічні методи

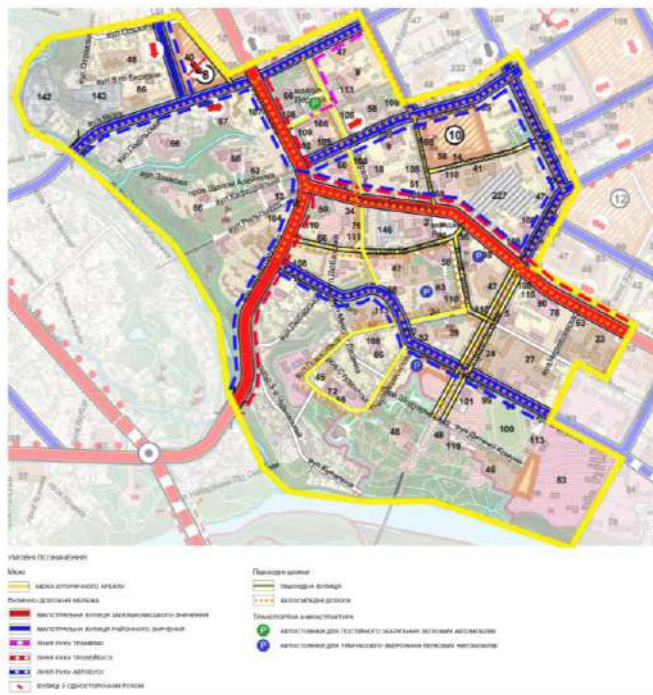

Рис. 3.2.2. Схема проектної транспортної мобільності

Формується безперервний «зелений каркас» через об'єднання існуючих і нових озелених зон. Використовується вертикальне озеленення, озеленення вулиць та створення «кишенькових парків», що покращує мікроклімат і візуальну якість середовища. Впроваджуються природоорієнтовані рішення — водопроникні покриття, дощові сади, що сприяють сталому водовідведенню. Рельєф (схили до Тетерева) використовується як ресурс — створюються тераси, оглядові майданчики та рекреаційні маршрути.

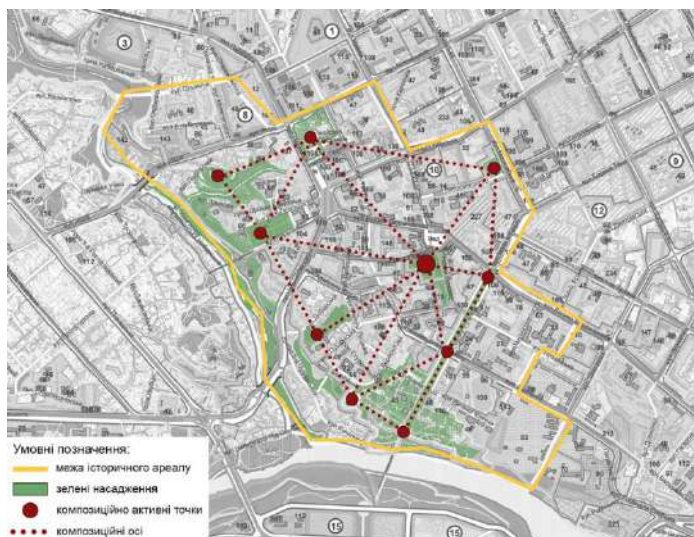

Рис.3.2.3. Схема композиційного аналізу природного ландшафту

Архітектурно-художні методи

Формується єдиний дизайн-код середмістя: узгоджені малі архітектурні форми, освітлення, мощення та навігація. Простір очищується від візуального шуму, підкреслюється історичне середовище через сучасні, але

Рис.3.2.4. Схема використання архітектурно-художніх методів (вулиця Михайлівська)

стримані рішення. Світлове моделювання створює безпечне та привабливе середовище у вечірній час, акцентуючи ключові об'єкти. Інтеграція паблік-арту

та інформаційних елементів формує нові сенси простору та підсилює його туристичну привабливість.

Соціокультурні методи

Простір проєктується як платформа для соціальної взаємодії та подій. Передбачено можливість проведення ярмарків, фестивалів, виставок, що активізує громадське життя. Формується зв'язок мешканців із простором через підкреслення локальної ідентичності та історії місця. Простір стає не лише транзитною зоною, а середовищем комунікації, відпочинку та культурного розвитку.

3. Застосування засобів і прийомів

1. Організація рельєфу (геопластика та терасування)

- **терасування схилів** з формуванням багаторівневих майданчиків для відпочинку;
- **пандуси та сходи**, інтегровані у рельєф для забезпечення безбар'єрності;
- **підпірні стінки** з природного каменю (габро, лабрадорит), які одночасно виконують функцію сидінь;
- **геопластика** у вигляді невеликих пагорбів і заглиблень для зонування простору;

2. Малі архітектурні форми (МАФ)

- **лавки, урни, велопарковки** — виконані у єдиному сучасному дизайн-кодi;
- **перголи та навіси** для створення тіньових зон;
- **альтанки та павільйони** як місця відпочинку і соціальної взаємодії;
- **сходи та пандуси**, інтегровані як елементи дизайну;

3. Засоби візуальної комунікації

- навігаційні стели та вказівники;
- інформаційні стенди з QR-кодами про історію локацій;
- дорожні знаки у мінімалістичному стилі;

4. Майданчики різного призначення

- зони тихого відпочинку;
- дитячі майданчики з природними матеріалами;
- спортивні зони;
- багатофункціональні площі для подій;

5. Паркові споруди

- оглядові майданчики з панорамами на Тетерів;
- терасовані платформи;
- невеликі павільйони відпочинку;

6. Твори монументально-декоративного мистецтва

- декоративні скульптури;
- арт-об'єкти;
- меморіальні елементи, пов'язані з історією Житомира;

7. Інженерне та технічне оснащення

- системи освітлення (функціональне + декоративне);
- вбудоване освітлення у мощення;
- дощова дренажна система;
- водні елементи (сухі фонтани, струмки);

8. Покриття

- натуральне кам'яне мощення (граніт, бруківка);
- тактильна плитка для інклюзивності;
- перфоровані покриття для водопоглинання;
- різні типи мощення для зонування;

9. Озеленення території

- алеї та рядові посадки дерев;

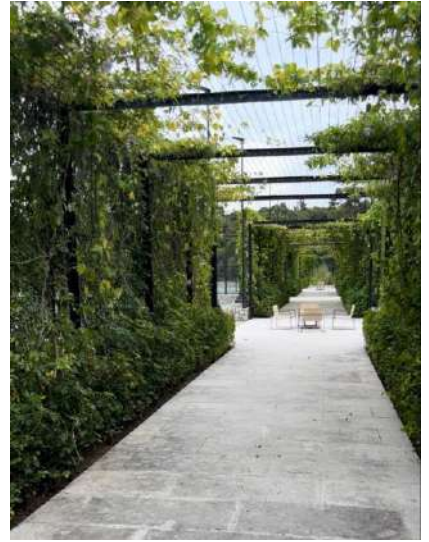
- солітери як акценти;

- групи та куртини чагарників;

- вертикальне озеленення;

- контейнерне (мобільне) озеленення;

- газони, квітники, міксбордери;

- злакові композиції для сталого догляду;

Проведений аналіз сучасного стану та потенціалу ключових громадських просторів середмістя Житомира дозволяє констатувати наявність розірваності ландшафтно-планувальної структури та втрату цілісності історичного образу. Виявлені містобудівні дефекти, такі як хаотичне зонування, деградація озеленення та низька якість благоустрою на фоні унікального природного рельєфу, визначають вектор подальшої трансформації. Таким чином, результати комплексного натурного та теоретичного дослідження стають основою для формування проектної моделі, яка базується на виявлених територіальних ресурсах та потребує застосування цільових методів регенерації для відновлення функціональної та композиційної стійкості історичного ареалу міста.

3.3. Методика ландшафтно-планувальної організації пішохідної зони в середмісті Житомира

На основі проведеного дослідження теоретичних підходів, світового досвіду регенерації громадських просторів та аналізу сучасного стану середмістя Житомира (розділ 3.2), сформовано методику ландшафтно-планувальної організації пішохідної зони. Запропонована методика базується на комплексному підході до оцінки міського середовища як цілісної системи та передбачає поетапний алгоритм формування якісного, багатофункціонального та екологічно стійкого громадського простору.

Методика ґрунтується на врахуванні містобудівних, соціальних, екологічних, естетичних та інженерно-технічних факторів, що впливають на формування пішохідного середовища. Основними умовами ефективної організації простору визначено: багатофункціональність, безперервність пішохідних зв'язків, озелененість, інклюзивність, безпеку та адаптивність до змінних сценаріїв використання.

У роботі використано методи емпіричного рівня (натурні обстеження, фотофіксація, аналіз картографічних матеріалів) та методи теоретичного рівня (аналіз, синтез, моделювання, узагальнення). Це дозволило сформулювати обґрунтовану концепцію організації пішохідної зони.

Авторський алгоритм (методика)

Етап I. Комплексний аналіз території.

На першому етапі здійснюється всебічний аналіз об'єкта дослідження. Визначаються межі історичного ареалу середмістя Житомира, аналізується його планувальна структура, система пішохідних і транспортних зв'язків, характер забудови та природний каркас території. Проводиться натурне обстеження із фотофіксацією, визначаються геометричні параметри сприйняття (ближній план, панорама).

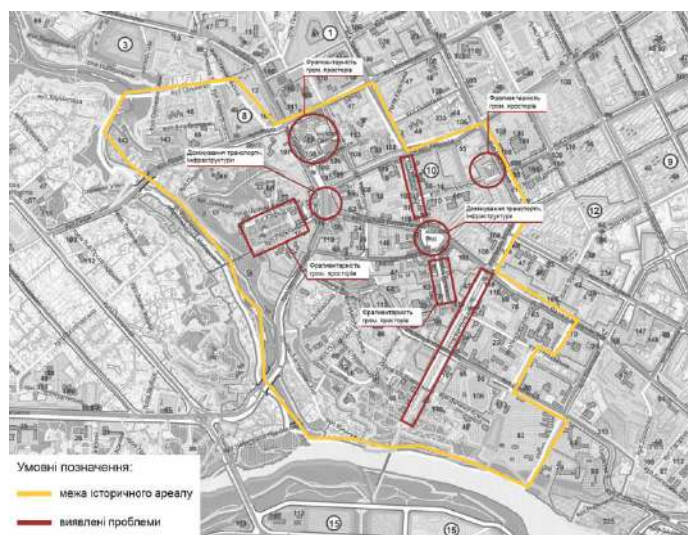

Рис. 3.3.1. Схема зображення виявлених проблем містобудівного об'єкта

Виявляються формоутворюючі компоненти: рельєф (схили річки Тетерів), існуючі зелені насадження, відкриті простори, вузли активності та занедбані території. Особлива увага приділяється визначенню «точок деградації» — розірваних пішохідних зв'язків, нефункціональних площ, відсутності благоустрою або деградації ландшафту (рис.3.3.1).

Паралельно здійснюється аналіз картографічних матеріалів та топографічної основи, що дозволяє оцінити морфологію території та її потенціал для трансформації (рис.3.3.2).

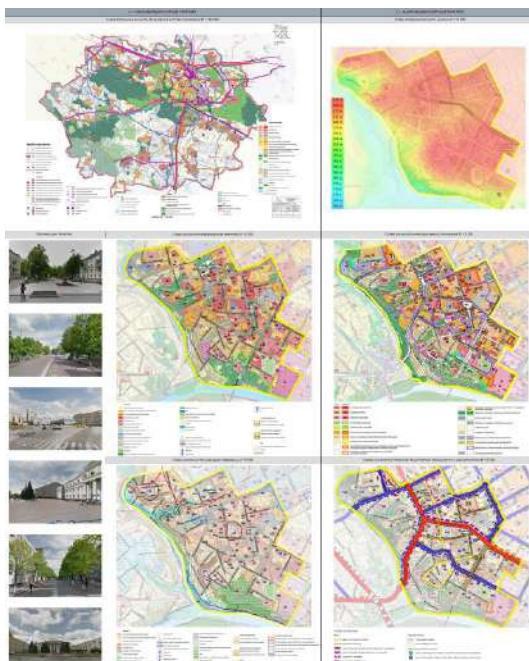

Рис. 3.3.2. Комплексний аналіз території

Етап II. Формування концепції та вибір інструментарію.

На основі проведеного аналізу формується концепція ландшафтно-планувальної організації пішохідної зони. Визначаються основні напрямки розвитку: екологічність, багатофункціональність, інклюзивність та збереження історичної ідентичності.

Застосовується метод сценарного моделювання, що дозволяє визначити поведінкові сценарії користувачів простору (повсякденне використання, відпочинок, подієва активність). Паралельно використовується принцип «міської акупунктури» — точкових втручань у найбільш проблемні або потенційно активні ділянки.

Визначається система функціонального зонування (комунікативні, рекреаційні, культурні зони), а також підбирається відповідний інструментарій реалізації:

- планувальні засоби (пішохідізація, формування безперервних маршрутів, реорганізація вуличного профілю);
- ландшафтні засоби (геопластика, терасування, озеленення);
- архітектурно-художні засоби (МАФ, освітлення, покриття, арт-об'єкти).

Формується просторова модель пішохідної зони як єдиної системи взаємопов'язаних громадських просторів (рис.3.3.3).

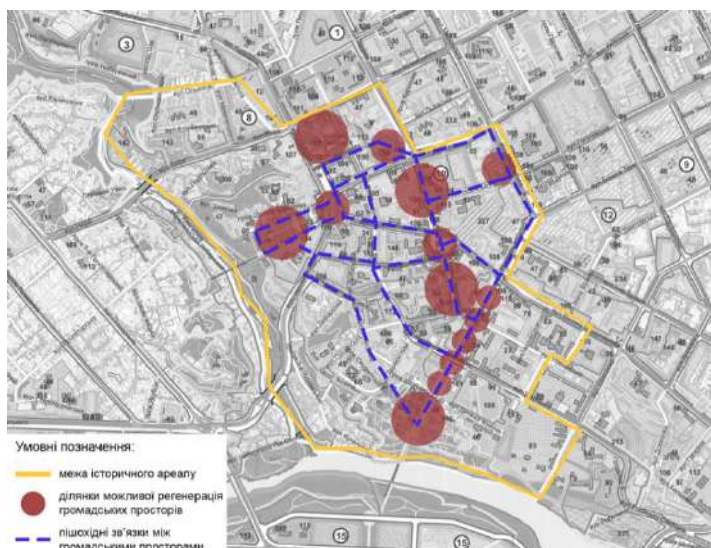

Рис. 3.3.3. Схема зображення художньої концепції містобудівного об'єкта

Етап III. Проектна реалізація та деталізація рішень.

На цьому етапі здійснюється розробка конкретних проєктних пропозицій. Формується пішохідний каркас території з пріоритетом руху пішоходів та обмеженням автомобільного

транспорту.

В умовах складного рельєфу середмістя Житомира застосовується геопластика: терасування схилів, влаштування підпірних стінок, сходів та пандусів, що забезпечують доступність і безперервність руху. Схили інтегруються в структуру громадського простору як функціональні та композиційні елементи (оглядові майданчики, зони відпочинку).

Впроваджуються малі архітектурні форми – лавки, навіси, перголи, освітлення, інформаційні елементи, що формують комфортне середовище та відповідають єдиному дизайн-коду. Використовуються натуральні матеріали (камінь, дерево), що гармонують з історичним середовищем.

Організовується система озеленення: формуються алеї, групи дерев і чагарників, газони, квітники, застосовується вертикальне та контейнерне озеленення. Озеленення використовується не лише як декоративний, але й як екологічний та просторово-організуючий елемент.

Застосовуються різні типи покриттів для функціонального зонування території, а також система освітлення, що забезпечує безпечне використання простору у вечірній та нічний час.

Результатом є розробка комплексу графічних матеріалів: схем транспортно-пішохідних зв'язків, функціонального зонування, сценарного

використання території, об'ємно-просторової композиції та засобів благоустрою (рис.3.3.4).

Рис. 3.3.4. Схема проектних пропозицій парку на досліджуваній території

Оцінка ефективності методики

Ефективність запропонованої методики підтверджується результатами її застосування для організації пішохідної зони середмістя Житомира.

Соціально-культурний ефект.

Пішохідна зона трансформується з транзитного простору у повноцінне громадське середовище, що забезпечує різноманітні сценарії використання. Відновлюється ідентичність середмістя, підвищується рівень соціальної активності та комфортності перебування.

Екологічна ефективність.

Застосування геопластики та озеленення сприяє стабілізації схилів, покращенню мікроклімату та зменшенню негативного впливу урбанізованого середовища. Формується стійка екосистема міського простору.

Містобудівна цілісність.

Методика забезпечує відновлення безперервності пішохідних зв'язків та формування єдиного просторового каркасу середмістя. Простір стає логічно організованим і функціонально збалансованим.

Естетична гармонія.

Досягається узгодженість між сучасними елементами благоустрою та історичною забудовою. Формується цілісний візуальний образ середмістя з виразними композиційними акцентами та якісним предметно-просторовим наповненням.

Отже, запропонована методика ландшафтно-планувальної організації пішохідної зони забезпечує комплексний підхід до регенерації історичного середмістя Житомира. Вона дозволяє інтегрувати природні, архітектурні та соціальні компоненти у єдину систему, що відповідає сучасним вимогам до міського середовища та може бути використана як універсальна модель для інших міст.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Провівши аналіз вихідної ситуації пішохідної зони в середмісті м. Житомира, встановлено, що дана територія є важливим історико-культурним і громадським осередком міста, який сформувався в межах історичного ареалу та зберіг значну частину історичної забудови і знакових об'єктів. Водночас структурно-функціональний аналіз показав, що сучасний стан пішохідного простору не повною мірою відповідає актуальним потребам мешканців і відвідувачів міста.

У підрозділі 3.2 виявлено основні проблеми території, зокрема фрагментарність пішохідних зв'язків, нерівномірний рівень благоустрою, деградацію окремих громадських просторів та недостатнє використання природного рельєфу і ландшафтного потенціалу. Разом з тим встановлено значний ресурс розвитку території, що дозволило обґрунтувати концепцію формування цілісного ландшафтно-планувального каркасу середмістя.

У підрозділі 3.3 розроблено методику ландшафтно-планувальної організації пішохідної зони, яка базується на поетапному алгоритмі: комплексний аналіз території, формування концептуальних рішень із вибором інструментарію та подальша проєктна реалізація. Такий підхід забезпечує системність дослідження та дозволяє поєднати функціональні, екологічні, композиційні та соціальні аспекти формування міського простору.

Запропонована методика передбачає використання комплексу планувальних, ландшафтних та архітектурно-художніх засобів, що дозволяє формувати безперервну систему громадських просторів, підвищувати якість міського середовища та забезпечувати його адаптивність до різних сценаріїв використання.

Реалізація методики забезпечує комплексний ефект: соціально-культурний – через активізацію громадського життя; екологічний – через покращення мікроклімату та розвиток озеленення; містобудівний – через формування цілісного пішохідного каркасу; та естетичний – через гармонійне поєднання сучасних елементів благоустрою з історичним середовищем.

РОЗДІЛ 4. ЕСТЕТИКА МІСТОБУДУВАННЯ

4.1. Художня концепція містобудівного чи ландшафтно-рекреаційного об'єкта

4.1.1. Вербальний опис художньої концепції містобудівного чи ландшафтно-рекреаційного об'єкта

Художня концепція містобудівного об'єкта для середмістя Житомира формується як цілісний проєкт ландшафтно-планувальної регенерації відкритих громадських просторів і пішохідних зон історичного ареалу міста. Концепція базується на ідеї «простору повільного міста», що передбачає переорієнтацію середмістя з транспортно-домінованої логіки на комфортний пішохідний ритм, споглядання, відпочинок і соціальну взаємодію.

Проєкт спрямований на об'єднання розрізнених пішохідних зон і громадських просторів у єдину композиційно-функціональну систему, яка сприймається як безперервне пішохідне середовище. Основою формування просторової структури виступає пішохідний маршрут, що поєднує ключові історичні, культурні та рекреаційні локації середмістя, створюючи послідовність просторів різного масштабу та характеру — площ, бульварів, скверів і зелених зон.

Ландшафтна організація простору відіграє провідну роль у реалізації концепції повільного міста. Озеленення, природні елементи, м'які лінії планування та зони короткочасного і тривалого перебування формують сприятливе середовище для повільного руху, зупинки та споглядання міського простору. Візуальні коридори, зелені буферні зони та рекреаційні вузли забезпечують психологічний комфорт і зменшують вплив транспортного навантаження.

Художній образ громадських просторів базується на стриманому поєднанні історичного контексту та сучасних засобів благоустрою. Історична забудова та пам'ятки архітектури виступають композиційними домінантами і формують позитивне емоційне сприйняття середовища, тоді як сучасні малі

архітектурні форми, покриття та освітлення підкреслюють функціональність і доступність простору без порушення його автентичності.

Функціональне наповнення просторів орієнтоване на різні сценарії використання — повсякденні пішохідні маршрути, рекреацію, неформальні зустрічі, культурні події та міські активності. Особлива увага приділяється людському масштабу, безбар'єрності та комфортності середовища для різних вікових і соціальних груп.

У результаті реалізації концепції середмістя Житомира трансформується у цілісний простір повільного міста, де пішохідний рух, ландшафт і історичне середовище формують гармонійний міський простір, орієнтований на якість життя, збереження культурної спадщини та сталий розвиток історичного ареалу.

4.1.2. Зображення художньої концепції містобудівного чи ландшафтно-рекреаційного об'єкта

Проблема (рис. 4.1.2.1):

- *Фрагментованість громадських просторів*

Пішохідні зони, площі, бульвари та рекреаційні території середмістя Житомира існують як ізольовані елементи без чітких просторових і функціональних зв'язків між собою.

- *Домінування транспортної інфраструктури*

Значна частина вуличного простору орієнтована на автомобільний рух, що знижує комфорт пішоходів, перешкоджає формуванню безпечного та привабливого громадського середовища.

- *Занедбаний стан історичної забудови та прилеглих просторів*

Багато об'єктів історичної забудови та прилеглих відкритих територій потребують реконструкції та оновлення, що негативно впливає на естетичне та емоційне сприйняття середмістя.

- *Недостатня кількість якісних громадських просторів на площах і майданах*

Існуючі площі переважно виконують транзитну або транспортну функцію та не повністю реалізують свій потенціал як місця соціальної взаємодії.

- *Недостатня інтеграція природних елементів у міський простір*

Незважаючи на наявність річки та зелених зон, природний потенціал середмістя використовується фрагментарно і не формує єдиної рекреаційної системи.

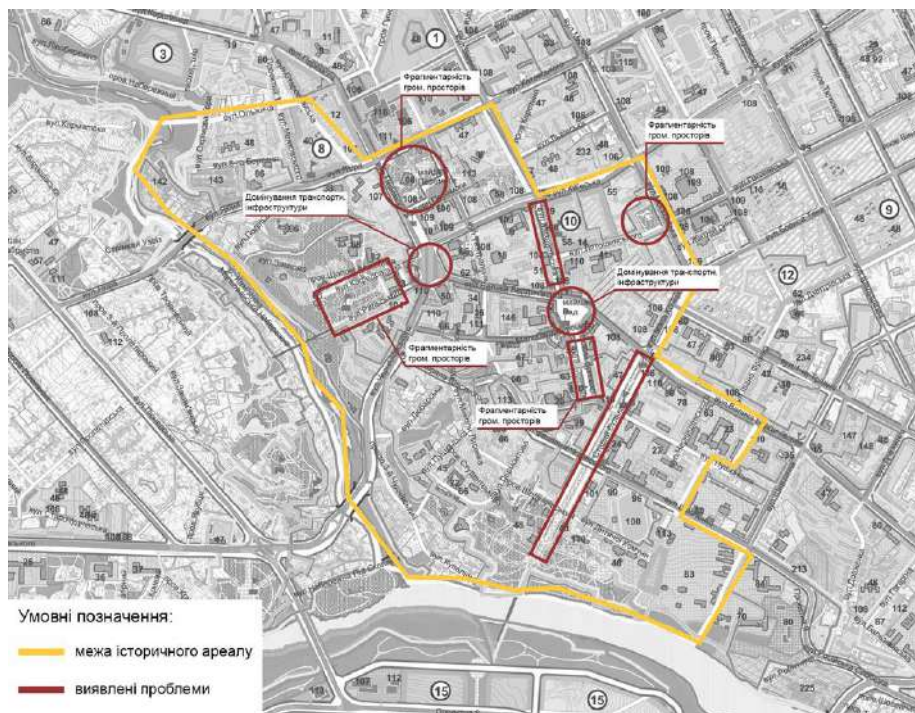

Рис. 4.1.2.1. Схема зображення виявлених проблем містобудівного об'єкта

Ціль (рис. 4.1.2.2):

- *Формування цілісної системи громадських просторів історичного ареалу*
Створення безперервного пішохідного середовища, що об'єднує розрізнені простори в єдину структуру.
- *Переорієнтація середмістя на пішохода та принципи повільного міста*
Забезпечення комфортного, безпечного та привабливого пішохідного руху з можливістю зупинки, відпочинку та споглядання.
- *Ревіталізація історичного середовища*
Підвищення якості простору навколо історичної забудови з урахуванням її культурної цінності та автентичності.
- *Активізація соціального та культурного життя*

Створення умов для неформального спілкування, проведення заходів, фестивалів та повсякденного міського життя.

- *Інтеграція природного ландшафту в структуру середмістя*

Посилення ролі зелених зон і прибережних територій як важливих рекреаційних елементів міського простору.

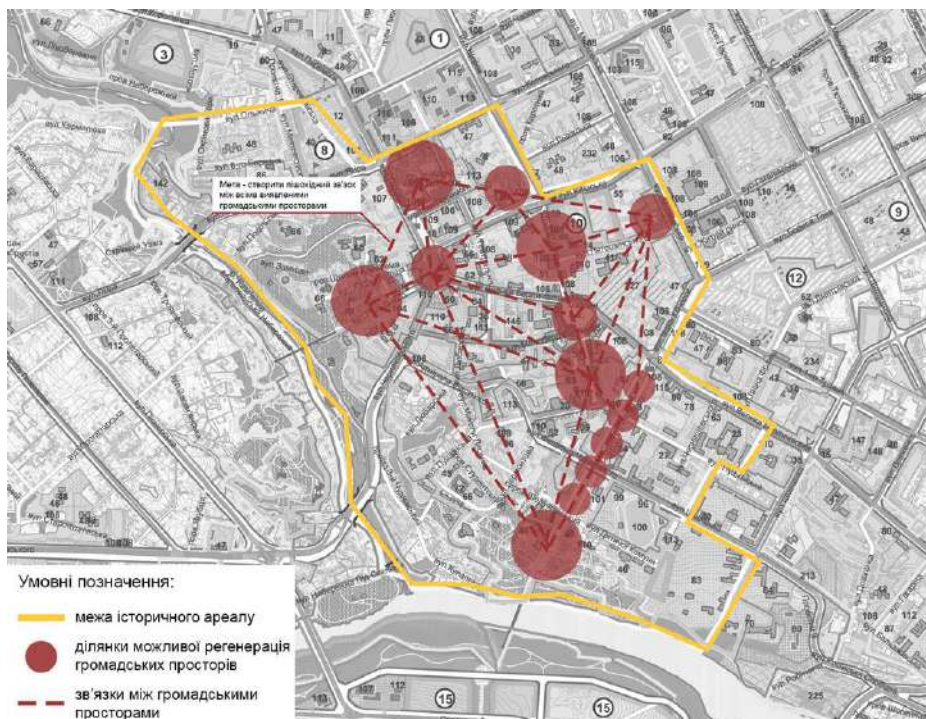

Рис. 4.1.2.2. Схема зображення цілей містобудівного об'єкта

Способи вирішення (рис. 4.1.2.3):

- *Формування пішохідного каркасу середмістя*

Створення системи пішохідних осей і маршрутів, які поєднують ключові громадські простори, історичні об'єкти та рекреаційні зони.

- *Реорганізація вуличного простору*

Зменшення транспортного навантаження в межах історичного ареалу, впровадження пріоритету пішохода, сповільнення руху транспорту та розширення пішохідних зон.

- *Ландшафтно-планувальна регенерація відкритих просторів*

Оновлення площ, бульварів і скверів із використанням зелених насаджень, водних елементів, м'яких форм рельєфу та зон відпочинку.

- *Створення багатофункціональних громадських просторів*

Переосмислення площ і майданів як місць соціальної активності з можливістю трансформації під різні сценарії використання.

- *Делікатна інтеграція сучасних елементів благоустрою*

Використання малих архітектурних форм, освітлення, покриттів і навігації, що підкреслюють історичний контекст і підтримують єдину художню концепцію.

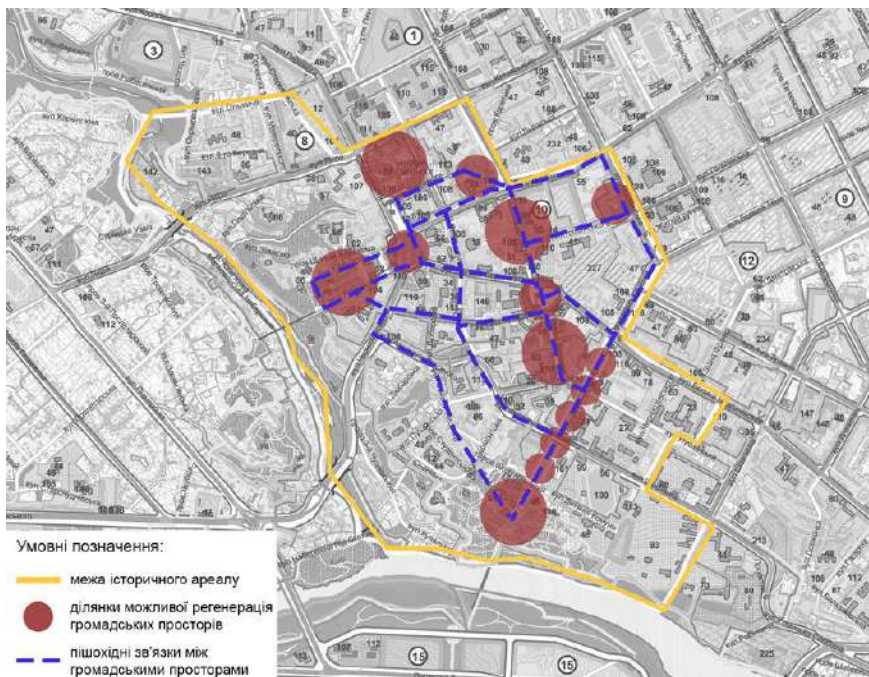

Рис. 4.1.2.3. Схема зображення художньої концепції містобудівного об'єкта

4.2. Енерго-інформаційне моделювання містобудівного чи ландшафтно-рекреаційного об'єкта

4.2.1. Тематичне зонування ділянки

Тематичне зонування громадських просторів історичного середмістя Житомира ґрунтується на концепції «простору повільного міста», у межах якої міське середовище розглядається як послідовність станів, ритмів і переживань людини. Простір формується не як набір окремих функціональних зон, а як безперервний ландшафт емоційного та тілесного досвіду, де рух, зупинка та споглядання мають однакову цінність. Такий підхід перегукується з філософією японського саду дзен, у якому простір осмислюється не через активну подію, а

через процес повільного проживання, уважного сприйняття та внутрішнього зосередження.

Перехід між зонами здійснюється плавно — через зміну масштабу, щільності озеленення, ритму покриттів, світлотіні та тактильних відчуттів. Межі між зонами не є чітко окресленими, а радше розчиняються, дозволяючи людині інтуїтивно відчувати зміну просторового та емоційного настрою. Подібно до композиції японського саду, де кожен елемент відкривається поступово, міський простір вибудовується як послідовність візуальних і сенсорних сценаріїв, що стимулюють сповільнення руху та уважність до середовища.

Основні тематичні зони:

1. Зона уповільнення

Простір свідомого зменшення темпу руху, де ландшафтні та планувальні рішення стимулюють повільну ходу та сприйняття середовища в деталях, подібно до маршруту споглядання в дзен-саду.

2. Зона паузи

Місце короткочасної зупинки, що не нав'язує активності, а створює умови для споглядання та внутрішньої тиші, співзвучної з філософією мовчазного споглядання природи.

3. Зона присутності

Простір відчуття «тут і зараз», де людина усвідомлює власну присутність у міському середовищі через контакт із формою, світлом і простором, аналогічно принципу усвідомленого сприйняття в дзен-культурі.

4. Зона тиші

Захищене середовище з мінімальним візуальним і акустичним навантаженням, орієнтоване на психоемоційне відновлення та внутрішню рівновагу.

5. Зона пам'яті

Простір збереження історичних нашарувань і асоціативних образів міста, де минуле інтегрується в сучасний пішохідний досвід, подібно до символічного прочитання каменів і форм у японському саду.

6. Зона тяглості

Місце відчуття безперервності міського часу, де історичні, природні та сучасні елементи формують єдину просторову послідовність, підкреслюючи ідею циклічності та сталості.

7. Зона споглядання

Простір візуального контакту з архітектурою, ландшафтом або панорамою міста, що сприяє рефлексії та емоційному залученню, аналогічно ключовим точкам споглядання в дзен-саді.

8. Зона дихання міста

Відкритий або озеленений простір, який створює відчуття свободи, легкості та просторового розвантаження, посилюючи зв'язок людини з природними елементами.

9. Зона рівноваги

Простір гармонізації активних і пасивних процесів, де співіснують рух і зупинка, динаміка і спокій, що відповідає принципу балансу, закладеному в східній просторовій філософії.

10. Зона переходу

Ландшафтний простір м'якої трансформації між різними ритмами міста, що забезпечує психологічну та просторову адаптацію людини через поступову зміну середовища.

Рис. 4.2.1.1. Японський Сад-Дзен [24]

У сукупності ці тематичні зони формують єдину систему повільного міського середовища, де кожен простір не має жорстко заданої функції, а набуває значення через

переживання, ритм і взаємодію людини з історичним, природним і культурним контекстом. Інтеграція принципів японського саду дзен у концепцію «простору повільного міста» дозволяє підсилити ідею усвідомленого перебування в місті, створюючи середовище, орієнтоване на якість життя, внутрішню рівновагу та психоемоційне відновлення в умовах сучасного урбанізованого простору (рис.4.2.1.1).

Тематичне зонування ділянки (рис. 4.2.1.2):

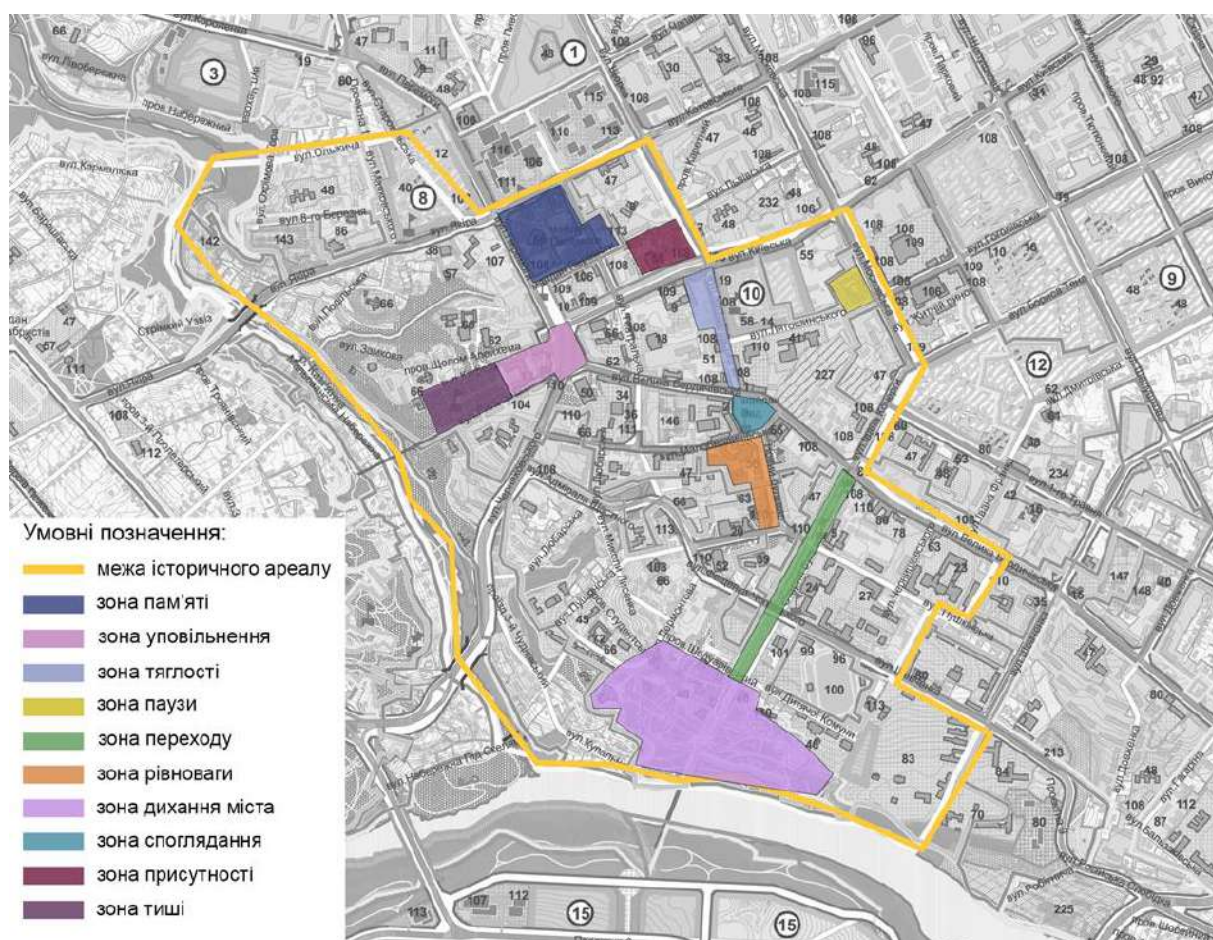

Рис. 4.2.1.2. Схема тематичного зонування ділянок

4.2.2. Сценарне моделювання урбанізованого чи ландшафтно-рекреаційного середовища

Основні групи населення, які враховуються у сценарному моделюванні тематичного середовища історичного середмістя Житомира, сформовані на основі аналізу реальних міських потоків, просторової структури та поведінкових моделей користувачів. Вони відображають потреби мешканців і відвідувачів міста, які щоденно або періодично пересуваються територією з транзитною,

рекреаційною, соціальною чи культурною метою. Урахування цих груп дозволяє сформувати багатосценарне громадське середовище, адаптоване до різних ритмів перебування, що відповідає принципам людиноорієнтованого проектування (рис.4.2.2.1).

1. Місцеві мешканці – основні щоденні користувачі простору, які використовують пішохідні зони для прогулянок, коротких маршрутів, відпочинку та неформального спілкування.

2. Туристи та відвідувачі міста – група користувачів, зацікавлена в історичній спадщині, архітектурних пам'ятках і атмосфері міста, для яких пішохідні маршрути стають інструментом повільного знайомства з міським середовищем.

3. Працівники установ і сервісів – користувачі, які щоденно переміщуються територією з робочих причин і використовують простір у коротких перервах або під час транзитних переміщень.

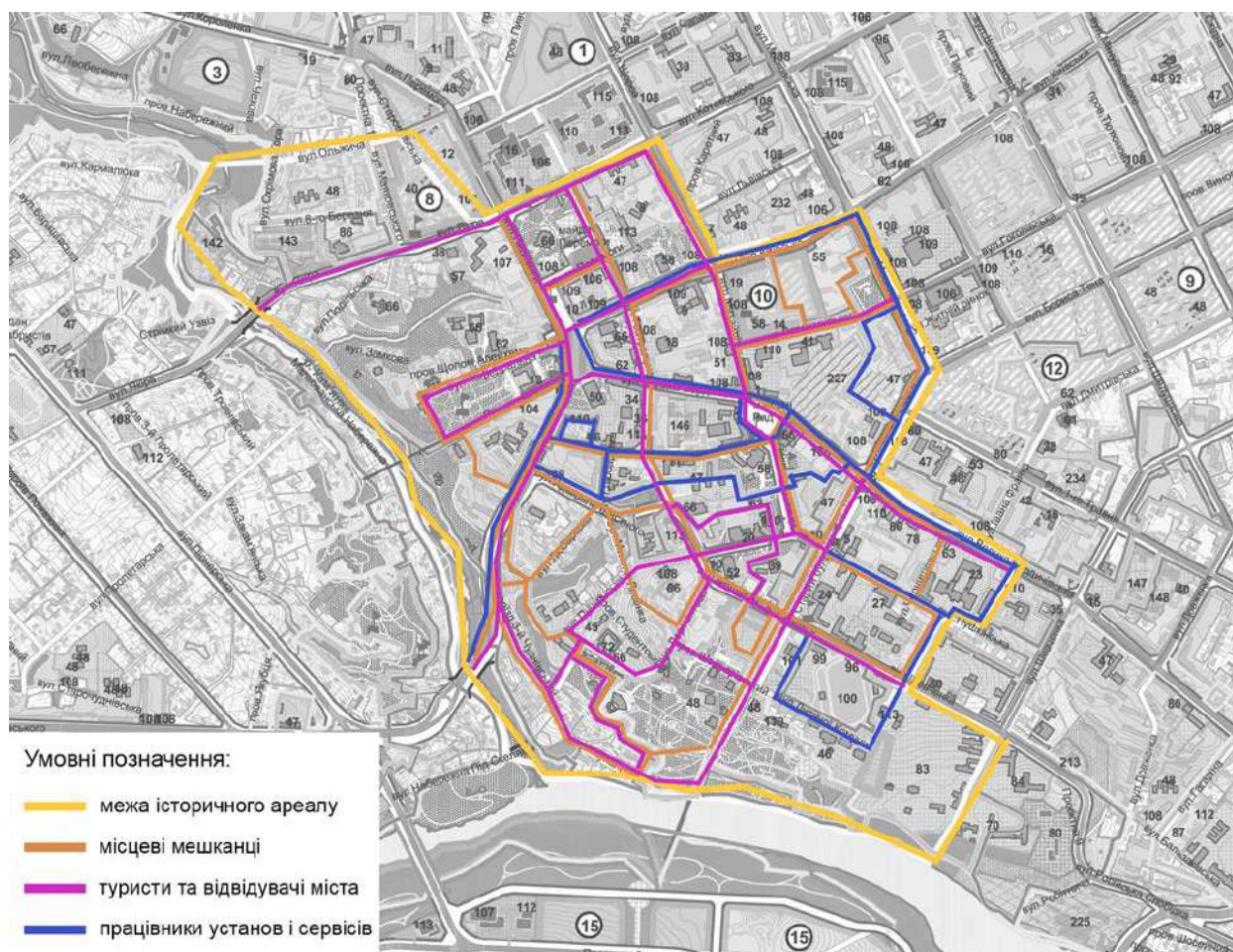

Рис. 4.2.2.1. Схема сценарного моделювання

4.2.3. Програмування емоційних реакцій людини на оточення

Формування емоційного сприйняття міського середовища здійснювалося на основі аналізу характерних маршрутів пересування в центральній частині Житомира, які використовуються як туристами, так і місцевими жителями та працівниками закладів і підприємств. Обрані маршрути відображають різні сценарії взаємодії людини з простором і дозволяють простежити зміну емоційного стану залежно від функціонального наповнення та якості міського середовища.

Перший маршрут – туристичний, вирізняється найбільш вираженим позитивним емоційним потенціалом. На початкових відрізках простір сприймається стримано та без яскравого емоційного відгуку, проте у міру просування середовище стає більш насиченим за візуальними та функціональними характеристиками. Активність пішоходів, наявність історичної забудови, закладів обслуговування та озеленення сприяють поступовому переходу від нейтрального стану до підвищеного та емоційно комфортного, який досягає максимуму поблизу знакових об'єктів міста. Він починається з вулиці Перемоги, далі Соборна площа, потім маршрут формується на системі пішохідних вулиць (вул. Михайлівська), далі Новий бульвар, потім Старий бульвар і маршрут замикається на панорамі Житомира в парку.

Другий маршрут — транзитний, орієнтований переважно на щоденне пересування працівників установ та підприємств центральної частини міста. Він є найкоротшим за протяжністю та функціонально спрямованим. Емоційне забарвлення цього маршруту здебільшого залишається нейтральним або зниженим, що пов'язано з інтенсивним рухом, переважанням транспортної інфраструктури та обмеженою кількістю рекреаційних елементів, які могли б позитивно впливати на сприйняття простору.

Третій маршрут — маршрут місцевих жителів, що поєднує житлові квартали з громадськими та побутовими об'єктами. Емоційний стан користувачів цього маршруту переважно нейтральний, з періодичними проявами зниженого настрою, особливо в ділянках з недостатнім благоустроєм. Водночас

у зонах із наявністю зелених насаджень, скверів та відкритих громадських просторів спостерігається короткочасне підвищення емоційного фону та більш позитивне сприйняття міського середовища.

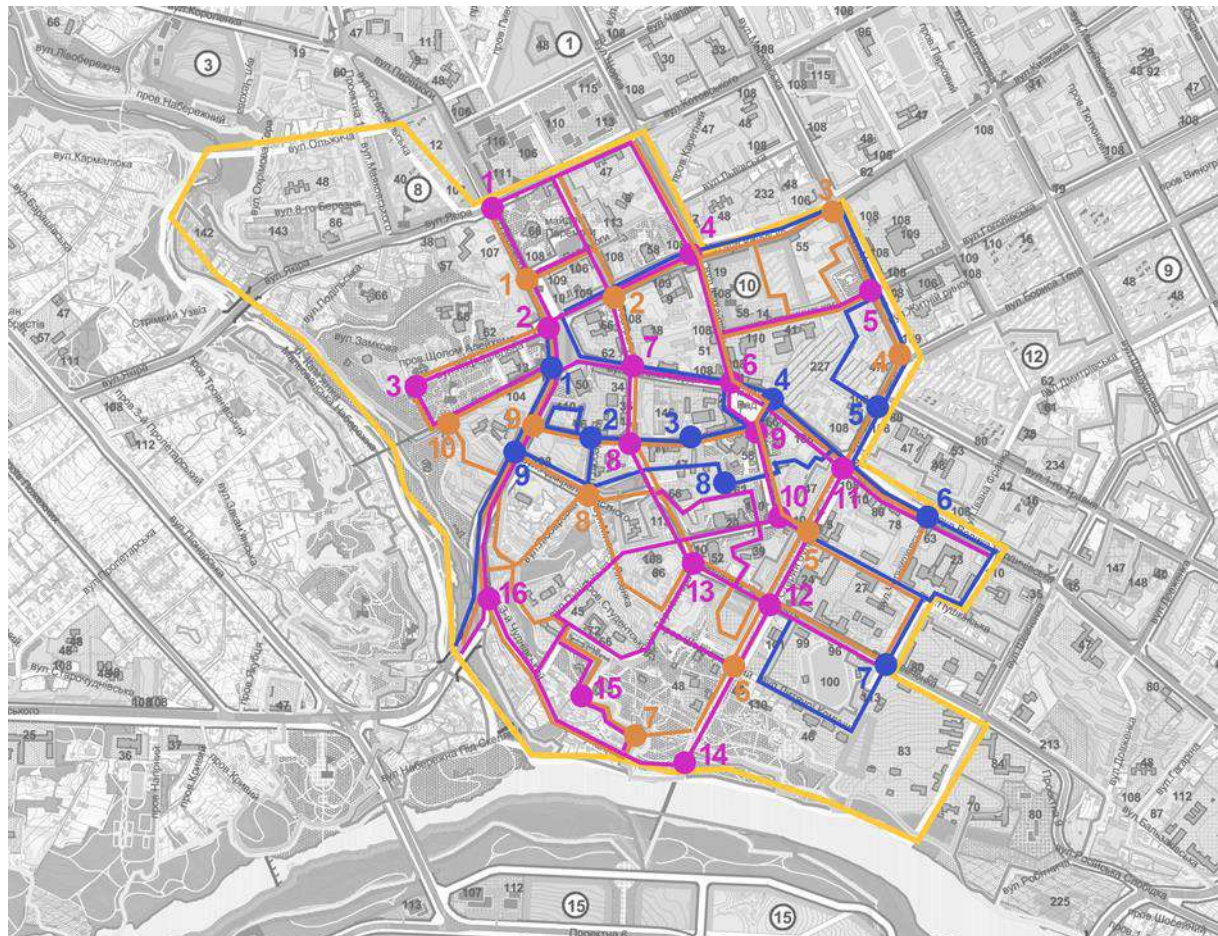

Рис. 4.2.3.1. Схема програмованого емоційного забарвлення реакції людини на оточення

4.3. Просторово-часове моделювання містобудівного чи ландшафтно-рекреаційного об'єкта

4.3.1. Часове моделювання функціональних процесів

Часове моделювання функціональних процесів у центральній частині Житомира ґрунтується на прогнозуванні поведінки та переміщення людей у межах громадських просторів різного функціонального призначення. Відповідно до концепції формування пішохідної зони середмістя та запропонованого ландшафтно-планувального рішення визначено ключові території, активність яких змінюється залежно від часу доби, днів тижня та характеру подій.

Рекреаційні зони, розміщені в структурі бульварів і прилеглих зелених просторів, орієнтовані переважно на спокійний відпочинок мешканців міста, прогулянки, короточасне перебування та відновлення емоційного стану. Найбільша інтенсивність використання цих зон спостерігається у вечірній час та у вихідні дні.

Зони культурних заходів формуються поблизу історичних об'єктів і відкритих громадських просторів центральної частини міста. Вони слугують місцями проведення виставок, тематичних подій, невеликих концертів та інтерактивних культурних активностей. Ці території орієнтовані як на туристів, так і на місцевих жителів, а їх функціонування має виражений подієвий характер.

Зони масових заходів зосереджені в центральних громадських просторах поблизу адміністративних будівель та ключових міських площ. У цих зонах відбуваються святкові події, міські фестивалі та громадські зібрання, що зумовлює короточасне, але інтенсивне навантаження на простір у певні часові проміжки.

Зона громадського харчування, розташована вздовж пішохідної вулиці, функціонує як соціально активний простір щоденного користування. Вона приваблює різні вікові та соціальні групи, забезпечуючи місця для неформального спілкування, відпочинку та короточасного перебування. Найвища активність цієї зони припадає на другу половину дня та вечірній час.

Комунікаційна зона вздовж бульварів виконує роль основної пішохідної та візуальної осі середмістя, забезпечуючи зв'язок між окремими функціональними просторами. Вона використовується протягом усього дня як транзитна,

прогулянкова та оглядова територія, поєднуючи рекреаційні та громадські функції.

Спортивні та ігрові зони орієнтовані на активні види дозвілля дітей, молоді та сімей із дітьми. Їх найбільша функціональна активність спостерігається у післяобідній час та у вихідні дні, що обумовлює потребу у безпечному плануванні та достатньому рівні благоустрою.

Таким чином, часовий розподіл функціональних процесів дозволяє збалансувати навантаження на громадські простори пішохідної зони Житомира, забезпечити комфортне співіснування різних сценаріїв використання та сформувати цілісне, багатофункціональне міське середовище (рис.4.3.1.1).

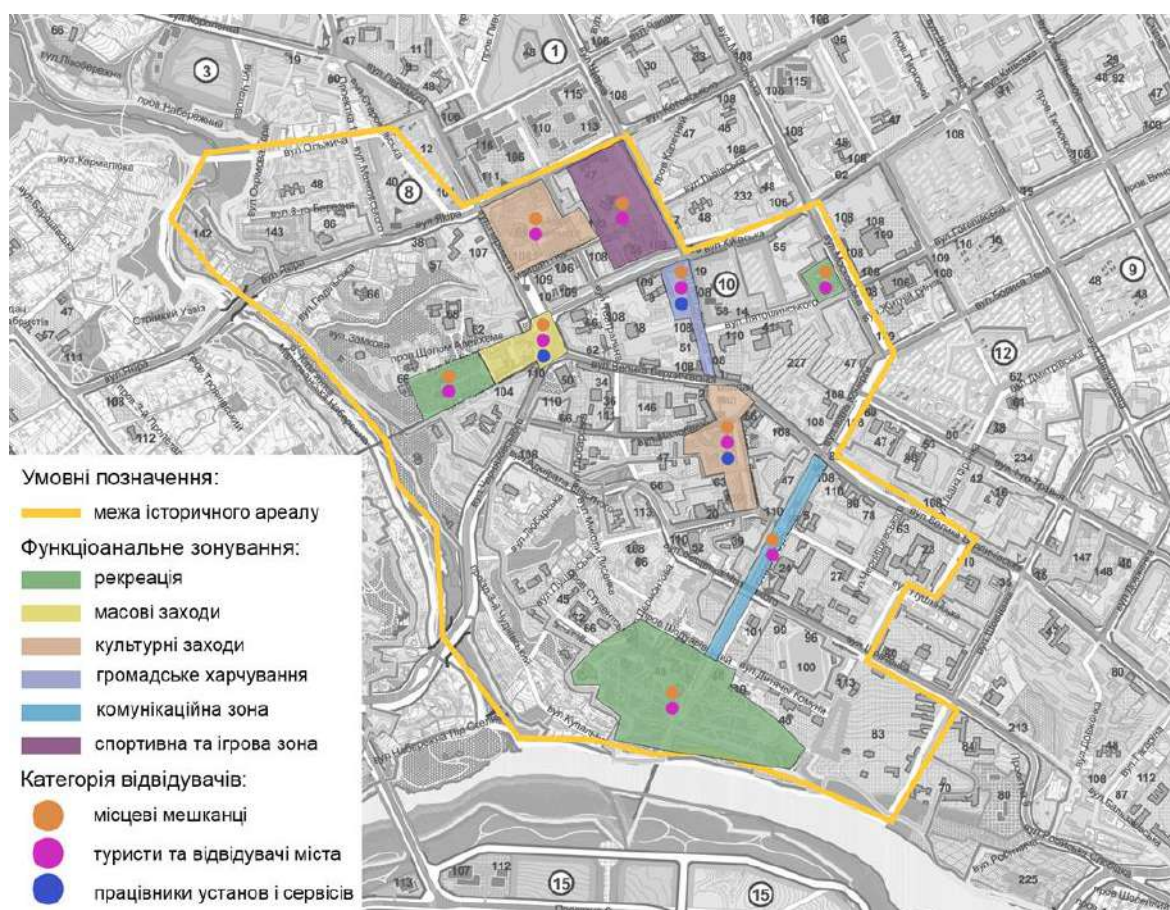

Рис. 4.3.1.1. Схема часового моделювання функціональних процесів

4.3.2. Об'ємно-просторова композиція містобудівного чи ландшафтно-рекреаційного об'єкта

В об'ємно-просторовій композиції закладено цілісну систему взаємопов'язаних територій, що формують єдину просторову структуру центральної частини міста. Основу композиції становлять дві ключові домінанти

— головні міські площі, які відіграють роль композиційних і функціональних центрів громадського життя (рис.4.3.2.1).

Від
зазначених
домінант радіально
розходяться
композиційні осі,
що поєднують
площі з
прилеглими
громадськими
просторами,
пішохідними
вулицями та
бульварами.

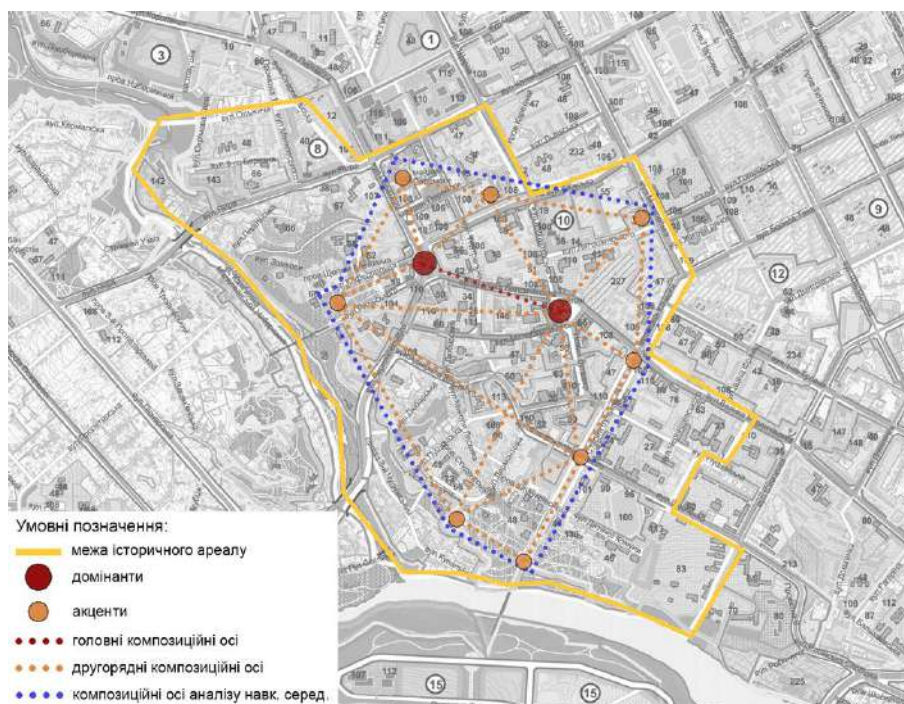

Рис. 4.3.2.1. Схема об'ємно-просторової композиції містобудівного об'єкта

Уздовж цих осей сформовано систему акцентів, представлених об'єктами громадського призначення, зонами відпочинку, культурними осередками та активними пішохідними просторами, які підсилюють просторову виразність середовища та забезпечують візуальну орієнтацію.

Композиційна структура має радіально-променевий характер із елементами розгалуження, що зумовлено нерівномірним розташуванням історично значущих об'єктів та громадських зон у межах проектної території. Така організація дозволяє сформувати ієрархію просторів різного рангу — від головних площ до другорядних громадських осередків, забезпечуючи поступовий перехід масштабів і функцій.

У цілому об'ємно-просторова композиція спрямована на підкреслення значення центральних площ як містоформуючих елементів, інтеграцію громадських зон у єдину систему та створення зрозумілого, логічно вибудованого міського простору з чітко вираженими композиційними зв'язками.

4.3.3. Підбір засобів виразності урбанізованого чи ландшафтно-рекреаційного середовища

Підбір засобів виразності є важливим етапом формування цілісного образу ландшафтно-рекреаційного об'єкту. Вони спрямовані на підкреслення планувальної структури, історичного контексту та функціонального наповнення території. Завдяки використанню ландшафтних, архітектурних і візуальних елементів створюється виразне середовище, що забезпечує комфортне сприйняття простору та його ідентифікацію в міській структурі (рис.4.3.3.1).

Рис 4.3.3.1. Схема засобів виразності ландшафтно-рекреаційного середовища

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 4

Таким чином, запропонована художня концепція формування громадських просторів історичного середмістя Житомир базується на принципах «повільного міста» та спрямована на створення цілісного, людиноорієнтованого міського середовища. У процесі дослідження виявлено, що ключовою проблемою території є фрагментованість просторів, домінування транспортної інфраструктури та недостатня інтеграція природних елементів, що знижує якість міського середовища та його емоційне сприйняття.

Розроблена концепція передбачає об'єднання існуючих громадських просторів у єдину пішохідну систему, де основну роль відіграє безперервний маршрут, що поєднує історичні, культурні та рекреаційні об'єкти. Важливим аспектом є інтеграція природного ландшафту, озеленення та формування комфортного середовища для різних груп користувачів, що сприяє підвищенню якості життя та соціальної активності.

Встановлено, що застосування тематичного зонування, сценарного та емоційного моделювання дозволяє сформувати багатофункціональний простір, адаптивний до різних часових та поведінкових сценаріїв. Використання принципів японського саду дзен підсилює концепцію через створення середовища споглядання, тиші та внутрішньої рівноваги.

У результаті реалізації проєктних рішень середмістя трансформується у цілісну систему взаємопов'язаних просторів, що поєднують історичну спадщину, природні елементи та сучасні засоби благоустрою. Це забезпечує формування гармонійного, естетично виразного та функціонально ефективного міського середовища, орієнтованого на сталий розвиток, збереження ідентичності та підвищення комфорту перебування людини в місті.

РОЗДІЛ 5. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Загальні поняття про Цивільний Захист України

Цивільний захист України – це функція держави, спрямована на захист населення, території, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період [49].

Надзвичайна ситуація (НС) – порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єктах або територіях, спричинене аварією, катастрофою, епідемією, стихійним лихом, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат, а також велике зараження людей і тварин [50].

Загальними ознаками надзвичайних ситуацій є:

- Наявність або загроза загибелі людей;
- Істотне погіршення стану довкілля;
- Матеріальні збитки;
- Суттєві погіршення умов життєдіяльності населення [50].

За масштабом поширення з урахуванням тяжких наслідків НС можуть бути:

- Загальнодержавного рівня;
- Регіонального рівня;
- Місцевого рівня;
- Об'єктового рівня [50].

За швидкістю і раптовістю протікання НС класифікують на:

- Раптові (вибухи, землетруси, транспортні аварії та катастрофи);
- НС, які швидко поширюються (аварії з викидом СДОР, утворення хвиль прориву на гідрологічних спорудах, пожежі, тощо);
- НС, які поширюються з помірною швидкістю (аварії з викидом радіоактивних речовин, аварії на комунально-енергетичних мережах);

- НС, яка повільно поширюється (посухи, епідемія, екологічно небезпечні явища);

Завдання Цивільного захисту (ЦЗ) України:

- Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного походження і вжиття заходів для зменшення збитків та втрат у разі аварій, катастроф, вибухів, великих пожеж і стихійних лих;

- Оповіщення населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний час та постійне інформування його про наявну обстановку;

- Захист населення від наслідків стихійних лих, аварій, катастроф, великих пожеж і застосованих засобів ураження;

- Організація життєзабезпечення населення під час аварій, катастроф, стихійного лиха та у воєнний час;

- Організація та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у районах лиха та в осередках ураження;

Розділ І.

5.1. Характеристика району в якому проєктується об'єкт

5.1.1 Коротка характеристика району забудови

Територія дослідження розташована в межах історичного ареалу м. Житомира та охоплює центральну частину міста, що сформувалась у процесі тривалого історичного розвитку і є осередком культурної, адміністративної та громадської активності.

Ділянка дослідження включає систему відкритих громадських просторів середмістя, що формують цілісну пішохідно-комунікаційну структуру та відіграють важливу роль у функціонуванні міського середовища.

Межі досліджуваної території умовно визначаються:

- на півночі – вулицями історичного центру (вулиця Михайла Грушевського та вулиця Небесної сотні);

- на сході – житловою та громадською забудовою центральної частини міста (вулиця Шевченка та вулиця Велика Бердичівська);

- на півдні – територіями громадського призначення, озелененими зонами та річкою Тетерів;

- на заході – вулицею Ольжича та річкою Кам'янка.

Територію оточують переважно 5–7-поверхові будівлі історичної забудови, а також окремі об'єкти громадського призначення. В межах ареалу розташовані площі, пішохідні вулиці, бульвари та сквери, що формують систему відкритих громадських просторів.

На території дослідження існують діючі інженерні комунікації, що потребують уточнення топографічною зйомкою М 1:500.

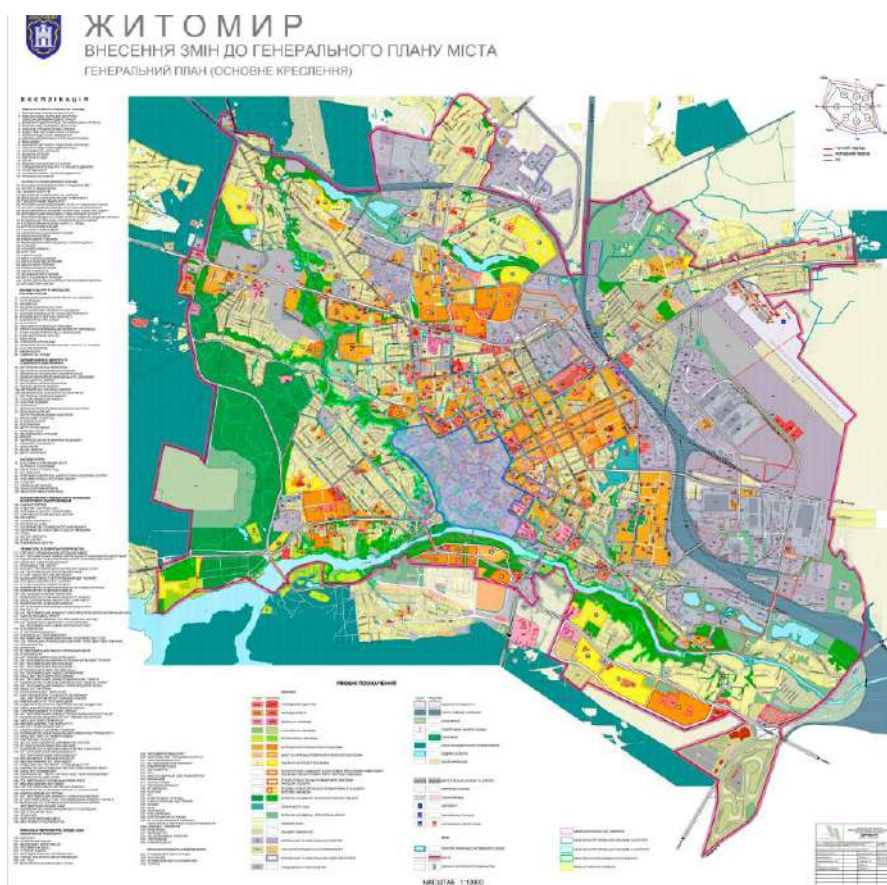

Рис.5.1.1.1. Схема розміщення ділянки проектування в мережі міста [27]

5.1.2 Коротка характеристика об'єкту проектування

Розташування – м. Житомир, історичний ареал середмістя (в межах вулиць Михайлівської, Великої Бердичівської, Київської, Театральної, Нового та Старого бульварів).

Назва проекту: «Методи ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичному ареалі великих міст (на прикладі середмістя м. Житомира)». Проект передбачає комплексну регенерацію відкритих громадських просторів з метою підвищення їх функціональної, екологічної та естетичної якості, а також створення комфортного середовища для мешканців і туристів.

Ділянка проектування охоплює центральну частину міста орієнтовною площею близько 25–35 га та включає систему площ, пішохідних вулиць, бульварів і скверів, що формують громадський центр міста. Територія оточена житловою та громадською забудовою, а також магістральними вулицями загальноміського значення.

Відкритий міський громадський простір включає такі будівлі та споруди:

АДМІНІСТРАТИВНІ ТА ГРОМАДСЬКІ УСТАНОВИ

1. Житомирська міська рада
2. Обласна державна адміністрація
3. Адміністративні будівлі та офісні центри

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНІ ЗАКЛАДИ

4. Житомирський обласний музично-драматичний театр ім. І. Кочерги
5. Житомирська обласна філармонія
6. Музеї та виставкові простори
7. Бібліотеки

ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ, ГРОМАДСЬКОГО ТА ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

8. Магазини та торгові заклади
9. Кафе, ресторани, кав'ярні
10. Заклади сфери послуг

РЕКРЕАЦІЙНІ ТА ГРОМАДСЬКІ ПРОСТОРИ

11. Пішохідна вулиця Михайлівська
12. Майдан Корольова
13. Новий бульвар

14. Старий бульвар

15. Сквери та озеленені території

Основні будівлі та споруди представлені історичною забудовою XIX–XX ст., а також окремими сучасними об'єктами. Основні матеріали – цегла, тиньк, камінь, сучасні фасадні системи.

Кількість постійного складу працівників – орієнтовно 800–1200 чол.

Кількість відвідувачів у піковий час – 2000–3000 чол.

Максимальна кількість людей на території – до 4000 чол.

Режим експлуатації – цілодобовий, із найбільшою активністю у денний та вечірній час. Проект передбачає ландшафтно-планувальну регенерацію території з урахуванням історико-культурного контексту, формування безперервної системи громадських просторів та підвищення якості міського середовища.

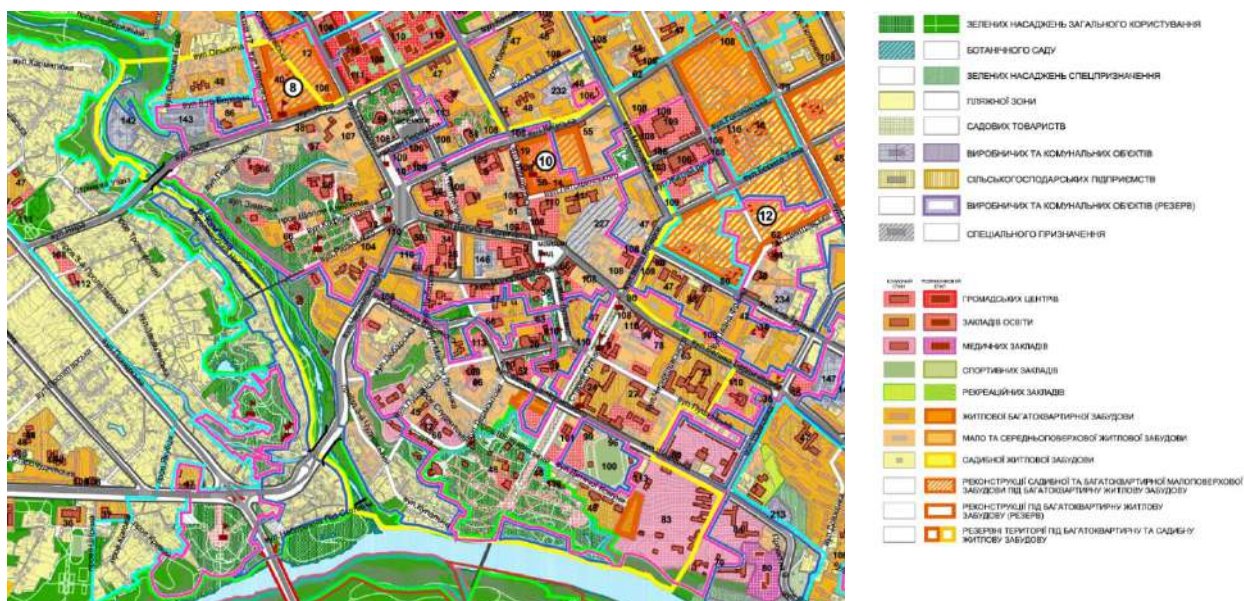

Рис. 5.1.2.1. Генеральний план території історичного ареалу м. Житомира [27]

Розділ II.

5.2 Обґрунтування та прийняття рішення з питань Цивільного захисту

5.2.1 Аналіз потенційно-небезпечних об'єктів в районі проектування

Житомир є значним промисловим центром, на території якого функціонує велика кількість підприємств різного профілю. Частина з них у своїй діяльності використовує сильнодіючі отруйні речовини (СДОР), токсичні матеріали та інші небезпечні компоненти, що створює потенційну загрозу виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру.

До потенційно небезпечних об'єктів належать підприємства водопровідно-каналізаційного господарства (КП «Житомирський ВУВКГ»), де застосовується хлор для знезараження води; підприємства з утилізації небезпечних відходів (ТОВ «Вівам» – демеркуризація ртутьвмісних ламп і приладів); підприємства з обробки та утилізації відходів (КАТП-0628); підприємства з переробки полімерних матеріалів (ТОВ «Жерок-Альфа»); а також окремі промислові підприємства, зокрема ВАТ «Електровимірювач», де можливі техногенні аварії.

У разі аварій на зазначених об'єктах можливе виникнення зон хімічного зараження (внаслідок викиду хлору, ртуті, токсичних газів), а також пожеж, вибухів і забруднення навколишнього середовища, що становить небезпеку для населення та територій міста, зокрема історичного ареалу.

Найбільш небезпечним об'єктом з точки зору можливого хімічного ураження для центральної частини м. Житомира є КП «Житомирський ВУВКГ», оскільки у технологічних процесах використовується хлор, який належить до сильнодіючих отруйних речовин. Об'єкт розташований на відстані близько 3 км від території проєктування (історичного центру міста). У разі аварійного викиду можливе швидке поширення токсичної хмари, що за несприятливих метеорологічних умов може досягти центральної частини міста та спричинити ураження населення (рис.5.2.1.1).

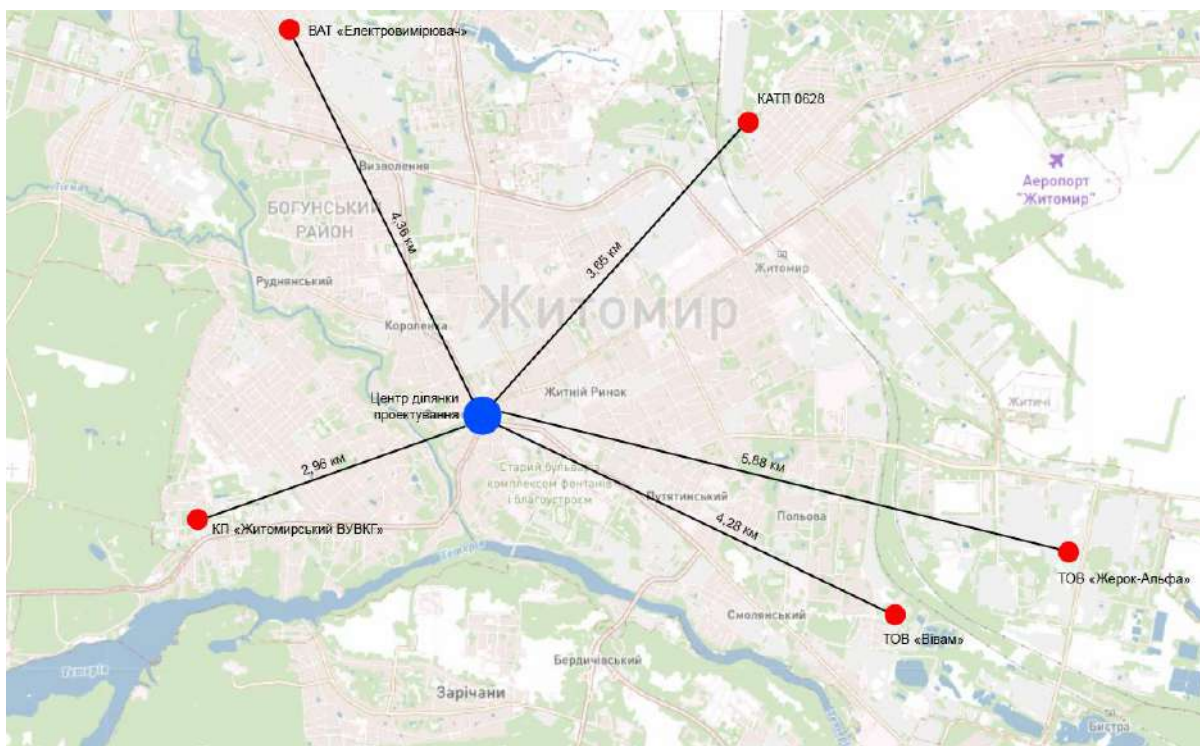

Рис.5.2.1.1. Схема розташування ділянки проектування відносно потенційно-небезпечних об'єктів

5.2.2. Оцінка обстановки при аварії на потенційно-небезпечному об'єкті

Задача по хімії

1.) Визначення розмірів та площі зони хімічного зараження

Вихідні дані –

Об'єкт знаходиться в зоні можливої НС;

—віддалення об'єкту від центру вибуху – 2,96 км;

- тип СДОР – Хлор;

- кількість СДОР – $q = 60$ т;

- тип ємності з СДОР – обвалований

- швидкість середнього вітру – 2,4 м/с;

- погодні умови – ізотермія;

Глибина розповсюдження повітря при ізотермії – 19 км.

Поправочний коефіцієнт 0,63.

Глибина зони зараження: $\Gamma = 19 \cdot 0,63 = 11,97$ км

$\Pi = 0,15 \cdot 11,97 = 1,7955$ км – ширина зони ураження при ізотермії

Визначаємо площу зони хімічного зараження за спрощеною формулою -S:

$$S = 0,5 \times \Gamma \times \Pi = 0,5 \cdot 11,97 \cdot 1,7955 = 10,75 \text{ км}$$

2.) Визначення часу підходу зараженого повітря до об'єкту проектування
($V = 4 \text{ м/с}$ – швидкість перенесення хмари СДОР повітряним потоком)

$$t = (R \times 1000) / (W \times 60) = (2960 \times 1000) / (4 \times 60) = 2960/240 = 12,3 \text{ хв.};$$

3.) Визначення часу вражаючої дії СДОР.

Поправочний коефіцієнт 0,6 для прийнятої швидкості вітру

$$t_{\text{ураж}} = 22 \cdot 0,6 = 13,2 \text{ хв} = 0,22 \text{ год.}$$

4.) Визначення зони можливого хімічного зараження (рис. 5.2.2.1)

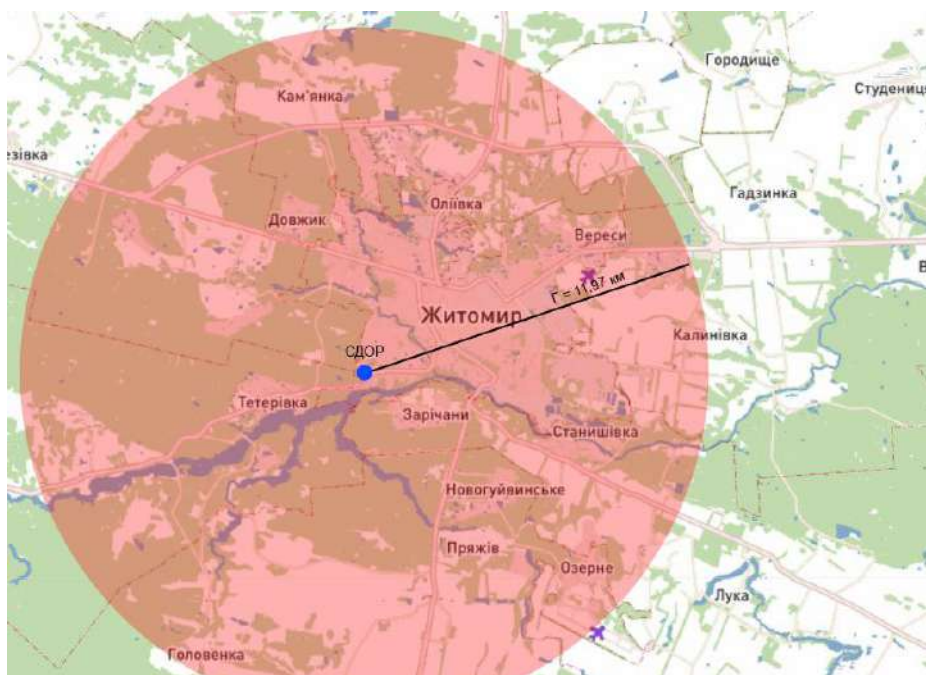

Рис. 5.2.2.1. Схема зони можливого хімічного зараження

5.3 Розрахунок заходів Цивільного захисту на об'єкті, що проектується

5.3.1. Розрахунок заходу Цивільного захисту

Евакуація — комплекс заходів щодо організованого вивезення (виведення) населення з районів (місць), зон можливого впливу наслідків надзвичайних ситуацій і розміщення його у безпечних районах (місцях) у разі виникнення безпосередньої загрози життю та заподіяння шкоди здоров'ю людей [51].

Розрізняють такі види евакуації:

- загальна евакуація - будівля або населений пункт звільняються повністю;

- часткова евакуація - звільняється частина приміщення, населеного пункту чи адміністративного району. При частковій евакуації необхідно обмежити господарсько-виробничу діяльність і збільшити шанси на врятування. Така евакуація в будь-яку мить може перерости в загальну евакуацію;

- негайна евакуація є терміновим заходом, якщо надзвичайна подія (пожежа, вибух, аварія та інш.) уже виникла, або може виникнути в обмежений відрізок часу. Кожний з названих видів евакуації під впливом обстановки, що змінюється, може перерости в негайну евакуацію;

- тимчасова евакуація - проводиться при порівняно невеликій, тимчасовій загрозі (підняття рівня води, хімічна аварія на віддаленні та інш.).

Відвідувачі повинні бути евакуйовані за межі міста в небезпечне місце автомобільним, автобусним чи пішим шляхом.

Оповіщає і організує евакуацію евакокомісія. Голова комісії - заступник директора парку. Він визначає та узгоджує маршрути евакуації з органами державного управління та відповідними структурними підрозділами ДСНС.

В даному випадку Маршрут евакуації проходить від Соборної площі по вулиці Київська в район с. Глибочиці.

Працівники та охорона об'єкту залишаються на місці та забезпечується індивідуальними засобами захисту.

Голова комісії визначає місце Збірної евакуаційного пункту (ЗЕП); маршрути евакуації з приміщень; кількість евакуаційних груп (не більше 100 чоловік в одній групі);призначає старших груп; спосіб евакуації; маршрут евакуації та кроки маршрутів, Проміжні пункти евакуації (ППЕ); Приймальний евакуаційний пункт (ПЕП).

Основний спосіб евакуації комбінований [52].

5.3.2 Графічна частина плану евакуації

- Умовні позначення:
- Центральна площа
 - ЗЕП Збірний евакуаційний пункт
 - ПТЕ Проміжний пункт евакуації
 - ПЕП Приймальний евакуаційний пункт
 - Р Пункт регулювання
 - Автомобільний маршрут
 - - - Піший маршрут

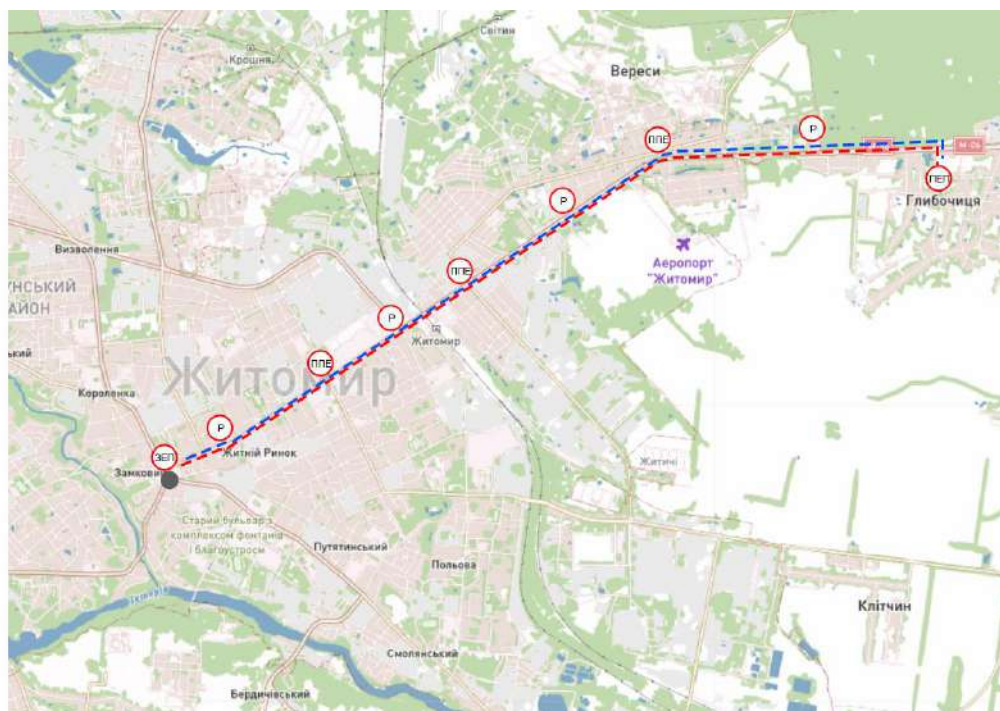

Рис.5.3.2.1 Схема евакуації населення

Також для забезпечення безпеки населення в умовах можливих надзвичайних ситуацій у межах території проектування передбачено використання існуючого фонду захисних споруд цивільного захисту м. Житомира. На території міста функціонує мережа укриттів, до якої входять сховища, протирадіаційні укриття та найпростіші укриття (підвальні приміщення громадських і житлових будівель), що можуть бути використані для захисту населення (рис.5.3.2.2).

Рис.5.3.2.1 Мапа сховищ у м. Житомир [53]

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 5

Кодекс Цивільного захисту України регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагування на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності при виникненні надзвичайних ситуацій і проведенні відповідних заходів щодо їх ліквідації.

Ділянка проєктування розташована в зоні можливого хімічного зараження, яке може виникнути внаслідок аварії на потенційно небезпечному об'єкті з викидом сильнодіючих отруйних речовин (хлору).

Евакуація населення передбачається з використанням автомобільного транспорту та пішохідних маршрутів у напрямку безпечних територій і збірних евакуаційних пунктів (с. Глибочиці).

Своєчасне оповіщення населення, врахування розрахованого часу підходу хмари зараженого повітря та організація заходів цивільного захисту дозволяють мінімізувати ризики для життя і здоров'я людей.

ВИСНОВКИ

1. У процесі дослідження проаналізовано наукові праці, монографії, статті та світовий досвід, дотичні до теми ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичних ареалах великих міст. Визначено теоретичні передумови формування гармонійного міського середовища та встановлено, що громадські простори формуються як система площинних, лінійних і точкових елементів, інтегрованих у пішохідно-комунікаційний каркас міста. Проаналізовано функціональне наповнення громадських просторів, що залежить від їх місця у структурі міста та включає рекреаційні, культурні, транзитні й соціально-комунікаційні функції. Визначено основні фактори формування якісного середовища: містобудівні, історико-культурні, соціальні, екологічні та економічні.

2. Розглянуто основні принципи та методи ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичному середовищі. До ключових принципів віднесено: контекстуальність, збереження історичної ідентичності, екологічність, поліфункціональність, інклюзивність, ергономічність та пріоритет пішохода. Проаналізовано засоби організації міського середовища — планувальні, функціональні та ландшафтно-художні. Встановлено, що комплексне застосування містобудівних, функціонально-адаптивних, ландшафтно-екологічних та соціокультурних методів забезпечує підвищення життєздатності та комфортності громадських просторів.

3. Проведено аналіз громадських просторів історичного ареалу середмістя м. Житомира, який показав значний історико-культурний та природний потенціал території. Водночас виявлено ряд проблем: деградацію окремих просторів, фрагментарність пішохідних зв'язків, недостатній рівень благоустрою, нерівномірне озеленення та слабе використання природного рельєфу. Проектні пропозиції базуються на формуванні цілісного пішохідно-ландшафтного каркасу, організації безперервної системи громадських просторів, функціональному зонуванні, розвитку озеленення та інтеграції природних елементів у міське середовище.

4. Проєкт благоустрою та регенерації території виконано на основі концепції поєднання історичного середовища з сучасними підходами до організації міського простору. Запропоновано архітектурно-естетичні та просторово-композиційні рішення, спрямовані на формування людиноорієнтованого середовища, підвищення естетичної виразності та комфортності громадських просторів. Впровадження тематичного зонування, елементів благоустрою, озеленення та сценарного використання території сприяє збереженню історичної ідентичності середмістя Житомира та підвищенню якості міського середовища.

5. Враховуючи розташування потенційно небезпечних об'єктів у межах м. Житомира, зокрема КП «Житомирський ВУВКГ», що знаходиться на відстані близько 3 км від території проєктування, визначено можливість виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру, пов'язаної з викидом хлору. Розроблено заходи цивільного захисту населення у зоні можливого хімічного ураження, які передбачають систему оповіщення, використання захисних споруд, організацію евакуації населення у безпечні райони (с. Глибочиці) та мінімізацію негативного впливу небезпечних факторів на населення і міське середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рибчинський О. В., Формування і ревіталізація середмість історичних міст України. – Львів, 2017 р. – 438 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://old.lpnu.ua/sites/default/files/dissertation/2017/5278/dysertaciya_rybchynskyy-1.pdf
2. Кравченко О. В., Принципи архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів з порушеними територіями. – Київ, 2015 р. – 237 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/dis.doc.docx%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/dis.doc.docx%20(5).pdf)
3. Головатюк А. К., Семантичні архітектурні стереотипи громадського публічного простору міста. – Київ, 2022 р. – 257 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Дисертація-Голаватюк-А.К..pdf>
4. Гусев М. О., Принципи формування і розвитку відкритих просторів міста. – Київ, 2021 р. – 225 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/Дисертація_на_здобуття_наукового_ступеня_к.а._Гусева_Микити_Олександровича.pdf.pdf
5. Куцина І. А., Принципи і методи формування пішохідних просторів малих і середніх міст (на прикладі м. Ужгорода). – Київ, 2018 р. – 144 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/29358?utm_source=chatgpt.com
6. Лещенко Н. А., Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст. – Київ, 2020 р. – 447 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/Дисертація_д._а._Лещенко_Неллі_Арсентіївни.pdf%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Дисертація_д._а._Лещенко_Неллі_Арсентіївни.pdf%20(1).pdf)
7. Парнета М. Б., Принципи та засоби формування і розвитку медійності архітектури громадських просторів. – Львів, 2024 р. – 230 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2024/radaphd/26480/parnetadisertaciya.pdf>

8. Олійник О. П., Теоретико-методологічні основи формоутворення міських громадських просторів. – Харків, 2020 р. – 452 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/dis.doc.docx%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/dis.doc.docx%20(3).pdf)

9. Олійник О. П., Відкритий міський простір як об'єкт культурної спадщини: методи виявлення та збереження. – Харків, 2020 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/User/Downloads/227475-Текст%20статті-517893-1-10-20210323.pdf>

10. Кисельов В. М., Кисельова Г. В., Роль озелених громадських просторів в формуванні міського середовища. – Київ, 2023 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1sjdhfeVFBf0eD8TVbVH0zQhcyCBo2x9W/view>

11. Ринок Старого міста. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://andy-travel.com.ua/varshava-rynok-starogo-mista>

12. Громадський простір – для людей: досвід Великобританії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rubryka.com/article/gromadskyj-prostir-dlya-lyudej-dosvid-velykoyi-brytaniyi/>

13. Громадський простір – для людей: досвід Німеччини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rubryka.com/article/gromadskyj-prostir-dlya-lyudej-dosvid-nimechchyny/>

14. Екскурсія містом: Контрактова площа. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tykyiv.com/vulici/ekskursiia-mistom-kontraktova-ploshcha/>

15. Площа Ринок (Львів). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Площа_Ринок_\(Львів\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Площа_Ринок_(Львів))

16. Освітній хаб UNIT.City. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kotsiuba.com/project/unit-city-innovation-park>

17. Державні будівельні норми ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій. – Мінрегіон України, 2019. – 177 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/BN01_2050-6065-7237-3998_00bbca7408.pdf

18. Державні будівельні норми України ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів – Київ: Мінрегіон України, 2022. – 60 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199686959802877315?doc_type=2

19. Державні будівельні норми України ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. – Київ: Мінрегіон України, 2018. – 75 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3192362160978134152?doc_type=2

20. Державні будівельні норми України ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій. – Вид. офіц. – К.: Мінрегіон України, 2012. – 44 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3256066732866930460

21. . Державні будівельні норми України ДБН Б.1.1-15:2012. Склад та зміст генерального плану населеного пункту. – Київ: Мінрегіон України, 2012. – 37 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/08/DBN-B.1.1-15-2012.-Sklad-ta-zmist-generalnogo-pla.pdf>

22. Закон України «Про охорону культурної спадщини». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 39, ст.333 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>

23. Лефевр А. Виробництво простору, 1974 / Lefebvre H., 1991. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/15910183/page:11/>

24. Global Report on Culture for Sustainable Urban Development, UNESCO, 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246291>

25. Гейл Я. Життя між будівлями, 1971 / Gehl J., 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://cus.ubt-uni.net/wp-content/uploads/2024/11/Jan-Gehl-Life-Between-Buildings_-Using-Public-Space-2011-Island-Press.pdf

26. Ситуаційний план Житомира. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://maps.visicom.ua/c/28.63174,50.27299,12/f/STL1NN7DT?lang=uk>

27. Генеральний план міста Житомира . – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=6283>
28. Історико-архітектурний опорний план. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=8983>
29. Історія Житомира. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=362>
30. Карта Житомира. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://etoretro.ru/pic30508.htm>
31. Старий Житомир. Галерея. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://histzytom.blogspot.com/p/blog-page_16.html
32. Державний реєстр нерухомих пам'яток України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mcsc.gov.ua/kulturna-spadshchyna/derzhavnyy-reiestr-nerukhomykh-pam-iatok-ukrainy/>
33. Реконструкція набережної у парку Гагаріна в Житомирі. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zhzh.com.ua/zhitomir/2019-07-29-4260.html>
34. Реконструкції площі Соборної та Перемоги. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zhzh.com.ua/zhitomir/2019-05-20-3588.html>
35. Тендер на будівництво Палацу спорту. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.zhitomir.info/news_185825.html
36. Синагога. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://1552.com.ua/catalog/sinagoga-12844/>
37. Кафедральний костел Святої Софії (м. Житомир). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vandrivka.com.ua/kafedralnij-kostel-svyatoyi-sofiyi-m-zhitomir/>
38. Спасо-Преображенський кафедральний собор (м. Житомир). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vandrivka.com.ua/spaso-preobrazhenskij-kafedralnij-sobor-m-zhitomir/>

39. Пам'ятник жертвам Голодомору. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zruchno.travel/ObjectEntity/ObjectEntity?idCrm=e1dcf605-d807-7e66-3069-589c94a7daca&lang=ua>
40. Пішохідна вулиця Михайлівська. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://via-regia.org.ua/sights/vulyczya-myhajlivska-pishohidna/>
41. Замкова гора. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://tamtour.com.ua/zamkova-hora>
42. Музей космонавтики ім. С.П. Корольова (м. Житомир). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vandrivka.com.ua/muzej-kosmonavtiki-im-s-p-korolova-m-zhitomir/>
43. Пам'ятник морозиву. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mista.ua/Памятки/Памятники/пам'ятник-морозиву/2381/?setcity=321>
44. Скеля Голова Чацького. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Скеля_Голова_Чацького
45. Семінарійський костел Святого Йоана з Дуклі. – [Електронний ресурс] –

Режим
доступу:

[https://uk.wikipedia.org/wiki/Семінарійський_костел_Святого_Йоана_з_Дуклі_\(Житомир\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Семінарійський_костел_Святого_Йоана_з_Дуклі_(Житомир))
46. Історія Житомира. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=362>
47. Житомир. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Житомир>
48. Житомирські міські легенди та перекази про містичне. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zt.20minut.ua/Nashe-mynule/zhitomirski-miski-legendi-ta-perekazi-pro-mistichne-11283367.html>
49. Термін «Цивільний захист». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/32604:52289>
50. Надзвичайна ситуація. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Надзвичайна_ситуація

51. Термін «Евакуація». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/7975>

52. Заходи з евакуації. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://legalaid.wiki/index.php/Заходи_з_евакуації

53. Інтерактивна карта розташування сховищ та найпростіших укриттів. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=16964>

ДОДАТКИ

Додаток 1

ЗАВДАННЯ НА ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОГО ПРОЄКТУ

Назва вищого навчального закладу КНУБАФакультет: АрхітектурнийКафедра МістобудуванняОсвітній рівень: МагістрГалузь знань: G «Інженерія, виробництво та будівництво»Спеціальність: G17 – Архітектура та містобудуванняОсвітньо-наукова програма: Містобудування

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні кафедри
містобудування
зав. каф. професор, д. арх.
Шебек Н. М. _____

Студент Вакульчук Ангеліна ВасилівнаГрупа МБМ-24-16Керівник канд. арх., доц. Войко Н.Ю.

1. Тема магістерської роботи: Методи ландшафтно-планувальної _____
регенерації громадських просторів в історичному ареалі великих міст (на прикладі середмістя Житомира)
2. Вид містобудівної документації: Детальний план території
3. Назва території розроблення містобудівної документації: територія громадських просторів в історичному ареалі середмістя м. Житомира
4. Площа території проектування: 95 га
5. Перелік джерел вихідних даних: генеральний план міста, історико-архітектурний опорний план, схема існуючих планувальних обмежень, детальний план історичного ареалу міста.
6. Перелік чинних нормативно-правових документів, яким мають відповідати проєктні пропозиції:
Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»,
Закон України «Про охорону культурної спадщини»,
Закон України «Про благоустрій населених пунктів»,
ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій»,
ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій»,
ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів»,
ДБН Б.1.1-14:2021 «Склад та зміст містобудівної документації на місцевому рівні»,
ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».
7. Узагальнення даних комплексної оцінки території:

7.1. Просторово-планувальна організація території:

Історичний ареал міста. Поєднання радіальної та прямокутної мереж вулиць. Головними осями є вулиці Київська, Велика Бердичівська, Перемоги та проспект Незалежності.

7.2. Землеустрій та землекористування:

Земельні ділянки використовуються переважно для громадської забудови та відкритих публічних просторів.

7.3. Ландшафтне планування

Озеленення має фрагментарний характер. На території протікає річка Тетерів.

7.4. Обмеження у використанні земельних ділянок:

На території діють містобудівні та охоронні обмеження, пов'язані з історичною забудовою та функцією громадського центру (нанесені на схемі планувальних обмежень).

7.5. Забудова територій та господарська діяльність:

Переважає громадська забудова радянського періоду з наявністю незабудованих та резервних ділянок.

7.6. Обслуговування населення:

Територія забезпечує потреби населення у культурному, соціальному та рекреаційному обслуговуванні.

7.7. Транспортна мобільність та інфраструктура:

Характерна висока транспортна доступність із переважанням пішохідних зв'язків у межах центральної частини міста (нанесені на схемі міського та зовнішнього транспорту).

7.8. Інженерне забезпечення території, трубопровідний транспорт та телекомунікації:

Централізоване водопостачання, каналізація, газопостачання, тепlopостачання, електрозабезпечення, зв'язок (нанесені на схемі інженерного обладнання).

7.9. Підготовка та благоустрій території:

Територія історичного ареалу потребує впорядкування покриттів, демонтажу дисгармонійних елементів і збереження цінної забудови. Передбачено облаштування пішохідних зон, безбар'єрного середовища та оновлення інженерної інфраструктури. Озеленення підлягає збереженню та доповненню для покращення мікроклімату.

8. Вимоги до проектних рішень:

8.1. Просторово-планувальна організація території.

Враховує логіку планувальної структури, зв'язок із магістральними вулицями та інтеграцію відкритих громадських просторів у міське середовище.

8.2. Ландшафтне планування

Формування системи озеленення та благоустрою території, організація пішохідно-ландшафтних зв'язків, збереження історичного та природного

середовища, підвищення екологічної комфортності території та створення рекреаційних і громадських просторів.

8.3. Обмеження у використанні земельних ділянок.

Використання територій історичного ареалу здійснюється з урахуванням пам'яткоохоронних, містобудівних та інженерних обмежень. Забороняється дисгармонійне нове будівництво, що порушує історичну структуру та візуальні зв'язки, а також регламентується рівень антропогенного навантаження.

8.4. Функціональне зонування території детального планування.

Функціональне зонування передбачає поділ території на пішохідні, рекреаційні та громадські зони з урахуванням історичного контексту. Забезпечується розмежування транзитних і стаціонарних просторів та баланс між активним використанням і збереженням культурної цінності середовища.

8.5. Забудова територій та господарська діяльність.

Проектні рішення повинні враховувати існуючу забудову та резервні ділянки, інтегрувати нові об'єкти у контекст історичного середовища та забезпечувати сталий розвиток території.

8.6. Обслуговування населення.

Передбачення інфраструктури для задоволення культурних, соціальних та рекреаційних потреб мешканців.

8.7. Транспортна мобільність та інфраструктура.

Оптимізація транспортних потоків, переважання пішохідних зв'язків у межах центральної частини, забезпечення доступності об'єктів громадського призначення.

8.8. Інженерне забезпечення території, трубопровідний транспорт та телекомунікації.

Планування та модернізація інженерних мереж, забезпечення водопостачання, каналізації, електропостачання та сучасних телекомунікаційних рішень.

8.9. Охорона земель, інженерна підготовка та благоустрій території.

Розробка рішень із оновлення благоустрою відповідно до сучасних вимог комфорту, безпеки та сталого розвитку. Передбачення зон відпочинку, освітлення, озеленення та інфраструктурних елементів.

8.10. Художня програма формоутворення об'єкта проектування.

Розробка естетичної концепції території, формування гармонійного образу громадського простору та інтеграція художніх рішень у загальну містобудівну структуру.

9. Розрахунок основних проектних показників детального плану території

Назва показника	Одиниця виміру	Існуючий стан	Довгострокова перспектива (понад 10 років)
Територія			
Територія в межах проекту, у тому числі:	га/%	95/100	
- територія водних поверхонь	га/%	-	
- майданчик для спортивних ігор	га/%	-	
- зелені насадження	га/%	6,6/6,9	
- пляжі	га/%	-	
- майданчики для культурних подій	га/%	2,05/2,15	
- майданчики для відпочинку	га/%	7,12/7,49	
- вулиці, площі (крім вулиць мікрорайонного значення)	га/%	10/10,53	
Вулично-дорожня мережа та міський пасажирський транспорт			
- пішохідна та веломережа	км	2	
- відкриті автостоянки для тимчасового (постійного зберігання автомобілів)	місць	30	
Інженерне обладнання			
- інженерна підготовка та благоустрій	га/%		
- територія, що потребує заходів з інженерної підготовки з різних причин	га/%	-	
- санітарно-захисні зони (в межах та поза межами ділянки)	га	-	

10. Перелік проектних матеріалів:

10.1. Перелік графічних матеріалів детального плану окремої території в межах або за межами населеного пункту:

- Схема розташування міста в системі розселення М 1:200000;
- Схема існуючого використання території та схема існуючих обмежень у використанні земель М 1:10000
- Проектний план та схема проектних обмежень у використанні земель М 1:5000
- План функціонального зонування території М 1:10000.
- Схема геоморфологічного аналізу М 1:10000
- Схема транспортної мобільності та інфраструктури М 1:10000.
- Фрагмент проектного плану з детальною розробкою озеленення і благоустрою 1:10000

10.2. Розгортки (min 2) М 1:500.

10.3. Розрізи проектного об'єкту (за необхідності) М 1:500

10.4. Перспективні зображення.

10.5. Макет (у випадку дистанційного захисту презентація магістерської роботи);

10.6. Відео-презентація проектних пропозицій (фільм-обліт території)

10.7. Пояснювальна записка.

11. Список використаних джерел:

1. Генеральний план міста Житомира . – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=6283>

2. Історико-архітектурний опорний план. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=8983>

3. Державні будівельні норми ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій. – Мінрегіон України, 2019. – 177 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/BN01_2050-6065-7237-3998_00bbca7408.pdf

4. Державні будівельні норми України ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів – Київ: Мінрегіон України, 2022. – 60 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199686959802877315?doc_type=2

5. Державні будівельні норми України ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. – Київ: Мінрегіон України, 2018. – 75 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3192362160978134152?doc_type=2

6. Державні будівельні норми України ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій. – Вид. офіц. – К.: Мінрегіон України, 2012. – 44 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3256066732866930460

7. Державні будівельні норми України ДБН Б.1.1-15:2012. Склад та зміст генерального плану населеного пункту. – Київ: Мінрегіон України, 2012. – 37 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dreamdim.ua/wp->

<content/uploads/2019/08/DBN-B.1.1-15-2012.-Sklad-ta-zmist-generalnogo-pla.pdf>

8. Закону України «Про охорону культурної спадщини». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 39, ст.333 – [Електронний ресурс].
– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>

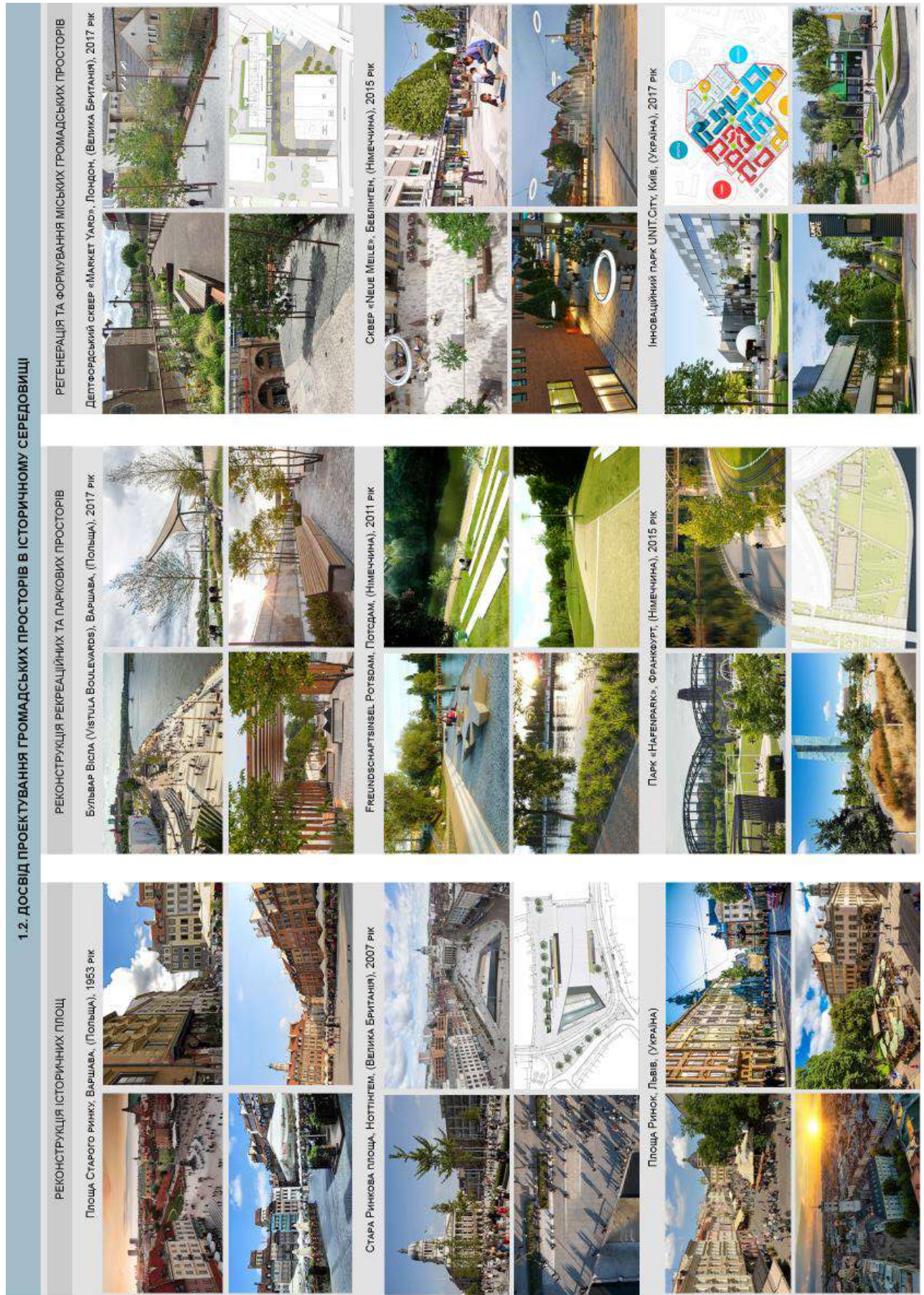
Студент: Вакульчук А. В.

Керівник проекту: Доц. Войко Н. Ю.

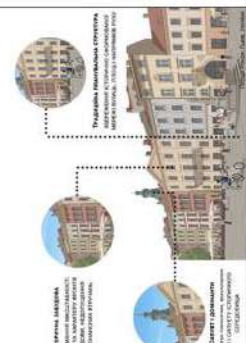
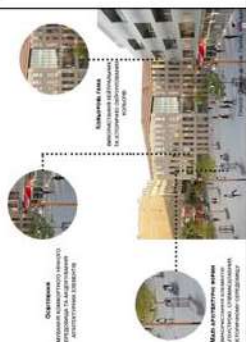
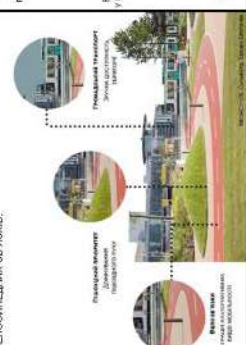
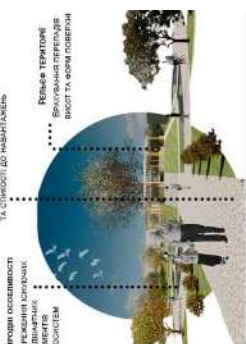
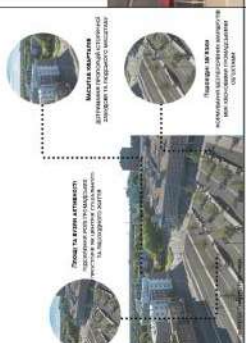
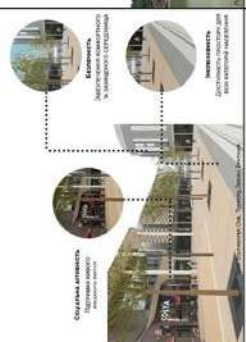
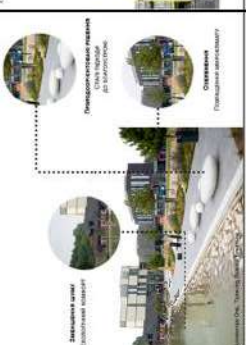
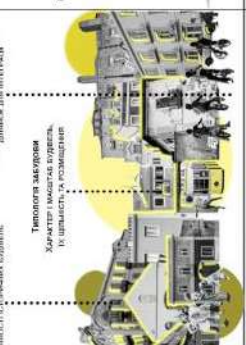
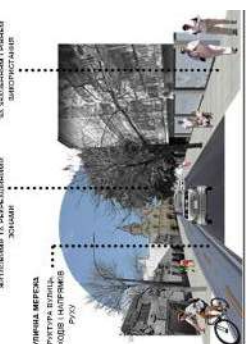
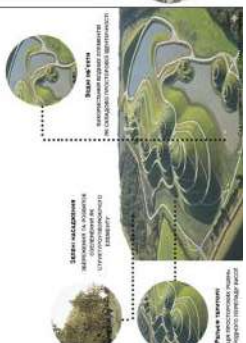
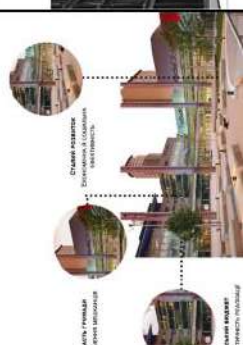
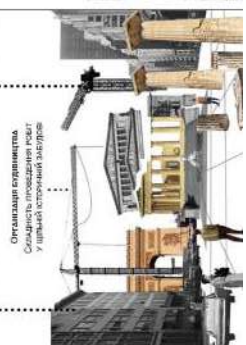
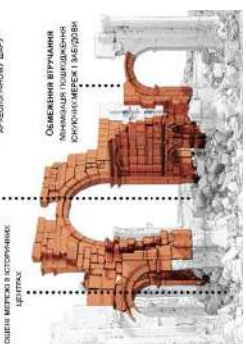
Консультанти розділів:

<u>Розділ транспорт</u>	<u>Г.Г.Лисюк, доцент</u>
<u>Естетика містобудування</u>	<u>Н.М.Шебек, д. арх, проф.</u>
<u>Цивільний захист</u>	<u>В.С.Корінний, ст. викл.</u>
<u>Дендрологія (для МБм-24-1б)</u>	<u>А.А.Дзиба, к.с-г.н, доц.</u>

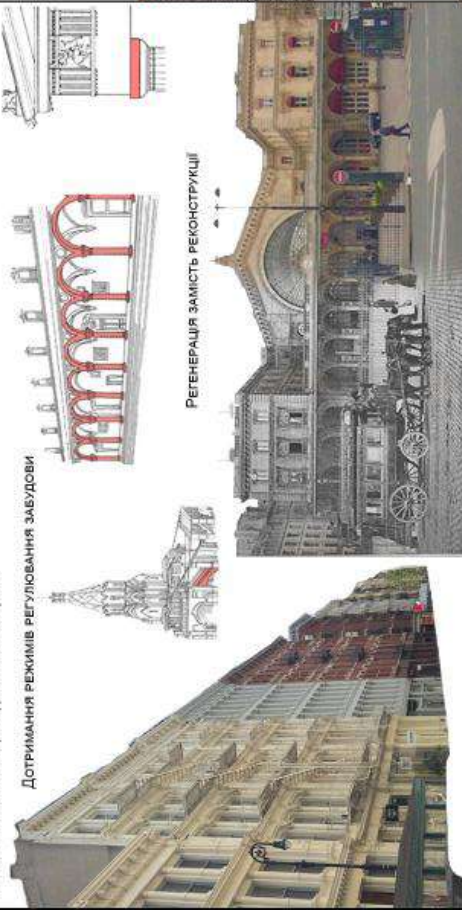
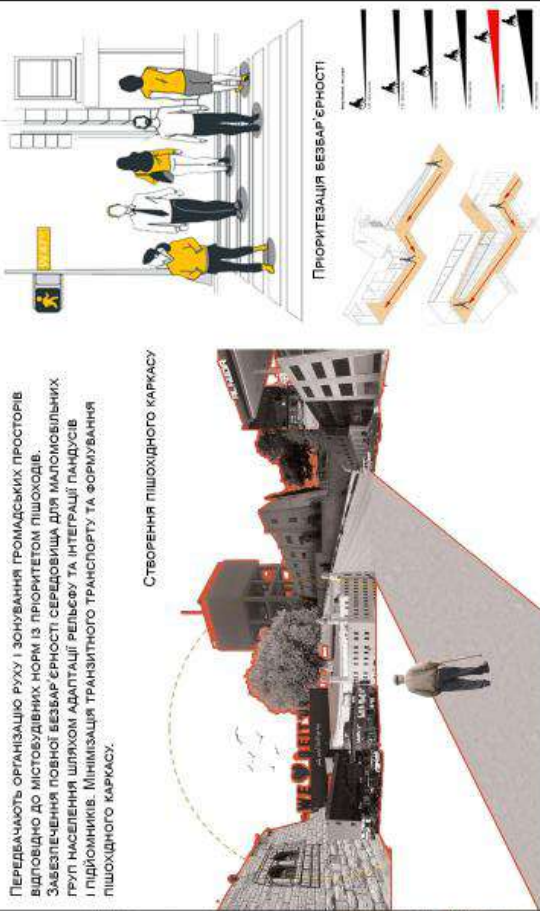
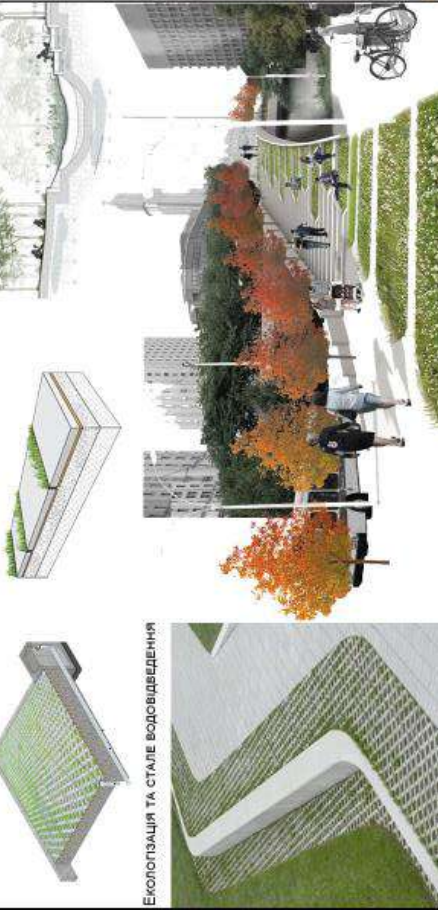
Ілюстрації до пункту 1.2.

Ілюстрації до пункту 1.3.

1.3. ФАКТОРИ І УМОВИ ПРОЄКТУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ					
ФАКТОРИ			УМОВИ		
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ	АРХІТЕКТУРНО-ХУДОЖНІ	ТРАНСПОРТНІ	ЗАКОНОДАВЧО-РЕГЛАМЕНТНІ	ЛАНДШАФТНО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ	
Історико-культурні фактори визначають межі доступного втручання у збережене середовище та спрямовані на збереження автентичності історичного ареалу його просторової структури та безпечної цілісності. 	Архітектурно-художні фактори забезпечують формування цілісного образу громадського простору в історичному контексті. 	Транспортні фактори визначають рівень доступності громадського простору та пріоритетність пішохідного руху. В історичному середовищі вони спрямовані на обмеження автомобільного транспорту та розвиток пішохідних і велосипедних зв'язок. 	Законодавчо-регламентні фактори визначають правову базу та правила формування громадських просторів в історичному середовищі, забезпечуючи збереження культурної спадщини. 	Ландшафтно-геоморфологічні умови визначають природну основу формування громадського простору, впливаючи на його планувальну організацію та екологічну стабільність. 	
МІСТОВУДІВНІ	СОЦІАЛЬНІ	ЕКОЛОГІЧНІ	МОРФОЛОГІЧНІ УМОВИ	ПЛАНУВАЛЬНО-СТРУКТУРНІ	
Містобудівні фактори формують просторову структуру історичного середовища та визначають його функціональні та транспортні зв'язки. 	Соціальні фактори визначають орієнтацію житлових забудов, забезпечуючи умови для спілкування, відпочинку та соціальної активності. 	Екологічні фактори спрямовані на покращення екологічного стану середовища через озеленення, зменшення шуму та використання природоохоронних рішень. 	Морфологічні умови визначають просторову структуру історичного середовища, враховуючи історичні засади, впливаючи на можливість її трансформації. 	Планувально-структурні умови визначають просторову організацію території та систему зв'язків у межах історичного середовища. 	
ЛАНДШАФТНО-ПРОСТОРОВІ	ФУНКЦІОНАЛЬНІ	ЕКОНОМІКО-УПРАВЛІНСЬКІ	ТЕХНОЛОГІЧНІ	ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНІ	
Ландшафтно-просторові фактори сприяють на формування комфортності та екологічного збалансованого середовища з урахуванням природних особливостей території. 	Функціональні фактори забезпечують багатифункціональність і плінність громадського простору, підтримуючи рекреаційного, культурного та повсякденного використання без виникнення функціональних конфліктів. 	Економіко-управлінські фактори реалізують стратегії розвитку громадського простору, враховуючи фінансові можливості, податковий вплив на розвиток громади в управлінні. 	Технологічні умови визначають особливості виконання проектних рішень в історичному середовищі з урахуванням його обмежень. 	Інженерно-технічні умови визначають можливість проєктування та модернізації пішохідних мереж з історичними середовищами з мінімальним впливом на архітектурний шар і зовнішній вигляд. 	

Ілюстрації до пункту 2.1.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДІВ РЕГЕНЕРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ	
2.1. ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ АРЕАЛІ ВЕЛИКИХ МІСТ	
ПАМ'ЯТКООХОРОННІ ТА РЕПАМЕНТНІ ВИМОГИ	ПЛАНУВАЛЬНІ ВИМОГИ ТА ПІШОХІДНА ІНКЛЮЗИВНІСТЬ
ПЕРЕДАЧАЮТЬ ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДИНИ ТА МІСТОВЕДІВНИХ НОРМ. ПРОЄКТНІ РІШЕННЯ МАЮТЬ БАЗУВАТИСЯ НА ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНОМУ ОПОРНОМУ ПЛАНІ ТА ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ СТРУКТУРИ І СІЛУЕТУ ЗАБУДОВИ. ВАЖЛИВИМ Є МІНІМАЛЬНЕ ВТРУЧАННЯ В АВТЕНТИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, А ТАКОЖ ПРІОРИТЕТ РЕГЕНЕРАЦІЇ НАД РЕКОНСТРУКЦІЄЮ. ДОТРИМАННЯ РЕЖИМУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБУДОВИ РЕГЕНЕРАЦІЯ ЗАМІСТЬ РЕКОНСТРУКЦІЇ 	ПЕРЕДАЧАЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ РУХУ І ЗОНУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ ВІДПОВІДНО ДО МІСТОВЕДІВНИХ НОРМ ІЗ ПРІОРИТЕТОМ ПІШОХІДІВ. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВНОЇ БЕЗПЕЧНОСТІ СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ ШЛЯХОМ АДАПТАЦІЇ РЕЛЬЄСУ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ПАНДУСІВ І ПІДХОДНИКІВ. МІНІМІЗАЦІЯ ТРАНЗИТНОГО ТРАНСПОРТУ ТА ФОРМУВАННЯ ПІШОХІДНОГО КАРКАСУ. СТВОРЕННЯ ПІШОХІДНОГО КАРКАСУ ПРІОРИТЕЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОСТІ
ЛАНДШАФТНО-ЕКОЛОГІЧНІ ТА ІНЖЕНЕРНІ ВИМОГИ	ВИМОГИ ДО ЕСТЕТИКО-ХУДОЖНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ (ДИЗАЙН-КОД)
ПЕРЕДАЧАЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ ВІЛГОСТРОЮ З УРАХУВАННЯМ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ. ВАЖЛИВИМ Є ВИКОРИСТАННЯ ВОДОПРОНИКНИХ ПОКРИТТІВ І «ДОШОВИХ САДІВ» ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВОДОВОДІВННЯ. ТАКОЖ НЕОБХІДНЕ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНОГО ЛАНДШАФТУ, ПАНОРАМ І ВИДОВИХ КОРИДОРІВ. ЕКОЛОПІЗАЦІЯ ТА СТАЛЕ ВОДОВОДІВННЯ 	ПЕРЕДАЧАЮТЬ ВІДПОВІДНІСТЬ ЕЛЕМЕНТІВ ВІЛГОСТРОЮ МАСШТАБУ ТА СТИЛІСТАЦІЇ ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА. ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДОВГОЧІННІ ТА ЯКІСНІ МАТЕРІАЛИ, А ОСВІТЛЕННЯ МАЄ БУТИ СТРИМЛИВИМ, ТЕПЛОГО СПЕКТРУ, ЩО ПІДКРЕСЛЮЄ АРХІТЕКТУРУ ТА НЕ СТОРМОРЮЄ СВІТЛОВОГО ЗАБРУДНЕННЯ. ОСВІТЛЕННЯ МАСШТАБНІСТЬ МАФ

Ілюстрації до пункту 2.2.

2.2. ПРИНЦИПИ ТА ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ МІСТ			
ПРИНЦИПИ		ЗАСОБИ	
ПРИНЦИПИ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ Принцип «контекстуальності» Збереження «духу міста» Актуалізація традиційних функцій Принцип «історичної ідентичності» Збереження історичної ідентичності Збереження вузлових осей транспорту Принцип «історичної ідентичності» Збереження історичних елементів Відмова від псевдостоїсності Повітря до масштабу та матеріалів Принцип «історичної ідентичності» Збереження історичних елементів Відмова від псевдостоїсності Повітря до масштабу та матеріалів	Принципи соц. інклюзивності та публічності Принцип «інклюзивності» Принцип інклюзивності та безбар'єрності Доступність для всіх груп населення Принцип «публічності відкритості» Принцип публічності відкритості Соц. взаємодія та орієнтація Принцип культурної активізації простору Формування центрів соціального життя Проведення подій (фестивалі, ярмарки)	Планувальні засоби організації громадських просторів Формування пішохідних зон, площ та набережних Ревавітація площ Розвиток набережних Пішохідна вулиця Регуляція вулично-дорожньої мережі Відокремлення історичних ліній регулювання Транспортна диференціація Трансформація проїзних вулиць Створення «зелених коридорів» Безперервність пішохідних зв'язів Використання ландшафтних просторів Воздушні коридори ландшафтних доміант Зонування території за часовим принципом Регіональні пішохідні зони Сезонність «днів-ноч» Сезонна адаптивність	Функціональні засоби організації громадських просторів Наповнення просторів різноманітними видами діяльності Культурно-просвітницька функція Рекреаційна функція Створення зон «тимчасового використання» Тимчасові парковки та інсталяції Мобільне освітлення та меблі
ПРИНЦИПИ ПЛАНУВАЛЬНОЇ КОМФОРТНОСТІ ТА ІЄРАРХІЇ Принцип «багатофункціональності» Посилення рекреаційних і комунікативних функцій Підвищення соціальної активності Принцип «комфортності» Зручна навігація та безперервне освітлення Пішохідна доступність сервісів Принцип пріоритету пішохідного руху Омежування транзитного транспорту Пріоритет пішохідного руху Безперервна пішохідна маршрутизація	ПРИНЦИП СТИЙКОГО РОЗВИТКУ (ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ) Використання природних матеріалів Збереження екосистем Адаптація до кліматичних змін Energy-Efficient Insulation Solar Panels Rainwater Harvesting Recycled Green Roofs Weather-Resistant Materials	ЛАНДШАФТНІ ТА АРХІТЕКТУРНО-ХУДОЖНІ ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ Використання рельєфу як активного елемента дизайну Терасування та амфітеатри Геопластик та підпільні стінки Інтегрована комунікація Впровадження МАП та ДИЗАЙН-КОДУ Інформаційний та навігаційний дизайн Унікальність згідно з ДИЗАЙН-КОДОМ Арт-об'єкти та публік-арт Світловий дизайн як засіб формування нічного образу міста Маркування маршрутів та безпекове освітлення Архитектурна освітлення фасадів Світлові сцени та динамічне підсвічування	Функціональні засоби організації громадських просторів Наповнення просторів різноманітними видами діяльності Культурно-просвітницька функція Рекреаційна функція Створення зон «тимчасового використання» Тимчасові парковки та інсталяції Мобільне освітлення та меблі

Ілюстрації до пункту 2.3.

2.3. МЕТОДИ РЕГЕНЕРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ МІСТ									
Містобудівні та планувальні	Функціонально-адаптивні	Ландшафтно-екологічні	Архитектурно-художні та естетичні	Соціокультурні та комунікативні					
Метод планувальної реінтеграції та відновлення втрачених зв'язків Формування безперервного пішохідного руху Оєднання розпорошених об'єктів у єдину систему Адаптація істор. середовища до сучасної мобільності	Метод функціональної інтенсифікації та поліцентричності Принцип змішаного використання (mixed-use) Формування різних сценаріїв активності Уникнення «мертвих зон» з забезпечення активності	Метод формування безперервного «зеленого каркаса» та екологічних коридорів Оєднання озерець та парків у єдину мережу Покращення мікроклімату та аерації міського центру Використання «мертвих» парків та бульварів	Метод стилістичної адаптації та дизайн-кодуювання Гармонізація візуального образу Відновлення «втраченого шару» (малюнка, реклама, мафи) Єдиний дизайн-код для меліор та освітлення	Метод громадської участі та партисипативного проектування Залучення мешканців та експертів до проектування Проведення воркшопів та публічних обговорень Формування спільної відповідальності простору					
Метод гуманізації транспортної інфраструктури Єдина безбар'єрна проїждна без чіткого поділу Зниження швидкості та підвищення безпеки Активізація публічного простору за баченням жителів	Метод адаптивної ревалоризації Переосмислення функцій історичних об'єктів Адаптація без втрати автентичності Перетворення на культурні та громадські простори	Метод природоорієнтованих рішень Природоорієнтовані рішення: дощові сади, біоплато Контроль стоку, запобігання ерозії, очищення води Підвищення стійкості та естетичної міської простору	Метод світлового моделювання та ілюмінації Акцентне підсвічування архітектурних домікант Маркування пішохідних осей світлом Атмосферне освітлення зон відпочинку	Метод підсвітового програмування та культурної активізації Гучка «кватермари» для події: фестивалі, виставки Трансформовані зони та мобільні сцени Залучення громад та стимулювання інвестицій					
Метод просторової акцентуації та розкриття візуальних домікант Розкриття візуальних домікант і коридорів Відновлення панорам та орієнтирів Покращення навігації та сприйняття міста	Метод адаптивного використання рельєсу та сценарного програмування Сценарне програмування простору Функціональний розподіл за рівнями (вершину) Ефективне використання складного ландшафту	Метод ландшафтної реставрації та каньйонів Мінімальне втручання у рельєф Геоластація, терасування, заміщення союлів Багатопланові пішохідні шляхи для доступності	Метод інтеграції об'єктів павіль-арту та засобів інтерактивної навігації Інтеграція павіль-арту (скульптура, інсталяції, мурали) Створення «точок фокусу» для взаємодії з простором Інтелектуальна навігація, QR-коди та інформаційні стелі	Метод символічного програмування та зміцнення локальної ідентичності Символічне програмування та підкреслення ідентичності Виявлення «теплого місця» через знаки та мурали Формування зв'язку людей із історією					
Метод просторової компенсації Використання внутрішніх резервів території Створення «внутрішніх парків» і атриумів Зеленіща рекреаційних зон без порушення забудови	Метод тимчасового використання або «тактичного урбанізму» Pop-up простори та мобільні елементи Тимчасове впровадження функцій Гнучкість і адаптація до людей	Метод візуальної екології та ландшафтного акцентування Керування рослинністю для підсилення пам'яті Контроль висоти дерев та вивалення зайвих насаджень Підкреслення домікант і створення тіньових зон	Метод тактильної реінтеграції та матеріальної автентичності Використання природних матеріалів (граніт, дерево) Різні типи кладки та текстур для зонування простору Тактильний комфорт і відчуття історичної теплоти	Метод формування мережевих спільнот та інституційного партнерства Мережеві спільноти та партнерство (оєднання міста) Спільне управління простором (наглядом ради) Соціальна сталість реінтеграції (розвиток простору)					

Сертифікати участі у конференціях

СЕРТИФІКАТ

учасника VII науково-практичної конференції

«МІСТОБУДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

до 95-річчя КНУБА

яка відбулася 15 квітня 2025 року
в Київському національному університеті будівництва і архітектури
на кафедрі містобудування,

виданий студентці кафедри містобудування
Київського національного університету будівництва і архітектури

Вакульчук Ангеліні Василівні

Декан архітектурного факультету КНУБА,
проф. О. В. Кашенко

Проректор з наукової роботи та
інноваційного розвитку КНУБА,
канд.т.н., ст. наук.с.и.в. О.Ю. Ковальчук

СЕРТИФІКАТ

учасника VIII науково-практичної конференції

«МІСТОБУДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

яка відбулася 14 квітня 2026 року
в Київському національному університеті будівництва і архітектури
на кафедрі містобудування,

виданий студентці кафедри містобудування
Київського національного університету будівництва і архітектури

Вакульчук Ангеліні Василівні

Декан архітектурного факультету КНУБА,
проф. О. В. Кашенко

Проректор з наукової роботи та
інноваційного розвитку КНУБА,
канд.т.н., ст. наук.срив. О.Ю. Ковальчук

Довідка про перевірку на плагіат

Звіт не був оцінений

Метадані

ДОКУМЕНТ

Заголовок

Методи ландшафтно-планувальної регенерації громадських просторів в історичних ареалах великих міст (на прикладі середмістя м. Житомира)

Автор

Вакульчук Ангеліна Василівна

Науковий керівник / Експерт

канд. арх., доц. Войко Н.Ю.

ІД документу

333792752

ОРГАНІЗАЦІЯ

Назва організації

Kyiv National University of Construction and Architecture

підрозділ

Kyiv National University of Construction and Architecture

ЗВІТ

Дата звіту

5/8/2026

Дата редагування

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

10.74% 10.74% КП 1 25 Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2	4.2% 4.2% КП 2 33105 Кількість слів	2.1% 2.1% КЦ 285950 Кількість символів
---	--	---

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		5
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		143